

KADEK'te Gerilim

Riskler ve Olasılıklar

Yoksul Kürtlerin özgürlük hamlesi, köleleştirilen bir halka umut ışığı oldu. Sadece umutla kalmadı, özgürlüğü pratik bir güç haline dönüştürdü ve toplumsal özgürlük alanları açabildi. Kuzeyde odaklaşan özgürlük hareketi, bir çekim alanı yaratarak tüm parçalara zayıfta olsa yayıldı ve şimdi oralarda da güçlü konumlanmanın tarihsel fırsatı yakalanmış durumda.

Irak'ta Savaş ve KADEK

KADEK'in, her düzlemde yürüttüğü mücadele ile bölgedeki iktidarlarla kendisi arasında uygun gerilim eksenleri kurmaya çalıştığı ve o eksenlerden kendisine yönelen gerilimlere rağmen tutunabilmek için, ABD ve AB ile diplomatik düzeyde ilişkilendirirken; kendisinin o eksen üzerinden bölge iktidarlarına yükleyeceği gerilimle, alan ve derinlik kazanmak peşinde olduğunu saptayabiliriz.

ABD ve KADEK

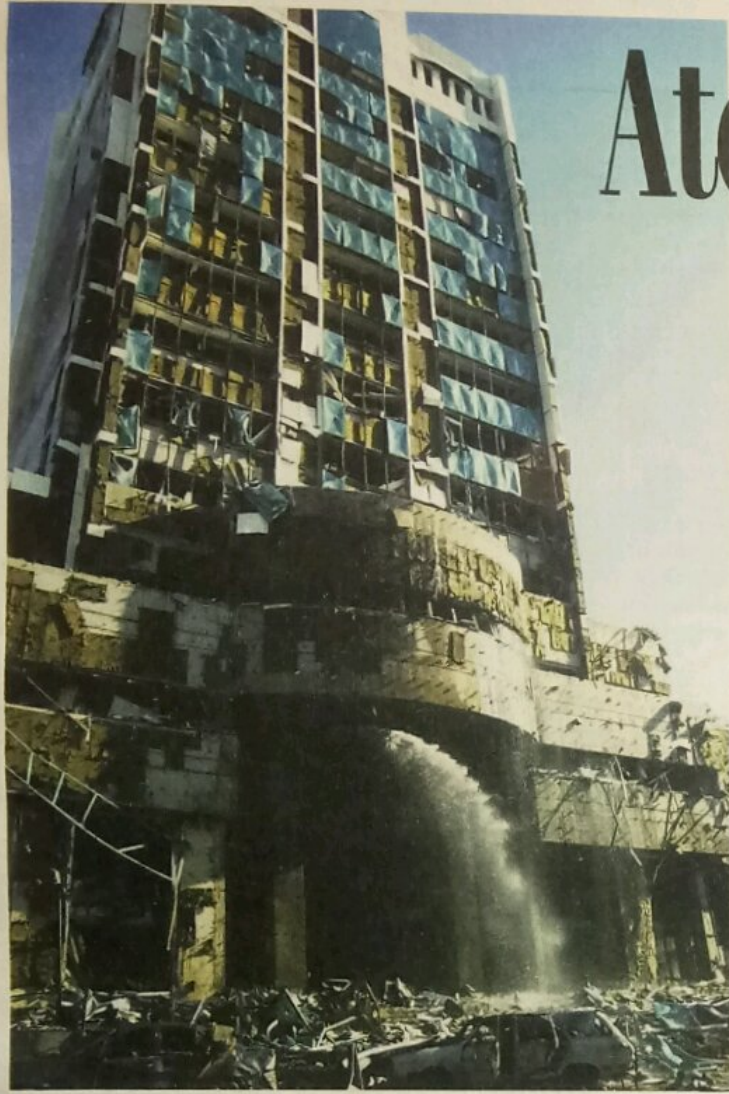
Anlaşılan Kürtler galibin zafer arabasına binerek kolayca devletleşeceklerini sanıyorlar. Ama sakın dışlerinden kan damlayan Sam Amca ile heybesinden herkese hediyeler dağıtan Noel Baba'yı karıştırıyor olmasınlar?

toplumsal özgürlük

Sayı:1

01 Aralık 2003

Fiyatı: 1.000.000 TL

Ateş Türkiye'yi de Sarıyor

Önce Neve Şalom ve Beth Israel Sinagoglarında patlayan bombalar, sonra da İngiliz Konsoloslugu ve HSBC Bank Genel Müdürlüğü'nü yerle bir etti. Patlamalar ardında onlarca ölü ve yüzlerce yaralı bıraktı.

ABD'nin imparatorluk seferi vurup parçalayarak ve kan akıtarak sürüyor. Dünyanın en büyük terör örgütü haline gelin ABD, yer kürenin her bölgesine terörle yerleşiyor.

Afganistan ve Irak'ta doğal zenginliklere silahlı soygunla el koyuldu. Suriye, İran, Kuzey Kore hedef tahtasında. Dünyanın her bölgesinde gerilim yükseliyor. ABD'nin yakıp sürekli körüklediği cehennem ateşi bu politikaların destekçisi Türkiye'ye de sıçradı. Üst üste patlayan bombalarda çok sayıda insan öldü. Savaştan kar bekleyen HSCB de hasar aldı.

Irak'ta zorlanan ABD, Türkiye'den daha çok destek alabilmek ve daha rahat yerleşebilmek için oluşan kaos ortamını kullanıyor.

Avrupa da ve dünyanın bir çok bölgesinde yapılan kamuoyu yoklamalarında ABD ve İsrail Devletinin EL-Kaide'den daha tehlikeli teröristler olarak görüldüğü açıklandı.

Acil Eylem Planları, Büyük kalkınma vaatleriyle Kasım 2002'de iktidara gelen AKP, bir yıllık icraatıyla kime dost kime düşman olduğunu gösterdi. Kasımpaşa'nın bıçkın delikanlısı Tayyip Erdoğan hak isteyenler karşısında en kabadiyü tavrını takınırken sermaye ve ordu karşısında süt dökmüş kedi gibi davranıyor. İşte AKP'nin bir yıllık icraatı

- IMF emirleri Kemal Derviş'i aratmayacak bir bağlılıkla uyguluyor. Küresel sermayenin yerli sermayeyi yedeğine alarak Türkiye üzerinde tam egemenlik kurmasının yolları inşa ediyor. KİT'ler kapanın elinde kalıyor!
- İşsizlik artarak sürüyor. Ramazan'da zenginlerin zekat dağıtma gösterileri artan sayıda insan topladı. Açları doyurma çadrlarının sayısı artıyor. Aç bırakılan insanlara tenezzülen sadaka dağıtılıyor.
- Maaşlar düştüğü iddia edilen enflasyondan daha fazla düştüğü için, halkın gerçek gelirin düşmesi devam ediyor.
- Zenginlerle yoksullar arasındaki uçurum büyümeye devam ediyor.
- Bazı finans grupları elenirken, AKP destekçisi finans gruplarının önü kapanıyor.
- IMF uygulamalarıyla mutlak yoksulluğa mahkum edilen köylülerin şehirlere hücumu devam ediyor. Kendilerini bekleyen işsizlik kabusuna kır yoksullarından, sadece 2003 yılı içinde sadece İstanbul'a, 500 bin kişi geleceği açıklandı. Kırlar ıssızlaşırken, şehirler altyapısız biçimde büyüyor.
- AKP, türban ve YÖK üzerinden şimdiki Cumhuriyet rejimi ve onun yürütücüsü güçlerle hesaplaşıyor. Amaç kapitalist düzene yeni bir politik rejim oluşturmak. Dinin yeni rejimde belirleyici olması ve rejimin toplumsal alandaki meşruiyetini din üzerinden üretmesi amaçlanıyor. Direnen Cumhuriyetçilerle hesaplaşma sürüyor.
- Ancak yeni rejimdeki müslümanlığın Amerikancı bir müslümanlık olacağı görülüyor. Küresel sermayenin şimdiki çıkarlarına uygun bir müslümanlık. ABD de gizlenen Fettullah Hoca'nın ülkemizi ne zaman şereflendireceği merak konusu.
- Kürtlerin demokratik taleplerine cevap üretilmiyor. Yeni bir çatışmanın temelleri atılıyor.

AKP Nereye Gidiyor?

- ABD-İsrail eksenine sınıksız yapıldı. Son sinagog baskınının yönelişi daha da güçlendireceği anlaşılıyor. Cumhuriyetçiler ise, fırsattan istifade ederek dinci hükümete radikal dincileri tasfiye ettirmeye çalışıyor.
 - Orta-Doğu'da kargaşadan pay kapma girişimi, suçüstü yapıp başa çuval geçirilerek daha başında engellendi. Büyük güçler Türkiye'yi paylaşım masasına oturtuyor ve masanın güvenliğini sağlarsa bahşiş kapabileceğini belirtiyor. AKP çaresizce kabulleniyor.
- Gerçekler ortadayken, hükümete yaranarak bahşiş kapmaya çalışan medya patronları, televizyonları ve gazetelerinde pembe tablolar çiziyor. Türkiye uçtu uçuyor! Her şey çok güzel. Ancak Pınar Altuğ askerdeki eşine rağmen yeni sevgili bularak mutluluğumuzu bozdu. Uzun tartışmalardan sonra Pınar Hamim'in işine son verildi. Şimdi ne olacak, merakla bekliyoruz. Son haberlere göre Hülya Avşar rolün yeni adayı.

KESK'in Viraj

KESK: TÖS'ten başlayıp TÖB-DER'e uzanan 12 Mart'lardan, 12 Eylül'lerden başı dindik çıkmış KÇSP ve nihayet KESK süreciyle 12 yıllık bir fiili meşru mücadelenin ürünüdür. Çalışma koşullarının iyileştirilmesinden, özlük sorunlarına, grevli toplu sözleşmeli bir sendika hakkını alma mücadelesine dek uzanan zorlu bir tarihtir.

sayfa 6

CHP Komiklik Mi Yapıyor?

İşte şimdi sosyal demokrasinin tarihsel zemini ve sınırlarını oluşturan Cumhuriyet'in sorgulandığı, restorasyon ya da reforma zorlandığı aşamada, onun çocuğu sosyal demokrasi de aynı zorlamalarla karşı karşıya. Kemalist ve devletçi sosyal demokrasi, Türkiye'deki kapitalizmin şimdiki aşamasında, bırakınız iktidarı, kendine verilen muhalefet görevini bile yapmaktan aciz durumda.

sayfa 6

Tüm Ceza Kadınlara

Türk Ceza Kanunu Çalışma Grubu, "namus cinayeti" kavramının yasadan çıkarılması gerektiğini, cinsel şiddet suçlarının topluma karşı değil, kişilere karşı suç olarak ele alınması gerektiğini ve kadının tecavüzçüsüyle evlendirilmemesi gerektiği maddelerini içeren TCK'nın temel bir yasa olduğunu ve bu haliyle kadın bedeni üzerinde erkeğe, aileye ve topluma tasarruf yetkisi veren bir zihniyete sahip olduğunu söylemektedir...

sayfa 14

koordinasyona BAK

ABD'nin Irak Silahlı Soygunu'nu henüz başlatmadığı günlerde, 2002 Aralık ayında halkın çeşitli tabakalarından 150'den fazla örgüt, dernek, sendika ve partilerin yan yana gelerek kurduğu "Irak'ta Savaşa Hayır Koordinasyonu" 1 Mart 2003'e kadar savaş karşısında adeta bu ülkenin vicdanın merkezi konumundaydı.

sayfa 2

İmgeler, İkonlar, Başka Türü Okumalar

Kültür endüstrisinin kapitalist ideolojilerin sınırlarına tabii olarak kitleleri edilgen, sınıf bilincinden uzak, konformist, var olan sistemi meşrulaştırarak yeniden yaratan ve farklılıklara kapalı bu özelliğiyle tek tipleştirici bir bilinçle donatıldığı görüşü muhalifler için baskın bir şekilde geçerli bir görüş.

sayfa 29

1 Mart'tan 27 Eylül'e

Koordinasyona **BAK**

ABD'nin Irak Silahlı Soygunu'nu henüz başlatmadığı günlerde, 2002 Aralık ayında halkın çeşitli tabakalarından 150'den fazla örgüt, demek, sendika ve partilerin yan yana gelerek kurduğu "Irak'ta Savaşa Hayır Koordinasyonu" 1 Mart 2003'e kadar savaş karşısında adeta bu ülkenin vicdanın merkezi konumundaydı.

Tuncay Yılmaz

Kuruluşundan itibaren etkinliğini ve yaygınlığını her gün daha da arttıran "koordinasyon" 1 Mart 2003'te, mecliste teskere görüşmeleri yapılırken, 100 bin insanı kızdıran "biz de varız" mesajını ilettiler bu ülkenin egemenlerine.

Milyonlarca insanın bu savaşa çeşitli sebeplerden dolayı karşı olduğunu bir çırpıda düşünebileceğimiz bir ülkede yüz bin insana sevindirici olmak ne menem bir polyanacılıktır ayrı tartışma konusu... Ancak bu gündün baktığımızda 1 Mart'ın savaş karşıtı hareket açısından bir zirve ve devamında da düşünün başlangıcı olduğunu tespit edebiliyoruz.

Türkiye'nin bu savaşla ilişkisinin derinliğinin, karmaşıklığının farkında olduğumuzdan Londra'da milyonlar toplanırken neden Türkiye'de yüz bine şükür dediğimizin altını doğru kurcalamamız gerekiyor. Eğer bu noktada doğru sorular sorup bunları cevaplayabilme yoluna girebilirsek, daha sonra ortaya çıkan gelişmeleri daha rahat çözümlerabiliriz.

Londra'ya Ankara'nın farkı ne?

Bu başlık altında İngiltere ve Türkiye'nin egemenlerinin emperyalist paylaşım içerisindeki konumlarını karşılaştırmasını yapacak değiliz. Bizi ilgilendiren bu ülkedeki savaş karşıtlarını etkileyen politik arka plandır. Londra'da toplanan bir milyon insan açık ve net olarak kendi hükümetlerinin ABD'yle işbirliği içerisinde Irak'ı işgal etmelerine karşı çıkmaktadırlar ve kendi hükümetlerinden de bu minvalde "muamele" görmekteler. Oysa bizim ülkemizde bakıldığında durum biraz karışıktır. Bu savaş Türkiye'de rejimi uzun süredir diken üstünde tutan iki meseleyle kucak kucağıdır: Kürt meselesi ve siyasal İslam. Bir diğer deyişle "bölücülük ve irtica". Türkiye'de egemenler de, savaş karşıtları da Irak işgaline tavır alırken aslında siyasal İslam ve kürt meselesine tavır alacaklarının farkındadırlar. Ve tabii ki herkes alacağı tavır devlet nezdinde bu hassasiyetle "değerlendirileceğinin" bilincindedir.

Devlet de bu durumu çok iyi kullanmış, ABD'nin Irak'ı işgaline karşı din kardeşliği, vicdani sebepler ya da işsiz kalma, yakınına kaybetme korkusuyla sokağa dökülebilecek milyonları televizyonlarının başında 'ah, vah' demeye mahkum edebilmiştir. Savaş karşıtı her eylem haberinin fonunda (gizli ya da açık olarak) bu iki tehlike işlenmiş, bu

eylemlere katılmak "bölücülük ve irtica"ya eş tutulur hale getirilmiştir.

Ayrışma Politikası

Devletin gösterdiği sopa elbetteki sadece örgütsüz kitleleri etkilemiyor. Bu ülkenin "muhalifleri" de gerekli mesajları kendilerinden beklenen ustalıkla alıyor ve bunun gereğini (!) yerine getiriyorlar. ABD'nin Irak'ı işgalinin fiili olarak başlamasıyla (20 Mart 2003) koordinasyonun bir bölümü politik gerekçelerini açıkça tartışmaksızın, bir biçim tartışmasıyla koordinasyondan ayrıldı ve "Küresel Barış ve Adalet Koalisyonu"nu (BAK) kurdu. Bu bölünmenin arka planında yatan neledir? Savaş karşıtı hareketin oluşum ve gelişim sürecinde Kemalizmin iki temel harcı, milliyetçilik ve modernizm -popüler kullanımıyla "batıcılık" sol üzerindeki etkisini bir kez daha göstermiştir. Üstelik bu etki bir de güncel olarak devletin "yasak bölge" uyarıları ile birleşince savaş karşıtı hareketteki bölünme kaçınılmaz hale gelmiştir. Devlet, savaş karşıtı hareketi, bölgedeki krizin en önemli bileşenlerinden olan "kürtleri" görmemeye zorlamış ve bu politikasında da kısmen başarılı olmuştur. "Koordinasyonun" bölünmesindeki birinci neden budur. Başını ÖDP'nin çektiği bir kesim Irak'ta, Filistin'de savaşa hayır derken, burunlarının ucunda farklı biçimler alarak devam etmekte olan "Kürtlerle savaşı" görmezden gelmeyi daha uygun bulmuştur. Bu, bölünmenin en önemli politik gerekçesidir.

Türkiye'de savaş karşıtlığı İngiltere'de, Almanya'da ki sadeliğiyle yapılamaz. Bu coğrafyanın kendi özgün sorunlarıyla iç içe geçmiş bir savaş karşıtlığı ise tam hedefi vuracağından, BAK'ı oluşturuların içinde bulunmayı tercih etmeyecekleri kadar sert ve çatışmalı olacaktır. İkinci önemli gerekçe ise koordinasyon'un içindeki "gericiler"dir. Kendi halkının gerçekliğini kafasını kuma gömerek yok saymayı alışkanlık haline getirenler, laik - anti laik kaygısında bir miktar daha yol alabileceklerini düşünmekte ki, bu politikalarını hala sorgulamamaktadırlar. Ülkemiz ve içinde bulunduğu bölge (ki bu bölgenin nelere gebe olduğu hala belirlenmemiştir) ağırlıklı olarak müslümanların yaşadığı bir bölgedir. Bu bölgede politik özne olmak isteyen güçlerin emperyalizmin bölgeye saldırısı karşısında, üst kimlik olarak müslümanlığın tarihsel bir misyon taşıdığı bilincinde olmaları gerekir. Bölgedeki köşe

taşlarının yerinden oynadığı şu süreçte yoksul müslümanları, daha önce olduğu gibi, din bezirganlarının eline bırakmak istemiyor ve devrimci politika yapmak istiyorsak, "ilerici - gerici", "laik - anti laik" pozisyonlarına pirim vermemeli, yoksul Müslümanların ülkedeki ve bölgedeki değişim imkanının en önemli bileşenlerinden biri olduğunun farkına varmalıyız. Aksi biçimde davrananların devrimin içinde olmak için "modern batıdan" hayli insan ithal etmeleri gerekecektir.

İşte, Türkiye'deki savaş karşıtı hareketi yüz bin kişilik 1 Mart eyleminden, 10 bin kişilik 27 Eylül eylemlerine taşıyan sürecin politik arka planı bunlardır.

Bölünmenin gerekçelerini ve gerçekliğini algılamak istemeyenler ise ağırdan bir tutum alıp bu politik bölünmede taraf olmaksızın "bölünme anlamsızdır" gevezeliğini tercih etmişlerdir. Bir de bu iki önemli politik meseleyi önceden sezenler vardır ki onlar (TKP, İP, vs.), koordinasyon sürecine hiç bulaşmayıp kendi "ulusal" kara sularında yüzmeyi tercih etmişlerdir.

Koordinasyon'un Basiretsizliği

Tüm bu tartışmaların yanı sıra, koordinasyonda kalanların politik olarak doğru tutum almalarına rağmen süreci örgütlemekteki basiretsizliği Türkiye'deki savaş karşıtlığı en geri sınırlarına çekmiştir. Birkaçın güncel gelişmeler karşısında caydırıcı hamleler yapabilmeyi, boğucu uzlaşma zemininden kaynaklı işgal durumuna uygun oluru ismini dahi değiştirememiştir. Bu beceriksizliğin günahı başta kürt hareketi olmak üzere blok bilişenlerine aittir. Koordinasyonun, dolayısıyla savaş karşıtı hareketin yeniden toparlanabilmesi de yine öncelikli olarak bloğun (önce kendine) süreçte asılması mümkün olacaktır.

Nasıl Devam Etmeli

Bu "gerçek" bölünmeyi görmezden gelip "tekrar birleşilsin" diye oyalanmanın gereksizliğini belirttik. Bundan sonra savaş karşıtı hareket "şimdilik" iki kanaldan akmalıdır. Aynı duruşlara rağmen ortak etkinlik ve eylemlilikler yapılabilir, hatta yürütücüler buna özel olarak çabalamalıdır. Birleşme olmasa da bu yeniden masa başında katlanılmaz uzlaşma toplantılarından değil, gerçek bir savaş karşıtı muhalefetin sokaktaki buluşmasından çıkacaktır.

Emek Barış Demokrasi Bloku

Blok kendi meşruluğunu içinde ve dışından yeniden kurma sürecini başlatmalıdır.

Blok'un kuruluşundan bu güne üç parti (DEHAP, EMEP, SDP) kendilerini önder tayin ettiler. Üç parti hegemonyasını diğer bileşenlere dayattılar. Bu güne kadar olanlar ve bloğun başarısız süreci, üç partinin Blok taktiklerini yürütecek devrimci irade ve anlayışa sahip olmadıklarını açığa çıkarmıştır. Bu gerçekle yüzleşmekten kaçınmak toplumsal muhalefetin yakaladığı devrimci imkanı sormusuzca tüketmek olacaktır.

Blok'un belirleyici bileşeni DEHAP'tır. DEHAP'ın sol ile girdiği ittifakın, kendi içerisinde burjuva dar milliyetçi kesimlerin güçlü direnişine rağmen alınmış, devrimci bir tutum olduğu açıktır. Devrimci bir tercih yapılmıştır. Kürt hareketinin bu güne kadar ki faaliyetleri ve bundan sonraki izleyeceği yolun ülkemiz ve bölge halklarının kaderlerini belirlemedeki yeri göz önüne alındığında, sol ile yapılan ittifakın tarihsel anlamı ve barındırdığı devrimci imkanların bir kez daha karşılıklı bilince çıkarılması ve sorumluluk duygusunun yükseltilmesi gerekiyor.

DEHAP yaptığı seçimini bu tarihsel anlamına uygun kararlı duruşu pratiğe uyarlamada ikirciktir. Sol ile yapılan ittifak nicel güçlerin yanyanadalığı, siyasal güçlerin matematiksel toplamına indirgenmiştir. Blok'un gücünden seçim kazanma ve barajı aşmayla sınırlı burjuva kesimin beklentisine DEHAP tabi olmuştur. Seçim kazanma ve Kürt sorunun acil talepleri DEHAP'ın blokla ilişkisini belirlemiştir. Bu talepler elbette bloğun talepleridir. Ancak bu talepler dahil bir çok talebi içeren, Türkiye'nin tüm ezilenlerinin, emekçilerin, dışlananların güçlü sesi olma ve bu sesi yürüteceği pratikle büyümte, ülkede toplumsal muhalefetin sözcüsü- yürütücüsü olma iradesi olmaksızın iki talebinde bu topraklarda karşılık bulamayacağı gerçeği yaşanan onca deneyimin içinde vardır. DEHAP Türkiyeleşme perspektifini sol ile sol politika yaparak taçlandırma ve tercihini anlamlandırmadaki zafını aşamamaktadır. Türkiyeleşme perspektifi ile Blok'tan beklentiyi girme, beklentilerini de diğer bileşenlere "ismarlayarak" gerçekleştirme, olmayınca da ümit kesme, ve hatta bazen ümidi MGK güdümlü "sol" içinde arama zafına düşmüştür. Blok'un kendini devrimci zeminde inşa süreci devam ettiği süreç, yelpazesini en geniş düzlemde yayması, işbirliklerini geliştirme doğru yönelimdir. Ancak başarısızlıklardan sıyrılmak için düzenin, sistemin gerici dokula-

nyıla iş birliğine kendini yadsiyerek girmek yola çıkan zemini terk etmek anlamına gelecektir. Bu zaafı durumlar imkansızlıklardan ortaya çıkmamıştır. DEHAP Türkiyeleşme yönündeki hayatı öneme sahip yönelimini liberal anlayışla ya da kıyasında tutunma kolaylığı ile yaklaşmıştır. Seçim sonuçlarında beklenen "erken başarının" gelmemesinin de moralsizliğiyle, bloğun kuruluşuyla açılan yeni kapılara, yaratılan umutlara devrimci tarzda girilmemesi ve beklentileri çürütülmüştür.

EMEP ve SDP ise, Kürt hareketiyle yapılan ittifakın sağladığı moral ve imkanların kendilerini sunduğu geçici avantajlarını sarhoşluğu ile, solun bildik zaaflarını sormusuzca ve ısrarla bütün eleştirilere rağmen yapagelmıştır. DEHAP'ın Türkiyeleşmedeki zaaf ve zorluklarını aşmasında ve tarihsel ortaklığın anlamına uygun siyasal zemin ve pratik yönelişlerin inşasına uygun devrimci irade göstermek yerine, Kürt halkının kitlesel gücünün ve imkanlarının yanında durma ve bu güce kendi programından konuşma yüzeyliliğine düşüldü. Kendi dışlarındaki Blok Bileşenlerinin bloğun inşasına kimlik yerine sırf güncel düzeydeki dar grup çıkarlarını gözetken ilişki biçimini benimsediler. Bu iç ilişki biçimi bloğun devrimci ruhunu öldürmüştür, dışı açılım kanallarını siyasal gruplar ve toplumsal zeminde tükümüştür. Blok'a seçimden sonra yalnızca ESP'nin katılımı gerçekleştirilmiştir. ESP bloğun bağımsız bir alan olarak inşasına katılmaktan ziyade peşinen bu sorumluluktan kaçma kolaylığını tercih etmiş ve bloğun risklerini taşımak yerine gözlemci statüsü ile yetinmiş, ve diğer üç bileşenler gibi kendi dar grup çıkarlarını esas alan zeminde ilişki kurmuştur. Dünyada ve ülkede yaşanan dönüşümlere karşı, ezilenlerin seçeneğini parlatarak cevap üretme ve seçim döneminde yakalanan havayı yükselterek siyasal yeteneğini gösterme görevi, Blok güçleri tarafından başarısız olmuştur. Blok bu haliyle bağımsız bir alan olamamış, her öznenin dar çıkarlarının dayatıldığı kısır bir alana dönmüştür.

Blok bir bağımsız özne olarak, şimdiki kadar ki pratiğince dayanarak ne derinleşme ne de yayılma meşruluğuna sahip değildir. Her alanda keyfi uygulamalar mevcuttur. İşleyişi, bir araya gelişleri, eylemsellikleri Blok'un zorlama varlığını sürdürme ile sınırlıdır.

Blok bu güne kadarki sürecini yeniden değerlendirmeli ve geleceğe doğru zeminde akmanın imkanlarını, kendi dışında toplumsal güçlerin, ezilenlerin sözcüleri ve bireylerin etkin katılımı ile sağlama sürecini başlatmalıdır. Blok geçmişini değerlendirerek kendini yeniden kurma sürecini benimsemelidir. Toplumsal Özgürlük Platformu olarak yeniden kurmayı esas alan yenden blokla ilişkileneceğiz. Bloğun Türkiye'deki toplumsal muhalefetin merkezi olması, bağımsız bir mücadele ve özgürleşme alanı açması gerekiyor. Ve yine, kitleleri sistemin dayatması karşısında gelecek toplum bilinci ile hareketlendirme perspektifimiz olacaktır.

Blok'un yeniden kurulması sürecini yaratıcı hamlelerle gerçekleştirebilmek için yaklaşan yerel seçimler önemli olanaklar sunacaktır.

başlarken...

H. Erkan Bökber

İnsanlık kendisine dayatılan bir alternatifsizlikte yüzyüze... Adorno'nun karamsar ifadesindeki gibi neredeyse "Yaşam, artık yaşam olmadığını gizleyen bir ideoloji haline geldi." Şimdinin sınırlarına bu denli hapsolünan bir dönem yaşanmış mıdır? Tarih silikleştiriliyor, mevcut olana, sıradanlığa tapılıyor, gelecek ise mevcudun kısraklığı içinde bir bozuk plağa dönüyor.

Yoksulluk, pahalılık gırtlığımızı çökmüş, dibimizdeki savaşın barut kokuları ise yanbaşımıza kadar ulaşıyor. Biz ise gündelik telaşlarımız içinde, hiç orali değilmiş gibi gözüküyoruz. Gerçeklik hissiyatımız ise -tüm buz gibi nesnellığe rağmen- giderek zayıflatılıyor. Gerçeğin yerini ise spekülasyonlar, montajlar, yapma gerçekler alıyor. Sanki birileri gözümüzün önünden bir film şeridi geçiriyor.

"Postmodern çağın" bu Rasputin'i ise belli ki medyadır. Medya, "aracılık" anlamındaki Latince sözcük mediustan türemiş, aynı kökten gelen diğer bir sözcük medyum gibi... Bu aracı başlarda belli bir olayı okura taşımak gibi bir sorumluluğu yerine getirirken günümüzde sermayenin kurumsal bir aracı haline geldi. Medyanın her gün yeniden aracı olarak, süsleyerek sunduğu içi boş gerçekler toplumsal belleğin derinliklerinde yalan çöplüklerine dönüşüyor. Gerçeğin x kat dibe bastırıldığı mevcut medya ortamı içinde "gerçeğin bilgisi" denen şey ise artık neredeyse bir arkeolojik veri haline geliyor.

Bugün Hegel'in "Gazete, modern insanın ibadetidir" sözündeki durumdan başka yerlerdeyiz. Bu ibadetten aforoz edilen insanlar her geçen gün artıyor. Bilgiye ulaşma kanalları tıkanan insanlar kendi dünyalarına sapsöz zorlanıyor. Bilgi ve kültür ortamından dışlanan, ezilen, sömürülen yoksul kesimlerin sesi duyulmuyor. Medya denen aracı kurum çok dışarılarda, steril alanlarda inşa ettiği plazalarından sunduğu hepsi birbirinin acıklı kopyası olan yapma dünyalarla göz boyamaya çalışırken dışladıklarının farkında değildir tabii. Aynı anda her evin içerisinde girebilen homojenize edilmiş, tek biçimli (ki bir televizyon ekranına heykelle baktığımız gibi bakamazsınız, çünkü görüntünün hakimi siz değil yayıncının kendisidir) yayımlarıyla medya, dünya çapında kurulu bir polis radyosunu andırıyor.

Topraktan, doğadan yabancılaştığımız, tamamıyla insanın aksi bir ikinci doğada yaşamamızın yanı sıra medya ile birlikte bu ikinci doğanın bile üstü, oluşturulan yapma gerçeklik katlarıyla kaplanmaya çalışılıyor.

Tüm bunları yazarken bir yandan da içimden şu an vizyondaki meşhur filmin sloganı geçiyor: Başlangıcı olan her şeyin bir bitişi vardır!

Sayıdığımız koşullar altında toplumdaki tüm ezilenlerinin sesini yansıtmak, bir nevi sessizliğin sesi olmak ise tabii ki altından kalkması zor bir çalışma gerektiriyor. Açıldığımız deniz engin olsa da doğrultumuz belli:

Öncelikle belirtmemiz lazım ki biz tarafsız olmayacağız. Bizce tarafsız olmak mümkün değil. En tarafsız yazarların kaleminden çıkanlar bile niyetlerin ötesinde bir renk bir işaret taşırlar. Biz bu konuda netiz. Ezilenlerden taraf olacağız. Tabii burada ele aldığımız konunun içinde/düzeyinde kaybolmadan, farklı noktalardan bakmayı bilerek yani tarafsızlık içinde bir çok taraflılıkla yolunu bulmayı deneyerek bunu becermeye çalışacağız.

İlk tercihimiz, ki taraflılık burada başlıyor, topluma, okullarımıza neyi aktaracağımız, madagazinleri ya da kurgusal gerçekleri mi? Yoksa kendilerinin ve kendileri gibi olanların yaşamlarını, hayatlarını belirleyen olayları, bağlantı, dikiş noktalarını mı? Ve insanlar böyle böyle kendi hayatı üzerinde kontrol sahibi olabilecekler.

İşte kimden taraf olduğumuz biraz da gazetelerimizin sayfasında yapacağımız tercihte belli olacak kimi kayıyı kim geriye bastırıyoruz? Kime yer veriyor kimi yokmuş gibi sayıyoruz?

İkinci olarak aktarılan, aktarmayı seçtiğimiz, var kıldığımız (varlığını kabul ettiğimiz) şeyin artık eski durumu korumadığını ve eski koşulları içindeki "o şey" olmadığını biliyoruz. Biz istesek de istemesek de bir ölçüde onu kendi meşrebimiz ve üslubumuzca yeniden oluşturur ve öyle aktarırız.

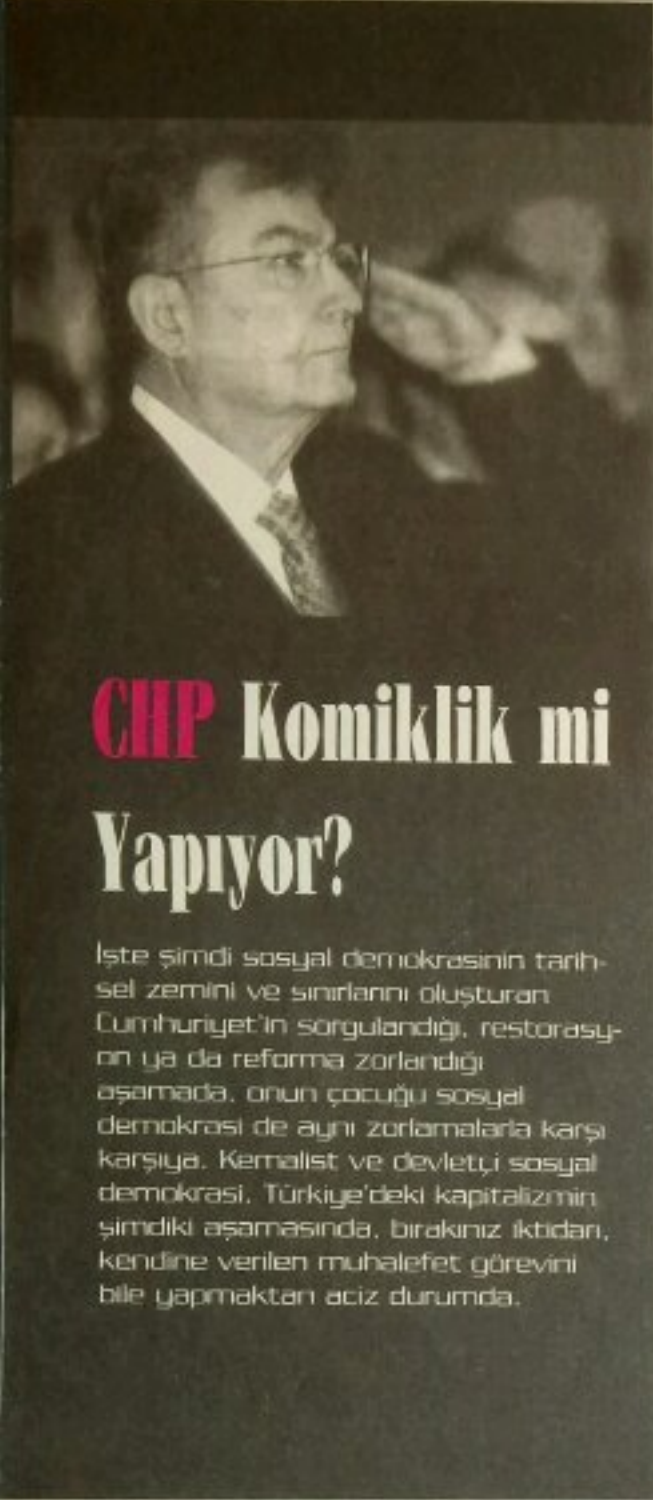
Üçüncü olarak aktardığımız şeyin güncelliği, tazeliği önemli. Alıcıda bir sıcaklık hissi yaratması, Yeni bir durumdan bahsetmesi, bu yeni durumun olası etkilerini açık etmesi, çözümlemesi ve geleceğe ilişkin bir öngörü sağlaması.

Sonuç olarak, halkçı hem de militan bir "tarafı bir yayın" çıkarmak niyetimiz doğrultusunda, konu seçiminden, kullandığımız dile kadar incelikli davranmamız, hassasiyetle hareket etmemiz gerekiyor. Biz bunun bilinciyle hareket edelim.

Gazetemiz esas itibariyle güncel ayağın basmaya çalışacak, hamaset ve aşırı yoruma çok itibar etmeden, bu yaklaşımı üzerinden tutturacağı militan diliyle taraflı/angaje tavrını geliştirecektir.

İki ayda bir çıkan bir yayın olması itibariyle bazı gündemleri yakalamaya ve yansıtmada ağır bulunabilir. Ama zaten gazetemiz hızlı, öngörü yetisi ve imkanları geliştikçe ve yapıyı yerleştirdiği ve yazarları oturduğu ölçüde kendi içinde sıkışarak ister istemez daha kısa periyodu zorlayacaktır. İki ay sonra görüşmek üzere... İyiy okumalar

CHP Komiklik mi Yapıyor?

İşte şimdi sosyal demokrasinin tarihsel zemini ve sınırlarını oluşturan Cumhuriyet'in sorgulandığı, restorasyon ya da reforma zorlandığı aşamada, onun çocuğu sosyal demokrasi de aynı zorlamalarla karşı karşıya. Kemalist ve devletçi sosyal demokrasi, Türkiye'deki kapitalizmin şimdiki aşamasında, bırakınız iktidarı, kendine verilen muhalefet görevini bile yapmaktan aciz durumda.

Bizdeki sosyal demokrasi için ölüm çanları çalıyor. Herkes, kurtulamayacağı belli hastanın başına toplanmış, ellerini oğuşturarak son anı bekliyor. Küresel güçlerin ve yerli burjuvazinin şimdiki ihtiyaçlarına denk düşen bir sosyal demokrasi de servise sunulmaya hazırlanıyor.

Türkiye'de sosyal demokrasi Ecevit ailesinin çöküşünde trajik bir tükürmüş yaşama geçti. Şimdi CHP aynı tükürmüş komiklik yaparak, güle oynaya yaşıyor. İki, pek de üzünü yaşatmayan bir trajediydi doğrusu. İncinisi de, hiç güldürmeyen bir komedi oluyor. Zavalı durumuna rağmen iktidar helya yapıp tutuşarak her türlü taklidi atmaya çalışan, masaların yümekleyen Ecevit, acımadan çok tiksini yaratıyordu. Aynı harsa daha az yetenekle sahip olan Baykal'ın, içinde her türden melankoli okunduğu gültüleriyle yaptığı komik güç gösterileri, gülümsemeden çok, yine tiksini yaratıyor. Eh, ne ekersiniz, onu biçersiniz.

Türkiye'nin kendine özgü sosyal demokrasisi, iki yünden çıkmaza girmiş durumda. Bizzat yapısının temel öğelerinden çıkıp gelen bu zaafıların aşına yeteneğine de sahip değil.

Sosyal demokrasi, Avrupa'da işçi hareketindeki bölünmenin ürünü olan şekillendi. Kapitalizmi yıkmaktan vazgeçip sistemin içinde koparabileceği haklarla yetinen aristokrat işçiler ve bazı aydınlar, sistem için bir muhalif işçi hareketi olarak sosyal demokrasiyi kurdular. Kiye ayrılan işçi hareketinden, devrimci tutumda ısrarlı olanlar komünist kimliği benimserken, reformistler sosyal demokrat kimliği oluşturduklar. Reformist politikanın arkasındaki maddi destek, emperyalist Avrupa burjuvazisinin muazzam küresel soygununun küçük bir kısmını işçi sınıfına "sus payı" olarak dağıtmıştı. Ki, o dağıtım da kendiliğinden değil, devrimci işçi hareketinin burjuva iktidarıyla zorlayan pratik gücünden duyulan korkunun sonucu idi. Burjuva devletini yıkmak ve yerine bir işçi devleti kurma amaçlı bir toplumsal hareketin, hem burjuvaların hem de işçilerin bir kısmının geri adım atmalarıyla bölünmesi söz konusuydu. Burjuva iktidarı koruyor, ama kazanının bir kısmını paylaşmayı kabulleniyordu. İşçilerse iktidarıyla vazgeçiyor, ama sistemin içinde asgari bir sosyal refahı garantiliyor, daha fazlasını da umabiliyordu.

Bizdeki sosyal demokrasi çok farklı bir tarihsellikte ve çok farklı bir kimlikte oluştu. Osmanlı'dan kısmen kopuşarak Batı'ya, onun modernist kalkınmasına ve ilerlemesine gönül vermiş askeri güçlerin, Osmanlı dönüştürme doğrultusunda inisiyatif alması ve bu yönlendirmede kendini bulan çizgi Anadolu burjuvazisiyle birlikte Cumhuriyet'i kurması, bizdeki sosyal demokrasinin tarihi kaynağıdır. Osmanlı Devleti'ne karşı tutum alınıyor, onun bazı öğeleri dışlanıp, bazıları benimsenerek yeni bir devlet olarak Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Yeni devlet ve onun ilerletildiği, bizdeki sosyal demokrasinin kapasitesini de belirler. O, bir devlet çocuğudur ve hep devlete sadık kalmıştır. Çizgi Anadolu burjuvazisini, kurulan yeni devlet, hatta finans-kapitale dönüştürmüştür. Dolayısıyla bizdeki sosyal demokrasinin burjuvaziyi özel bir problemi hiçbir zaman olmamıştır.

İşte şimdi sosyal demokrasinin tarihsel zemini ve sınırlarını oluşturan Cumhuriyet'in sorgulandığı, restorasyon ya da reforma zorlandığı aşamada, onun çocuğu sosyal demokrasi de aynı zorlamalarla karşı karşıya. Kemalist ve devletçi sosyal demokrasi, Türkiye'deki kapitalizmin şimdiki aşamasında, bırakınız iktidarı, kendine verilen muhalefet görevini bile yapmaktan aciz durumda. Kıbrıs tan

Kürt Sorununa, dinle ilişkisinden demokrasi anlayışına kadar bir çok temel yapısalıdır, alındaki zeminin kaymasıyla boşluğa düşen Cumhuriyetle birlikte, sosyal demokrasi de açmaz içinde. Kendisini oluşturan temel öğeleri içinde kaldıkça, hangi biçime girese giresin açmazlarından kurtulamıyor. Şayet o öğeleri terk ederse -ki başka yolu yok, o zaman da yok olmuş olacak.

Bizdeki sosyal demokrasinin ikinci temel zaafı ise, ülkede harsa yapılan ve derinleşen yoksulluk karşısındaki tutumu. Yoksulların muhalefeti sisteme ve devlete karşı yönetecek sistem için bir sosyal demokrat muhalefet sisteminin acil ihtiyacı. Aktel durumunda, aynı muhalefet sistemi dışı devrimci güçler üstlenilebilir ki, bu olasılık, sistem için yakın sonuçlar doğurabilir. Ancak devlete ve sisteme gübünden bağlı sosyal demokrasi "sorumlu muhalefet" adını verdiği maskaralıktan öteye gidemiyor ve sistemin belirsizlik ve kargaşa katsayısını yükseltiyor.

Kemalizmin kalıpları içinde sıkışıp, kapitalizmin küresel ve bölgesel ihtiyaçlarını ne iktidarda, ne muhalefette yerine getirebilen sosyal demokrasi, meşruiyetini kaybediyor. Devrimci hareketle yoksulların öksesinin buluşma olanağı güçleniyor.

İşte, sosyal demokrasi kendi yapısallığının sonuçlarını yaratığı açmazlarda savrularak sürekli güç kaybına uğruyor. Ancak devlete ve sisteme doğrudan bağlantısı, onlardan kendine sürekli güç aktarımları, onun yok olmasını engelliyor.

İşte bakınız yüce Allah'ın takdirine ki, tam da bu dönemde, gökten bir elma düştü ve içinden kurtarıcı beyaz atlı prens olarak Kemal Derviş çıktı. Uygun zamanda ve uygun yerde yaptığı hamleyle Ecevit'leri ve DSP'yi haccayan Derviş, böylece olan teselliğine başlama oldu. Şimdi de CHP'deki hamlenin zamanını bekliyor. Herkes ne olacağını bildiği halde, hiç bir şey yapmadan ya da yapamadan o anı bekliyor sanki. CHP engelinin de bir biçimde aşılmasından sonra, alan temizliği bitecektir.

Bizdeki sosyal demokrasi için ölüm çanları çalıyor. Herkes, kurtulamayacağı belli hastanın başına toplanmış, ellerini oğuşturarak son anı bekliyor. Küresel güçlerin ve yerli burjuvazinin şimdiki ihtiyaçlarına denk düşen bir sosyal demokrasi de servise hazırlanıyor.

Eski sosyal demokrasiye son vuruşları yapan Derviş, yenisinin başına geçmeye de pek hevesli görünmüyor. Son kongre mektubu, doğrusu göz yaşartıcıydı. Zavalı Baykal, eli kolu bağlanmış vaziyette celladının hamlelerini izliyor. Daha acısı, Parti Meclisi listesine almak zorunda kaldığı Derviş'in kendisinden fazla oy almasını da yutkunarak kabulleniyor. Bu arada, biz de zülfet tesellisi cinsinden Baykal'ın umudunu da sezebiliyoruz ve Derviş'in başbakanlığında olası cumhurbaşkanlığı hayallerini anlayışla karşıyoruz. Tayyip Erdoğan ve Hilmi Özkök'ten sonra üçüncü cumhurbaşkanı adayımız olarak Baykal'ı önermekten zevk duyuyoruz.

Ve nihayet olacağıları seçip şimdiden ellerini oğuşturarak pozisyon alan ve Derviş'e ön açarak uğşşşş bir menfaat şebekesi olduğunu bir kez daha gösteren CHP delegasyonuna "Allah müstahak-kunuz versin!" diyerek şapka çkaryor ve tüm cumhurbaşkanı adaylarımız da, "pazar ola" diyerek piyasaya sunuyoruz.

Özkök mü Yalman mı?

Orduda tuhaf şeyler oluyor. Halka sürekli "milli birlik ve beraberlik" ve "yumruk gibi sınıksız" olmak nasihatleri veren ordumuz, öyle gözüküyor ki, kendi sözünü kendisi de uygulayamıyor. Devletin ve milletin birkaresinin garantörü ve önderi olarak özel bir rol oynayan Ordu'dan farklı sesler geliyor.

Genelkurmay Başkanı Bay Özkök'ün mevcut gerçeklerin şimdiki politik sistemi bir restorasyona zorladığını tespit ettiği anlaşılıyor. Son YAŞ toplantısında alınan emeklilik ve terfi kararlarında inisiyatif aldığını Amerikan gazetelerinden öğrendiğimiz Bay Özkök'ün, görevinin uzun süresini kendisi gibi ABD ve Avrupa'da yapan yakın mesal arkadaşlarını, kritik noktalara yerleştirildiği iddia ediyor. Özellikle NATO'nun çeşitli kademelerinde geçen yurtdışı görevinin, yapanları birbirine yaklaştırdığı anlaşılıyor. Emperyalist metropollerin havasını solayanlarla ortak düşünceler yarattığı ya da onlara feet bir sempati yarattığı da düşünülebilir.

Hükümet yanlısı gazetelerde Bay Özkök'ten "demokrat paşa" ya da "demokrasiin garantisi" gibi methiyelerle bahsediliyor. "Ulusal" bloğa yakın ve hükümet muhalifi gazetelerde ise, tuhaf şeyler yazıyor. Ordunun sözcüsü olmakla övünen Bay Emin Çölaşan'ın, "minik kuş"u hangi bilgileri verdiyse, özne O bağladı ve arkası geldi. Laikliğe ve ulusal güçlere yeterince sahip çıkmamakla eleştirilen Bay Özkök'le, Rüşti Erdelhan arasında paralellik kurular bile oldu. Bir "Erdelhan kompleksi" yaratmayı amaçlayanların, Ordu'daki Özkök inisiyatifini göğelemeye çalıştıkları anlaşılıyor. Bilindiği gibi Demokrat Parti İktidarının son Genelkurmay Başkanı Erdelhan, 27 Mayıs hazretliğine katılmamış ve hükümetle beraber

davranmıştı. Yassada mahkemelerinde sanık sandalyesinde otururken Erdelhan Paşa kim bilir neiler düşünüyordu?

Ancak İbrolü'yle ve hatta Atatürk'le mesafeli bir dışki kurarı ve dini kimliği sahiplenmiş Kazım Karabekir'in ocazesinin -ki milyonlar katılmıştı, çok partililiğe geçişin özel bir rol oynadığı da düşünülebilir. Ve Bay Özkök'ün, her ne kadar laiklik konusunda tereddütsüzse de, hükümetle uyumunun tarihsel sonuçları olabileceğini düşünülmesi tahmin edebiliriz. Ordudaki açık "AB karşıtlarına" karşı mesafe koyması da ilginç bir tutum. O, çubuğu AB'den yana bükmenin hazretliklerini yapıyor. Öte yandan şayet kurduğu eksen bakılmı olursa, önümüzdeki Cumhurbaşkanlığı seçiminde kuvvetli adayları olan birinin Bay Özkök olması ihtimal dahilindedir.

"Genç Subaylar Rahatsız", anladık, ama Komutan kim?

Kara Kavayetleri Komutanı Bay Yalman, daha önceleri söyleti olarak dolayan tutumunu, Kıbrıs ziyareti ve Denktaş'a hayranlık ilanıyla açık etti. Perde gerisinde çözülemeyen ciddi problemler olduğuna ve kartların açılmaya başlandığına biraz da o ziyaretle herkes öğrendiği okdu. Gerek ziyaretin emsalsiz tarzıyla ve gölde gösterisi biçiminde yapılışı ve gerekse aynı dönemde hükümetin Denktaş karşısındaki tutumunu açık etmiş olması ve yine aynı dönemde Bay Özkök'ün hükümetle "şir

gibi uyum halinde" çalıştığını açıklamış olması, ziyaretin seradan bir teflüş olmadığını gözde batırıyordu. O arada Bay Çölaşan'ın Bay Özkök'e karşı tutumundan şaşırınlar da, "minik kuş"un nereden havalandığını öğrenmiş oldular. Başka bir politik eksenin varlığını, o eksenin sahiplerince güçlü biçimde dayurulması ihtiyacının istendiği anlaşılıyor. Restorasyona karşı statükocu bir tutum "ulusalci" gözetimle devreye sokuluyordu.

Bay Yalman'a hükümet yanlılarınca Talat Aydemir'in sonunun hatırlatıldığı, onun ise Cemal Gürsel ya da Madanoğlu'nu ya da Evren'i düşünmediği kalamında canlanabiliriz. En son rekzörlerin Ankara yürüyüşünde "Ordu Gürevel" sloganlarıyla görülen Bay Yalman'ın eksen-

nin sadece birkaç on bin kişiyle desteklenmiş olması, pozisyon zayıflığı bir durum oldu. Yürüyüşten ve gelen tepkilerden sonra, Aydemir'in ve 9 Mart'ın ikireklemelerinin şimdiki ilgili şahıslarda doğmuş olması mütemmel. Hem "ulusal" tutumdan bahsedip hem de ülkenin en yurtsaver insanların işkence odalarında, cezaevlerinde çürütenlerin ve darağaçlarında sallandıranların şimdiki yalmızlığına şaşınmak gerekiyor.

Bizim cumhurbaşkanı seçimleri için aday gördüğümüz Bay Özkök'ün parlamento çoğunluğundan oy alması gerekiyor. Ankara'da "Ordu Gürevel" diye bağırınlarınca öyle bir ihtiyacın olmadığı anlaşılıyor. Ne demek istediklerini herkes iyi biliyor olabilir.

Dünya Bankası'na göre, büyük ekonomiler sıralamasında dünyada 20'nci sırada olan Türkiye geçtiği, BM'nin İnsani Gelişim Raporu'nda şöyle yazıyor: "Harcama gücü açısından 2001-2002 döneminde yüzde 15 oranında fakirleşti... En zengin yüzde 10 nüfusun milli gelirden aldığı pay yüzde 30,7... Kalkınmakta olan 100 ülke içinde fakirlikte 2. sırada yer aldı... Sağlık için harca ayrılan nüfus 12,6 milyar (yüzde 18)... Yetersiz kitadaki 5 yaş altı çocuk yüzde 8... Günde 1 dolara geçmek zorunda olan mülhak yoksullar 3 milyon 850 bin kişi... Günde 2 dolara geçmek zorunda olan yoksulluk sınırındaki 7 milyon kişi... Çalışmayan genç nüfus yüzde 19,9... 12 aydan fazla işsiz kalan kadınlar yüzde 33,3, erkekler ise yüzde 20 oranında... Eğitimli gençlerin yüzde 31,1'i işsiz olduğu Türkiye'de 1000 kişiye 1,2 doktor düşüyor... 4 kadından 1'i okuma yazma bilmiyor... Milletvekili maaşıyla asgari ücret arasında 25 kat fark var... Öğretmene ders başına verilen ücret, 1 dolar OECD ülkelerinde bir tüketicinin ortalama 42 doları... Kıyıt dışı ekonomiyi yüzde 40 düzeyinde...

ATO'nun araştırmasına göre Türkiye'de, her 3 liranın 1 lirası rüştüye düşüyor... 100 liranın 66 lirası kıyıt dışı... 100 kişiden 46'sı kaçak çalışıyor... 100 binanın 40'ı kaçak yapılmış... Ve de her tüketicinin 11 batık banka için 21,7 milyar dolar borçlanmış durumda...

Evet, genelde işçilerin toplu olarak ilerlemek için ATO'nun araştırmasına göre, 1993-2002 yıllarını kapsayan 10 yıllık dönemde, yılda ortalama 21,1 milyar, ayda 1 milyar 761 milyon, günde 57 milyon 918 bin, saatte 2 milyon 413 bin, dakikada 40,2 bin, saniyede de 670 dolar borç faizi ödemesi gerçekleştirilen Türkiye'de kişi başına gelirin 2,584 dolar olduğu 2002 yılında, kişi başına ödenen iş ve dış borç anapara ile faiz de 1,647 doları buldu. Yani 2002 yılında ekonomide yaratılan gelirin yüzde 63,7'si kadere iş ve dış borç anapara ve faizi ödendi. Diğer bir deyişle yaratılan her 100 liralık dolarlık gelirin 63,7 lirası dolar kadar borç yeniden borçlanmayla ödendi...

Türkiye'nin dış borç stoku 150 milyar dolar ve gayri safi milli hasılanın yüzde 80'ini oluşturuyor. Ve de Brezilya ve Çin'in ardından 1995-2001 döneminde dış borcu en fazla artan 3'üncü ülkedir... BM'nin 175 ülkeyi kapsayan İnsani Gelişim Raporu'nda 11 basamak gerideyiz 96. sıraya düşen Türkiye'de 6 kişiden biri açlık sınırında... Arnavutluk'un bir gerisine düşen Türkiye'de nüfusunun yüzde 2'si günde 1 doların altında ücret alıyor... 1998-2001 arasında Türkiye'nin ulusal geliri yüzde 3,5'ini eğitim, yüzde 3,6'sını sağlık ve yüzde 4,9'unu savunma harcamalarına ayrılan harcamalarının yüzde 15'ini borç ödemelerine ayırmak durumunda kaldı...

Eğitsizliğin yükselişiyle derinleşirken, yoksulluğun da eğitsizliği körüklediği Türkiye'deki ücret kapitalizminin kriz sarmalında, gerçek ücretler 10 yıldır (1993-2002) yüzde 25 geriledi... DİE, Türk-İş, Dünya Bankası ve BM araştırmalarından yararlanan İstanbul Milletvekili Bülent Tanlı'ya göre, Türkiye'deki 15 milyon 250 bin ailede yüzde 54,4'ünün yoksulluk sınırında yaşadığı, yoksulluk sınırındaki yüzde 30,8'i oluşturduğu 4,697,681 ailenin üçte biri de borçlu... Türkiye'de 15 milyon 250 bin ailenin 8 milyon 296 bin 543'ü açlık sınırı, 4 milyon 697 bin 81'i açlık sınırında, 1 milyon 570 bin 777'si ise iyi bir gelire geçtikten, 686 bin 262'si ise Avrupa standartlarında yaşıyor. Üzerine Türkiye'deki ailelerin 14 milyonu 574 bin 401'inde sosyal göstergeler kamusal aların veriyor. Ve bu tablodaki 37 milyon insan parasız ve perişan...

2000 yılında Türkiye'de 4 bin kişi başına geliri bir doların altında, 2001 yılında kriz ekonomisi nedeniyle, kişi başına geliri bir doların altında olan il sayısı 14'e çıktı... DİE'ye göre 2001 yılında kişi başına geliri 1500 doların altında il sayısı 21'den 36'ya çıktı. En yoksul ise 568 dolarla Ağrı...

AKP hükümetinin yaptırdığı bir araştırma, yıllarda IMF ve Dünya Bankası politikalarıyla sınırlanan Türkiye'de her 10 kişiden 1'inin açlık sınırında olduğunu ortaya koydu. Yoksul sayısını belirlemek için 833 vakıfla eşitlikli bir çalışma yapan hükümet, açlık sınırında yaşayan yarıtaş sayısını 6 milyon 74 bin 961 olarak belirledi. Açlık sınırının altında yaşamını sürdüren tane sayı da 1 milyon 447 bin 487 olarak saptandı...

Eğitsizlikle yoksulluğun birbirini beslediği ve işsizlikle "uçaklanan" staglasyonist güdülmeye Türkiye'deki işsiz sayıya ekonomik krizle etkisiyle 2,6 milyonu aşmış... 2000 yılında yüzde 6,7, 2002 yılında yüzde 9,3 olan işsizlik oranı, DİE verilerine göre 2003'de yüzde 10. Artarak gerçek oran daha yüksek...

Kentlerde yüzde 15 olan açık işsizlik, yüzde 6 gördü işsizliği katarsanız yüzde 21. Eğitimli insanların yüzde 30'a işsiz... İşsizlerin yüzde 27'sini

bir yıl ve daha uzun süreli iş arayışları oluşturuyor. Türkiye'deki işsizlik sorunu kronikleşiyor... Bu durumda Türk-İş uzmanı Tarkan Zengin'e göre, "Bu emekçi üzerinde yapılan araştırmaya göre çalışanların büyük çoğunluğunun en büyük korkusu işini kaybetmek. Çalıştığı yere güvenmemesi ve ücretten şikâyet edenler iş bulamama korkusu yüzünden asla edeniyor..."¹

Toplumsal-kültürel bir çürüme ve yabancılaşmanın, post-modern ek-sende sosyo-ekonomik yapı ve sınıfların kucakladığı veri durumunda, yaygın bir olguselleşmiş iş için geçiş stratejilerini Sebastien-Roch Chamferon'un, "Hakkı Hakkı Bir Kallın Olması İçin Kaç Aptal Gerçek?" sorusu ya da Yılmaz Türkler'in şu gözlemlerini belirttiklerini: "Adorno, geleceğe güvenen insanların burjuva diye andığı Flaubert için, 'Aptallığı fazla küçük görüyor' diye, Aptallığın görsel halde olmak, girip çıkılmayı bekleyen küçük sanatçı ya da determinizminin şokanlı koşullarında yarımküresel sosyalist bir şekilde gelebileceği gibi neredeyse

Aynı sağlığı yoğunlaştırılan mahafazakar Türkiye tablosunda, 2003 bütçesinde Diyanet'e Tam 771 trilyon 267 milyar lira ayrıldı. Diyanet'e tahsis edilen bu devasa bütçe, Sanayi ve Ticaret (126.882.000), Enerji ve Tabii Kaynaklar (195.064.000), Turizm (190.130.000), Çevre (43.651.000) ve Osmanlı Bakanlıklarına (225.396.000) ayrılan toplam 779 trilyonluk bütçeye eşit. Yani Diyanet'in devlet bütçesindeki değeri tam beş bakanlığa eşit. Bu kadar da değil. Söz konusu bütçe Başbakanlık'a ayrılan (691.390.000) bütçeden 74 trilyon, Dışişleri'ne ayrılan (531.572.000) bütçeden 240 trilyon, Bayındırlık Bakanlık'ına ayrılan (414.621.000) bütçeden 357 trilyon, Kültür Bakanlık'ına ayrılan (349.327.000) bütçeden ise tam 122 trilyon fazladır!

Bu tablonun ortasında, "Antalya'da parasız hastalara tedavi yapan doktorlara devletli zararları uğralamak suçlamasıyla 30 milyar lira para cezası verildi. Doktor Ulvi Sarbaş, 'Fakirler ölün mü' diyerek karara tepki gösterdi..."²

DİP verilerine göre, Türkiye'de bebek ölüm oranının binde 37,8, bu oran AB'nin tam 9 katıdır... Verem (Tüberküloz) Türkiye'de tehlike olmaya devam etmektedir. Her yıl 20 bin yeni hasta kayda alınıyor... İleri, ilfas, işsizlikte pahlamaya yol açan bomsalınlar, kapkaç, boşanma ve intiharları artırıyor... 224 bin işyeri, 59 bin şirketin kapandığı, onlarca bankanın tarife karıştığı ve işsiz kitle sinek milyonların katıldığı 2000 Kasım ve 2001 Şubat krizleri, sosyal yaşamda büyük yaralar açtı... Boşanmalar yüzde 14'lük artışla en yüksek seviyesine çıktı, intiharlar yüzde 50 arttı, pek tahsil için maddiyata yönelenlerin yanı sıra ısrar davaları patladı. Kaçkac ve yankesitlik çeteleri 2001'de 16 bin 309, 2002'de 12 bin 602 suç işledi... Türkiye'de her sekiz kişiden birinin sabıkası... 2002 yılı sonu itibarıyla; toplam sabıkalı sayısı, yüzde 3'ü yani 222 bin kadını olmak üzere 7 milyon 397 bin 150'ye ulaştı. Buna göre, nüfusun yüzde 12'si sabıkalı. 67 milyon nüfus ve aile ortalama 40'ten kişi başına göre iki aileye bir sabıkalı düşüyor...

17 Haziran Uluslararası Silahsızlanma Günü'nde açıklanan rakamları göre, son 10 yılda silah satışı 10 kat arttı. Türkiye'de her 11 kişiden bir silahlı... Dünyada her 3 saniyede bir kişinin intihar girişiminde bulunduğu, her 40 saniyede bir kişinin de intihar ettiği bildirilen, Türkiye'de intihar oranı, dünya ortalamasının 6,5'te biri düzeyindedir. Türkiye'de yılda ortalama 2-3 bin intihar vakasına rastlanıyor. Bu kişilerin yarısı 30 yaşın altındaki gençler... Intihar olaylarının yüzde 35'i 15-24 yaş arası gençlerde görülüyor. Sekiz yılını (1995-2002) üniversite mezunlarının intihar oranı yüzde 47 oranında artış... Türkiye'de 500 binden fazla ağır derecede, 6-7 milyon da tedaviyi gerektiren orta ve hafif şiddetle ruhsal bozukluk tanısı konabilecek birey olduğu tahmin ediliyor. Sağlık Bakanlık'ına göre, her yıl 6 binden fazla yeni şizofren hastası ortaya çıkıyor. 15-54 yaş grubunda en az 300 bin şizofren vakası var. Ruhsal rahatsızlıklar içinde en çok depresyona rastlanıyor...

dindar bir köleliğin sonucudur. Aptallık serpile, yayılır, gösterik vasatın sularında kök salar. İşçilerdir, yoksullardır, kendini meşrulaştırırken dışladıkları sınıfa yollamaya san atlar. Aziz Nesin'in yıllar önce kesildiği deli cesaretyle dile getirilmiş olduğu, bu toplumun zehneleneceği kral bir aptallık köleliğinin ses geçirmeyen duvarları karşısında atılan ses çığırktı..."³

Eğilsizlikle iş için geçiş stratejilerini, çürüme ve yabancılaşmanın deryasında sevgisini yitiren insançıklar sevgisiz bencillikleriyle "gençlik kurtaran kapılar" açmazın köklerini, en önemli şey, Allah'ın "Tevanın" şu saptamaları unutulmazdır: "Sevmek bir bağlanma biçimidir, bir dünyaya yerleşme biçimidir, buce usulan olanı saptayarak onunla dünyayı yeniden kurma biçimidir. Gerçek bilim her şeyi değiştirir ama bir şeyleri sevmeden bilmez, sevgiyi yitiren bilmez, çünkü onun dünyaya düşkünlüğü yalnız karşılıklar adına değil aynı zamanda ortaklıklar adına kurulmuştur..."⁴

Bu da; "sevgisizliğin gelişiminde" Gödel'in bekleyeni (ve Erdal Atabek'in şöyle tarif ettiği) ameritliğin derecesine sokmaktadır: "Her bekliyorsun. Ne beklediğini bilmeden bekliyorsun. Ne istediğini bilmeden bekliyorsun. Ne yaşadığını bilmeden bekliyorsun... (.)

Kafkay'ın aradını bekliyorsun. Masallara inanan çocuk gibi bekliyorsun... (.) Kendinden hiçbir şey beklemiyorsun. Çünkü hiç denemedin. Çünkü hiç düşünmedin. Çünkü sana beklemeyi öğrettiler. Çünkü sana hep başkalarının beklencesini öğrettiler.

Ve sen hep başkalarının bekledin. Amen, bahan, sardeşin, dayan, ancaz, beyzen, halan, yengeni, enişten, öğretmen, büyükerin, gıket, devlet, Allah, talih, kader, şans, hep sana bir şeyler verecekti. Verdikçe

"Türkiyem, Türkiyem cennetim"?!

Ayten Alpman'ın "Havasına suyu, taşına toprağına" diye seslenen şarkısını duymamış olamazsınız... Ya 80'li yıllarda ensemizde boza pişirilirken ya da işkencede durmandan dinletilen Müşerref Tezcan'ın "Türkiyem, Türkiyem Cennetim"?!

Sibel Özbuğun - Tanel Demirer

ri zaman aldın. Vermedikler zaman bekledin. Sana 'hekleme, yap' diyenleri dayanmadın, duyduğun zaman kreda, kırıldın, sıldığın. Gene bekledin, gene bekliyorsun..."⁵

Beklenemler bosa çıktığı "Ülkede ulusal ve uluslararası düzeyde yirmi yıldır egemen olan kurumsal, ideolojik konsensüs her gün bir yerinden daha çalıyor ken" ve TÜSİAD'ın, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a sunduğu raporda, işsizliğin "yaşlı hareketleri" giderek derinleşti uyarısında bulunduğu Türkiye'de, "67 milyon 8,7 milyonun sıfır geliriye yaşadığı çalışabilir yaşta 2 milyon 217 bin kişi işsiz kentlerdeki her 100 gençten 28'ini işsiz bulduğuna, çalışan her 100 kişiden 51'ini ancak il-kokal mezunu olduğu, çalışan her 100 kişiden 52'sinin herhangi bir sosyal güvence kuruluşuna kayıtlı olmadığı bir ülkede, sıvası, yoksul yarılları ezilmesini yakalanmalarını belirlemesine geçmemek gerekir! Hâli şayanlar varsa, 4 kişiden 1'ini işsiz olduğu 1931 Almanya'nın halatılmakta yarar var..."⁶

Bütçe, Diyanet'e tahsis edilen bu devasa bütçe, Sanayi ve Ticaret (126.882.000), Enerji ve Tabii Kaynaklar (195.064.000), Turizm (190.130.000), Çevre (43.651.000) ve Osmanlı Bakanlıklarına (225.396.000) ayrılan toplam 779 trilyonluk bütçeye eşit. Yani Diyanet'in devlet bütçesindeki değeri tam beş bakanlığa eşit. Bu kadar da değil. Söz konusu bütçe Başbakanlık'a ayrılan (691.390.000) bütçeden 74 trilyon, Dışişleri'ne ayrılan (531.572.000) bütçeden 240 trilyon, Bayındırlık Bakanlık'ına ayrılan (414.621.000) bütçeden 357 trilyon, Kültür Bakanlık'ına ayrılan (349.327.000) bütçeden ise tam 122 trilyon fazladır!

Bu tablonun ortasında, "Antalya'da parasız hastalara tedavi yapan doktorlara devletli zararları uğralamak suçlamasıyla 30 milyar lira para cezası verildi. Doktor Ulvi Sarbaş, 'Fakirler ölün mü' diyerek karara tepki gösterdi..."²

DİP verilerine göre, Türkiye'de bebek ölüm oranının binde 37,8, bu oran AB'nin tam 9 katıdır... Verem (Tüberküloz) Türkiye'de tehlike olmaya devam etmektedir. Her yıl 20 bin yeni hasta kayda alınıyor... İleri, ilfas, işsizlikte pahlamaya yol açan bomsalınlar, kapkaç, boşanma ve intiharları artırıyor... 224 bin işyeri, 59 bin şirketin kapandığı, onlarca bankanın tarife karıştığı ve işsiz kitle sinek milyonların katıldığı 2000 Kasım ve 2001 Şubat krizleri, sosyal yaşamda büyük yaralar açtı... Boşanmalar yüzde 14'lük artışla en yüksek seviyesine çıktı, intiharlar yüzde 50 arttı, pek tahsil için maddiyata yönelenlerin yanı sıra ısrar davaları patladı. Kaçkac ve yankesitlik çeteleri 2001'de 16 bin 309, 2002'de 12 bin 602 suç işledi... Türkiye'de her sekiz kişiden birinin sabıkası... 2002 yılı sonu itibarıyla; toplam sabıkalı sayısı, yüzde 3'ü yani 222 bin kadını olmak üzere 7 milyon 397 bin 150'ye ulaştı. Buna göre, nüfusun yüzde 12'si sabıkalı. 67 milyon nüfus ve aile ortalama 40'ten kişi başına göre iki aileye bir sabıkalı düşüyor...

17 Haziran Uluslararası Silahsızlanma Günü'nde açıklanan rakamları göre, son 10 yılda silah satışı 10 kat arttı. Türkiye'de her 11 kişiden bir silahlı... Dünyada her 3 saniyede bir kişinin intihar girişiminde bulunduğu, her 40 saniyede bir kişinin de intihar ettiği bildirilen, Türkiye'de intihar oranı, dünya ortalamasının 6,5'te biri düzeyindedir. Türkiye'de yılda ortalama 2-3 bin intihar vakasına rastlanıyor. Bu kişilerin yarısı 30 yaşın altındaki gençler... Intihar olaylarının yüzde 35'i 15-24 yaş arası gençlerde görülüyor. Sekiz yılını (1995-2002) üniversite mezunlarının intihar oranı yüzde 47 oranında artış... Türkiye'de 500 binden fazla ağır derecede, 6-7 milyon da tedaviyi gerektiren orta ve hafif şiddetle ruhsal bozukluk tanısı konabilecek birey olduğu tahmin ediliyor. Sağlık Bakanlık'ına göre, her yıl 6 binden fazla yeni şizofren hastası ortaya çıkıyor. 15-54 yaş grubunda en az 300 bin şizofren vakası var. Ruhsal rahatsızlıklar içinde en çok depresyona rastlanıyor...

Buraya kadar ifadeye giret etliklerimizden hareketle, edilmekte iş için geçiş stratejilerini, çürüme ve yabancılaşmanın deryasında sevgisini yitiren insançıklar sevgisiz bencillikleriyle "gençlik kurtaran kapılar" açmazın köklerini, en önemli şey, Allah'ın "Tevanın" şu saptamaları unutulmazdır: "Sevmek bir bağlanma biçimidir, bir dünyaya yerleşme biçimidir, buce usulan olanı saptayarak onunla dünyayı yeniden kurma biçimidir. Gerçek bilim her şeyi değiştirir ama bir şeyleri sevmeden bilmez, sevgiyi yitiren bilmez, çünkü onun dünyaya düşkünlüğü yalnız karşılıklar adına değil aynı zamanda ortaklıklar adına kurulmuştur..."⁴

Bu da; "sevgisizliğin gelişiminde" Gödel'in bekleyeni (ve Erdal Atabek'in şöyle tarif ettiği) ameritliğin derecesine sokmaktadır: "Her bekliyorsun. Ne beklediğini bilmeden bekliyorsun. Ne istediğini bilmeden bekliyorsun. Ne yaşadığını bilmeden bekliyorsun... (.) Kendinden hiçbir şey beklemiyorsun. Çünkü hiç denemedin. Çünkü hiç düşünmedin. Çünkü sana beklemeyi öğrettiler. Çünkü sana hep başkalarının beklencesini öğrettiler.

Ve sen hep başkalarının bekledin. Amen, bahan, sardeşin, dayan, ancaz, beyzen, halan, yengeni, enişten, öğretmen, büyükerin, gıket, devlet, Allah, talih, kader, şans, hep sana bir şeyler verecekti. Verdikçe Buraya kadar ifadeye giret etliklerimizden hareketle, edilmekte iş için geçiş stratejilerini, çürüme ve yabancılaşmanın deryasında sevgisini yitiren insançıklar sevgisiz bencillikleriyle "gençlik kurtaran kapılar" açmazın köklerini, en önemli şey, Allah'ın "Tevanın" şu saptamaları unutulmazdır: "Sevmek bir bağlanma biçimidir, bir dünyaya yerleşme biçimidir, buce usulan olanı saptayarak onunla dünyayı yeniden kurma biçimidir. Gerçek bilim her şeyi değiştirir ama bir şeyleri sevmeden bilmez, sevgiyi yitiren bilmez, çünkü onun dünyaya düşkünlüğü yalnız karşılıklar adına değil aynı zamanda ortaklıklar adına kurulmuştur..."⁴

"Yalan içinde yaşadıkten sonra, bir doğru yaratmak zorundayız..." Aristoteles'in, "Yalan çalışmadan iyi bir gelir sağlayamazlar, daha çok çalışmaları halinde fazladan bir yarardan olmaları arasında ister istemez yoksulluklar çıkacaktır," diye belirttiği imkân ve tebdillerle iş için geçiş stratejilerini, çürüme ve yabancılaşmanın deryasında sevgisini yitiren insançıklar sevgisiz bencillikleriyle "gençlik kurtaran kapılar" açmazın köklerini, en önemli şey, Allah'ın "Tevanın" şu saptamaları unutulmazdır: "Sevmek bir bağlanma biçimidir, bir dünyaya yerleşme biçimidir, buce usulan olanı saptayarak onunla dünyayı yeniden kurma biçimidir. Gerçek bilim her şeyi değiştirir ama bir şeyleri sevmeden bilmez, sevgiyi yitiren bilmez, çünkü onun dünyaya düşkünlüğü yalnız karşılıklar adına değil aynı zamanda ortaklıklar adına kurulmuştur..."⁴

5 Ekim 2003, Ankara

D evasa (ve giderek de derinleşen) bir eşitsizlikle belirlenen Türkiye'de gelir dağılımı çalışanlar aleyhine bozuluyor. Türk-İş raporuna göre, nüfusun en düşük geliri yüzde 20'si toplam gelirin yüzde 4,9'unu alırken, yine nüfusun yüzde 20'sini oluşturulan en zengin kesimin ise toplam gelirin yarıdan fazlasını aldığı belirtiliyor... Şiz konusuna araştırmaya, Türkiye nüfusunun en zengin yüzde 20'sinin, en yoksul yüzde 20'nin 10 katından daha fazla gelir elde ettiğini ortaya koydu... Ükre nüfusunun yüzde 12'si yetersiz beslenmeden dolayı açlık, yüzde 43'ü de yoksulluk sorunu ile karşı karşıya...

Ve Türkiye'de 2002 yılında bankalara girilen 144 milyar dolarlık gelirin 24 milyar dolarını en tepedeki 150 bin aile kullandı. En alttaki 4,5 milyon aileye ise sadece 13 milyon dolar düştü... İktisatçı Mustafa Şimşek'in DİE'nin 1994 bölüşüm hesaplarını esas alarak, 2002 milli gelir sonuçları üzerinden yaptığı hesaplamalara göre, İstanbul'un siper zenginlerini oluşturulan 20 bin aile, gelir paylaşımından 12 milyar dolar pay aldı. Bu, toplam Türkiye gelir paylaşımının 12'de birini oluşturuyor. Yani Türkiye'de 15 milyon ailenin her 12'si aile bireyleri mal ve hizmetleri 1 saatlik kısmi en zorlukta 20 bin aileye geliyor... Şimşek, 20 bin siper zenginini malikanelere giren gelirin, İstanbul'un yüzde 78'ini oluşturulan 1 milyon 560 bin aileye dağıtıyor. İstanbul'un en zengin yüzde 1'lik aile grubunun yıllık geliri ise 50 bin doları buluyor. En yoksul yüzde 1'lik dilimdeki yarı olan bir İstanbul ailesinin yıllık geliri ise sadece 150 dolar. Bilyerlere iki kutup arasındaki gelir farkı tam 332 katına ulaşmış durumda...

1- Tarkan Zengin, "Çalıştır Halkı ve Devlet", Korkut, 13 Aralık 2003, s.8
2- Tanel Demirer, "Yeni Yabancılaşma", Makale, 20 Nisan 2003, s.4
3- Mustafa Şimşek, "İstanbul'un Geliri", 21 Temmuz 2003, s.4
4- Ayar Zengin, "Özgür Savaş", Akademi Dergisi, No.32, Temmuz-Ağustos 2003, s.3
5- Erdal Atabek, "Zeki Nedir Üstün Bilgiye?", Çarşı, 30 Aralık 2002, s.4
6- Ergül Yılmaz, "Bir Dünya Üstün Bilgiye?", Çarşı, 12 Mart 2003, s.4
7- Tanel Demirer, "İç Toplumun Faydası", Çarşı, 21 Nisan 2003, s.12
8- Güneş, "İstanbul'un Geliri", Korkut Dergisi, No.15, Ocak-Şubat 2003, s.35-36
9- West Gass, "Değerler 1951", çev. Türk Menek Atlas, Ekim-Tay 2003

KESK'in Viraj

Fiili - Meşru Mücadele

Böylesi bir süreçte KESK'in emekçilerin hak alma mücadelesindeki yeri bir kat daha önem kazanıyor. Aslında hak mücadelesi için KESK yıllarca yılmadan "biz emekçiler hayatımızla ilgili, ekmeğimizle ilgili söz söyleme hakkına sahibiz" dedi

Filiz Coş

KESK, YÖS ten başlayıp TÖB-DEK e uzanan 12 Martlardan, 12 Eylül'lerden başı dindik çıkmış KÇSP ve nihayet KESK süreciyle 12 yıllık bir fiili meşru mücadelesin ürünüdür. Çalışma koşullarının iyileştirilmesinden, devlet sorunlarına, grevli toplu sözleşmeli bir sendika hakkını alma mücadelesine dek uzanan zorlu bir tarihtir. Mücadele süreci içinde nice kayıplar verildi, sürgünler yaşandı, gözaltılar oldu, hapisler yattılar. Fakat KESK mücadelesinden asla taviz vermeyen direnen ve dinamik yapıyla demokrasi mücadelesinin en önemli mevzilerinden biri oldu. Bugün hala Türkiye'de sendikal hareketin en diri unsuru, 12 Eylül'den sonra devrimciliği yalnızca adında kalan DİSK'in, rengi iyice sararan TÜRK-İŞ'in zaten sarı olmak için kurulmuş HAK-İŞ'in, istedikleri "ayarda" kamu çalışan örgütlenmesi yapmak için bizzat sistem eliyle kurulmuş KAMU SEN'in ve İslami sermayenin bu arezede ben de varım demek için kurduğu MEMUR-SEN'in aksine Türkiye'de emek mücadelesinin en ön safında yer alıyor.

Ne var ki KESK bugün ciddi şekilde kan kaybediyor. Kendini güne ayarlayamayan, İleriyi görülmeyen dönmüş politikalarını peşinde koşan siyasellenen bürokratiklikle yalpalıyor. Bir yandan da liberalizmin tuzaklarına kapılan sendikal hare-

ketin etkisiyle sürükleniyor. Yani KESK işsel ve genel sorunlar yaşıyor. Üstelik bütün bunlara ek, yıllarca fakat grevli ve toplu sözleşmesi eksik bir sendika hakkı tartışığı izler belirdiyor. Bulandırı çünkü toplumda yukarıda bahsedildiğim etkilerle KESK'in tüm unsurları grevli toplu sözleşmeli sendika hakkını savuttuğundan bir yandan da kadim ve eski iyice azalan eylemler yapan, refleksi zayıflamış bir sendika oldu. Yani böylesi yasalık KESK'i bozdu.

"Tabii ki modalyonun öte yitisi var bir de!" AB sürecinde "hala" yol alabilmek ve aslında ne kadar "demokratik" olduğumuzu ispatlamak için yasal düzenlemeleri kamu emekçilerinin sendikaları. Artık "koca" 4688 var, 12 yıl boyunca verilen mücadeleye bir çöpüde sokak eylemlerinde gaz bombalarını yitiren emekçilerle alay eder gibi bir el kaldırılmaya somutlanıyordu. Artık kamu çalışanların toplu görüşmeleri fakat sözleşmeler ve grev haklarından yoksun bir sendikalaşma hakkı var.

Belli ki; hesaba iyi yapılmış bir yasa bu. Çünkü iyice ince ayar çekilmiş ki sendikalar yasasına; sendikalar olmak yasal anlamda ekonomik veya sosyal veya fiili (bu veyalar çoğaltılabilecek hakları için grev yapmak yasaak, "Yassak kardeşler" siyasetle ilgili tek kelime söylemek, Demokrasi; çah-

şanların, geleceği ile ilgili söz söylemek istedikleri yerde Nüfusede 80 yıllık cumhuriyet tarihinde hala omuz bırak koca Osmanlı da var mı öyle "memurluk" ... Grev, son sözün yine hükümet ağıdır ama onun anlamı olur o kadar.

Üstelik Kamu Personel rejimi yasası da çıktı çıkarak.

O da ne mi?

O yeni liberal politikaların son harikası. Bu yasa tasarıları tüm kamu hizmetlerini paralı hale getirecek. Bu hizmetleri ücretten kamu emekçileri de sözleşmeli hale gelecek. Bu da sözleşmeli artımsız, emeğin metalaşması demek. İş güvencesinin ortadan kalkması demek, iş verene zararabilmek "benim performansım daha iyi" demek için arkadaşın işi alınacak, satmak demek. Kısacası tayin sistemi sürdürülebilirliği sağlamanın tüm hizmet alanlarının, insanın ve insan emeğinin, değer yargılarının metalaşmış bir dünya demek Kamu Personel Rejimi Yasası.

Bu sapsızlarda kamu çalışan sınıfını sömürülecek, performansa göre ücret verecekler. Tabii performans da kim neye göre belirleyecek mahall Avrupa'da bu sistem bir sınırdır uygulanıyor. AB ülkelerinde işsizlikler kamu reformu uygulamaları sürecinde işsizliğin arttığı, çalışma saatlerinin

fazla olduğu, hizmetlerin ticarileştiğini ortaya koymuştur.

İşte böylesi bir süreçte KESK'in emekçilerin hak alma mücadelesindeki yeri bir kat daha önem kazanıyor. Aslında hak mücadelesi için KESK yıllarca yılmadan "biz emekçiler hayatımızla ilgili, ekmeğimizle ilgili söz söyleme hakkına sahibiz. Biz devlet güvencesinde çalışıyorsak yüle değiliz!" diye bağırıp meydanlarda avaz çıktığı kadar, "Ben emekçiysem üretimden gelen gücümü kullanmakta hakkımdır. Grev yapmak hakkımdır" dedi.

Ne var ki genelde sendikaların izlediği KESK'in Kapitalizmin derinleşen ve giderek artan saldırılarına karşı mücadeleyi böylesi bir yasa çerçevesinde sürdüremesi düşünülemez. Çünkü zaten yasa sendikaları olabildiğince dar bir alana hapsetmiş etkisizleştirmek herre dizayn edilmiştir. Sendikal hareketi yitirmiş fiili-meşru mücadeleyle dönmek zorundadır. Fiili-meşru mücadele bu dar yasa çemberini kırmanın, emeğinin sömür alıcı eylem gücünün yasa dışı olduğu kadar hata dahi olmadığı göstermenin en önemli yoludur. Bugün KESK emekçilerin hak ve onur mücadelesinde kendisinden beklenen misyonunu gerçekleştirmek için mücadeleye meşrulaşın dinamiklerini katarak hız veremeli.

İŞ YASASI

Yeni yasayla bireysel çalışma ilişkileri esaslılık temelinde yeniden yapılandırılıyor. Küreselleşme sürecinde ortaya çıkan emeklik olgusu, işgücü maliyetlerini azaltma, rekabet edilebilirliği koşullarını güçlendirme, işletmeleri krema adına iş hukukunun temel felsefesi olan işçiyi koruma prensibinin ortadan kalktırılması, kazanımlı emek haklarının geri alınması, ücretlerin azaltılması, çalışanların örgütlenmesinden uzaklaştırılması, kuralsızlaşırma ve düzenlenmesinden gibi bir dizi uygulamayı kapsıyor.

Fordist üretimin yapıldığı dönemde sosyalizmin güçlü etkisi ve emek mücadelesinin gücü sonucu, kapitalizm devlet çekimli sosyal devlet olarak şekillenmiş ve iş yasaları ve iş güvencesi sosyal haklar normlarına uydurulmuştu. Fakat bugün durum değişti. Artık tek kutuplu bir dünya var. Üstelik üretim ilişkileri bambaşka bir boyut kazanmış durumda. Küreselleşen sermaye yeni biçimlere yeni düzenlemeler getirme çabasında. Buna bağlı olarak sosyal devletin sosyalizmin kurucusuyla yapılmış kısmi sosyal ve hukuk korumadan her kesinden geri alıyor. Tabii ki bütün bu "geçişmelerden" azak kalmamız dışlanmıyoruz. Bu da şu anlamda geliyor: Artık yeni bir çağdayız, küreselleşme dönemindeyiz, zaten ulusal devlet, sosyal devlet belli ölçülerde tasfiye edilmiş, o hâlde buna uyacağız. Yani, sosyal devletin bakan paradigması kabul edildiği dönemde işçiyi koruyan hükümlerin var olduğunu kanıtlanıncı gerekçe bilimsel bizzat söylüyor. Bu da neyi gösteriyor? Artık o paradigması değişti, dolayısıyla işçiyi korumaktan söz etmenin de anlamı kalmadı! Bunun anlamı da şudur: Emeğin korunması gibi evrensel bir ilke, yeni iş kanunu bakımından bir referans noktası olarak kabul edilemeyecektir.

Halkın, emeğin korunması ilkesi; hem emeğin korunması hem de verimliliği güvence altına alır. Çünkü, siz insanları çalışmaya hakları ve koşulları bakımından koruduğunuz zaman emek verimliliği de artar. Dolayısıyla emeğin korunması, artık devleti artıracağı için sermaye bakımından da avantajlı bir durumdur ve işveren açısından da son derece rasyonel bir durumdur. Yani, emeğin korunması bizzat hukukla terminat altına alınması işverenin aleyhine değil, lehine bir

durumdur. Oysa Türkiye'de işverenin tam tersi bir yaklaşımı içinde olduğunu görüyoruz. Sonuç olarak, yeni İş Kanunu, kapitalizmin rasyonel gördüğü emeğin korunması ilkesini tam anlamıyla tasfiye ediyor. Açıkta ki bu yasa sermayeden koruyan işçiyi ise bir eşya gibi farkısız değerlendiren bir yasa. AKP hükümeti Özal hükümetinden bu yana yapılmaya çalışılan tüm liberal yaklaşımların son süratle ve tüm gücüyle yapmaya çalışıyor. İş yasası bu yeni liberal düzenlemeler kapsamında ele alındı. Fakat gelecek tepkilerin azaltılmak ve kendini yıpratmamak için AKP sistemin onu taraftar bir kararla yaptı bir işi. Kararın adı Bilim Kurulu. Bu bilim kurulu sermayenin istekleri doğrultusunda bir iş yasası yaptı. Öyle bir yasa ki emeğin önemini azalttığı İş Yasası gerekçesinde bizzat kendileri açıklanmışlar. Yani emek ile sermaye arasındaki ilişkileri düzenleyen bir yasa değişimin emeğin önemini azalttığı yönündeki bir değerlendirilme satıp. Emeğin önemini azaltmasının nedeni ise toplumsal ilişkilerde meydana gelen değişikliklere değil de teknolojiye meydana gelen değişikliklerden hareketle açıklanıyor.

Zaten tasıl bir yasa istediklerimiz ilişkin görüşlerini Sabancı şöyle sıralıyor:

"Çalışan çalışma ilişkileri sorunları ile uyumlu, sosyal ve ekonomik gelişmeleri takip eden, bilimselğe açık, dinamik bir haldedir olması.

-Emek çalışmaya, özellikle kısa süreli part-time çalışma, ücretsiz izin, kaydırılmış tatil gibi çalışmaya vb. sistemlere yer verilmesi.

-Üretilebilirlik modelinin, emeklik esası gereği, çalışan sınıfını ücretlerin verimliliği başta olmak üzere, performans ve üretimi verimliliği güvence, bilimsel verilere dayalı bir yapıda olması.

-İşsizlik sigortasının sürdürülebilirliği ile birlikte, bu sigorta dilimini üstlendiği işçiyi yerine getiren, kadim ve liberal hürmetimizin yeniden düzenlenmesi.

-1990 lara ilişkin ve şartlarını göre hürmetimiz olan yasadaki güncel, uygulamada olmayan bazı hükümlerden amandırması" (Sabancı, 2003)

Bu isteklerin Bilim Kurulunun işçiyi çalıştırma gerekliliğiyle ilişkin dışlanmaları ve yasanın işçiyi düzenlemeye parasal olarak gösterdiği açık,

İş yasası işçiden ne alıyor, sermayeye ne veriyor?

Yeni yasayla emek ilişkileri esaslılık temelinde yeniden yapılandırılıyor. Küreselleşme sürecinde ortaya çıkan emeklik olgusu, işgücü maliyetlerini azaltma, rekabet edilebilirliği koşullarını güçlendirme, işletmeleri krema adına iş hukukunun temel felsefesi olan işçiyi koruma prensibinin ortadan kalktırılması, kazanımlı emek haklarının geri alınması, ücretlerin azaltılması, çalışanların örgütlenmesinden uzaklaştırılması, kuralsızlaşırma ve düzenlenmesinden gibi bir dizi uygulamayı kapsıyor.

Yeni İş Yasası emek ilişkileri esaslılık temelinde yeniden yapılandırılıyor. Küreselleşme sürecinde ortaya çıkan emeklik olgusu, işgücü maliyetlerini azaltma, rekabet edilebilirliği koşullarını güçlendirme, işletmeleri krema adına iş hukukunun temel felsefesi olan işçiyi koruma prensibinin ortadan kalktırılması, kazanımlı emek haklarının geri alınması, ücretlerin azaltılması, çalışanların örgütlenmesinden uzaklaştırılması, kuralsızlaşırma ve düzenlenmesinden gibi bir dizi uygulamayı kapsıyor.

Yeni İş Yasası emek ilişkileri esaslılık temelinde yeniden yapılandırılıyor. Küreselleşme sürecinde ortaya çıkan emeklik olgusu, işgücü maliyetlerini azaltma, rekabet edilebilirliği koşullarını güçlendirme, işletmeleri krema adına iş hukukunun temel felsefesi olan işçiyi koruma prensibinin ortadan kalktırılması, kazanımlı emek haklarının geri alınması, ücretlerin azaltılması, çalışanların örgütlenmesinden uzaklaştırılması, kuralsızlaşırma ve düzenlenmesinden gibi bir dizi uygulamayı kapsıyor.

Yeni İş Yasası emek ilişkileri esaslılık temelinde yeniden yapılandırılıyor. Küreselleşme sürecinde ortaya çıkan emeklik olgusu, işgücü maliyetlerini azaltma, rekabet edilebilirliği koşullarını güçlendirme, işletmeleri krema adına iş hukukunun temel felsefesi olan işçiyi koruma prensibinin ortadan kalktırılması, kazanımlı emek haklarının geri alınması, ücretlerin azaltılması, çalışanların örgütlenmesinden uzaklaştırılması, kuralsızlaşırma ve düzenlenmesinden gibi bir dizi uygulamayı kapsıyor.

Yeni İş Yasası emek ilişkileri esaslılık temelinde yeniden yapılandırılıyor. Küreselleşme sürecinde ortaya çıkan emeklik olgusu, işgücü maliyetlerini azaltma, rekabet edilebilirliği koşullarını güçlendirme, işletmeleri krema adına iş hukukunun temel felsefesi olan işçiyi koruma prensibinin ortadan kalktırılması, kazanımlı emek haklarının geri alınması, ücretlerin azaltılması, çalışanların örgütlenmesinden uzaklaştırılması, kuralsızlaşırma ve düzenlenmesinden gibi bir dizi uygulamayı kapsıyor.

resli günde 11 saatte çalışıyor. Sürelin bu kadar uzun olmasının sosyal ve aile yapısını sarılabileceği, işgücü boş zaman olacağı tanıyıp sosyal yaşamı korumaya çalışıyor derken tersi oluyor. Kalın ki, böyle olması da bu düzenleme anlayışında kazanımlı bir hakın geri alınması anlamına gelir. Böylece fazla mesai ücreti uygulanması kaldırılmış olur.

İş güvencesi de belli örnek düzenlemelerle, adeta kayıdırılmış kesimin özgüllüğüne indirilmiştir. Türkiye'de ve Barselona'da, mizans bir baskıyla, iş güvencesi kapsamında bulunması gereken işletmeleri 30 ve daha yoksunlaştırılmıştır. Bunun anlamı, kayıt dışı işçi meşruleştirilmesidir. Yani kayıt dışı ekonominin yasayla desteklenmesidir bir bakıma.

İş Yasasında, diğer yandan, siz ya da bütün kuruluşlarda işçilerin balonları ilk atılacak yük olarak tanımlanması olarak verilecek düzenlemeler yapılmış. Kısa çalışma ve kısa çalışma dengeline ilişkin 65. maddede, "genel ekonomik kriz veya zorlayıcı sebeplerle işyerindeki hâftalık çalışma sürelerini geçici olarak önemli ölçüde azaltan veya işlerinde faaliyetini tamamen veya kısmen geçici olarak durdurmuş işveren" ile ilgili yeni uygulama olacağı söyleniyor ya da bu ücretleri tanımlanıyor. Benim balonları atmak için ücretleri bir diğer yöntem "tebliği işçiyi çalıştırma" işçiyi alarak (madde 29) ele alınmış. Maddeye göre "işveren; ekonomik, teknolojik, yapısal ve benzeri işleme, işçiyi veya işçi gerekliliği sonucu toplu işçi çıkarması" olabilir.

Son olarak işsizliğin artan ölçüde önem kazandığı bir zamanda iş bulma faaliyetinin kendisi de bir işçiyi çalıştırma. Yasa ile bu iş bulma faaliyetinin korunması olarak tanımlanıyor. (madde 90)

Bütün kapitalist ekonomisi ile faaliyetine kayı ve zorunluluğu, bireysel sermayelerin gücüne toplama ve gerekliliğiyle. Söylenildiği gibi bu anlamda emeğin önemli anlamıyor, tam kesime sermaye ilişkisi için çok daha fazla gerekliliğiyle geliyor. Bu gereklilik sadece emeğin sermaye anlamında değil, sermayelerin arasında da önem taşıyan bir süreçte başlamasının nedeni oluyor. Tanımlanan yeni sergünlük kaynakları ile yaratılmış zenginlik kaynakları arasındaki paylaşımlar kaygısı, sermayelerin kontrol edilebilirliğini emekten daha fazla emeği çekip alınmasını gerekli ve hatta zorunlu kılıyor. İşte bu yasa da emekten daha fazla emeği çekilebilirlik için yapıldı.

Yasalar haklardan önce gelir (!)

Demir Akpınar

Sistemle kavşak oluşturmazdan ya da başka nedenlerden mahkeme kararlarına her düşüştürülmüş buraklarda biri bir yığın kararla. Adalet Müdürlüğü Temelidir. Aslında bu bireysel sistemli birinci görüşün özel müdahale sistemini koruma amacı taşıdığı zannedilmekte ama çok bir ifadesidir.

Sınıflı bir toplum olarak kapitalizmde yasalar esas olarak sermayenin varlığını ve büyümesini garantiye alma kaygısıyla tasarlanır ve yasalar. Sınıf mücadelesinin sonucunda her ne kadar işçi sınıfı ve halk cesitli yasaları sermayeye ve onların hükümetlerine yaptırılmış olsalar bile bu genel geçebildiği değildir.

Bu tespitleri doğruluğuna kontrol etmek açısından Türkiye'de sendikalar İS, Grev ve Lokavt yasalarının sermayenin kusuruna işçilerin yararlı olacağı. 1961 Anayasasının ardından emekçiler açısından en somut kazanımlar 274 ve 275 sayılı yasalar. 274 sayılı Sendikalar Yasası ile 275 sayılı İS, Grev ve Lokavt Yasasının TBMM'de görüşülmesi sırasında yapılan Karar Grev genel kurul görüşmelerinde grev hakkının biçimlenmesinde etkili ve belirleyici olmuştur. 12 Mart'un ardından Anayasadaki çalışmaları ifadesi, işçiler olarak değiştirilerek kamu emekçilerinin sendikalaşma hakkı engellenmiş oldu. Böylece kamu emekçilerinin demoklesine sınırları başladı.

12 Eylül'ün hemen ardından 274 ve 275 sayılı yasalar kaldırılarak 2821 sayılı Sendikalar ve 2822 sayılı Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Yasaları yürürlüğe kondu. 2821 sayılı Sendikalar Yasası ile güçlü sendikacılık yaratma gerekçesiyle sendika kurma hakkı sınırlandırıldı. Sendika yöneticiliği Dünyanın hiçbir ülkesinde olmadığı biçimde Anayasa ile sınırlandırıldı. Yürütme için Anayasa hükmü olarak düzenlenen 10 yıllık bir süre zorunluluğu getirildi. Sendikaların kurulları ve iş işleyişleri ilgili yasayla ayrıntılı olarak düzenlendi. Üye kadrolarını sendikal işyeri yasasının engellediği ve şu anda herkesti yakınında olduğu sendikalar yapıları, sendikal yönetim anlayışını belirleyen yasa alt yapı oluşturuldu. Sendika üyeliği noter aracılığıyla gerçekleştirilen bir işleme dönüştürüldü. Sendikal hareketin bugün içinde bulunduğu kısırlar, bağları öngünülere daha önemseni yaratıldı, biçimlendirildi, tasarlandı. Bugün gerçeğe dönük haklarımızda buna çok daha somut olarak gerektiriyoruz. Böyle bir sendikalar yasası ile sendikaların yaşamını gerektirilen sosyal hakları, toplumsal sorumluluklarını arınmaları istendi. 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası da etkili sendikaların belirlemesi, %10 işkoluna barajı, %50 + 1 işyeri barajı açısından yoğun etkiler taşıdı. Grev yasakları ve engellemeleri, uzun yetki prosedürü ve toplu sözleşme hakkının kullanımını için de, bu hakkın kullanımını önünde engel oluşturarak amaçla düzenlenmiş bir yasa olarak algılanması uygulandı süre içinde hep gündemde tutuldu.

Bu anlayış bugünlerde dek geldi ve kamu çalışanlarının sendikal haklarına da yansıtıldı. Kamu görevlileri sendikalarını ilgili yasa da bu doğrultuda biçimlendirildi.

12 Eylül'den, Anayasaya kamu emekçilerinin sendika kurma hakkına dair bir ibareyi sınırlamışlardır. TÜB-DEK'in bütün mal varlığına el koyduktan, kamu emekçilerinin bütün derneklerini kapatıldıktan, yöneticilerini işyerlerinden geçirdikten, cezalarına altından sonra "halkın sendikalaşma ne, örgütlenmeyi bile akıldanma getirmeler" diye düşünmüş olsalar gerek.

Dergiler, dernekler ve sendikal haklar komisyonlarıyla başlayan süreç, 90'ların başında sendikaların kararlarıyla sonuçlanmıştır. Sendikalar tabii ki direngen sendikalar, CIA aracı TÜRK-İŞ örneği dünyanın hiçbir ülkesinde kolay kurulan sendikalar. Ama bu genel tespit, kamu emekçileri sendikaları açısından çok daha büyük bir değeri taşımaktadır. 657 zenciri kredi, köle-kapulu-menur değil emekçiler diyerek sendikaların kurduğumuzda devletin bu cevabı örgütlenmiş yasa dışı ilan edip kapıları mühürlemek oldu. Bu durum, emekçilere "haklar yasalandı önce gelir" deyip, mühürleri söküp, örgütlenmiş yasa dışı bir süreç bırakılmıyordu. 16-17 Haziran'da 2 gün Kızılay'da örgütlenme eylemiyle Anayasa değişikliği yapıldı. Kamu görevlilerinin sendika kurabilmeleri, hükümetle toplu görüşme yapabilmeleri düzenlenmesi getirildi. Bu kararın sürecinin bütün sorunları fahiş mütadelerin yaratıldığı emeği ve örgütlenmiş aşılması.

4688 SÜRECİ

25 Haziran 2001'de kabul edilen Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu (Sahil Sendika Yasası) ardından KESK bu yasaya sığınmaz demişler. Ama o tarihten bu güne bakıldığında yasa KESK'e uygulanmış ama KESK yasaya sığınmamış.

• Ne demektir 1. Olağan Genel Kurul? KESK yasadan önce yok müydü?

• Hani yasaya en aşırı düzeyde uyup illi meşru mücadelede devam edebiliriz? Tarihten önce başvuru kaynağına dünden düşürmedikimiz metin 4688 olarak bu illi meşru mücadele vermez mi?

• Yürürece delegeyi toplayıp, yarı saatte Anadilde Eğitim Eğitim Sen tüzüğünden çıkararak mı yetkili sendika olacağız?

• Eğitim-Sen'in 2002 Toplu Görüşme taslağında Milli Eğitim Mevzuatının daha genişinde maddelerle ayrıca amaç maddesine emekçilerin cezalandırılması yazmak sureti ile "Eğilim, yetkili bize ver, bir sana sorun çıkarmayız" diyerek mi etik sendikacılık yapıcaz?

• Ya da laik eğitimci verildiği Cumhuriyet'in ve Atatürk'ün okullarına AKP hükümetine siltanmayarak mı illi meşru mücadelede devam edeceğiz?

İlki kimse bir bir bedel ve acı ile oluşturulan KESK'i egemenlerin içindeki tartışmada bir safın safı tutmaya imkanı hakkı yoktur. Yukarıda sayılan politikaların yenileri ve yeniden fretilmesiyle milliyetçi yörelme düşüncesi dışarıdaki AKP'nin politikalarıyla uğrayan politikasızlıklarla KESK'i yöneticiler aracılığıyla kurmuşlarını temsil etmekten başka bir davranış göstermiş olmaktadır. Bu ortam içinde KESK'i bu görüşlere gelen milliyetçileri kamu emekçilerine de daha sistematik, daha örgütlü düzeyde bir araya getirmek ve bu politikaların dışarıya değil karşısındaki bir büyüklüğe ulaşmak görevi düşmektedir. Ancak böylece KESK'in illi milliyetçi mücadele gerisinde düşürülebilir.

Milliyetçileri bir safın safı tutmaya 4688, 4657, 2821, 2822'yi grevlerde, sokaklarda, eylem alanlarında illi meşru mücadele sürecinde yararlı kullandılar.

AKP Vergi Barışıyla Kiminle Barıştı?

Türkiye vergi sisteminin zaten çok yüksek olan dolaylı vergiler ve vergi oranları nedeniyle var olan vergi adaletsizliği bu yasayla birlikte daha da arttı. AKP sermayeye verdiği sözleri tutarak büyük borçlardan kurtarmış, ancak büyük yığınlara vergiyi tabana yayarak ve vergi oranını artırarak bir kez daha yalan söylemiştir.

Serap Salkaya

Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları Kurulu'nun Mart 2003 "Türk Vergi Sistemi" raporunda yer alan bazı tespitlerde başlıca:

- Vergi gelirleri hedefine ulaşmak için yeni vergiler getirilmesi alışkanlığı haline geldi.
- KDV ve Gelir Vergisi oranları yüksek, vergileri ücretli kesim ödüyor.
- Türk Vergi Sistemi kayıt dışı ekonomiyi denemiyor.
- Vergi cezaları ödenmiyor cezalar uyarılmaya sokularak mükellefler cezadan kurtuluyor, cezaları caydırıcılığı yok.
- Vergi affı vergi borcunu düzenli ödeyenlerle ödemeyenli alışkanlığı haline getirmişler arasında adaletsizliği artırıyor. Hükümetlerin vergi affı çıkarılmasına anayasal bir sınırlama gerekir.

Adalet ve Kalkınma Partisi Hükümetinin ikidara geldiğinde yayınladığı Acil Eylem Planında Vergi Barışı Projesi de yer alıyordu. 27 Şubat 2003'de yasalaşan 4811 sayılı Vergi Barışı Kanunu, Maliye Bakanı Kemal Unakatan tarafından şafakları bir şekilde tanıttı. "bütün mükelleflerimize beyaz bir sayfa açıyoruz, bu son tren kaçırılmayın" dedi. Oysa vergi mükellefleri için ne ilk ne de son tren di. Zaten böyle bir yasayı uygulamalarına bakarsak beyaz sayfanın kimele ağıdığını iyi anlarız.

Bu yasaya göre: 31 Ağustos 2002'ye kadar kesilmiş olan vergileri aştı kalmak kaydıyla, gecikme fazlasının %80'ini den vazgeçilecek ve 18 ayda 9 eşit taksitle ödenecek.

Vergi borçları illi olan, dava açmış ya da açacak mükelleflerin davadan vazgeçmek kaydıyla vergi alımı yarısından, gecikme zammı gecikme fazlasına oranında vazgeçilecek.

Gelir, Kurumlar Vergisi vb. gibi vergilerden mükah artırımında bulunmak kaydıyla yeni vergi ve esalar tarih edilmeyecek. İşletmelerde mevcut fakat kayıtlarda yer almayan emtia demirbaş, teçhizat vb. varlıklarını kayda geçirmesi halinde herhangi bir vergi salınmayacak. İstik ve demirbaş affı.

Sahne ve mühteyarı ilahıyla yanlılar belge (maykon fatura) düzenleyiciler ile V.U.K. da yer alan kaçakçılık suçuna bilmeyerek işleyenler hakkında suç duyurusunda bulunulmayacak, takibesi yapılmayacak, açılmış kamu davaları düşecek ve kesinleşmiş mahkumiyet kararları infaz edilmeyecek.

Bu yasa kimlere yaradı. Özellikle vergi gelirinin %45 ini toplayan İstanbul'a bakarsak 6170 mükellefin 5.1 katrilyon borcu bulunmaktadır. En çok borçlu 50 mükellefin borcu ise 3.8 katrilyondur. Yani gerçeğe 6120 mükellefin toplam 1.3 katrilyon borcu bulunmaktadır. Yani vergi affı en çok 50 ille 100 mükellefi kurtarmaktadır.

İşte bu borçlulardan kumarhane sahibi, medya patronu, siyasilerden bazı isimler:

Prateses Dergi sahibi Süll Özkan (kumarhanecisi) > 180 Trilyon TL

Ömer Lütfi Topal (kumarhanecisi) > 137 Trilyon TL

Orhan Asiltürk ve Ortaklığı > 31 Trilyon TL

Sabah Grubu ve Satel > 22 Trilyon TL

Jet-Pa > 16 Trilyon TL

Fatih Akgündüz > 13 Trilyon TL

Korkmaz Yiğit İnşaat > 2 Trilyon TL

Bu yasayla vergi aşma, geriçme zamanlarına gelen affların daha çok büyük vergi borcu olan mükelleflere yaradığı, vergi alacaklarını büyük oranda düşürdüğü görüldü. Ama şu ilginçtir ki Maliye Bakanlığı büyük miktarlardaki olan vergi alacaklarından vazgeçerken, vergiyi toplumun ücretli kesiminden toplamayı hedeflediğini de görüyoruz. AKP iktidara geldiğinden bu yana, Emlak Vergisine %30 gibi, Özel Tüketim Vergisine (alkol, beyaz esya, araba, benzin...) %6-25 arasında iki defa zam yapmıştır. Ve son yapılan ek taşıt alım vergisinde mahkemeden dönmüştür.

Yasayla sahte belge basanlara düzenleneylere de kısıtlı af getirildi. Türkiye'de kayıt dışı ekonominin büyüğe bir kısmını oluşturan ve Maliye Bakanlığının yetersiz denetiminden dolayı son derece mürşatlaşmış olan naçlon fatura düzenleyiciler, vergi yükümlülüklerinden, hapse girmekle hatta ailekden cezalandırılabilir kurtuldular.

Bünyeli üzere Maliye Bakanı Kemal Unakatan Ağır Ceza Mahkemesinde 87 kişiyle birlikte "sahte evrak kullanarak vergi usulsüzlüğüne neden oluşturan" yargılandı. Üstenin birinci sırasında Orhan Asiltürk yer alırken ikinci sırada Orhan Çiğler, beşinci sırada ise sayın Bakan yer alıyor. Ayrıca bakan olmadan önce Mali Müşaviri olduğu ve tribünlerce vergi kaçırıldığı tespit edilen Albayraklar ile İktisat da bu yasaya verilen ek bir özyerle sesle sedasız dahil edilme çabaları. Nispeti sonuna doğru çıkarılmaya çalışılan ek öneri CHP'nin uyanan muhalefetiyle Recep Tayyip Erdoğan'ın arkasındaki en büyük finans gücü Albayraklar ve İktisat vergi affına güdüldüğü patirisi dahil ediliyordu. Fakat ek öneri Cumhuriyet kanışından geri döndü, kamuoya bunun üzerinde durulca daha fazla ısrar edilmedi.

Türkiye vergi sisteminin zaten çok yüksek olan dolaylı vergiler ve vergi oranları nedeniyle var olan vergi adaletsizliği bu yasayla birlikte daha da arttı. AKP sermayeye verdiği sözleri tutarak büyük borçlardan kurtarmış, ancak büyük yığınlara vergiyi tabana yayarak ve vergi oranını artırarak bir kez daha yalan söylemiştir.

Bu Türkiye tarihindeki en büyük "vergi kaçırma patirisi" olarak operasyonudur. Bu yasayla vergi kaçırıcılığı had safhaya ulaştırıldı. Vergi bağışından yararlanan mükellefler bu kez de normal vergilerini ödemekten çekinmiyorlar. Yasanın altıncı taksitinin ödenince bu günlerdeki 2003 Demir Çelik tüccarlarının, Yemini Mali Müşavirlerin, mobilyacıların, İhrarat ve İthalatçılara beyan ettikleri vergi miktarıyla 600 milyon alan bir işçinin ödediği vergi miktarı kadar olduğu tespit edildi.

Dayanışma Sendikası

"Toplumsal sermaye, işleyen sermaye, bu sermayenin büyüme alanıyla bir, ve dolayısıyla pratiklerini mutlak kısıtlı ve emeğin üretkenliği ne kadar büyük olursa, renk sanayi ortusu da o kadar büyük olur... Ama bu vesile ortusunda işçi ortusu oranı ne kadar büyükse, sermaye çalışması sırasında kazanıldığı miktarda bir oranla alan toplama etik nüfusun kitesi de o kadar büyük olur. En azından işçi sınıfının düşünceleri tabakası ile sermaye ortusu ne kadar yoğun olursa, resmi yoksulluk ta o kadar yaygın olur. Bu kapitalist herikimin mutlak genel yasasıdır." Karl Marks

Özgeçir Partisi

Günümüzde emekçiler cephesinde genel olarak bakıldığında bir di-zinilli görse (çarpıktadır): Sosyalist hareket bir çok ülkede geri çekilmiş, bir kısmı sınıfların kopuk politikalar izlenmiş, bir kısmı egemen liberal akımlara uygulanmış sendika bürokrasileri sermayenin yeniden yapılanmış çeyreğinde yaygınlaşmış emeğin farklı sınırlarına biçimlerine karşı önlenile alamamış. İşçi sınıfının yığılma süren mücadelesinin sonucu olarak elde ettiği birçok kazanım tek tek kaybedilmiştir. Sermaye kendi yasadışı krizden çıkış yöntemi olarak ucuz işçülü ve ölabilirliğine vergiden kaçma yoluna gitmiştir. Bu nedenle işyerlerinde fabrikalarda görülen işleri küçük işyerlerine, işyerlerinde ve evler devrederek işçi sınıfını sendikalaşmasını yoluna gitmiştir. Küçük işletmelerin denetimi zox olduğu gibi dolayısıyla sigortasız işçi çalıştırma daha yaygın. Yabancılarla, evlerde ve küçük işletmelerde çalışanlar, yasal iş güvenliği, sigortaları ve sendikaları olmadığı için çoğu zaman aşırı ücretli emeğin altında çalıştırılmaktadır.

EMPERMAL SEKTÖRE geçince genellikle sosyalist ilkelere kendisi bşögürdeki artı emeğin havyarı olarak geliştirilmiş bir artı emeğin esasını kıldan kente geçi olmaları olmaktadır. Bu gelişmeler daha çok formal sektörde iş bulamamakta ve enfor-

mal sektörde daha düşük ücretli çalışmaktadır. Kent yoksulları kıldan geçmektedir. Bilgi ve becerisi düşük olanlar, kadınlar okuldan erken yaşta ayrılanlar ve arın hayat pahalılığı insanları informal sektörde karesiz, sigortasız işçilerle ve sendikasız bir şekilde çalıştırmaktadır. Ayrıca informal sektörde işletme patronlarının işçilerle olan ilişkileri, benzerlik ve akrabalık ilişkileri emek-sermaye ilişkisini büyük ölçüde gaker patronun da işçilerle çalışması işçilerin işyerlerinde herkesi eşit olduğu ve hep aynı işyeri için çalıştığı yönündeki yanlışlama çok önemlidir. İş güvenliğinin henüz örgütlü kesimler hem de örgütsüz kesimler için giderek ortadan kalkması ise işçilerin sık sık iş değiştirilmesine yol açmaktadır. Emekçilerin tayin işsizlikle ağır şartları koşulları arasında sınıflar içinde geçmektedir. Günümüzde ayrıca dışiyetel bir iş bulması vardır. Yükselme olanağının daha fazla olduğu, çalgama koşullarının daha iyi olduğu işlerde daha çok erkeklerle ayrılmış kadınlar için ortam tesislerde ve kadına ayrılan işler daha çok evde yapıldığı işleri uzantısı gibi görülen işlerde.

Tim bir olumsuzluklar ortadükken bazı sendika bürokratlarının sınıfsız kömük için irrasyonel sektörde karşı bir tutum izlemişlerdir, en ağır şartları koşullarına maruz kadın informal sektörde çalışmaları işçi örgütlenmesine güvenini azaltmıştır ve

olan "her koyun kendi bacağından asılır" mantığına imişir. Birçok sendika yöneticiler cephesinin bir parçası olmuştur. Bir yandan üye kaybetme oluyarak, güc yitirmiş yandan bugün değişik işlerde işçi sınıfına ihtiyaçlarını karşılayamaz hale gelmiştir. Kadın emeğinin iş yerlerinde tercih edilmesinin birkaç temel nedeni vardır. Kadın iş gücü erkeğe göre daha ucuzdur. Kadın ve genç sınıflarında yapılan işler ise esas olarak kadınlara işler olarak görülmekte ve kadının bu konularda yetenekli olduğu ve dolayısıyla erkeğe göre daha verimli olduğu düşünülmektedir. Bilektrik gibi işlerde ise yine iş emeğine dayandığı için kadının daha bilmedi olduğu bir sayılmaktadır. Aynı zamanda büyük işveren bilirdirliğine yabancı kadınların tekrar edilebilir ve monoton işlerde daha iyi bir performans gösterdiğini bilmişlerdir. İş gücünün ucuz esnek, işinin örgütsüz olmasının tercih edildiği informal sektörde iş gücü piyasasında genellikle tamam bu özellikleri taşıyan kadın işçilerin tercih edilmesi sık rastlanan bir durumdur.

Görülmektedir ki örgütlenmesi zaten oldukça olan kadın işçilerin informal sektörde en altında yoğunlaşması işçi örgütlenmesinin öneme birinde düşürülmüş ve sorunlu çözümleri konusunda yeterli olmayan illi önlemler geliştirilmesi gereken konudur.

Yurttta Tasfiye

Hükümetin Kamu Yönetimi Temel Kanunu, Yerel Yönetimler Reformu ve Kamu Personel Rejimi Reformu adlarıyla hazırlığı yapıldığı saldırı yasaları olarak ifade edilen düzenlemeler kamu hizmetlerini tasfiye etmeyi amaçlıyor.

Öncelikle iki vargı yapmak gerekir.

- 1- Karıştırılan bir terminoloji olarak kamusal hizmetler değil, söz konusu olan kamu hizmetleridir. Otobüs şirketleri kamusal hizmet yapmaktadır. Ama bu kamu hizmeti değildir.
- 2- İkinci olarak Türkiye'de kamu hizmetleri kötüdür. Ama bunu rahmet savanulması gerekir.

Hükümetin Kamu Yönetimi Temel Kanunu, Yerel Yönetimler Reformu ve Kamu Personel Rejimi Reformu adlarıyla hazırlığı yapıldığı saldırı yasaları olarak ifade edilen düzenlemeler kamu hizmetlerini tasfiye etmeyi amaçlıyor.

Sun 4-5 yıldır en büyük örneğin Sosyal Güvenlik Yasa Tasarısında gördüğümüz bir şekilde emekçilerin, halkın tümünü ilgilendiren yasalar, kamuoyuna pek açıklanmadan yağından mal kaçırır gibi gerçek meclis operasyonlarıyla yasalastırılıyor. Kamu reformuyla ilgili kendisine sorulan soruya 58. Hükümetin Başbakanı Abdullah GÜL şöyle cevap vermişti: "Büyük projelerin çok dikkatli bir hazırlık yapıldığı açıklanıyor. Sistem performans ölçüm sistemine bağlı hale getirilecek. İnsanların çabısıyla ilgili değişiklik olacak için memurları huzursuz etmeden yapacağız".

Kamu Reformunun esas düzenlemesi olan Kamu Yönetimi Temel Kanunu hazırlanıp bakanlara inmesine açılmış. Genelkurmay'a, Cumhurbaşkanına belling verilmiş olmasına karşı halk bu yasanın içeriğinden habersizdir. Kısa süreli bir meclis sürecinin ardından halkın yaşamını çok doğrudan ilgilendiren bu yasayı tepekte bir ortamda çıkarmayı hedeflemektedirler.

Saldırı yasalarının ilki olan bu Kamu Yönetimi Temel Kanunu ile ilgili tasarıdaki amaç şöyle ifade edilmiştir: "Bu kanun katımlı saydam, hesap verebilir, insan hak ve özgürlüklerini esas alan bir kamu yönetimini oluşturulması..." diye devam ediyor.

Bu amaç maddesi çıkarılmış, yaldızlanmıştır. Çilsiz kanunlar, oradaki katımlı, saydam gibi kavramların nasıl içine boşaltılmış olduğunu göstermez gerekir.

Katımlılık: mikro düzeyde yönetişim, mikro düzeyde toplum katite yönetimi uygulamalarını içeren düzenlemelerle sağlanacaktır. Yönetişim, ayrıntıları başka bir yarıda incelemeyi gerektiren önemli ve kapsamlı bir konudur. Ama kısaca ifade etmek gerekirse, yönetişim formülü tüm bildiğimiz doğrudan sermayeye devredilmiştir. Toplam Katite Yönetimi Uygulaması ise emekçilerin birbirini denetlediği, rekabetin işveren lehine teşvik edileceği ve böylece örgütlenme ve dayanışmanın ortadan kaldırılmak istendiği, sönürsüz aritama amaçlı esnek çalışma biçimidir.

Şeffaflık: Özel sektör yatırımcılığını ve işletmeciliğini kolaylaştırarak bir ortam yaratılacaktır. Ticari ser ve devlet sermaye dokümanlarına halka düşük bir saygınlık söz konusu bile edilmemektedir. Ayrıca

kamun tasarılarının başka yerlerinde ifade edilen etkin kamu hizmeti veren bir yönetim nasıl sağlanacaktır? Mevze ve mevzuat arkasındaki neo-liberal anlayışa göre:

1. Finansman vergilendirmeyi değil, fiyatlendirmeyi sağlanan
2. İş görmeyi önere boyu iş güvenesi aradıyla rekabete kapılmış kadroya dayalı memurlarla değil, performansını sürekli sergilemek zorunda olan sözleşmeli personel öyle yöneten
3. İşlerini "arz odaklı" değil, piyasamın yaptığı gibi talep odaklı yapan bir birekürreyle sahip olmakla mümkün olacaktır.

Bu amaç maddesinin dışında da sürekli tekrarlanan bu tekerlemelere de çeşitli rakamlarla cevap vermek neyin amaçlandığını anlamaya yardımcı olacaktır. Medyada bolen karşılaştığımız saygınlıklarda birisi şudur: Türkiye'de memur sayısı fazladır. B büyük "barkamalık" memur vardır. Finlandiya'da kamu emekçilerinin toplam nüfesi oranı yüzde 24,3 İken nüfusun 10,4'u kamu emekçisidir. Fransa'da ise bu rakamlar 21,3 ve 8,2 şeklindedir. Türkiye'de toplam nüfustan içindeki kamu emekçisi oranı 9,1 İken nüfusu oranı 3,2'dir.

Çokça karşılaşılan genellemelerden bir diğeri ise Türkiye'de devletin toplumsal gelirlerin ya da harcamaların büyük bölümünü kullandığı savıdır. "Devlet aşırı büyüktür" diye Türkiye'de devlet, ulusal bütçe, gayri safi millî hasılatın yalnızca yüzde 25'ini yönetmektedir. Aynı oran İngiltere, Almanya, Fransa gibi ülkelerde yüzde 45-50, İsviçre'de yüzde 60 düzeyindedir. Üstelik Türkiye'de ulusal bütçenin yarısından çoğusunun bütçe dışı gelirlerle, geri kalan kısmını büyük bir çoğunluğunun da sınırlanmaya ayrıldığı göz önünde tutularak devletin toplumsal gelirlerin karşılama bakımından aşırı büyüklük bir yarıya inmesiyle düzeyde bir yeterlilik içerisinde olduğu görülmektedir.

Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısının iki ki maddelerinde Devlet hizmetleri yaparız, taşra teşkilatı olan ve olmayan hakaniyeler aynı maddesince ortaya koymaktadır. Vergi toplamak, asker ve polis gücü olmak.

Eğilimle ilgili, devlet sadece Millî Eğitim'de eğitim ve işyerim barışını sağlama, müfessad beirleme ve geliştirme hizmetlerini yapacaktır. Hizmetin kendisini bütün personel ve araç-gereçleriyle devredilen il Özel İdareleri yapacaktır.

Sağlık Bakanlığı taşra teşkilatının görev ve yetkileriyle sağlık evi, sağlık ocağı, sağlık merkezi, dispensar gibi tesisler nüfusu 10 bin ve üstünde olan belediye sınırları içinde belediyelere, bu yerler dışında bulunan tesisler ile eğitim hastaneleri hariç diğer hastaneler il Özel İdarelerine devredilecektir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü belediyelere devredilecektir.

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı il Özel İdarelerine devredilecektir.

Bakanlıkların taşra teşkilatlarının il Özel İdareleri ve Belediyelere devretirinin altında yatan hedef, yerel yönetimleri güçlendirmek,

yerinden yönetimi, demokratikleşmeyi sağlamak değildir. Hele hele kanunun amaç maddesinde ifade edildiği gibi etkin bir kamu yönetimi gerçekleştirilmek hiç değildir. Amaç bütün bu hizmetleri paralı hale getirmek ve bu hizmetleri veren kamu emekçilerinin iş güvenesini ortadan kaldırmaktır.

Başbakan'ın açıkça ifade ettiği gibi "eğitim topyekün özelleştirilecektir" Tabii ki bütün bu yerel yönetimlere devredilen hizmetler kamunun değil, sermayenin, şirketlerin yaptığı paralı, ticarileştirilmiş hizmetler olacaktır.

Bunlar ise bu yasanın kabulünün ardından gerçekleştirilecek Belediye Kanunu, İl Özel İdaresi ve Belediyeler ile İl Özel İdareler Kanunu ile gerçekleştirilmesi planlanan Yerel Yönetimler Reformu ve Personel Rejimi "memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında kanun ile yapılacaktır".

Yerel yönetimlerle ilgili kanun tasarılarında var olan maddelerde "belediye hizmet giderlerine belde halkının katılması esastır".

"Belediye kendisine düşen görevleri, mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir".

"Mahalli idare hizmetlerinden yararlanılan hizmetin bedelini ödemeleri esastır".

"Belediye maddesi 13

"Mahalli idarelerde sözleşmeli personel çalıştırılması esastır" açıkça görülmektedir.

Kamu Personel Rejimi Reformu ile ilgili tasarılarında ise 657'nin ceza maddeleri dışında kaldırılması, bireysel sözleşmeli çalışma, aylık süreli sözleşme, performans dayalı ücret, çalışmada esneklik, ödünç memur uygulaması ve TKY esasları gibi saldırılar öngörülmüştür.

Devlet Kamu Yönetimi Temel Kanununda saydığı özelliklerde sosyal devlet değil, piyasa devleti olma isteğiyle yapılacak işleri kendi hesaplarına göre 300 bin memura ihtiyacı vardır. Bunların dışındaki tasfiye edilecek iş yavaşına tabii, sözleşmeli personel olarak çalışacaklardır.

Devlet 300 bin memurla sığa olma ve sermaye için gereken düzenlemeleri yapmayla sınırlanmış bir piyasa devleti olacaktır.

Bu kadar kapsamlı saldırı karşısında sendikalar, partiler, demokratik kitle örgütleri ve genel olarak halk nezdinde bir aymazlığı, kürtülüğün bulunduğu söylemek yanlış olmayacaktır sanırım.

Tez ilk bu konuları gündemleştiren sendikalar ise iki sorulan bakaş aşıyla hareket etmektedirler.

İki, bu saldırıya sadece iş güvenesini kaybeden memurlarla sınırlı çirne eğilimidir.

Daha vahim olan ikincisi ise YOL-İŞ'in bu yasalarla ilgili çıkarmış olduğu bir bildiriye yararlanarak açıklayalım.

"Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısı zedelemeyecek, eyalet sisteminde doğru gidilecektir; bu ise İstiklal Savaşımızla yarım atılmışız Sıvı Anlaşmasını hortlatılmalıdır, 12 Eylül öncesi "kırtanmış bülgele"nin yeniden kurulmalıdır."

Yerleşimle demokratikleşme olmayacak; aksine yerel güç odaklarının, sermayenin, mafyanın, asreterlerin, tarikatların, bürokrasinin gücü ve etkinliği artacaktır."

"İMP ve DB politikalarının mağne ettiği her toplum kesiminde ve tüm vatandaşlar, yurtsever, milliyetçi ve millîetçi kuruluşlarla el ele, omuz omuza, işbirlik, işbirlik, işbirlik ve vatandaşın sahip çıkacağı."

Mevzuat oligarşik/yokaltır statüsünün aşın sümmesini, millîyetçinin arkasında işçi sınıfının saf tutmasını isteyen bu ulus devletçi anlayış ezelenler cephesinde çok yaygındır.

Bir sosyalist, kamu hizmetlerini savunurken amacı işçi sınıfının kolektif tarihsel mal varlığını ve kazanımlarını korumaktır. Kapitalizmin içinde bile toplumsal ihtiyaçları karşılama amaçlı üretim yapılabildiğini bütün halka göstermektedir. Böylece kapitalizmi aşma fikrini bu alandan argüman sağlamaktadır. Yoksa ulus devletçilik sosyalistlerin işi değildir. Kalk ki sosyal devletçi bir bakış açısı bile en iyi kamu hizmetlerini üreticilerin yönettiği bir düzende stabilceğini İlan etmesiyle oranda sistem içidir ve sınırlıdır.

Bu süreç emekle sermayenin, halkla mali oligarşinin en çapkın taliyle karşı karşıya geleceği bir süreç olacaktır. Bu yönüyle küllü bir politik-leşme dalgasının potansiyelini taşımaktadır.

Üretim için yapılmadı?

Her türü üretim kar ve zarar ilişkileri içerisinde mi değerlendirilmelidir?

Sermaye düznel mutlak mıdır?

Sınırlı sınırlıdır bir dünya iddiası genelliğini yitirdi mi? Sosyalizmin orta yerde yankılandığı bir dönemin, solun örgütlenişini ölçüsünde yapılmaz olasıktır dahi değildir. Gerçekte bu ve benzeri sorularla sorgulanan düznelin ekolojik açıdan yok olma eğilimine geçiren kapitalizm olacaktır. Böylece kapitalizmin sonuçları kadar kendisine de karşı çıkan bir siyasallaşma hedefini açıkça İlan edecektir: SİNİRSİZ SÖMÜRÜSÜZ BİR DÜNYA

Cihanda Tasfiye

Hükümetin Kamu Yönetimi Temel Kanunu, Yerel Yönetimler Reformu ve Kamu Personel Rejimi Reformu adlarıyla hazırladığı saldırı yasaları olarak ifade edilen düzenlemeler kamu hizmetlerini tasfiye etmeyi amaçlıyor.

Kapitalist sistem içinde üretim, esas olarak artı değer üretmek ve sermayenin büyümesi amaçlarını taşır. Kar bademlerinin artarak düşmesi ve giderek istüvarlı sermaye birikim olanaklarının ortadan kalkmasıyla, kapitalist sistem devamlılığını sağlamak amacıyla dönüşüm içerisine girer. Kapitalizmin 1929 hınalımla açığı çıkan krizden çıkış ve yeniden yapılanma süreci, 70'lerin başında tıkandı. Devlete kapitalist sistemin güçlenmesinde etkin rol hiçün Keynesyen krizden çıkış modelini, işçi sınıfının mücadelesi ve sosyalizmin dünya çapındaki varlığıyla birlikte, sosyal devlet öğüsü ortaya çıktı. Sosyal devlet içinde kamu hizmetleri diye özel bir üretim alanı var olmaya başladı.

70'li yılların başında yeniden krize giren kapitalist sistemin son krizini, burjuva ideoloğlar, devletin ekonomide ve sosyal hayatta çok fazla yer almasına bağladılar. Onlara göre devlet, bütün temel alanları işgal etmiş ve sermayeye hareket edebek alan bırakmamıştı. Neo-liberalizm bu tartışmalardan ilüredü ve işçi sınıfına yeni bir saldırı dalgası olarak kullanıldı. Sermaye krizden çıkış için yeni birikim modelini uygulamaya koydu.

Bu model:

- Mal ve para hareketlerinin tamamıyla serbestleştirilmesini,
- Ekonominin tamamıyla piyasaların işleyişine bırakılmasını,
- Devletin ekonomideki rolünün azaltılmasını,
- Sosyal hakların ortadan kaldırılmasını,
- Üretim sürecinde kullanılan yeni teknolojiler ve emek yönetimi teknikleri ile maliyetlerin düşürülmesini,
- Esneklik gibi standart olmayan çalışmaya biçimlerinin yaygınlaştırılmasını içeriyordu (İrfan Kaygısız)

Bu birikim sürecinin içerisinde, uluslararası sermayenin genel ve ortak çıkarları doğrultusunda yasalara ve anlaşmaların ortaya çıkmasını sağlayan ve tabii cüzze uluslararası sermayenin beyni gibi davranan örgütler DB, IMF, OECD ve 1994'te kurulan DTÖ, etkinlik kazanmaya başladı. Bu örgütler, amaçlanan yeni birikim modelinin hayata geçmesi için, o ülkedeki yerli sermaye ile de uyum için

de, hükümetlere, işçi sınıfının kazanımlarını ortadan kaldıran anlaşmalara imza attırmaya başladılar.

GATS (Hizmet Ticareti Genel Anlaşması)

1994'te kurulan DTÖ'nün üye ülkelere imzalattığı anlaşmaların en önemlisidir. Türkiye 26 Mart 1995'te DTÖ'ye üyeligi ile GATS'a resmen kabul etti. Türkiye GATS'a imza atmasıyla beraber aşağıdaki hizmet alanlarını piyasanın rekabetine açmayı taahhüt etmiştir.

- Eğitim hizmetleri (ilk, orta ve diğer eğitim hizmetleri, yükseköğretim hizmetleri)
- Sağlık ve sosyal hizmetler (hastane hizmetleri)
- Haberleşme hizmetleri
- Ulaştırma hizmetleri
- Çevre hizmetleri (kanalizasyon hizmetleri, çöplerin kaldırılması hizmetleri, sağlık, çevre vb. hizmetleri)
- Mall hizmetleri
- Turizm ve seyahatle ilgili hizmetler
- Mühendislikle ilgili mühendislik ve mimarlık hizmetleri

Türkiye DTÖ bünyesinde 1994 yılında yürütülen süreçte GATS Sekizinci Sınıflandırma listesinde yer alan 155 faaliyetinde 72'sini taahhüt etti. Türkiye'nin özel taahhütler listesindeki kapsama oranı yüzde 46.6'ken az gelişmiş ülkelerin ortalaması yüzde 18'e'dir. GATS gereğince devlet kendi okul ya da hastanelerini destekliyor- sa, verilecek destek oranında yabancı şirketleri de desteklemes durumundadır.

Bir ülke kendine yakın geleceği ya da çıkarı olduğunu düşündüğü ölüye tanıdığı tüm ticari ayrıcalıkları aynı GATS üyesi ülkelerde de uygulamak durumundadır.

Bu gün Dünyada sermayenin tümüyle nüfuz edemediği alanlar içerisinde eğitim, sağlık ve su gelmektedir. Uluslararası sermaye bütün dünyada özellikler bu alanlara gözünü dikmiş durumdadır. Uluslararası hizmet ticareti açısından, dünya çapında eğitimin 2 trilyon dolar, sağlık hizmetlerinin, 3.5 trilyon dolar ve su hizmetlerinin 1 trilyon dolarlık bir pazar payı olduğu hesaplanmaktadır. GATS'ın

imzalanmasından ardından Dünya Ticaret Örgütü Başkanı Renato Ruggie, "Korkarım şu anda ne hükümetler neyin altına imza attıklarını, ne de şirketler ne kadar zengin olduklarında değiller" dedi.

DB'nin Rolü

1950'den bu yana DB ile 170 kredi anlaşması yapılmıştır. 1980'e kadar reel sektördeki somut işler kredilendirilirken, 1980'den sonra krediler devlet düzenlenmesi üzerinde yoğunlaşmıştır. Sonuncu kredi ise 2002 tarihli Program Amaçlı Mali ve Kamu Yönetimi Dıyalama Kredisidir. En yüksek kredidir. 1.350 milyon dolardır. İki 2001 yılındadır. O da 1.100 milyon dolardır. Krediler dilim dilim kullanılmaktadır. İkinci kredinin 2 ve 3 dilimlerinin alınması için kamu yönetiminin örgütlenmesine ilişkin düzenlemeler ile kamu personel rejimi reformuna dönük çalışmaların başlatılması koşul sayılmıştır.

OECD Ekisi: Dereğülasyon - Regülasyon

Regülasyon reformu koduyla devlet reformu alanına dahil oldu. Dereğülasyon kararsızlaşma, serbestleştirme: genel olarak yasama ya da yürütme organına ait düzenlemelerdir. OECD dilinde ise bir alanda devletin yetkilerini ortadan kaldıran düzenlemeye verilen addır. Örneğin, PTT'nin işlevinin özel sektöre de yapılabileceği hükümlü gibi.

Regülasyon : PTT hizmet alanında Ulaştırma Bakanlığına ait olan yetkiyi, özel sektörün de sandalye sahibi olduğu "bağımsız" bir üst kurula devretmeye gibi.

Kıscası dereğülasyon devletin karar alanını daraltan, regülasyon ise toplumun yönetimini üstlenen kamu kudretini özel sektöre, sermayeye devreden düzenlemelerdir.

Bu örgütlerin bütün yönelimi kamu hizmetlerini tasfiyeye dündür. İşçi sınıfı örgütlenmesinin güçlü olduğu ülkelerde, bir çarpıda yapılmadıkça bu tasfiyeyi parça parça yok ederek tepkisi azaltıp yapmaktadır. Tasfiye edilmek istenen kamu hizmetleri nedir? Nasıl olmuştur?

"Kamu hizmeti siyasal alanın, yani piyasa dışındaki bir alandır, devletin piyasanın işleyiş kurallarından belirli oranda bağımsız olarak istendiği toplumsal ihtiyaçları karşılayacak mal ve hizmet üretimini ifade eder." Kamu hizmetleri piyasanın işleyişinden belirli oranda kurtarılmalıdır. Çünkü;

1. Kamu sermayesi hiçbir piyasa aktörünün sahip olmadığı bir ayrıcalıkla kurabilir.
2. Vergi: Piyasada hiçbir aktör diğerinin parasına zorla el koyamaz. Devletin vergi şeklinde ortaya çıkması bir ayrıcalığı vardır.
3. Ve devamlı kamu, başlangıç sermayesi için kapitalist birikim yaratmak zorunda olmadığı gibi
3. P-M-P döngüsünü her seferinde yeniden kurmak zorunda değildir. Zarar edebilir.

Üretimin kar için yapıldığı kapitalist sistem içinde, niye toplumsal ihtiyaçları karşılamak amaçlı üretim yapılmaktadır? Neden kamu hizmetleri diye bir üretim alanı vardır?

İşçi sınıfının kendi mücadelesi ve sosyalizmin varlığı koşullarında, sosyalizme geçiş engelleyen, kitleleri sistem içinde tutabilmek için. Özellikle sınıf mücadelesinin en yoğun yaşandığı Avrupa ülkelerinde egemenlerden koparıp alınarak, kazanılmış bir hak olarak kamu hizmetleri adıyla bir üretim alanı oluşturulmuştur. İşçi sınıfı tasfiye edilmek istenen de bu kazanımlardır.

Dünya ölçeğinde kamu hizmetleri alanında gerçekleşen bu değişimler kapitalizmin her şeyi metalaştırma eğilimi altındaki kendi doğasına döndüğünü gösteriyor. İşçi sınıfı hareketinin siyasal ve sendikal örgütlenmelerine de bu süreçte anti-kapitalist propaganda yapmanın olanaklarını açıyor. Ancak anti-kapitalist bir politik hat gerçekleşen bu saldırılara karşısında topyekün bir direniş kurabilir yoksa ETUC'un ki gibi yaşantıların olumsuz sonuçlarını, hak gasplarını asgarîye indirmeye yönelik politik bir hat varolan koruyamayacağı gibi zamanda sermaye düzeni tarafından "zararsız" öğütlere dönüştürülebilir.

Ayrıcalık:

İrfan Kaygısız, Kamu Reformu Tartışmaları, Dışişleri Bakanlığı, Ankara, 2002, s. 135-136.

Nuray Ergüvenç

IMF ile birlikte Bretton Woods konferansında kurulmuş, 1946'da faaliyete geçmiştir. Amacı uluslararası para sisteminin düzenli biçimde işlenmesini sağlamak ve üye ülkelerin dış ödeme güçlüğüne (dövizim) kalkışta bulunmaktır.

IMF'ye üye ülkeler aynı zamanda DB'ne üyelerdir. Bugün üye sayısı 180'ün üzerindedir ve bu ülkeler dünya ticaretinin % 90'undan fazlasını karşılamaktadır. IMF'nin görevleri:

- Uluslararası parasal ilişkilerin düzenli ve uyum içinde gelişmesini denetlemek ve etkilemek
- Ekonomik istikrarlılık içinde olan ve dış ödeme açıkları veren ülkelere kısa süreli kredi sağlamak
- Üye ülkelerin uluslar arası ticaret bankaları veya resmi kuruluşlara olan ve istenmeyen borçlarını ortaya çıkması durumunda, sorunun çözümü için arabuluculuk etmek.
- Yapısal uyum politikalarına finansal destek sağlamak
- Dış ticaret ve kambiyo rejimlerinin liberalizasyonu gibi konularda üyelere teknik yardım ve eğitim hizmetleri sağlamak

IMF üyesi her ülkeye ilk aşırda bir kota berrifine, kotalar üyelerin ne verme hakkı, yetebilecekleri kaynak miktarı, özel çekim haklarını(SDR) dağıtım gibi konularda da önem taşıyor. Üyeler, üye olarak kabul edildiklerinde kotalarının % 25 kadar üstlerini sırasıyla parafu (bonlar, ABD doları, Japon yen, Alman markı, İngiliz sterlin, Fransız francı), % 75'i kadar da kendi ulusal paralarını üstlerinden IMF'ye ödemedi bulunurlar.

IMF kredi politikası temelde "çartlık" ilkesine dayanır. Potansiyel kredi almak isteyen dış ödemeler dengesi sağlamaya yetersiz bir istikrar programı hazırlamak, fona sunmak ve onayla

DB (Resmî adıyla İBRD- Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası), 1946 yılında faaliyete geçmiştir. Kuruluşunun ilk yıllarında Batı Avrupa ülkeleri arasında onarım için finansman sağlama fonksiyonunu üstlenmiştir. Daha sonraları çevre ülkelere kalkınma kredisi sağlamaya başlamış. Sanayileşmiş ülkeler, Dünya Bankası'na kredi için başvurmuş.

DB üç tip kredi açmaktadır:

- proje kredileri
- program kredileri
- ulusal para kredileri

asıl yaygın olan kredi türü proje kredileridir. 1987 yılına kadar yalnızca proje kredisi verilirken, 1987'den itibaren proje krediler yanı sıra ülkelerin ödeme dengesine doğrudan katkı sağlayan program kredisi de (program dışı krediler) sağlanmaya başlanmıştır. 1980'lerden sonra ise tümüyle program kredilerine dayalı yapısal uyum kredileri bankanın finansman kaynakları arasında girmiştir.

Dünya Bankasına bağlı kurumlar:

- Uluslararası Finans Kurumu (IFC): 1956 yılında çevre ülkelerdeki özel sektöre kredi vermek üzere kuruldu. IFC'nin amacı üye ülkelerde özel kesimin gelişmesini izlen-dirmek ve bunun için yerli ve yabancı mali kaynakların hareketine destek sağlamaktır.
- Uluslararası Kalkınma Bireliği (IDA): DB, çevre ülkelere daha elverişli koşullarda kredi açmak üzere 1960'da IDA'yı kurdu. IDA'nın faaliyetleri en yoksul ülkelere yöneliktir ve bu ülkelerin alt yapısını geliştirilmesini hedefler.
- Çok Taraflı Yatırım ve Garanti Kurumu (MIGA): 1985 yılında kuruldu. Amacı yabancı yatırımcıların ev sahibi ülkelerdeki yatırımlarına, ticaret dışı risklere karşı garanti vermektir.

DB'nin nihai yönetimi, üye ülkelerin Maliye Bakanları veya Merkez Bankası başkanlarından oluşan yönetim kuruluna aittir. Ülke temsilcilerinin katılımıyla oluşturulan yönetim kurulu, üye ülkelerin oy ağırlıklarına bağlıdır. Bu ise bankaya ödlenen kredilere göre belirlenir.

Küresel Soyguncular

1995'e kadar IMF'den uyum politikaları için kredi alan 137 ülkeden 81'nin IMF'ye bağımlılığı azalmamış artmıştır. 89 çevre ülkeden 48'inin durumu iyileşmemiş 32'si ise daha da yoksullaşmıştır. Bu ülkelerin dış borçları kriz sonrasında, 1980-83 döneminde 658 milyar dolardan, yapısal uyum programlarının devreye girmesine paralel olarak, 1800 milyar dolara yükseldi. Bu arada IMF çevre ülkelerden merkez ülkelere net 717 milyar dolar transfer edilmesini sağlamıştır.

Küreselleşme karşıtı hareketin hedefli haline gelen ve yapılmıyapmaya çalıştığı her toplumsal küreselleşme karşıtı bir eyleme dönüştü IMF, DB, WTO (o zaman ki adıyla GATT) 1944 Bretton Woods antlaşmaları sonrasında kuruldu. Bu örgütlerin kuruluş amaçları ise; uluslar arası para piyasasının düzenli biçimde işlenmesini sağlamak, üye ülkelerin dış ödeme güçlüklerini çözümlenmesine katkıda bulunma (IMF), Dünya Savaşı sonrasında yıkılan Avrupa'nın inşasını sağlamak (DB- bu daha sonraları çevre ülkelere kalkınma kredisi sağlama işlevine dönüştü) ve uluslar arası ticaretin serbestleştirilmesi (WTO) idi. İlk zamanlarda birbirlerinden bağımsız hareket eden bu örgütler, 70'ler le birlikte politikalarını derinleştirdi ve birlikte hareket eder hale geldiler. Değişiklik bunlarla sınırlı kalmadı, kredi stratejileri de farklılaşa, kredi portföylerinde yapısal uyum kredileri ağırlık kazandı.

Bu politika değişikliğini 1970'den sonra yaşanan süreçte birlikte değerlendirmek, bu örgütlerin küresel politikalarını oluşturulmasını, işlevsel rolünü anlaşılmasını sağlayacaktır.

1970'li yıllara kadar çevre ülkeler merkez ülkelerden borçlanarak büyümelerini sağlayabiliyorlardı. Ancak 70'lerin sonları 80'lerin başlarında bu ülkeler borçlarını ödeyemez duruma geldiler. 1982'de Meksika aldığı kredileri ödeyemeyeceğini açıkladı, bunu Brezilya ve Arjantin izledi. 1983'e gelindiğinde 25 kadar çevre ülke uluslar arası bankalara olan borçlarının için için yakın kısmını ödeyemediler. Borçların tahsil edilme-si önemli bir sorun haline geldi.

Öte yandan uluslararası piyasalarda ise fon bolluğu yaşanıyor ve bu fonlar karlı yeni yatırımlar alanları arayışındaydı. Yenisinden bir düzenlemeye ihtiyaç vardı. Uluslararası paraın rahat hareket etebilmesi için risklerin ortadan kaldırılması ve yatırım alanının daha karlı hale getirilmesi gerekliydi. İşte bu yıllarda uygulamaya konulan İhtilâ Kamacı sanayileşme politikalarının terk edilip ihracata yönelik sanayileşme politikalarının benimsenmesi, buna paralel olarak da paraların konvertibl hale getirilip serbestleştirilmesi, izlenişime uygulanmaları v.b. bu bağlamda değerlendirilmek gerek. Böylece ülkeler sadece dolaysız yatırımları değil, ancak para akınlarına açılmış oldu.

IMF ve DB yapısal uyum programları ile bu süreçte denetleyiciliği ve düzenleyicisi oldular. Yapısal uyum programlarının içerdiği ise hemen hemen bütün ülkelerde aynıydı: kamu harcamalarının kısılması (özellikle...), ücret artışlarının sınırlandırılması, tarım ve sanayide desteklerin kaldırılarak iç piyasaları dünya düzeyine getirilmesi, iç pazarın dış rekabete açılması, yabancı yatırımcıları ve sermaye hareketlerini teşvik edecek yasal ve kurumsal referansların uygulanması...

Dünya nüfusunun % 90'ına yakını etkileyen bu politikalar, çevre ülke ekonomilerini olumsuz yönde etkiledi. Sıkak para akınları mali krizlerin kaynağı oldu. Yabancı sermayenin ihtilâ-yatırımları göre çekildikleri ülke ekonomilerinde tarımsal üretimin ve hayvancılığın yok edildi. Ülke dışarı kasınlardan faydalanma-tanı oldu.

İşsizlik, yoksulluğa, ekolojik dengenin tahribi hızla arttı.

IMF ve DB politikalarının sonuçları:

Bugün kredi ideolojisinin taraftarından da eleştirilen İhtilâ, Joseph Stiglitz- Küreselleşme Bileşik İhtilâ konulu yapısal uyum politikaları, bir çok insan için işsizlik, yoksulluk, bir çok ülke için toplumsal ve politik kaos oldu. Bu politikaları sıkı sıkıya uygulayan ülkelere bile ekonomik büyüme sağlanamadı.

Borç ilişkisi, bağımlılık ilişkisini derinleştirdi. Krizler arttı. Yıkılardan fazla ülkenin ekonomik krize karşı karşıya kalacağı tahmin ediliyor.

İstatistiklere göre:

1995'e kadar IMF'den uyum politikaları için kredi alan 137 ülkeden 81'nin IMF'ye bağımlılığı azalmamış artmıştır. 89 çevre ülkeden 48'inin durumu iyileşmemiş 32'si ise daha da yoksullaşmıştır. Bu ülkelerin dış borçları kriz sonrasında, 1980-83 döneminde 658 milyar dolardan, yapısal uyum programlarının devreye girmesine paralel olarak, 1800 milyar dolara yükseldi. Bu arada IMF çevre ülkelerden merkez ülkelere net 717 milyar dolar transfer edilmesini sağlamıştır.(Kaynak: 97-99 Petrol-ış yığılı)

Ülke örnekleri ise şöyledir:

Afrika: Afrika ülkeleri 40 yıl içerisinde göre çok daha geri düşmüşlerdir. Sürekli savaşların hakim olduğu bu kıtada 48 ülkenin toplam yıllık geliri Brezilya'ninkini ancak geçiyor.

Mozambik: DB ve IMF tarafından önerilen politikalar sonucu maun cevizi işleme sektörü tamamen yok edildi.

Çad/ Kamerun: Çad ve Kamerun arasında yapılacak petrol hattı için 3,5 milyar dolar bu ülkelere destek verilmiş durumda. 1000 km'lik hatın inşa edilecek şirketler ise ABD'nin Exxon-Mobil ve ortakları Chevron&Petrobras. Boru hattı çok önemli demen, su kaynakları ve kırsal bölgelerini tahrip ederek.

Doğu Avrupa: IMF 89-91'de Doğu Avrupa rejimlerinin yıkılması ile başlayan bu parçasma da kendi inisiyatifiyle devletlere yardım sağladı. IMF stili "çok terapi" bütün Doğu Avrupa'ya Rusya'ya eski SSCB emirbirelerinin çoğuna uygulandı. "Ekonomik mucizeler" beklenirken bunun tam tersi gerçekleşti.

Rusya: Rus halkı, IMF programları ile ilk kez 1992'de tanıştı, ancak yoksullukta diğer ülkelere yetişmekte acele kalmadı. 1996 yılında ülkenin ulusal geliri yarı yarıya düştü. Yoksulluk sınırı altında yaşayan insan sayısı 2 milyondan 60 milyona fırladı. Erkeklerle ortalama ömür 65,5'ten 57'ye düştü.

Bolonya: IMF politikalarıyla Bolonya'da tarım ürünleri ihracatı 80'lerde rekor düzeyde arttı ancak bunun sonucu olarak yoksulluk sınırı altında yaşayan köylülerin oranı, % 95'e fırladı, topraklar çoraklaştı, köyden kente göç, tarımsal terkelleşme hızlandı.

Kolombiya: Kolombiya tarihinin en büyük krizini yaşıyor. İşsizlik % 19 oranında.

Guatemala: DB, 1982 yılında ABD destekli Guatemala diktatörlüğü ile işbirliği yaparak Chivoy Barajını yapımını destekleyeceğini ilan etti. Barajın inşaatı tek engel Rio Negro köylüydü. Köylüler topraklarından çıkmayı reddetince, ordu birlikleri çoğu kadın 400 köylüyü katletti.

Meksika: Meksika bugün yüksek enflasyon, işsizlik, gelir adaletsizliğinin kaskatısında.

Endonezya: DB& IMF, yabancı tekelilere ne yazık ki güçlü sağlama karşılığında Endonezya'ya bol bol kredi sağladı. Bunun karşılığında Endonezya'ya bol bol kredi sağladı. Bunun karşılığında Endonezya'ya bol bol kredi sağladı. Bunun karşılığında Endonezya'ya bol bol kredi sağladı.

Türkiye: Yıllardır uygulanan IMF politikaları sonucunda 1999 yılında iç borçlar 18 katrilyon liraya ulaşmış dış borçlar 130 milyar dolar bulmuştur. Faizlerin binlerce katına çıkması 1992'de 18,2 iken 99'da % 43'e çıkmıştır. 1999 yılında sayıları 4600'ü bulan yabancı sermayeli şirketlerin Türkiye'de sayılamını hızla artması ise rastlantı değildir.(Kaynak: Enerji Yığı Yol Sendikası web sitesi)

Amerikan Rüyası

Televizyonlarımızın basında izlediğimiz Irak Savaşında, hafızalarda kalan görüntülerden birinde, Amerika'lı olmayan ama Amerika arına ve hiç bilmediği topraklarda zafer kazanmaya gelen paralı askerleri görüntüsüydü. Bizim birazda keyifle izlediğimiz, bir "war game" (savaş oyunu) de değil, dünyanın gerçek halinde olduğunu ancak yeni idrak etmiş olan askerlerin gözleriyleydi. Bunlar, eibette Hollywood filmlerinde görmeye alıştığımız gibi değildi ama aynı zamanda başka bir Amerikanın, başka Amerikanın görüntüydü.

İşsiz, yoksul, göçmen, siyah Amerika'nın yitimi...

ABD demokrasi ve özgürlük getirme demagogileriyle nüfuzlarını savaş alanına geçiriyor. Girdiği her yere yoksulluk, kan, gözyaşı geçiriyor. Kendi ülkesinde de durum pek farklı değil.

Savunma sanayine yüz milyarlarca dolar akıtarak, refah harcamalarına 16 milyar dolar ayırıyor. Bugün ABD'de 12 milyon çocuk olmak üzere 33 milyon insan yoksulluk sınırı altında yaşıyor. Yoksul kesimin çoğunluğunu ise, çocuklar, tek başına çocuk büyüyen anneler ve yaşlılar oluşturuyor.

Yoksulluktaki artışa paralel olarak zengin ve fakir arasındaki gelir dengesizliği de hızla artıyor. ABD'de nüfusun en zengin tabakasını oluşturan % 20'lik kesim ulusal gelirin % 50'sini alıyor. Bu oran 1985'te % 45'ti. En yoksul % 20'nin payına ise ulusal gelirden % 3,5 düşüyor. Bu oran 1985'te % 4'ü, 1977'de tepede-

ki % 1'lik kesimin ortalama geliri en alttaki % 10'dan 65 kat fazla iken 1985'te bu oran % 115'e ulaşmıştır.

Savunma odaklı bütçeler eğilime de ağırlık darbe vurmuş durumda. Amerikan Millî Okuma Enstitüsünün son raporu, Amerika'da yetişkin nüfusun % 23'ünün okuma yazma bilmediğini ya da çok sınırlı bilgiye sahip olduğunu ortaya koyuyor. Bu da 16 yaşın üzerindeki 191 milyon nüfusun 40-44 milyonunun günlük yaşamını idare edebilecek okuma yazma bilgisine sahip olmadığı anlamına geliyor.

ABD'de çoğunluğu azınlıklar olmak üzere 40 milyon kişi sağlık sigortasına sahip değil ve asgari ücretle yaşamak zorunda.

Yeni bu rakamlardan daha vahim olan ise sokaklarda yaşayan, çöplerde beslenen evsizlerin istatistikler kapsamına dahil alınmadığı.

DTÖ Çiftçileri Katleder

Mal ve hizmetlerin serbestleştirilmesine yönelik talep, özde sermayenin hareketinin önündeki tüm engellerin kaldırılması ve yasal mevzuatların da buna uygun hale getirilmesi istemidir. Ancak bu düzenleme sermayenin istediği hızda gerçekleşmemekte, belirli dirençlerle karşılaşmaktadır.

GATT itahat sonra DTÖ adını alacak şekilde 1947'de kurulduğunda sanayi ürünlerinde korumacılığın üye ülkeler arası anlaşmalar yoluyla azaltılması ve dış ticaretle en fazla kayıplar ülke ilkesinin geçerli kılması (bu ilkeye göre GATT üyesi bir ülkenin vereceği bir ticari tasarruf diğer bütün üye ülkelere için geçerlidir) gibi dar bir kapsamda kurulmuştu. Ancak o yıllarda kalkınmacılık önemli bir politika olduğundan korumacılığı azaltma ilkesine pek rağbet edilmiyordu. Zaten çevre ülkelerin ihracat kalemlerini sanayi ürünleri değil, daha çok hammaddede oluşturuyordu. Ayrıca DTÖ'nün DB ve IMF gibi kredi verme olanağı yoktu. İşte tüm bu unsurlar DTÖ'yü önemsizleştirmekteydi.

1980'lere gelindiğinde, küreselleşmenin sonucu, mal ve hizmet akımlarında ortaya çıkan değişimlere paralel olarak yeniden bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmaktaydı. Bu doğrultuda 1986'da GATT çerçevesinde görüşmeler başladı. Bu görüşmeler tam 7 yıl sürdü ve 1993'de tamamlandı. Görüşmelere yapıldığı ülkenin adından dolayı Uruguay Round'u adı verildi. Round'un önemli müzakereler konuları tarım ürünleri ve hizmetler, sanayi ürünleri ve emeklikteli hakları, ticaret hakları, modeller, ticari markaların korunması vb.). Uruguay Round'unun sonucu olarak da, GATT'in kurulduğundan itibaren oluşturulan anlaşmaları (serim ve hatta bununda ötesine geçen, yaptırım, uygulama gücüne donatılmış olarak DTÖ oluşturuldu(1995).

Seattle'dan Cancun'a:

DTÖ Uruguay Round'unda oluşturulmaya çalışılan esaslar doğrultusunda ilk müzakereler sürecini 1999'da Seattle'da başlatmıştır. Toplantının başlamasından önce Friends of The Earth grubu Avrupa Komisyonu'nun AB hükümetlerinden bile gizlediği bir raporu ele geçirmişti. Rapor format olarak bir kapanış deklarasyonu biçimindedir. İyanti toplantı başlamadan önce deklarasyonu hazırlanmıştır. Bu raporda tarıma verilen desteklerin azaltılması, tarım dışı ürünlerde (sınal mallar) ve hizmetlerde serbestliğe gidilmesi, biyoteknoloji, ihale yasası, doğrudan yabancı yatırımlara ilişkin maddeler yer almaktaydı.

Seattle toplantısı başarısızlıkla sonuçlandı. Başarısızlığın nedeni AB ve ABD arasında tarım maddesinde çıkan anlaşmazlık olarak açıklandı. Açıklama bu yönde olsa da esasında neden: açığa çıkan

WTO (Dünya Ticaret Örgütü)

Bretton Woods konferanslarında dünya ticaretinin serbestleştirilmesi amacıyla oluşturulan GATT'in devamı niteliğindedir. 1995 yılında toplanan Uruguay Round'unda kurulmuştur. Görevleri:

- Uruguay görüşmelerinde varılan anlaşmaların uygulanmasını, yönetimini ve işleyişinin sağlanması.
- Yapılacak çok taraflı ticaret görüşmeleri için bir forum oluşturulması, ticari serbestleştirme çabalarına yeni alanlar dahil etme. Yatırım sanayi ürünleri değil, tarım ve hizmetler ticaretinin de serbestleştirilmesi ile ticaretle ilişkin sınırlı ve ticari hakların korunması gibi konularda çalışmalarda bulunma.
- Üye ülkelerin ticari politikalarını gözden geçirme.
- DB gibi kurumlarla işbirlikte olarak küresel politikaların oluşturulması.

ritim bu deklarasyon metniyle ve küreselleşme karşıtı hareketin bir başarısıydı.

Bu olay aynı zamanda, konsensüs yöntemiyle karar alınmasının esas olduğu dolayısıyla DTÖ'nün demokratik ve müzakereci bir oluşum olduğunu ileri sürülenler de boşa çıkmaktaydı.

Seattle toplantısını 2001'de Doha'da yapılan 4. Bakanlar Konferansı izledi. Bu konferansın ana müzakereler konuları ise:

a. Tarım sektörünün tam liberalizasyonu: Bu madde bütün DTÖ toplantılarının önemli gündem maddesi olmuştur. Bununla tüm ülkelerin tarım alanlarının, tohum ve tarımsal üretim yapan ulusötesi tekelere açılmasının önündeki engellerin kaldırılması hedeflenmektedir. Bu engeller:

- Arazi satın alma, kiralama ve diğer gayri menkul bakıldandaki ulusal kısıtlamaların kaldırılması
- Tarım ürünlerine uygulanan gümrük vergilerinin sıfırlanması
- Su kaynaklarının ve dağıtımının liberalizasyonu
- Kontrollü tarımın önündeki engellerin kaldırılması
- Sertifikalı tohumların kullanımının sağlanması gibi tarım sektörünün tekelleşmesi önündeki engellerin kaldırılması hedeflenmektedir.

b. Hizmetler sektörünün tam liberalizasyonu: GATS (Hizmet Ticareti Genel Anlaşması) bir hizmet ticareti anlaşması gibi gösterilse de hizmetler ile bağlantılı tüm üretim ve hizmet alanlarını da kapsayan bir anlaşmadır. GATS'in kapsamında eğitim, sağlık, iletişim, ulaşım, enerji, su, atık su işleme, turizm, çevresel hizmetler, insan ve bağlantılı mühendislik hizmetleri, finansal, mali ve bankacılık hizmetleri, kültürel ve sportif hizmetler ile diğer tüm hizmet alanları bulunmaktadır. GATS ile kamunun elindeki tüm hizmet alanlarının ulusötesi tekelere aktarılması ve hizmet emekçilerinin serbest piyasa koşullarına da daha fazla sınırlanması hedeflenmektedir.

c. Uygunsuzlukların çözümlü (Dünyalararası Tabaklı): DTÖ bünyesinde üye ülkelerin birbirleri arasındaki anlaşmazlıkların çözümü için oluşturulmuştur.

d. Tarım dışı ürünlerin dünya piyasalarına girişini kolaylaştırılması: Sanayi ürünlerinin gümrük vergilerinin sıfırlanması ve gümrüklerde denetimlerle azaltılması amaçlanmaktadır.

e. Hükümet - kamu satın almaları: Kamu satın almalarında yerli ulusötesi sermayeye açılacaktır.

f. Yatırımlara çok taraflı kurallara bağlanması: MAI ile aynı bakımları içermektedir. Bu madde ile yatırımların önündeki sosyal engellerin (sosyal güvenlik payları, asgari ücret, iş güvencesi, örgütlenme, çevre v.b.) kaldırılması hedeflenmektedir.

g. Rekabet: Özelleştirmelerin hızlandırılabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması hedeflenmektedir.

h. Elektronik ticaret: Elektronik ticaretin üzerinde yapılan mal ve hizmet teslimlerinde alınan gümrük vergilerinin azaltılması ya da kaldırılması istenmektedir.

i. Ticaretle bağlı fikri mülkiyet hakları: tekelleşmenin önü açılmak istenmektedir.

j. Anti-dumping önlemleri: Fiyat karamalarının uluslararası rekabete olumsuz etkilediğinden, bu duruma karşı önlemler alın-

ması istenmektedir.

j. Ticaret ve çevre: Çevre ülkelerin teknolojilerinin ekolojik tahrüba yolu açığı iline sürülmekte.

k. Hükümet çalışmalarında şeffaflığın sağlanması: Yönetişim modeli ile uluslararası aktörlerin ulusal ekonomilerde belirleyici bir unsur olması istenmektedir.

Katar / Doha toplantısı sonucunda: Müzakerelerin bu hükümler doğrultusunda en geç 1 Ocak 2005 tarihinde tamamlanacağı, 2003'de yapılacak 5. Bakanlar Konferansında müzakerelerin geldiği aşamadan tartışılması, politik rehberlik ve gerek görülürse karar alınması gibi işlevlerin yerine getirilmesi kararlaştırılmıştır.

Cancun Toplantısı: Katar / Doha'da alınan karar doğrultusunda Cancun'da DTÖ 5. Bakanlar Konferansı toplanmıştır. Toplantının ana müzakereler konuları, yarımlar, rekabet, ticaretin kolaylaştırılması, hükümet satın almalarıdır.

Cancun toplantısı da planlanan gibi gerçekleşmemiş, yoksul ülkeler (başın Hindistan'ın çektiği G-21'ler) ile zengin ülkeler arasındaki çıkar anlaşmazlığı toplantının başarısızlıkla sonuçlanmasına yol açmıştır. Anlaşmazlık özellikle mal ve hizmet ticaretinde tam serbestliği istemekle birlikte, kendi tarım kesimine uyguladığı destek ve avantajlardan vazgeçmeyen merkez ülkelerin (AB ülkeleri- ABD) tutumlarından kaynaklanmaktadır. Burada unutulmaması gereken, G-21'lerin müzakereci emekçiler yararına değil sermayenin çıkarları doğrultusunda olduklarıdır.

Mal ve hizmetlerin serbestleştirilmesine yönelik talep, özde sermayenin hareketinin önündeki tüm engellerin kaldırılması ve yasal mevzuatların da buna uygun hale getirilmesi istemidir. Ancak bu düzenleme sermayenin istediği hızda gerçekleşmemekte, belirli dirençlerle karşılaşmaktadır. Dirençlerin ortadan kaldırılmasında farklı yöntemler izlenmektedir.

- Müzakerelerdeki anlaşmazlık nedeni olarak konsensüsle karar alma ilkesi gösterilmekte, bu ilkeyi kaldırılması tartışılmaktadır. Pili olarak da bili anlaşmalar yoluna gidilmektedir.

- IMF/DB kredi talep eden ülkelere DTÖ'nün taleplerinin yerine getirilmesi karşılığında kredi vermektedir.

Pütürsüzca giden bu süreç der destek için küreselleşme karşıtı harekete önemli görevler düşmektedir. İnsanlığın kurtuluşunu insellik sağlayacaktır.

"DTÖ Çiftçileri Katleder"

DTÖ'nün Cancun'daki 5. Bakanlar konferansında Lee Kyung, küreselleşme politikalarına karşı en sert cevabı veren tek kişi olarak öne çıktı. Lee Kyung, Kore'li çok uluslu bir köylü aileden geliyordu. Kendisinde yitirici küçük ve yoksul köylüler için mücadele veren yoksul bir insanı ve aynı zamanda Kore İleri Köylüler Federasyonu'nun başkanıydı. Kyung'un önünde teşahhü davızda "DTÖ çiftçileri katleder" yazılıydı.

Yoksulluğun Küresel Yüzleri

Afrika'dan Asya'ya, Avrupa'ya, Latin Amerika'dan Amerika'ya doğru gemilerle, konteynerlerle, traktörlerle, yola çıkan ancak kurtuluşuna giremediği, kayıplara, sınırlara ulaşamadığı havasızlık, açlık, olumsuz sağlık koşullarından ya da yoldaki denize atılarak hayatlarını kaybeden insanlar...

Resmi rakamlara göre dünyadaki 35 milyon AIDS'li 25 milyonunun yaşadığı Sahra Altı Afrika'da ilaç tekelinin uyguladığı ambargo sonucunda hayatlarını kaybeden insanlar...

Sık sık yaşadığı mali krizlerle bir geride yoksulluğun, kapitalizm öteklerini market, banka tabelalarıyla yol kesmeleri gösteren insanlar...

Çok uluslu şirketlerin çıkarları yönünde hükümetlere uyguladıkları uygulamalar zorunda bırakılan tarım ve ticaret politikalarıyla işsiz kalan insanlar...

"Küreselleşmenin dünya refahını getireceği" soygün kapitalizminin yaşadığı krizden çıkış yolu olarak uygulamaya koyulan neo-liberal politikaların en önemli mesajlarıdır argümanıdır. Oysa soygün aksine, bu politikaların sonucu olarak dünyada yoksulluk hızla artmakta, yoksulla zengin, merkezde çevre ülke arasındaki gelir farkı hızla derinleşmektedir. Bu durum sadece yoksulluğun maddesinin ve onların savunucuları tara-

findan değil, bizzat küresel politikaların uygulayıcıları tarafından da sık sık dile getirilmekte, yarıatacağı sonuçlara dikkat çekilmektedir.

Sayılarla dünyaya gözleri:

- BM ÜNİTİ'nin raporuna göre, dünyanın en zengin 358 kişisinin geliri dünya nüfusunun % 45'ini getirmeye yetiyor.
- Dünyanın en zengin 3 kişisinin (ABD) servetlerinin toplamı, en yoksul 48 ülkenin gayrisafi yurt içi hasılasından fazladır.
- Dünyanın en yoksul ülkesine kıyasla en zengin ülkelerinde kişi başına düşen milli gelir 228 kat daha fazladır.
- 89 ülke son 10 yıl içinde 23 kat yoksullaşmıştır.
- ABD, AB, Japonya uluslar arası üretiminin % 86'sını, uluslar arası ticaretin % 82'sini kontrolleri altında tutarken bu rakam en yoksul 48 ülke için % 1'dir.
- 1997-99 yılları arasında dünyada gerçekleştirilen toplam gelir artışı % 581 ABD tarafından sağlanmıştır.
- Dünyanın en yoksul 83 ülkesinin son 7 yıl içinde ödedikleri dış borç faizi ana parasının 5 katıdır.
- G-7'ler dünya nüfusunun % 11'ini oluşturmakta, buna karşın dünya toplam GSMH'sinin 2/3'üne sahip olmaktadır.

• Dünya nüfusunun neredeyse yarısı 2,8 milyar insan içinde 2 dolardan daha az bir parayla yaşamıyor. 1,2 milyar içinse bu rakam 1 dolardan daha az demek, 800 milyon insan ise yatağına aç gidiyor.

• İDO ya göre 1990'da 80 milyon olan çocuk işçi sayısı 1995'te 200 milyona çıkmıştır.

• İDO sözleşmesine göre en düşük çalışma yaşı 15 olması gerekirken, 1995 yılında 10-14 arası yaş grubunda 75 milyon çocuk çalışmaktadır. Çocuk işçi sayısı Asya'da 44,8 milyon, Afrika'da 23,6 milyon Latin Amerika'da 5,1 milyondur.

• İçine süyünan kirliliğinden çevre ülkelerde her yıl 3 milyon çocuk ölmektedir. Dünyadaki 1,2 milyarlık nüfus temiz içme suyuyla sahip değil.

• Sahra Altı Afrika'da her altı çocukta birisi 5 yaşına gelmeden ölmektedir.

• Afganistan'da ortalama yaşam süresi 43 yıldır.

• Dünyanın en yoksul 25 ülkesinden 20'si Afrika'da bulunmaktadır.

• Dünyada 1 milyar yoksulun 800 milyonu Asya kıtasındadır. G. Asya'da yaşayanların % 59'u içinde 1 coların altında bir gelire çalışmaktadır.

• Eski Sovyet ülkelerinde % 80, Polonya'da % 50'nin üzerinde kişi yoksulluk sınırında yaşamıyor.

• Kolumbiya'da çocukların 3'te biri çalışmaktadır.

dir.

• Gabon'da asgari ücret ayda 7 dolar olarak, yüksek düzey yöneticilerin aylık maaşı 8 ile 25 bin dolar arasında değişmektedir.

Yoksulluk ve gelir farklılıkları sadece çevre ülkelerde değil merkez ülkelerde de derinleşmektedir.

• AB ülkelerinde 3 milyon kişi evsizdir.

• İngiltere'de % 75'i yaşadığı sınırlı maaşla 2 milyon okul çağı çalışmaktadır.

• Yine İngiltere'de en az gelire sahip % 20 oranındaki nüfus, ulusal gelirin % 2'sini almaktadır.

• Merkez ülkelerde 100 milyonu aşkın insan yoksulluk sınırında yaşamaktadır. Ayrıca bu ülkelerde çalışarak elde ettikleri maaşları insanlara 37 milyonu ilettiler. Evsiz insanların sayısı 100 milyondur ve yaklaşık 200 milyon kişi her yıl 60 yaşına varmadan ölmektedir.

Oysa ya demek bile daha adil bir dağılım daha iyi hayat koşulları sağlayacağına göstermektedir.

• Avrupa Birliği ülkesinde parfüm ve kozmetik ürünleri için 1999 yılında harcanan para 28 milyar dolar, aynı rakam ABD'de 32,8 milyar dolar'dır. Birleşmiş Milletler İnsani Gelişim Raporuna göre dünyadaki açlığı ve temel sağlık sorunlarını asgari düzeyde çözümlenmek için gerekli para ise 13 milyar dolardır.

KADEK'de gerilim: Riskler ve olasılıklar

Yoksul Kürtlerin özgürlük hamlesi, köleleştirilen bir halka umut ışığı oldu. Sadece umutla kalmadı, özgürlüğü pratik bir güç haline dönüştürdü ve toplumsal özgürlük alanları açabildi. Kuzeyde odaklaşan özgürlük hareketi, bir çekim alanı yaratarak tüm parçalara zayıfta olsa yayıldı ve şimdi oralarda da güçlü konumlanmanın tarihsel fırsatı yakalanmış durumda.

Alp Aydın

KADEK, Apo'culuktan başlayıp PKK ile devam eden tarihselliğinde, hiçbir zaman bir işçi sınıfı hareketi veya Marksist ya da Leninist olmadı. Ulusal kurtuluş hareketi olarak bütün sınıfları kesen halkçı bir politik zemine ulaştı. Katilmeçarı ve önderliğiyle, pratik olarak da Kürt halk güçlerinin iradesi olarak şekillendi.

Başlangıçta öğrenci, işçi ve köylü gençlerin içinde yaşanan hareket, hemen sonrasında yoksul köylülüğe ve işçilere de sıçradı. Mücadelenin 90-92 de var olma eşliğinde aşarak bir toplumsal politik güç olmasıyla birlikte, köylülüğün tümü, şehirlerdeki, metropollerdeki ve sürgündeki burjuvalar da harekete katıldılar. Önemli özelliği de, halkçı-devrimci zeminden çıkıp gelen iki yapısallığıdır ki, hem Türk devrimcilerinden ve hem de Kürt vatanının diğer tüm parçalarından gençlerin harekete gerilla düzeyinde kitlesel katılımı vardır.

Her ne kadar orak-çekiç simgesi olarak araçlı ve işçi partisi olduğu iddiaları da, o iddialar pratik gerçekliğe uymaz. O hep bir ulusal kurtuluş hareketi oldu. Ancak bütünü bir kandırmaca da söz konusu değildir. Açıkça Marksizm-Leninizm'den etkilenme şu konusudur ve o ilişkiyi ki harekete halkçı-devrimci karakteri verir.

Ve devamlı, tüm sınıflara yayılım ulusal hareket olmasının sonuca ulaşma beraber, sosyalizmle politik ilişkilendirme harekete Kürt yoksullarının damgasını vurmuştur. Kürt burjuvaları ve aşiret ya da toprak beyleri hareketin içinde hep ayrılmaz düzeyde kaldılar. Üçüncü'nün çatışmasında somunlaşan ise, hem toplumun tümüne yayılım ve hem de bu yayımda yoksulların ağırlığıdır. Üçüncü'nün tamamında tutunabildiği içindir ki, hareketin tümü için idol haline gelmiştir. Önde herkes kendisinden bir şeyler bulur ama, yoksullar daha fazla bulur.

Ashında yukarıdaki iki paragrafı tersten yazarsak daha doğru yapmış oluruz. Kürt coğrafyası içinde kapitalizmin en çok geliştiği parça Türkiye içindedir. Gelişen kapitalizm sosyal ilişkileri diğer parçalardan daha ileri taşır. O noktada Kürt yoksulların güçlü bir irade oluşturma yeteneğini göstermektedir. Ve yine o yeteneği ki, diğer Kürt hareketlerinden farklı olarak tek parçayla kendini sınırlamayı ve Kürt coğrafyasının tümünün yoksullarına kaynaşmayı, onlara gülmeli kazanacak yarışmada oluşturma. Yoksulların çıkarları kolayca ortaklaşabilirken, burjuvalar birbirleriyle rekabet eder ve aşiret ya da toprak beyleri ise, kendi dar alanının dışını körler. Sınısı kıyası olanlar eşyanın tabiatına uygundur.

Sosyalist sistemin çöküşüyle başlayan ve Üçüncü'nün yakalanmasıyla yoğunlaşan son yönelimler ne anlama gelir?

Kürt hareketini şimdiye dek güçlendiren zemindeki çatlak ciddidir. Çatlakları yaratılanın kapasitesinin çok üstünde bir zarar verme potansiyeline sahiptir. Şimdiki küresel güç dengeleri ve o dengelerde emperyalist bir imperatorluğa soyunan ABD'nin Kürtlere verdiği güncel ve hiçbir kalıcılık garantisi olmayan rol, çatlakların derinleşmesi ve hatta bütünsel özgürlük alanının parçalanması olasılığını destekliyor.

daha ileri gelişin ilisi gücüne dönüştürülebiliyordu.

Evet, Marksist olmadı. Ama, Marksizmle platonik düzeyde kurulan ilişki, siyasi çatlaklı yürüten gerçek güçlerin hiç de teorik olmayan somut ve gerçek iradelerinin karşılığıyla olan gerçek çatlaklaşmanın yaratıldığı ulusal ilişkiler içinde, devrimci ve halkçı olma za daha kayıtsız oluyordu.

İlberah olan halkçılık, devrimcilik, Marks, Lenin, Che, Kuvayim, Mahir, Deva'nın ilhar gördüğü bir ortamda yoksulların sesi daha fazla, daha özgür çıkıyordu. Ya da yoksulların insiyatifi yüksek olunca Marks ve diğerleri daha ilberah oluyordu. Ve halkçı-devrimci kurucu zemin her dönem kendini sürdürüyordu. O zemin ise, hareketin sürekli gelişmesinin ve her engeli yaratan biçimde aşmasının teminatıydı.

Enerjisi ve bilinci açığa çıkan ve kendini eğiten Kürt yoksulları, vatanlarını bir özgürlük alanı yapmaya kararlıydı. Söylenen her sözün, yapılan her hamlenin teminatıdır ve güçlendirme merkezi, halkçı-devrimci zemindir. O zeminden özgürlükçü bir toplumsal ilişki alanından başkaca çıkamaz. Küresel alanda gericilik üstleyen Kürt vatanında özgürlükçü bir alan adını adını inşa ediliyordu.

KADEK'in Apocular olarak ilk doğuşu ve Fis köyündeki toplantıyla PKK'ya dönüşürdüğü 70'li yıllar, dünyada ve özellikle de Türkiye'de solun güçlü ve ilberah olduğu bir dönemdi. Kapitalizmin en geliştiği Kürt coğrafyasında yoksulların liderlik ederek halkçı devrimci zemine bir ulusal hareket oluşturabilmesi, öyle bir küresel güç dengelerinden de motive oluyordu.

Gün oldu devran döndü. Yoksul Kürtlere özgürlük hamlesi, köleleştirilen bir halka umut ışığı oldu. Sadece umutla kalmadı, özgürlüğü

pratik bir güç haline dönüştürdü ve toplumsal özgürlük alanları açabildi. Kuzeyde odaklaşan özgürlük hareketi, bir çekim alanı yaratarak tüm parçalara zayıfta olsa yayıldı ve şimdi oralarda da güçlü konumlanmanın tarihsel fırsatı yakalanmış durumda.

pratik bir güç haline dönüştürdü ve toplumsal özgürlük alanları açabildi. Kuzeyde odaklaşan özgürlük hareketi, bir çekim alanı yaratarak tüm parçalara zayıfta olsa yayıldı ve şimdi oralarda da güçlü konumlanmanın tarihsel fırsatı yakalanmış durumda.

Halkçı devrimci zemin şimdiye dek gelişmelerin esas kaynağı idi ve şimdiden sonra daha da çok gerekli. Hem de üstünde yoğunlaşarak daha da derinleşip, kadın ve ekolojik perspektifine içselleştirerek, bütün parçalarını devrimci ve demokrat güçleriyle ilişkilendirerek, ve yetmez, bölgenin orijinal tarihsel dinamiklerini de kapsayarak, bir bölgesel güç olma hedefine yönelinbilir.

Gerilimli ve kompleks bir bütünselliğe sahip bu hamleler dizi, ancak bir halkçı, devrimci zemine ilişkilendiği zamandır ki, sonuç olacaktır. Vela çikilen zemin, eskisinden daha güçlü daha zengin ve derinleşmiş. Taktik olanları yakalayıp geliştirilmiş yapısalıktaki yerinden oluşturaldığı zaman, yeni hamlelerin kalıcılığını ve gelişmesini teminatı, güçlendirici, bütünselleyici olacaktır.

Bölgede sadece yurtsever hareketin halkçı devrimci zemini yok. Pratik güç açısından çok daha güçlü olan bir dizi başka zemin de bölgeye dayatılmış durumda ve bölge küresel hesaplaşmanın önemli üdadı. On bölgeye çelik vurulur hak edilmiş bölgesel devrimci-demokrat-halkçı politik özne kimliği, bölgeye kendini devranların elinden koparıp alınmış zorundadır. O durumlarda ise, ayakta kalabilme yeteneği ve onun için de, bağımsız güç kaynağına sahip olma kapasitesi çok önemli. Politik zekanın yaratacağı taktik zenginlikler ancak bağımsız bir halkçı devrimci zeminden çıkıp geldiği ya da uraya dayandığı zamandır ki sonuç yaratacağıdır. Kendisinden çok daha güçlü iradeler karşısında KADEK'in tek dayanağı, kendi bağımsız halkçı devrimci zeminiydi. O zemin bütün Kürtleri kapsayacakla birlikte Kürt yoksullarının damgasını taşıyor. Yoksulların devrimci enerjisi ve özgürlük aşkı, o zemine biçime kavuşur ve o zeminin gücü de buradan gelir.

Şimdi bölgeye kendilerini dayatanların KADEK'e de dayattıkları vardır. Ashında tek bir şey isteniyor, bağımsız halkçı-devrimci zeminden vazgeçilecektir. Ve işte o kadar. O zaman bir dizi pratik kazanım olanağı, halta bir yeni devletin kurucu öznesi olma fırsatı bile olasılık içindedir.

Hesap açık. Kendi zeminden vazgeçmiş bir KADEK, bölgeye dayatılan başka zemini yaratığı anlaşılan içinde rasgele ortaya buraya savrılacak ve hatta giderek dağılacaktır. Bir biçimde örgüt kurarsa bile, kendisi olmaktan çıkacak ve bölgeye dayatılan iradenin açtığı parantezlerden birinin içine alınarak taşeronlaştırılacaktır.

İşte o noktada Kürt burjuvazisi Yaşar Kaya'nın çatışmasında "benden buraya kadar" diyerek hareketin bütünselliğine yönelik bir parçalanma ya da ele geçirme hamlesi yoğunlaşmış durumda. Y.Kaya ve benzerlerinin kendileri değil, arkalandıkları güçler ve dahası, küresel güç dengelerinde o güçlerin yerleri önemlidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin klasik tutumu ilginç biçimde takli ediyor ve ABD ve AB arasında dengeli kurularak ve elbette zaten bir yük olan halkçı devrimci zeminden hızla kolayca kopuşup sırf ve sadece bir pazar ve burjuva egemenliği ile içselleştirerek, bölgedeki kargaşadan bir burjuva devleti çıkarılmak isteniyor.

Y. Kaya kimliğini zaten hiç göremeyen biri. Ya halkçı-devrimci nutuklarını benüz mürekkebi kurumlanmış olan bazı millîci Kürt aydınların Avrupa'dan utanmama yazdıklarına ne demeli? Önerine burjuva devletlerinin altığı kırılmaları ömür geçirmeye alışmış bu asalsıklar, tam da kendilerine yakışan yapıya, bu sefer bölgede alınan kararların peşinden koşuyorlar. O teşakül kullandıkları de bir şeyler düşer umadunda. Öyle ya, mesela Paris'de ya da Berlin'de sızdıkları bir millîci olarak yaşamaktansa Barzani'nin bütünselci olmak kimilerine daha çekici gelebilir. Mücadelenin ana güdüsü Kürt yoksulları ve Kürt vatanının bağımsızlık ve özgürlük umudu o orada harcanacakmış, ne gam!

Evet Kürt burjuvazisi pazarının destine, Kürt yoksulların, ekneks ve özgürlüğün! Yok ayırım şimdiki bölgesel dengelerde kimin güçlü ve Kürt yoksulların halkçı devrimci zemini sıkışmış ve zorda gören Kürt burjuvazisi tarafından emirvaki yapılarak dayatılıyor. Özne olan kırılmaları kapma telağıyla kendinden geçen Kürt burjuvazisi, tarih unutmuş durumda. Her seferinde küresel ya da bölgesel güçler tarafından kullanılıp atılan yoksul Kürt halkının, ABD ya da AB tarafından bağımsız gelişmesinin sağlanacağı mı düşünülüyor?

Hareketin hesabı kendine! ABD ya da AB gerekli! İşçi ve gerici-

On yıllardır özgürlükleri için mücadele eden Kürtler şu günlerde bir kez daha zor bir sınavla geçiyorlar.

Bö kadareyle Kürt halkıyla ilişkilenecektir. Elbette o fırsat da değerlendirilebilir. Ama çıkan küresel çakallarda fark denemeler kuru labire ve o dengelerle av seferleri tuzağa döndürülebilir. Ama o noktada öne çıkan, belirleyici olan, bağımsız devrimci halkçı zeminin varlığı ve kapasitesi olacaktır. O ilişkilerin Kürt halkını çürütmemesinin ya da kullanılıp atılmamasının teminatı, üstünde sınıksız yerleşecek halkçı devrimci zemindir. O zemin, her taktik başarıya ya da esnekliğin kazanımına neticelenmesinin kaynağı olacaktır. Özgürleşme süreci derinleştiği, Kürt yüksellenini açığa çıkan enerjisi de sürekli güçlenecektir ve o da, olağan üstü zorlamalara rağmen özgürlük hareketinin ayakta kalabilmesinin ve sürekli inisiyatif almasının önemli araçlarıdır.

Öndeki çökenden ümitsiz görünmeyen Kürt burjuvazisi ise böyle bir tutumla, Kürt halkının bütünsel öznesinin gelişimine set çekiyor ve küresel sermayenin önünde hoplayıp zıplayarak görev istiyor. Kapitalizmin bugünkü küresel yapısallığında bağımsız bir ulusal pazar geçmişten çok az olmaktadır. Hatta neredeyse olanaksızdır. En fazla elde edilebilecek olan ABD ya da AB merkezli ulus ötesi şirketlerin tüm tüm doğal zenginliklerini tükenecek ele geçirdiği bir coğrafyada, Kürt yüksellenini emeğinin bedavaya kullanılmasını tasarımladığını yapmaktadır. Kürt burjuvazisi, anlaşılabilir bir coğrafyada, Kürt yüksellenini emeğinin bedavaya kullanılmasını tasarımladığını yapmaktadır. Kürt burjuvazisi, anlaşılabilir bir coğrafyada, Kürt yüksellenini emeğinin bedavaya kullanılmasını tasarımladığını yapmaktadır. Kürt burjuvazisi, anlaşılabilir bir coğrafyada, Kürt yüksellenini emeğinin bedavaya kullanılmasını tasarımladığını yapmaktadır.

İşte, kuzeydeki Kürt burjuvazisi de önce yıldan sonra nihayet fırsat bulup da öne çıktığında, diğer parçalarındaki Kürt egemenlerinin daha önce yaptığını ayasını yapıpaya yöneliyor. Önce bağımsız bir bölgesel toplumsal özne olma kapasitesi yok ve aklı sadece önüne atılan maddi imkanları kapmaya çalışıyor. Önceki yıllardan ders çıkarma kapasitesi de yok ve yine, bir adım ötesinden sonrasını görme gücüne de sahip değil. Ölüme atılan cebize atmış, oca yetiyor.

Kürt hareketini şimdiye dek güçlendiren zemindeki çatlak ciddi. Çatlak yaratılanın kapasitesinin çok üstünde, bir zarar verme potansiyeline sahiptir. Şimdiki küresel güç dengeleri ve o dengelerde emperyalist, bir imparatorluğa soyunan ABD'nin Kürtlere verdiği güncel ve hiçbir kalıcılık garantisi olmayan rol, çatlakın derinleşmesi ve hatta bütünsel özgürlük alanının parçalanması olasılığını destekliyor.

Özgürlük hareketinin içinde ezilenlerin ve yüksellenin damgasının silinmesinin ve halkçı-devrimci zeminin kayıp, aynı madabonun iki ayrı yünüdür. Kürt burjuvazisi küresel gelişmeleri arkasına alarak başlattığı tarihsel zemini lastiye etme ve kendi damgasını taşıyan bir yeni zemin kurma sürecinde başarılı olabilir. O süreç aynı isimli ya da görünümün hatta kişilerin sürekliliği içinde bile yürütülebilir. Ya da isim, görünüm ve kişiler değişebilir de.

O durumda burjuvazinin çapsizliği ve zayıflığı, Kürt vatanını ve halkını küresel pazarda satışa çıkarmadan öcesine gitmeye ve zaten küresel egemenlerde başkasına izin de verilmeyecektir. Özgürlüğü ve bağımsızlığı elinden alınmış ve böylece hiçe çevrilmiş Kürt ezilenleri ve yükselleni, "geri dön" konusuyla içinden çıkılmamış küresel birlik baskılarına yeniden sokulacaktır. Kürt coğrafyası küresel egemenlerin askeri zorlaşma ve iktisadi soygun alanı haline gelecektir. Kürt kadını, ki dünya tarihinde ödülmeye sığınan bir kadın inisiyatifli olarak ileri bir yer alıyorlar, egemen burjuvazinin düzeninde kendini bulan egemen erkeklerin insafına terk edilecektir.

Öcalan'ın yakalanmasından sonra özgürlük hareketinin içine girdiği yeni dönem, çoğu dar kalıplı solcularımızın sındığına aksine, ihanet ya da stratejik kırılma veya yenilgi kabulüne, kayıp, teslimiyet... v.b. değil. Yeni duruma uygun bir politik tutum arayışına girişimiştir.

Zatı olasıklarla içeren bir arayış söz konusudur. Ortaya çıkan yeni duruma -ki o yenilik Öcalan'da yakalanmasına indirgenemez, o sadece bir simgeydi, verilen cevap, silahlı güçlerin geri çekilmesi, demokratik cumhuriyet ve Otadoğu halklar federasyonu gibi yönelimleriyle güçlü bir stratejik dönüşümü ya da sığınmayı olası olarak içinde taşıyor. Ve ama tam tersine, Kürt yükselleninin o ana dek elinde tuttuğu önderliği kaybedeceği iddualık politik savunmalar da vardı.

Ortaya çıkan karmaşada öölü açılan Kürt burjuvazinin, kendi karakterlerine uygun ilkesiz, fırsatçı tutumlarla, mücadeleyi pazarlık aracına indirgeyip bölgesel güç dengelerinde herhangi bir aktör olarak bir şeyler kapmayı hedefleyen önderlikleri ortaya çıkabiliirdi. Bir politik stratejinin en önemli dayanağı olabilecek sınıflar, devlet, küresel güçlerin kimliği... gibi ölçülere yönelik kimisi yanlış, kimisi hafife alıcı, belirsizliğe eğilimli tutumlar, zaafıların temelini oluşturuyordu.

Süreç ABD'nin müdahalesine kadar yapının devrimci tarafsızlığının de desteğiyle devrimi olasılığı içinde tutan ve ama aynı anda zaafı konumlanışları da geliştiren bir kimlikte akıyordu. Şimdi böyle gözüküyor ki bölgeye uygulanan emperyalist zor ayırdaki kartları yeniden kanştırıyor. Süreç yoğun risk altındadır. ABD'nin sırf kendi bütünlüklü bölgesel yönelişinin bir piyon hareketi olarak Kürtleri bir kare öze itmesi (ki yarın iki kare geri çekebilir), Kürt yükselleninin bilincindeki bulanıklığı arttırırken, Kürt burjuvazinin ölümlü çantıdırması durumunda, aydınlar ve özellikle de Avrupa'daki aydınlar, burjuvalardan yana bir tutuma yöneliyorlar.

Evet, Öcalan'ın yakalanmasına, politik riski yükselten bir açımda cevap veren ve böyle yapmakla doğru davranarak olağanüstü bir devrimi açımı olası olarak önüne koyan Kürt özgürlük hareketi, şimdi, ahdığı riskin altında sıkıyor. Şimdiye kadar ki stratejik sıkışmaları bir biçimde atlattığı başarıları özgürlük hareketinin, şimdiki yoğun sıkışmayı büyük bir sığınmayla aşması, bölgedeki tüm demokratik güçlerin umudu.

01 Kasım 2003

ABD ve Kürtler

Anlaşılabilir Kürtler galibin zafer arabasına binerek kolayca devletleşeceklerini sanıyorlar. Ama sakın dışlerinden kan damlayan Sam Amca ile heybesinden herkese hediyeler dağıtan Noel Baba'yı karıştırmayın!

ABD'nin Irak hamlesi en çok Kürt grupları tarafından desteklendi. Ki, yüzyıllık bir baskıya hassas da sayılmazlar. Halepçe'de yaşanan bir vahşetin ve sömürgeciliğin mirasını Saddam devriliyorsa ne ala! Düşmanın düşman dostum sayılmaz mı?

Nitekim Kürt gruplarının en önemlileri KDP ve YNK, işgale destek verdiler. Barzani ve Talabani işbirlikçi konseptte bizzat görev de aldı. Irak Kürdistan'ı ise, işgale karşı direnişin olmadığı bir bölge. Anlaşılabilir Kürtler galibin zafer arabasına binerek kolayca devletleşeceklerini sanıyorlar. Ama sakın dışlerinden kan damlayan Sam Amca ile heybesinden herkese hediyeler dağıtan Noel Baba'yı karıştırmayın!

Ki kuzey partisi'nin Berlin seksiyonları da, ABD dışişleri bakanı Powell'a bir mektup göndererek, güncün içinde güncler. Yalnızca Avrupa'da yayımlanan Özgür Politika'nın önemli yazarlarından Sirac Bîgin, aynı doğrultuda tavımı açıkladı. Ve nihayetinde, Yaşar Kaya "Kürt burjuvazisi" adına konuştuğunu ve "Pazar" hedefi olmadıkça ulusal mücadelenin boşluğa düşeceğini belirttik. ABD sermayesinin altına hapladı. Osman Öcalan ise "demokratik sömürgecilik" kavramıyla tartışmaya katıldı ve ABD operasyonunun gerçek amaçları güncel bölgelerdeki totaliter rejimleri yıkmaya hedefli olduğunu iddia etti.

Çeşitli parçalarındaki Kürt isyanlarını ortak özelliği, Kürt egemen güçlerini temsilleyen ya da yönlendiren hareketler olmalarıdır. İlk defa PKK doğrudan yükselenin öngörü ölü ve doğallıkla sosyalist rehber oldu. Kuzeydeki Kürt burjuvazisi, hareket 90-92 de halklaşırken sonradan ki dese de der destekleri geldi. Ve daha sonra, yasal faaliyetlerde inisiyatif aktı. Bu son blok girişiminde ANAP ya da SP ile işbirliğine sola belirlen konuşma konuşuldu. Çoğunlukla aşiret veya toprak beylerinin öncülüğünde isyanlar, bölge illerlerinde hürme dayanarak direnişine karşı hareket, örgütlenişlerdi. Küresel ilişkiler de hep re sür o anki çöküntü esas alınarak, küresel güçlerle hiçbir ilkeye dayanmadan ilişkilere bağlanıyordu. Irak'taki isyan İran devletine, İran'dakiler Türkiye'ye ya da Irak'a, dışarıya, Sovyetler Birliği ya da ABD fark etmiyordu. O anki çöküntü belirsizliği, Brezka kez başları olma olanağına yakın olan o isyanlar, tam da bu zeminde talanlanarak her seferinde yeniliyordu. Elbette o isyanlar bu zeminde indirgenmez ve esas olan egemenlerin inderliğinde de olsa Kürt halkının kendi kaderini ellerine alma çabasıydı. Ve ama bu durumda bir zaafı öne çıkarmak istiyoruz.

PKK baskı bir yol denedi. Önce yüksellenlere dayanarak yapısal ve önderliği, şüphesiz o başka başka belirsizliği, Elbette bölgesel çözümlerinde faydalandı, ama her zaman yola çıkan program esas alındı. Bölge devletleriyle ilişkiden kaçınılmaz, ama önceki kerece başkası olarak, küresel dengeler de aynı mantıkla güdüldü, diplomatik ilişkilerle pozisyon güçlendirilerek küresel sahneye çıkartıldı. Kürtler yüksellenin yanında olduğu. Kendi bağımsız kimliği güncel ilişkilerinde hep karlı çıktı. Eski düşmanlar, zaman zaman hedefe uzanıyor gibi olsalar da, hep kullanılıp atıldı. Önce bütün zayıf basıldı. Sırf günlük çıkarlar esas alınır, güçlü olanı çıkar esastır. Bölgedeki hiçbir devlet bir bağımsız Kürt oluşumuna nihai olarak izin veremeyecekti. Konuşulmuş sayılmak için konuşuldu! Kürtlerin kullandığı devlet, isyan biraç güncelince yitirildi bırakıyordu ve yenilgi sonrasında ki kullandıkları sömürgeciye teslim oldu. Küresel güçler de benzer bir tutumdaydı ve o anki küresel çöküntülerine gereksinimlerine uygun olarak Kürtleri kullandı ve o çıkar gereksinimlerine yalnız hareket ve sömürgeci devletten kadını Kürt halkını kaderi oluşturdu. Gerek önderliği ve gerekse tara bakanından diğerlerinden çok farklı olan kuzeyde başlayan son Kürt isyanı, şimdiki bütün parçalara yayılmış durumda. Her parçanın kendi Partisi mevcut ve o

parçadaki demokrasi güçleriyle birlikte bir demokratikleşme atılımı hedefliyor. Kürt kimliği esas bayrak ama, hemen yanında halkçı bir demokrasi talebi de var. Küresel dengelerde uygun diplomatik ilişkiler kurulurken temel halkçı devrimci zeminde konuşulmaya hep özen gösterildi.

Barzani ve Talabani şimdi yine en iyi büküldü şeyi yapıyorlar. İran'la ve Türkiye ile hep de hüsrarla biten ilişkilerden sonra, şimdi de ABD'nin yönlendirmesi altındalar. Kullanılıp atılacaklar mı yoksa İsrail gibi bölgeye yenefeslenmiş bir haydut devlet haline mi dönülecekler; zaman gösterecek.

Peki ya KADEK?

KADEK tarihinde olmayan düzeyde çok yönlü baskı altında. Acaba bu güçlü baskılara rağmen, oca şimdiye kadar güçlendiren halkçı devrimci öznel konuşabilecek mi? Şüphesiz ABD ya da AB ile görüşülerek, dengeler ve pozisyonlar yeni duruma uygulanacak. Ama nasıl, hangi zeminde? Halkçı, devrimci, yarısever zeminde mi, ilkesiz ve yüceltiye mahkum burjuva zemininde mi? On binlerce yoksul Kürt genç miyim bile? Bir ayık Kürt burjuvazisi bir pazar bulsun diye mi, yoksul özgürlük için mi? Kürt burjuvazinin bağımsız pazar bayatı da bugünkü küresel yönelimler içinde imkansızlığı ve olsa olsa birkaç Amerikalı ulusötesi şirketinin taşeronu olabileceği Irak'ta yapıları açığa çıkacağına göre, olup biten her şey bir hiç uynu mu?

Kürt vatanını ve halkını özgürleştirmek mi, yoksa şimdiki yeni küresel yönelimlere göre hiçbir bağımsızlık yeteneği olmayan sistem içi herhangi bir bağımlı olmak mı? Ki o artık bir ulus devlet değil, küresel yönetimin alanının içinde hiyerarşide en alta bir bağımlı devretilir. Vatan değil, ulusötesi şirketlerin askeri ve BİT'sel lejistik üslenme alanları. İşte tarihin KADEK'in önüne koyduğu yol ayrımı!

Öne yandan, güç dengelerine farklı zeminlerden bakınca farklı sonuçlar çıkabilir. Eğer güç dengelerinde Barzani ya da Talabani'nin baskıya zeminde dursaardı, Kemal Pir, Mazlum Doğan ya da Mahzun Korkmaz kendi dönemlerindeki güç dengelerini nasıl yorumlardı? Oca bir tarihsel bir hamle yapmış kalımlarlar değil de seradan birer maceratı ya da deli deliler de, nitelikleri inisiyatif de gelmiş bir rastlantı mıydı?

Evet, halkıyla bütünleşmiş ve gerçek gücünü gerçek çatışmalar içinde ayakta kalıp inisiyatif alanını genişletmeye çalışan bir halkçı siyasal kadroları ABD ile önüne açamazabilir, ama "yasasız ABD ile kazanılarak kantar basılı de değildir. Evet ABD ile savaşılabilir, ama önceki elinde zehirli hamper taşıdığına hiç umunmamak şartıyla. Evet, kartlarla beraber olmanın riskli ortamı geçici ayım da sağlanabilir ama, bağımsız alanın ve gücünü korumak ve güçlendirmek kayıptır. Evet aynı anda birbiriyle çelişen taktikleri savunamayan bir görünüm de verilebilir ama, gerçekte bağımsız zeminin güçlendirilmesi sürümek kayıptır...

Tarih kürleri kendi öznesi olmaya çalışıyor. Tarihin çağrışı anlamlı ve derin kompleksiteye sahip. Kürler kendi bağımsızlıkları ve özgürlükleri ile bölgenin bağımsızlık ve özgürlüğünün yoğun bağlantılara sahip oluşunu görme durumunda. Bölgenin küresel dengelerdeki şimdiki yer de herkesin bilgisi dahilinde. Uzun ve kolay çözüm yok. Kürt yükselleninin özgürlüğü halkının bir devrimci güç olarak somut bir gerçeklik halinde bölgede tutunuyor olması, Kürt halkının ve bölgenin büyük şansını ABD'nin, demokrasiyi, Müslüman'ın askerlerinin Al'nin BİT'çü ordusunu şaşırtmak için Kur'an'ın sayılanını, mazraklarının uruna geçmesi benzer şekilde kullanılmasına karşı, bölge halklarına kendi elleriyle inşa edilecekleri gerçek bir özgürlük alanı alternatifini göstermek gerekiyor.

Irak'ta Savaş ve Kadek

Savaş, savaş, özellikle sessiz kalınca kayıplar altındaki KADEK'in de, farklı taktikler taşıyarak bölgesel bir yapıya sığınma stratejisi uygulamaya çalışacağı anlaşılıyor. Irak da meşru-yasal politikaları hedeflenildi. Türkiye'de de işgale yakın taraflar zorlanması aynı durumu yaratılmaya çalışıldı. Sanye ve İran da ise silahlı çatışmaya dek seyratacak bir yeni sürecin yaşanabileceği düşünülebilir. KADEK de varlığını bölgede oluşan yeni durumlar içinde yeniden örgütlenmek ve yeni fırsatları uygun yeni politikalar aramaktadır. Bu aşamada ABD ile karşı karşıya gelmeye özet olarak gözlenildiği ve ama bölgesel bir güç olarak doğrudan, yeni durumun yarattığı olanağına ilişkinlikle değerlendirilerek siyasal meşru ve silahlı mücadele bitirildiği bir yeni politikaların oluşturulmaya çalışıldığı anlaşılıyor. Keza AB ile ilişkilerdeki diplomatik girişim de derinleştirilmeye çalışılmaktadır.

KADEK'in, her dönemde yürüttüğü mücadele ile bölgesel kadroların kendisi arasında uygun güçlenim öseneri kurmaya çalıştığı ve o öseneri öseneri kredisine yönelen gelişmelerin altında tutulmuş, meşru ve AB ile diplomatik alanda ilişkilerden, kendisinin o öseneri tarafından bulaştırılmaya çalışıldığı görüldü. Ama ve öseneri, kazanmak peşinde oldukları saptanabilir.

Öne yandan yine çökenden "Demokratik Cumhuriyet" hedefi, şüphesiz şimdiki zorunlulukları karşılamak ve bütün ulus, elbette, el ve direne est yaklaşım bir demokratik cumhuriyet toplumsal cumhuriyet ilişkisine kavuşturulursa, bölgenin zelliliği olan demokratik dönüşümü uygun bir konseptle ösenerilendirir. KADEK'e öseneri inisiyatif kazanılabileceği beklenti. Bölgenin doğal kaynaklarının özgenliğini şimdiki kullanışını aynı zamanda onun ekolojik ve sosyal ilişkilerini de derinleştirerek, doğa ile insan arasında "metabolik" ilişkiyi -kayınmayı esas alan bir toplumsal ekolojik perspektifi ve yine bölgenin, kadının erkek tarafların en çok killeştirildiği ve bu yüzden de çok öseneri büküldüğü bir alan olması dolayısıyla geliştirilerek bir özgür kadın hareketi ve onun etrafında bölgesel kadın dayanışma adı perspektifi. KADEK'in, bölgenin çözümlerine ve paylaşımlarına ilişkin, işgal edilmiş, imzalanmış bölgenin alanını alternatif bir konumlanma hareketi olarak bir öseneri noktasına dek yükseltebilecektir. O noktada, Yahudilerin karşıya alınması ve tesadüf olarak geçirdiği bir zamanın bir öseneri noktasına dek yükseltebilecektir. O noktada, Yahudilerin karşıya alınması ve tesadüf olarak geçirdiği bir zamanın bir öseneri noktasına dek yükseltebilecektir. O noktada, Yahudilerin karşıya alınması ve tesadüf olarak geçirdiği bir zamanın bir öseneri noktasına dek yükseltebilecektir.

Tarihin çağrışı anlamlı ve derin kompleksiteye sahip. Kürler kendi bağımsızlıkları ve özgürlükleri ile bölgenin bağımsızlık ve özgürlüğünün yoğun bağlantılara sahip oluşunu görme durumunda. Bölgenin küresel dengelerdeki şimdiki yer de herkesin bilgisi dahilinde. Uzun ve kolay çözüm yok. Kürt yükselleninin özgürlüğü halkının bir devrimci güç olarak somut bir gerçeklik halinde bölgede tutunuyor olması, Kürt halkının ve bölgenin büyük şansını ABD'nin, demokrasiyi, Müslüman'ın askerlerinin Al'nin BİT'çü ordusunu şaşırtmak için Kur'an'ın sayılanını, mazraklarının uruna geçmesi benzer şekilde kullanılmasına karşı, bölge halklarına kendi elleriyle inşa edilecekleri gerçek bir özgürlük alanı alternatifini göstermek gerekiyor.

Tüm Ceza Kadınlara

Aysegül Oğuz

Türk Ceza Kanunu Çalışma Grubu, "namus cinayeti" kavramının yasadan çıkarılması gerektiğini, cinsel şiddet suçlarının topluma karşı değil, kişilere karşı suç olarak ele alınması gerektiğini ve kadının tecavüzcüsüyle evlendirilmemesi gerektiği maddelerini içeren TCK'nın temel bir yasa olduğunu ve bu haliyle kadın bedeni üzerinde erkeğe, aileye ve topluma tasarruf yetkisi veren bir zihniyete sahip olduğunu söylemektedir...

- Cinsel suç maddeyi toplum ya da aile değil, bireydir
- Tarihte Devleti, namus cinayetlerini engellemek için tüm • gerekli yasal düzenlemeleri yapmaktaydı
- Cinsel tecavüz ve cinsel bütünlüğe casusluk suçları açıkça adlandırılmak, "for" kavramı TCK'dan çıkarılmak
- CSMK içi tecavüz, ağır bir suç olarak açıkça cezalandırılmak
- Evli ve bekar kadınlar, bekire olan ve olmayan kadınlar arasında ayrım yapılmayan düzenlemeler TEK tasarılarından çıkarılmak
- Kız kaçırmaya ve zorla evlendirilme suçlarını mesurlaştırılan düzenlemeler tasarıdan çıkarılmak
- Çocuklara karşı işlenen cinsel suçlarda "fren" söz konusu olmamak
- Evli ve bekar kadınlar, bekire olan ve olmayan kadınlar arasında ayrım yapılmayan düzenlemeler TEK tasarılarından çıkarılmak
- Cinsel taciz suçları açıkça tanımlanmak
- Gözetiminde bulunan suçluların engellenmesi için, bu suçları ağırlaştırılmaya suçları olarak açıkça adlandırılmak
- Zorla bakanet kontrolü suç olarak düzenlenmek
- Kadınlar bakana ya da değil, evli ya da bekar, seks işçisi ya da değil, kanun önünde eşit

Ceza kanundaki değişiklikleri 1987'den beri tartışan ve bu alandaki değişiklikleri dönem dönem dile getiren kadın örgütleri 2002 Yasa Tasarısına kısmen yansıtılan kadın taleplerinin AKP hükümeti tarafından yasadan çıkarılması üzerine Cumhuriyet Kadınlar Demek, Diyarbakır Barosu Kadın Komisyonu, İstanbul Barosu Kadın Uygulama Merkezi, İstanbul Valiliği İnsan Hakları Masası, İstanbul Valiliği Kadın Statüsü Birimi, İzmir Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi, İzmir Barosu Kadın Komisyonu, Kadın İnsan Hakları - Yeni Çözümler Vakfı ve Mor Çatı Kadın Sığınma Yürütme Komitesi bir araya gelerek Türk Ceza Kanunu Çalışma Grubu olarak çalışmaya başladılar. Grup, "namus cinayeti" kavramının yasadan çıkarılması gerektiğini, cinsel şiddet suçlarının topluma karşı değil, kişilere karşı suç olarak ele alınması gerektiğini ve kadının tecavüzcüsüyle evlendirilmemesi gerektiği maddelerini içeren TCK'nın temel bir yasa olduğunu ve bu haliyle kadın bedeni üzerinde erkeğe, aileye ve topluma tasarruf yetkisi veren bir zihniyete sahip eleştirisi- ni de yapan kadınlar grubu olarak çalışma-

ya devam ediyorlar.

Adalet Bakanı Cemil Çiçek, TCK Tasarısı'nın 5 yıllık bir geçmişi bulunduğunu belirterek, içerdiğiyle ilgili değişikliklerin "doğru" olduğunu söyledi. Kadın örgütlerinin, tasarıya eleştirilerini Adalet Bakanlığı'na da gönderdiklerini hatırlatan Çiçek, "Benim kendilerinden ricam, genel bir eleştiri ya da eksiklikleri belirtmeleri değil, hangi madde üzerinde nasıl değişiklik yapılması gerektiğini açıkça belirtmeleridir. Bunları bize iletirseniz, biz de TBMM'de düzenliyoruz" dedi. Oysa kadınların hazırladığı ve yolladığı tasarı bizzat istenilen değişiklikleri madde madde sıralıyordu.

Alf den tasarı üzerinde "resmî eleştiri" almadıklarını, ancak Avrupa Konseyi'nde hukukçularla tartışıklarını anlatan Çiçek, 302 maddelik tasarıdan 40-50 maddesinin değiştirileceğini söyledi. Tasarı'nın yasa-

TBMM Adalet Komisyonu Başkanı Köksal Toprak'ın ifadesine göre, görüş almak üzere tasarı 400 kişi ve kuruma gönderildi, ancak bunlardan 17'sinden yanıt alınmadı. TCK Tasarısı'nın öncelikle dilinin değiştirilmesi gerektiğine işaret eden Toprak, "AB ile ilgili uyum yasaları çıkarıldı. Ancak tasarı, birçok yönden AB ile yapılan düzenlemelerde de geliyor" dedi. Toprak, kadın örgütlerinin eleştirilerinde haklı olduğunu vurgulayarak, bunları dikkate alınarak düzenlendiğini söyledi. Tasarı'nın bu yasa- ma yılında mülaka kendileri tarafından tamamlanacağını bildiren Toprak, ancak Genel Kurul'da görüşülmesi için TBMM İçişleri'nde tinsel yasa ile ilgili maddesinin de değişiklik yapılması gerektiğine dikkatli çekti.

Kadınların temel olarak devletten kadına bakışının krize olarak değerlendirilmesi gereken bölüm başlıklarını üzerine çalışan kadınlar bir de tüm TCK üzerine çalışmalar memleketin ne kadar ahlaklı olduğunu söylemek için değil, işte bizi yöneten erkeklerin ve bu yasayı değiştirenlerin bakışlarını gördük. Şimdi de sıra bizim ne istediğimizde.

Feminist Merak Milli Güvenlik Kavramını Anlamamıza Yardımcı Olur Mu?

Cinsiyetçilik merak yokluğunu üretir. Aile içi şiddetle devlet şiddeti arasında ilişki sağlamama meraksızlığı devletin özel, dâhil devlet şiddetle ilişkisini kurmamamıza ve bunların nasıl birbirlerini destekledikleri arasındaki bağlantıyı sağlanamamıza neden olur.

Sivil, körel kadınların milli güvenlik üzerine konuşmalarını, tartışmalarını dinleyerek kendi deyimlerle bu konu üzerinde ilk defa düşünmeye, öğrenmeye başlamış Cynthia Enloe. Ülke de dahil dünyadaki bir çok ülkeye bu bağlamda "feminist gözlüklerini takarak" bakmaya devam etmiş. Böylece uluslararası siyasi feminist bakış açısından çözümler üretmeye başlamış. Elbette dünyanın her tarafında feminist siyaset yapan bir feminist kadınlara da bu günkü dünyaya düzenine bir başka noktadan neden karşı koymamız gerektiğini şahane bir şekilde anlatıyor Cynthia Enloe. 23 Ekim tarihli ve "Feminist Merak Milli Güvenlik Kavramını Anlamamıza Yardımcı Olur Mu?" başlıklı toplantıya giderken bu soru üzerine tahminler yürüttüm, kendime ne cevaplar aradım, durdum. Ancak toplantı sonunda meselelerin derinliğini fark edince çok heyecanlandım. Çünkü mevzu feminist siyasetle çok önemli bir yerde denk düşüyor. hele hele siyasi mekanımız Türkiye gibi militarist bir mekansa...

Cynthia Enloe'nin konuşmasını izletirsek Feminist merakla bakıldığında temel atacak aileye dayanan millet kavramı, kadınlık ve erkekliğin farklı şeyler olduğunu, bu iki farklı kavramın milleti oluşturduğunu, bundan dolayı kadının birer erkek olması gerektiğini savunur. Milliyetçi hareketlerin neden aileyi asla parçalamamak diye ifade edilerinin sırrı da burada saklı. Böylece millet kavramı iki ayrı gruba ayrılır, kadınlar ve erkekler. Feministler millet denen şey nedir, güvenliği sağlaması gereken millet kimdir diye sormaya başladıklarında, erkekleri ayrıcalıklı bir millet oldukları gerçeğiyle yüzleş-

ler. Elbette bir milletin eli parçası erkek oluncu sağlanmas gereken güvenlik de onların güvenliği olmaz. Tüm kaynak onlara aktarılmalı. Kadınların güvenliğinin sağlanması ise milli güvenle asla ilişkilendirilmemelidir. Bu bile erkekleştirilmiş bir milli güvenlik kavramının somut göstergesidir. Ve yine merakızlık devletin bütünden istediği şeydir. Cinsiyetçilik merak yokluğunu üretir. Aile içi şiddetle devlet şiddeti arasında ilişki sağlamama merakızlığı devletin özel, dâhil devlet şiddetle ilişkisini kurmamamıza ve bunların nasıl birbirlerini destekledikleri arasındaki bağlantıyı sağlanamamıza neden olur. Bir şey merak etmemiz o şeyin ne kadar güçlü olduğunu gösterir. Kısaca böyle toparlanabilir Cynthia Enloe'nun söyledikleri. Ancak uzuncamı okunak isteyenler Çilembik Yayınları tarafından dilimize çevrilen Muzlar, Pajlar ve Askeri Üsler. Feminist Bakış Açısından Uluslararası Siyaset adlı kitabı bildirmek isterim. Eminim kitap sizi de heyecanlandıracaktır. Kitabın arka kapakından küçük bir alıntı: "Genelde uluslar arası siyaset denendiğinde akla ilk gelenler hostesler, kartpostalılar, fa bişeler, muzlar, kot pantolonlar ve hizmetçilerdir. Ancak Cynthia Enloe, artık hem uluslararası siyaset, hem de feminizm konusunda bir klasik olarak nitelendirilen Muzlar, Pajlar ve Askeri Üsler kitabıyla bu yansımaları değiştirmek üyestindedir. Çünkü bütün bunlar, gerçekte uluslar arası siyasetin birer yapılarıdır." Size de ilginç gelmedi mi?

Feminizm, İktisat, Edebiyat, Felsefe, Psikoloji, Sosyoloji, Edebiyat, Feminizm, Aşk, Kadın, Çocuk, Gençlik

Profesör bey, bu mevzuu sizi aşar!

Güliser Akdoğan

Mehaba, Memleket kaynayan kıran, Irak savaş, Türk ordusu Irak'a ha giren ha girecek, yok ol madı, ABD nükleerle karşı koyamadı, işler değişti, Pakistan Irak'a asker yollamaya çağırdı açıkladı. Memleketin yolları bilmez kaçınıp defa dışarı gaz, telefon hattı, sinek uçtu fasa fısıyla eşildi... Yaştık vergisi bilirmen ne oldu, olamadı, buna koan AKP alkone zam yaptı... Sika laik, Cumhuriyetçi Sezer, Cumhuriyet Bakasına Küll kedilerini çarpmadı... Küll kedilerinden de çık çıkmak. Ba- no saatinde evde temizlik yapmışım devam ettiler. Kasımpaşa delikanlısı Başgörsen Tayıp Kuloğan, her şeyi rağmen badırma taşı basıp vatani için ne gerekboosa yap- çağırdı han etti. Yaverlerinden bir kısmını genişliği Tayıp kadar değildi. Onlar da küll kedilerin temizleyip, temiz- lettikleri özel alan pisletmek üzere evlerine gittiler. Sosyalist Enternasyonalın Başkanı Irak işgücisi Tony Blair, yardımcı şoför savaş karşıtı demokratların ne olduğunu bile çıkarmamış Baykal seçilmiş. Nitem bulandı. Ayyy, dayaramıcım!

Tüm bu ana gündemlerin yanı sıra bu kadar korkunç başka mevzu da vardı. Mesela 25 Ekim Cumartesi günü Milliyet Gazetesinde ilk sayfası Prof. Dr. Doğan Soytaşın süsenmiş.

Prof. Dr. Doğan Soytaşın Adalet Bakanlığı danışmanı ve Çançaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi. TBMM Adalet Alt Komisyonunda tecavüz suçlarının mağ- darla evlenmesi durumunda cezaların testi edilmesiyile ilgili madde konuşulurken "bakire olmayınca kimse evlen- mek istemez" deyişlerini yuce Prof. İmiz. Adalet işleri ve öğretim üyeliğiyle uğraşan uğraşan sığın başını ağrıtmış yü- ce Prof. İmiz tecavüz edenlerin sayısını birden fada oldu- ğu durumda için de çözümler bulmuş! Kızla evlenen kurtulur, erkekler cezalarını öderler. Böyle yapılarak tecavüzü idillendirilmiş olmuyor mu sonuna cevabına gelince: "Kız evlenerek aslında kendini (burada yaşama hakkı kast edilince) kurtarıyor." Bu durumlarda yürüyen evliliklerin de önüne geçmeye imkan en hafif haliyle saf diye şifalayabilece- ğimiz adaleti danışmamıza "arzu gözetiminde istenmeye istenmeye evlendir. Fakat zaman en iyi ilaçtır, unuttur" bu- gümüş!

Bu adam toplumunki herhangi bir erkek olsa söyledikleni en azından ben bu köşede yazmazdım. Fakat bu önk zat Adalet Bakanlığında görev yapmış ve bir üniversitede his- terce genç insanın kalasını cinsiyetçi fikirlerini açıklar.

Özden ve onun gibilerden mezar olanlar avukat, hakim ya da savcı olarak mahkemelerde karşımızda duruyorlar ve hayatlarımızı bizzat etkileyecek kararlar veriyorlar. Bunun- la da kalmayıp siyasete giriyorlar, yasalar hazırlıyorlar ül- kedeki tek tek her insanı ilgilendiren.

Böyle adamları, kadınlara uğradıkları bir çok haksızlığa hukuk açısından bakamadıkları aşkar. Sevdiğiyle buluştu- ğu, giriştiği için ailesi tarafından öldürülen kadınlara namus cinayeti diye kavramlar uyduruyorlar. Onlar böyle diyerek siz konusunu olan kadının hakları oluncu, hele hele yaşama hakkı oluncu üf ve adaletin hükümlerini dahi ileri geldiğini kabul etmiş oluncular mı? Böyle bir şeyin hukuk- la alakasızlığını görmüyorlar mı?

Bu tecavüz meselesi de aynı terane. Yok efendim namus cinayeti olmaz diye tecavüzleyle evlen, bakire de değil- sin, bu adam seni alıncu alıncu sürülen bu lekeden de kur- tuluş ol. Yok dersim nahi!

Bu kadınlara can, mal ve başka her türlü güvenliğini ne- den devlet sağlamıyor? Bu onun işi değil mi? Çözüm önerisi olarak neden zaten mağdur olan bir kadınlara, tecavüz- cü bu casuslarla önüne boya yaşamaya terk ediyor devlet? Meşguriyet durumunda dahi kanunlar neden hala suçları önüllendiriyor? Devlet neden devletliğini yapmıyor? Neden zor duruma düşmüş kadınlara yaşamlarını devlet istlen- miyor da, bu kadınlara yine bir adamlara gelisin geri yolla- nıyor?

Adalet bu mu?

Çünkü tüm devletimiz birinci vatandaşları erkeklerdir. Bi- zim güvenliğimiz de, okuma hakkımız da, zenginliğimiz de, her şeyimiz onların terahlerinden, keyfinden, zevkenden, fantazilerinden sonra gelir.

Cinsiyetçilik tam da bu değil mi?

Aynı cinsiyetçilik değil mi AKP'nin kadınları bulduca- nı okuyor.

Tekrar zaman en iyi ilaçtır, unuttur, diyen Profesörimiz- ze dimersek: Burada da sanıyorsunuz hay profesör. Çün- kü bin yıllık sömürsümlü, yine aynı bin yıllık matüruma- dı. Bundan dolayıdır ki kadınlara TCK, Medeni Kanun ve da- ha birçok şey ile terne çekilmek için yılmadan mücadele ediyorlar patalyarka ve onun öneleriyile. Bu söylediklerin- size yabancı gelebilir. Bundan dolayı size ve sizin gibilere başka bir pencereden bakın kadınlara dikkate alınmaları, daha şeyecek kırk kırk örneğimize olduğunu söylüyorlar.

Aksi takdirde bilmen kaç kez profesör olsanız dahi bu mevzuu sizi aşar.

Her bulduğumuz makama danışmanlığının, hem de erkek zihniyetimizin.

İstifa olun!

Kromozomun! Adar Onu!

Der Spiegel'den Çeviren: Nesrin Bulduk

Der Spiegel dergisinde yayınlanan makaleye göre, gelecekte erkek sayısı yok olma tehlikesi ile karşı karşıya. Bu yönündeki savın gerekçelerini bazı satırbaşlarıyla aktarıyoruz

Genetik üzerine yapılan bilimsel çalışmalarda, kadın ve erkeğin varolmasını sağlayan kodların çözümünü ayrı ve önemli bir yer tutuyor. Almanya'da yayınlanan Der Spiegel'de erkek ve kadın kromozomları üzerine odaklanan araştırmacı kadın ve erkek neslinin geçmişine ve geleceğine ilişkin üç çarpıcı sonuç içeriyor: Havva'nın varlığını Adem'e borçlu olduğu şeklinde dinde bile yer alan yaygın kanıta aksine, canlılık oluşumunun sırtı X kromozomlarında değil. Diğer yandan kendini yenileme kabiliyetinden yoksun Y kromozomları, sahip olduğu bozuklukları nesilden nesile taşıyan, gittikçe azalma tehlikesiyle de karşı karşıya. Bir başka deyişle erkek soyu günden güne tükeniyor. Ve son olarak bu iki kromozomu ayırtılabilmek, istenilen cinsiyette çocuk sahibi olmanın yolunu açıyor.

Y-kromozomu ya da: Gerçekte neden hala erkekler var?

Moleküler biyologları olarak yılın başında Y kromozomunun tüm genetik kodunu çözümlük, erkek genlerinin araştırma sonucu son derece can sıkıcıydı. Araştırma arzusu bizi erkeğin kalıcı olmayan bir model olduğu bilgisine götürmüştü. Erkek cinsinden sorumlu olan Y-kromozomu azalmakta, son 300 milyon yıl içinde miktarının üçte ikisini kaybetmiş durumdadır. Böylece erkeklerin neslinin tükeneceği gerçeği kaçınılmaz biçimde ortadadır. Ancak bunun ne zaman gerçekleşeceği sorusuna henüz bir yanıt verilememektedir. Kadın cinsinden iki X-kromozomu sorumludur. Bunlar birbirleri için güvenlik kopyası işlevi görmektedirler. Erkekler bunun tersi bir durumda bulunmaktadır. Onlar ikişer X kromozomu yerine sadece bir Y-kromozomuna sahiptirler ve bu ufaklıklar kendileri yenileme yeteneğini kaybetmişlerdir. Mutasyon ve genetik bozukluklar kaçınılmaz olarak babadan oğula geçmektedir. Sadece biyologlar değil aynı zamanda sosyal bilimciler, doktorlar ve psikologlar da Y-kromozomu taşıyıcılarını sorumlu bir tür olarak görmektedirler. Erkekler daha erken ölüyorlar, bağımlılığa ve inübara güçlü biçimde eğilimler, okula sıklıkla başarısızlığa uğruyorlar, şiddete ve kanunsuzluğa eğilimler. Bu durum ister istemez "erkekler doğanın kusurlu yaratıkları mı?" sorusuna da akla getiriyor.

Adem'i aramak

Y-kromozomu bir çok bakımdan özel bir kromozom. Son derece küçük, erkek karakteristiki genlerin taşıyıcısı ve daima babadan oğula geçmekte. Annede (çok çok küçük orandaki istisnalar dışında) bir Y-kromozomu hiç bulunmadığından, anneden aktarım hiçbir zaman gerçekleşmiyor. Y-kromozomu şu açıdan da özel bir kromozom: Sperm oluşumunda, iki çok küçük gen matremesi olarak partneri X-kromozomu ile değişiyor, fakat otozomlar (cinsiyet belirleyicilerin (X,Y) dışındaki kromozomlar) bunu çok büyük oranda yapıyor. Erkeğin gelişimini geriye doğru izlemek için bu nedenden yola çıkılıyor. Evrim biyologları Adem'i aramak için ve O'nu buldular. İler, Afrika'ya götürüyor. Neyse ki "moleküller Havva'da güneybatı Afrika'da bulundu. İkisinin 200 000 yıl önce ayrı yaşamış olmaları bir hayli ilginç olurdu. Değişimlerin yardımıyla DNA-yapı taşınan dizisi içinde bir tür soy ağacı geliştirildi.

Erkeğin oluşumu

Soy ağacının takibi ve diğer araştırmaların sonucunda artık, bilim insanları arasında şu bir gerçek olarak kabul ediliyor. Y-kromozomu, X-kromozomundan meydana gelmiştir. Uzun bir zaman dilimi ve bir çok genetik yığılma sonrası bizim tanıdığımız küçük Y oluştu. Bugünkü erkekte gerçekleştiği gen taşıyıcılığı görevine de neredeyse 70-90 milyon yıldır yerine getiriyor.

İki cinsin oluşumu ile farklılıklar genetik olarak da şifrelenmiş olabilir. Bu elbette bir çok ara adım, bir çok milyon yıl gerektirmiştir. En önemli adım bugün hala yaşayan yitilerde görülebilir.

Genetik cinsiyet

Havva kaburgasından oluşmadan önce Adem'in tek başına cennette gezindiği iddiası eğlenceli olsa da ne yazık ki tamamıyla yanlış. Doğrusu, tersidir. Eğer tamamen özel bir yan sıra oluşmuş olsaydı, eski insan kadın olacak (Eva (havva) prensibi). Bu yan sıra küçük Y-kromozomundan oluş-

muştur.

Böylece bir sperm bir yumurta ile birleşmesi başlar (döleme). Bu iki hücre genin ortak bir dade birleşmelerinden sonra 16, 18 saat sonra iki hücreden embriyona oluştuğu ilk hücre bölünmesi (mitoz) başlar. Birbirini izleyen mitozlarla hücre sayısı her seferinde ikize katlanırken (4, 8, 16, 32...), bölünmelerden ilk olarak içi boş bir küre oluşur ve bu küre ya da embriyo yeni bir hücre oluşturur. Bunun için, annesin beslenmesini ve atıkları göndermesini sağlayan dallanan bir doku (plazenta) meydana getirir. Orada embriyo gelişimine devam eder ve kendi organlarını oluşturmaya başlar. Dördüncü hamilelik haftasına kadar beyin, sinirler, kalp, kan dolaşımı, karaciğer ve göbek kordonu oluşur, bu aşamaya kadar Y-kromozomunun bir önemi yoktur. Fakat bu aşamada bir erkek embriyonun gelişimini birlikte sağlayan SRY-generi (Y kromozomundaki cinsiyet belirleme alanı), ve kromozom 17 SOX3 genleri aktifleşir.

Geleceğin çekirdek hücreleri yumurtadan potansiyel üreme yeteneklerine taşındıktan sonra merkezi bir alanda birikirler. Bu alanda SRY ve SOX3'un aktifleşmesi ile genler dönüşümlü olarak bir çift testis gelişir. (SRY genlerinin olmadığı yada yanlış çalıştığı durumda çekirdek hücreleri daha sonra yumurtalık olacak olan üreme yeteneği kabuklu alanlarda toplanırlar.) 20'nci haftaya kadar üreme organlarının açıkça farklılaşmasına rağmen, embriyo sonuçta hazzır bir erkek çocuğu olacağı bir süreçte gelişmektedir. Testisler içinde 7'nci haftada erkek hormonlarının üretimine başlayan dış hücreleri bulmaktadır. Bu hormonlara yardımcıyla dış üreme organı, penis ve erkek yumurtalığı ile birlikte iç üreme organları, sperm torbası, prostat ve sperm kanalı da oluşur. 8'inci haftadan itibaren embriyonun olgunlaşması için gelişiminin devam eteceği tüm vitir bölümleri tamamlanır.

Bir kız çocuğu lütfen: Sperm cinsiyet belirleme makinesi

Erkek çocuğu yada kız çocuğu? Bu soru bir çok anne babası meşgul etmektedir ve bazıları bunu tesadüfe bırakmak istememekte, önceden belirlemeye çalışmaktadırlar. Memelilerde, yani insanlarda da cinsiyet, cinsiyet kromozomlarının kombinasyonu ile belirlenir. Yumurtalar daima X-kromozomuna sahiptirler, spermeler ya X ya da Y kromozomu taşırlar. Demek ki bebeğin cinsiyetini belirleyen spermadır. Yumurtanın X-kromozomu taşıyan bir hücre ile döllenmesi bir kız çocuğu, Y-kromozomu taşıyan bir hücre ile döllenmesi ise bir erkek çocuğu oluşturur. Demek ki "erkekse" ve "dişise" diyebileceğimiz iki tür sperm peşidi vardır. Araştırmacılar uzun zaman bu farklı cinsiyetli iki sperm birbirinden ayırmaya çalışmaktadırlar. Ve anlaşılacaktır ki, yumurta çatlamadan hemen önceki dölemlerde büyük olasılıkla bir erkek çocuğu oluşmaktadır, çünkü "erkekse" spermeler daha hızlı ve "dişise" spermeler daha yavaş hareket etmelerine rağmen daha dayanıklı olduklarından kız çocuğu undan bir gün öndedir. Böyle cinsiyete bağlı bu örneği bilimsel olarak takip X ve Y kromozomları arasındaki boy farklılıkları ve ağırlık oranlarındaki olduğu gibi araştırılmaktadır. Şimdiye kadar tümüyle fiziksel nitelikli olan yöntem istenilen başarıya ulaşamamıştır.

Fakat farklı cinsiyet spermelerini birbirinden ayırmamın bir yolu bulunmaktadır. Bu yöntem ilk olarak hayvanlarda denendi. ABD, Beltsville'de USDA (United States Department of Agriculture) araştırmacıları, spermeleri farklı DNA yapılarından ayırabilen bir makine geliştirdiler. Memeli hayvanlarda X-kromozomlu spermeler Y-kromozomundan yüzde 3-4 daha fazla DNA'ya sahiptir. DNA bir madde ile boyandığında, makinede lazerle ayırma gerçekleştirilebilir.

Bu yöntem bugün Almanya'da da bilim insanlarına deniyor. Ancak insan spermelerinin ayrılması Almanya'da izni değil. ABD'de ise hayvanlarda 10 yıl boyunca denenen araçtan, yaklaşık 5 yılda faydalanılmakta. Fairfax'da Genetik ve IVF enstitüsü bu araçla çalışan dünyanın ilk üretimi kliniği. Burada ineklerde ve domuzlarda dişisel spermelerin güvenli olarak yüzde 93'ü, erkekse spermeleri ise yüzde 73'ü okunabilmiştir.

Moleküler biyologlar olarak yılın başında

Y-kromozomunun tüm genetik kodunu çözdük.

erkek genlerinin araştırma sonucu son derece can sıkıcıydı. Araştırma arzusu

bizi erkeğin kalıcı olmayan bir model olduğu bilgisine

götürmüştü.

Erkek cinsinden sorumlu olan Y-kromozomu

azalmakta, son 300 milyon yıl içinde miktarının

üçte ikisini kaybetmiş durumdadır.

Böylece erkeklerin neslinin tükeneceği

gerçeği kaçınılmaz biçimde ortadadır.

Kitaplık

Tarihin Cinsiyeti

Fatmagül Berktaş, Metis Yayınları, 231 sayfa

Uzun bir aradan sonra Tarihin Cinsiyeti, adlı kitabıyla geri dönen Fatmagül Berktaş, bu kitabında daha önce farklı yerlerde yayımlanmış yazılarını bir araya getirdi ve bazılarını da Türkiye'de ilk defa yayınladı. Feminist teori, tarih yazımı, siyasal düşünce, feminist edebiyat eleştirisi ve felsefe gibi geniş bir alanı kapsayan bu yazıları bir araya getiren ortak kaygı, cinsiyetlendirilmiş bir tarih, teori ve felsefe inşa etmek. Fatmagül Berktaş'ın kitabı geniş yetkin bir şekilde kapsaması, sabit bir derinle yazılmış olması ve berraklığıyla öne çıkıyor.

Kadinsız İnkılap

Yaprak Zihnoğlu, Metis Yayınları, 340 sayfa

Pazartesi, Tarih ve Toplum dergilerinden tanındığımız, Yaprak Zihnoğlu, bu kitabın konusu olan, kendiliğinden "cinsiyet çabası" Nezihe Muhiddin'in unuttuğumuz bir kadının çok genç yaşta, ikinci meşrutiyet döneminde yaygın hayatına girmiş, fikirleriyle öne çıkmış, polemiklere girmiş bir kadına, daha Cumhuriyet Halk Fırkası kurulmadan bir siyasi parti, Kadınlar Halk Fırkası'nı kurmak istemiş, buna izin verilmeyince bugün hala kadın derneklerinin duayeni olan Türk Kadınlar Birliği'ni kurmuş ve bu dernek aracılığıyla Türk kadınının siyasi haklarını elde etme mücadelesine giriştiği için dönemin İttihatçısıyla ters düşmüş, gözden düşürülmüş, sonra da bilimsel olarak unutturulmuş, yasakları ile bir tür trajedi kahramanı olmuş bir kadını, Nezihe Muhiddin'in ve bu ilköde kendi tarihi unutturulmuşu çalışılan kadınların tarihine bir ışık tutmak adına Nezihe Muhiddin ve daha pek çok kadının nasıl unutturulduğu sorusuna hep birlikte tank ediyoruz.

Eğinsel Kadınlar

Genç Özbay-Serdar Soydan, Metis Yayınları, 277 sayfa

Genç Özbay ve Serdar Soydan'ın röportajları Türkiye'de eğinsel kadınların cinsel illahleri, aile ve büyüme ortamı, erkekler, akademik, dostluk ve sevgilik, kadınlık durumu, iş ve eğlence, ayrımcılık, feminizm ve kimlik konularında kendi deneyimlerini değerlendirerek edinecek olanak sağlayan bir kitap. -14 yaşından beri kendini lesbien olarak tanımlıyorum.

-Orta ilköde uzaktan aşık olduğum bir kız vardı, okuldan kaçardım onu görmek için.

-Lezbiyen tam anlamıyla değil ama çoğunlukla erkeksidir.

-Bazı arkadaşlarım biliyor, ama ikimizde aklımızı açıklamadık.

Bu sizler Eğinsel Kadınlar kitabından, kadınlara her şey zor ya, lezbiyen olmakta zor. İşte bu yüzden "iki erkek" Eğinsel Kadınlar kitabını yazmışlar. İyi ki yapmışlar diyoruz.

Kadınlar Vagonu

Anita Nare, Çelebent Yayınları, Mayıs 2003

Türkiye'de: Kız Gülerim

Kadınlar Vagonu

Kırk beş yaşına dek başkalarının hayatını sırtlamak zorunda kalan Akhlaandeswari bir gere yaşadığı yerden ve hayattan kaçmaya karar verir. Elinde bir tren bilet ve başka kadınlarla beraber yokluk yapacağı kadınlar vagonu vardır. Bu vagona daha evvel kendisine sorulmuş sorular ve görmediği kadınlarla yüz yüze kalacaktır. Ancak yaşadıklarını kuralama, nihayet kendisini ve kendisinin ne yapmak istediğini keşfetme merakı, suskunluğuyla bilinen Akhla'yı kendisinin de yaşayacağı şekilde konuşkan yapmıştır. O, yokluk boyunca birbirlerini tanımayan beş kadının hayat hikayelerini sorup, dinler ve bu deneyim paylaşmasından yola çıkarak kendisinin ve başka kadınların hayatlarını keşittiği ortak noktaları fark eder. Kendi hayatına bir de bu gözle bakar.

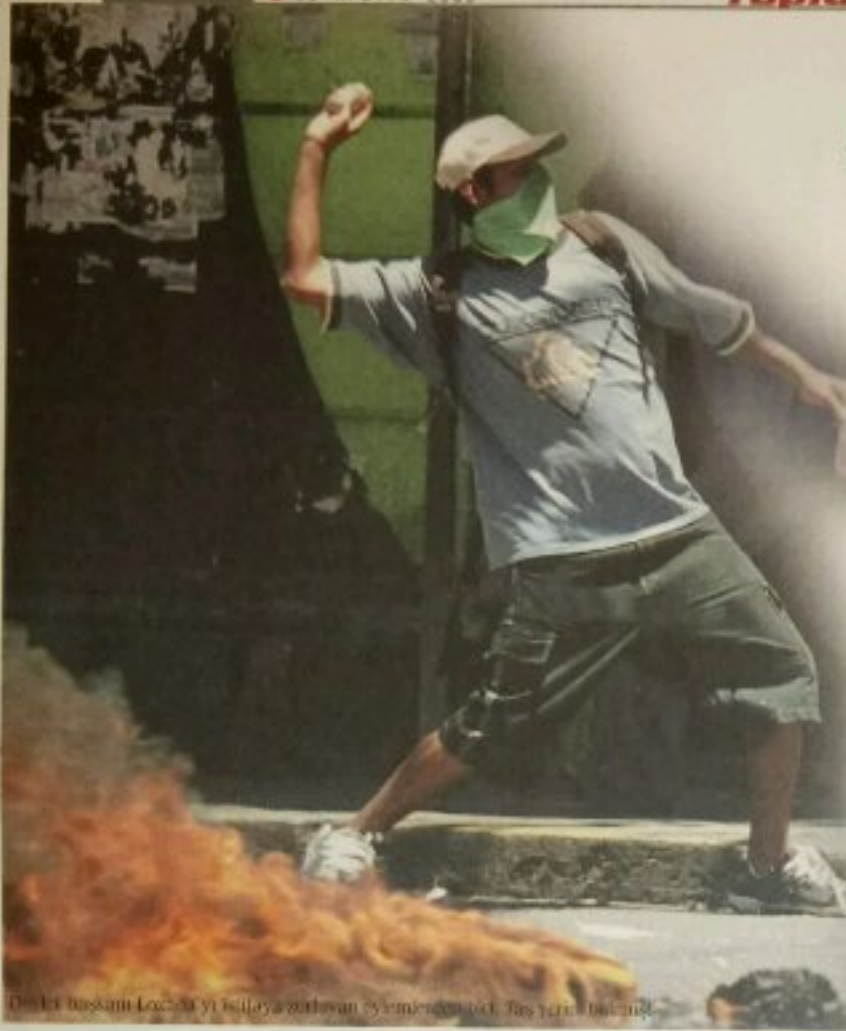
Başkalarına adanmış bir hayat ve bağımlılık yerine terk etmesi ve kaçabilmesi ancak kırk beş yaşına gelince fark eden Akhla ile kendi benzerliklerini merak etmiyor musunuz? Bu kitap tüm kadınları şiddetle tavsiye edilebilir. Ne yapın edin, mutlaka bu kitabı okuyun.

Başkalarına adanmış bir hayat ve bağımlılık yerine terk etmesi ve kaçabilmesi ancak kırk beş yaşına gelince fark eden Akhla ile kendi benzerliklerini merak etmiyor musunuz? Bu kitap tüm kadınları şiddetle tavsiye edilebilir. Ne yapın edin, mutlaka bu kitabı okuyun.

Pazartesi Dergisi Çıktı!

Birbuçuk yıldır yayınına ara vermek zorunda kalan "Kadınlara Mahsus Pazartesi Dergisi" yeniden yaygın hayatına başladı. Pazartesi Dergisi'nin tüm sayılarında bulabilirsiniz. İletişim telefon: 0212.249 50 50

Devlet Başkanı Lozada'yı işçulara zorlayan sistemden dolayı, Bas yarı çıkıyor.

Latin Amerika'nın ateşi düşmüyor...

Latin Amerika'nın direniş ateşi bu kez Bolivya'da yandı. Ayaklanan halk, IMF eçetelelerinin uygulayıcısı, ABD güdümündeki Devlet Başkanı Lozada'nın iktidarına son verdi.

Kıba devrimin mimarı Ernesto Che Guevara'nın Bolivya dağlarında vurulmasından 36 yıl sonra Bolivyalılar, Latin Amerika'daki direniş geleneğinin, mücadele ateşini sönmeyeceğini bir kez daha gösterdiler. ABD'nin desteği ile iktidara gelmesinin ardından IMF politikalarıyla halkı canından bezdiren Devlet Başkanı Gonzalo Sanchez de Lozada, emekçilerin günler süren grevleri ve kanlı çatışmalar sonucunda istifaya ederek ABD'ye kaçmak zorunda kaldı. Türkiye'de borjuva basını görünemedikten gelerek, sayfalarında tek saur bile yer vermediği gelişme, ABD'nin kendi arka bahçesinde bile "hayalini kurduğu işkırak"ı sağlamaadığının ispatı olarak tarih sayfalarındaki yerini aldı.

Devlet Başkanı Lozada'yı istifaya zorlayan eylemlerin talpleri şunlardı: IMF reçetelerini çöpe atılması, doğalgaz kaynaklarının ABD'ye peşkeş çekilmesinin ve koka üretimindeki engellerin kaldırılması. Grevlere devam eden grev ve gösterilerle 80'den fazla Bolivyalı can verdi. Lozada, günlerce direndikten sonra, istifaya mektubunu Kongre'ye gönderdi. Bir helikopterle başkent La Paz'dan Santa Cruz'a giden Lozada, buradan da ABD'ye kaçtı. Lozada'nın istifasının ardından, binlerce Bolivyalı işçi ve köylü katılmalar için sokaklara döküldü. Lozada'nın istifasını kabul eden Kongre ise, Devlet Başkan Yardımcısı Carlos Mesa'yı 2007 yılına Ağustos ayına kadar devlet başkanı olarak atadı. Yarışı ve gazeteci olan Mesa, 2002 yılında "başimsiz" olarak politikaya atılmış. Mesa, greve girer girmez erken seçim önerisinde bulundu ve "hıfızlarında binlerce insanın dile getirildiği taleplere kulak vermeyeceğini" söyledi.

Direnişin günleri

ABD destekli Sanchez de Lozada hükümetinin Eylülün ilk haftalarında göküştür petrol tekelleriyle imzaladığı

doğalgaz satış anlaşmasının ardından protestolar yükselmeye başlamıştı. İlerg edecek kadar fazla olmasa rağmen doğalgazın kendilerine nazır bir şekilde verilmesi, yoksulluk içinde kavrılan Bolivya işçi ve köylülerinin öfkesini doruğa tımandı.

19 Eylül'de, ülkenin çeşitli yerlerinde gösteriler düzenlendi ve başkent La Paz'da toplam 150 bin kişilik bir yürüyüş yapıldı. 20 Eylül'de Wariçaca'da yol kesme eylemi yapan köylülerin, öğrencilerin ve öğretmenlerin üzerine askerlerin ateş açmasıyla, 5 köylü öldü. Sabrı taşıyan binlerce işçi ve köylü, taşlarla, sopalarla, sapanlarla bğgedeki ordu kışlasına saldırdı.

Olayların üzerine, ülkenin en büyük sendika konfederasyonu olan Bolivya Merkezi İşçi Sendikası'nın (COB) başlatığı genel grev, kitlesel gösterilerle, anayolların kesilmesiyle, sokaklarda barikatlar oluşturulmasıyla tam bir halk ayaklanması dönüştü. Üretim yarı yarıya durdu ve yök işçilerin de, esnafın destek vermesiyle dükkanlar kapandı. Madencilerin başını çektiği eylemlere, köylüler, üniversite öğrenciler, öğretmenler, sağlık işçileri, taşınma işçileri, Topraklar Hareketine bağlı tarım işçileri ve madenci kooperatiflerinin üyeleri tam destek verdiler. 11 Ekim'de hü-

kümet El Alto'da toplanan katıbaşın üzerinde ordusu saldı ve 26 kişi katıldı.

13 Ekim'de, başkanlık sarayının bulunduğu La Paz'ın merkezinde toplanan halk tüm gün, zırhlı araçlarla, makineli tüfeklerle ve biber gazlarıyla donatılmış polis ve askerle çatıştı. Gün sonunda 30 kişi, asker ve polis tarafından katledildi.

16 Ekim'de, La Paz'a süren Huancani madencileri La Paz'a 100 km mesafedeki Patacamaya'da tanklar eşliğinde durduruldular. Ordu ve polis saldırısı sonucu madencilerin dinami kullandığı çatışmalar yaşandı. Madenciler buradaki çatışmalarda 3 şehit ve 20'den fazla yaralı verdi. Aynı tarihte COB'un çağrısıyla 250 bin kişi başkanlık sarayını kuşatmak için harekete geçti. Polis ve asker bñññmıydı. Askerlerin bir kısmı işçilere ateş açmayı reddediyordu. 17 Ekim'de madenciler de tepeleri aşarak La Paz'a girmeyi başarmışlardı. Bu sırada çeşitli kentlerde Mahalle Meclisleri Federasyonu kurulmuş ve sokaklarda iktidar çoktan halkın eline geçmişti. Önce hükümetin dört bakanı ardından Lozada'nın istifası ile halkın zaferi ilan edilmiş oldu. En büyük muhalefet partisi MAS'ın (Sosyalizme Doğru Hareket) lideri Evo Morales, Lozada'nın yerine Mesa'nın geçmesini kabul ettiklerini açıkladı.

ABD'nin iktidardaki eli Sanchez de Lozada

2002 Ağustosunda yapılan seçimlerde, Amerika'nın MAS'ı engellemeye çalıştığı sonucunda, Lozada'nın partisi Milliyetçi Devrimci Hareket (MNR), eski başkan Zemorala'nın partisi Sol Devrimci Hareket (MIR), eski başkan ve doktor Hugo Banzer'in partisi Ulusal Demokratik Eylem (ADN) ve iki küçük partiden oluşan beş partili bir koalisyon hükümeti kurulmuştu. Ülkenin en zengin kapitalistlerinden biri olan büyük madencilik sahibi ve seçimlerde yalnızca yüzde 22 oy alan 73 yaşındaki Lozada'nın başkanlığa gelmesinde Amerikalı eli büyük bir rol oynadı. Amerika'da getirmiş ve İngilizceyi İspanyolcadan daha iyi konuştuğu için halkın "İngilizce öm" dediği bu sadık edemini bese geçirmek için büyük çaba gösterdi. Nitekim Lozada, IMF'nin özelleştirme, halkın sırtına ağır vergiler bindirme, kamu harcamalarını kısıma, kamudaki işçi sayısını azaltma, işçi ve emekçi masajlarını kesme gibi birçok kemir sikma reçetelerini eksiksiz uygulayarak, ABD'nin çabalarını bosa çıkarmadı.

Yoksulluklar ülkesi Bolivya

8,8 milyon nüfuslu Bolivya, 7,8 milyar dolara 65MHD'ye Amerika kıtasının Haiti'den sonraki ikinci yoksul ülkesi. Nüfusunun yüzde 64'ü yoksulluk sınırının altında geçiyor ve kıtarda bu oran yüzde 82'ye çıkıyor. 2 milyon kişi siddetli açlık yaşıyor. Dünyanın en büyük kızıla madencilikne sahip olan Bolivya'da, 1980'lerdeki özelleştirme döneminde pek çok maden kapatılmış ve toplam 50 bin maden işçisi işsiz bırakılarak sokaklara atılmıştı. Madencilerin yüzde ikisi, toplam 3000 işçi istihdam eden en büyük şirketin eline geçti. İşsiz kalan 50 bin maden işçisi ise, madencilik kooperatiflerinde birleştiler ve küçük madenlerde çalışmaya başladılar. Ne var ki bunların büyük bir kısmı işsiz kalarak koka üretiminin de dahil olmak üzere pek çok geçici işle uğraşarak zorunda kaldılar ve tam bir yoksulluğa sürüldüler.

Arjantin'deki hayalet: Piqueteros

2001'de Arjantin'i sallayan işsiz işçiler hareketi, bugün hala bu ülkedeki ezilenlerin elindeki en büyük koz. Yerel örgütlenmelerin gücünü kanıtlayan işsiz işçiler, tüm Latin Amerika halklarına rehberlik ediyor

Arjantin'de, "piqueteros" olarak da bilinen işsiz işçilerin hareketi, neredeyse üç yılını doldurmuş. Kimi sorunları ve kendi içlerinde yaşadıkları problemlere rağmen uzun süreli bir halk isyancılığı olarak kapitalizmle mücadele sürecinde tüm dünya devrimcilerinin önünde öykünle takip edilmesi gereken bir ölgü olarak duruyor. Gücünü ve temelini, Latin Amerika'daki diğer tüm halk hareketlerinde olduğu gibi yerel meclisler mantığından alan işsiz işçiler hareketi, hükümetlerin IMF'nin arı reçetelerini kitlere dayattığı Arjantin'de, 2001 Ağustosundan başlayarak egemen sınıf karşısındaki mevzilerini her geçen gün ilerletmiş, kazanımlarıyla hala işsiz ve yoksulların sesi olma özelliğini korumaktadır. İşsizlik oranının yüzde 30, yoksulluk

oranının yüzde 50'lerde dolacağı Arjantin'in ezilen kesimlerin en büyük umudu ve dayanacağı bağın halen "piqueteros" ler.

Söke söke altyapılar

İşsiz işçiler hareketi bugün 15'e yakın "piqueteros" grubunun birliğinden oluşuyor. Her bir grupta karar alma mekanizmaları yatay örgülenme modeli ile işliyor. Hükümete yönelik taleplerin gerçekleştirilmesi için yol, devlet bürokrasinin işgali gibi yöntemler uygulanıyor ve eylemler bu talepler kabul edilene kadar ısrarla sürdürülüyor. Hükümet artık sosyal bir ölgü olarak kabul ettiği gruplarla çeşitli zemlerde anlaşmalar yapıyor. İşsizlere maaş bağlanması, her gruba belli kontenjanlar dağılılması iş sağlanması bu anlaşmalar yoluyla elde edilen kazanımlar. Çoğunlukla "Trenke mahalleler

olarak adlandırılan varoşlarda yaşayan bu gruplar, tüm karar alma mekanizmasında birlikte hareket ederken, aynı zamanda büyük oranda kriminal bir yaşam tarzını da oluşturmuş durumdadır. İşçilerle geri alınmış mekanlar toplumsal merkezler, evsizlerin kalabileceği yerler, alternatif okullar ve sağlık merkezleri olarak kullanılıyor.

Arjantin'de işsiz işçiler hareketiyle paralel biçimde yürüten bir başka örgütlü eylem biçimi de fabrika işçileri oldu. Bugüne kadar ülke genelinde 80'e yakın fabrika ve imalatihane işsizleştirilmesine çalışan işçileri tarafından işgal edilerek, işletilmeye başlandı. Çoğu işletme bugün, eski sahiplerinin dönerine göre daha iyi çalışıyor.

Tabii ki işsiz işçiler hareketi kimi sorunlarla da karşı karşıya. Hükümet, hareketin etkisini azaltmak için "beden aşığı" yutuyor. İşsiz mangırları ve iş dağılımlarında kimi "piqueteros"ları kayıranak, onlara arasında "öl boyu" "külli boyu" ayrımını yapıp daha radikal olanları dışlamaya çalışarak, bu gruplar arasında çalkılık yaratmaya çalışarak özellikle son dönemlerde hükümetin sıkça başvurduğu yöntemler. Ve sağlanmas olana kadar gelişmekte kendi kontrolünü almaya çalışıyor. Ancak, bu sorunlar hareketin üç yılan bu yana devam eden ve yetkinleşerek sürecekle olan başarısına gölge düşürmüyor.

Yerelden ulusal'a örgütlenme destanı

IMF'nin dışlamaları ve egemen sınıfların baskılarıyla dayanılmaz hale gelen koşullara karşı 1996'da bitlenmeye başlayan yerel örgütlenme çabalarının meyvelerini 2001 ortalarında verdi. Ağustos 2001'de, sayıları yitir bir aşan son derece örgütlü işsiz grupların ulusal çapta seferberliği, Arjantin'de üç yıldan fazla anarşi trafiğe kapattı ve daha önce zedelememiş olan finans sektörü de dahil olmak üzere ekonomiyi felç etti. Üçüncü aylar ve haftalarda, tüm ülkede siddetli çatışmalarda federal polis bes Piqueteros ya öldürdü ve üç binden fazlasını tutukladı. Aynı zamanda, örgütlü işçiler, bir yandan başimsiz örgütlenmelerini devin ettirirken diğer yandan da basını yapılarak devletten aşırı ücretli binlerce geçici iş, gıda tahsisatı ve diğer tasvileri koparıyor. 2001 Eylül'ünde, işçiler başkent Buenos Aires'in sınırlarında ana otları kitlesel bir şekilde kesilmesi ve sendikal kesimlerle, hükümet faaliyetini ve tüm büyük ölçekli sanayi kuruluşlarına girisi engellenen ortaklaşa başararak bir genel grev örgütlediler. 5 Eylül 2001'de, işçiler gruplarının bir ulusal toplantısı Maracón de la Plata'da yapıldı. Toplantılarda tartışılacak işsiz, sendika, öğrenci, kültür gruplarından iki

binden fazla delega katıldı. O tarihten sonra Ulusal Meclis toplantıları, bazı işsiz işçiler gruplarının çektiği halk hareketinin koordinasyon merkezi oldu.

Arjantin, Latin Amerika ezilenlerin örneği oldu

İşsiz işçilerin örgütlü eylemleri, daha sonra Latin Amerika'nın birçok bölgesinde eylem kitlelerinin egemenlerle mücadelesine örnek teşkil etti. Bolivya'da, on binlerce köylü ve yitir keledi, alt yapı, koka ekime imarlığı ve sağlık ve eğitim harcamalarının arttırılması taleplerine yol alan kesimler. Ekvador'da, çözümleri kitlesel biçimde kesilmesiyle ekonominin durdurulması ve dağılık bölgelere kamu yatayını yapılmaya yığı protesto edildi. Kolombiya, Brezilya ve Paraguay'da, acil taleplerinin yanı sıra yarıdan dağılımlı politikalar ve neoliberalizm ve diğer tasvileri koparı ve diğer ödemelerine son verilmesi amacıyla yol kesimler, ritik işçiler ve toprak işçileri de sezdiler. James Petras'ın ifadeyle: "İşsizlerin yol kesmeleri, Arjantin'de işsiz örgütlenimin ulusal bir koordinasyon komitesinin kurulması ve tüm Latin Amerika'da köylüler ve küçük çiftçiler arasında benzer ulusal işçiler, tüm dünyaya yerel hareketlerin ulusallaşabileceğini ve potansiyeli olarak devrilete çalışabileceğini gösterdi."

Daha fazla Vietnam

ABD talan umuduyula girdiği Irak'ta bataklığa saplandı. Her geçen gün daha da yükselen ve organize olan direniş Amerikalılar'da 'ikinci Vietnam Sendromu' yaşanmasına yol açarken Bush'un ülkesindeki kredisi de tükeniyor.

ABD Başkanı George Bush 1 Mayıs 2003'te uçak gemisinde bir söva dönüştürülen konuşmasında kendilerinin de beklemedikleri kısa bir süre içinde Bağdat'a girmelerinin coşkusuyla, Irak hareketinin zaferle sonuçlandığını açıklamıştı. Bu açıklamanın üzerinden geçen 7 ay, Bush'un erken zafer sarhoşluğuna kapıldığını kanıtladı. Önceleri tek tek, ardından onlarca ifade edilen rakamlarla gelen kayıplar, Amerikalılar'a Irak'ta işlerin hiç de umdukları gibi gitmediğini gösterdi. Irak'ta farklı direniş odaklarının ortak düşman ABD'ye karşı mücadelesi günden güne tırmanırken Bush yönetimi Vietnam'da yaşadıkları bozguna hatırlatan bu bataklıktan en az kayıpla çıkmann yollarını aramaya başladı.

Ekim ayı, Irak'taki ABD karşıtı direniş açısından bir dönüm noktasını ifade ediyor. ABD Savunma Bakan Yardımcısı Paul Wolfowitz'ın Bağdat ziyareti sırasında kâhıgı ötele roketatarlarla düzenlenen saldırıda bir albayı öldürken, Wolfowitz'ın pijamalarla apar topar otelden kaçmasına yol açan saldırı, hemen ertesi günü 5 ayrı noktada bomba yüklü araçlarla düzenlenen saldırılar ve iki hafta içinde vurulan 3 helikopterde 22 askerin ölmesi, ilk başta kendiliğinden ve sarsık bir görüntü sergileyen direnişin artık organize olduğunu ve ölünceye kadar direnişini gösteriyor.

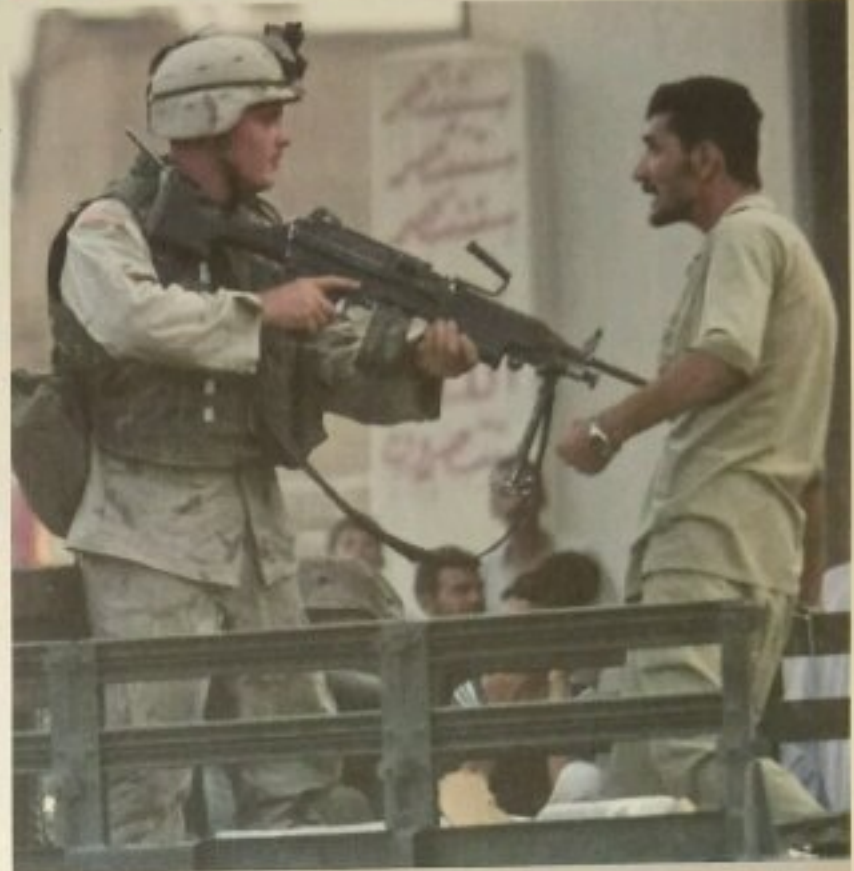
Direnişin çekim merkezi

Iraklılar'ın direnişinin şu aşamada iki merkezden beslendiğini söylemek mümkün. Baas partisinin -belki de savaş başlamadan çok önce planlanmış- gerilla mücadelesine, Sünniler'in Bağdat'ın kuzeyinde 'Sunni İttifakı' olarak tanımlanan bölgedeki daha çok istihbaratçılarına dayanan varoluşu eşlik ediyor. Ülkenin yüzde 60 gibi bir çoğunluğunu oluşturan ve güney kesiminde yoğunlaşmış Şii'ler'in ABD'ye karşı refleksleri

ise şimdilik protesto gösterileri ve dini liderlerin ABD'nin hemen ülkeni terkmesi gerektiği yönündeki fetvaları ile sınırlı kalıyor. Diğer yandan Irak, Ortadoğu'da ABD'ye karşı yükselen nefret ve ülkenin çekim merkezi oldu. Bölgede, farklı ülkelerden gelen direnişçiler de, Irak halkının işgale karşı müceddesine destek veriyor. Irak'ta eşzamanlı olarak Afganistan'da yeniden hareketlenmeye başladı. Hareket sırasında ABD ile işbirliği yapan ve Kuzey İtaliya'nı oluşturarak Taliban'a karşı savaşan gruplar, aradan iki sene bile geçmeden babilleriyle çatışmaya başladı. Ülkedeki ABD askerlerine yönelik saldırılar ve bu saldırılarda kayıplar artarken, hükümete bağlı güvenlik kuvvetleri de saldırılardan nasibini alıyor.

Ölümcele saray la savaş

ABD, 'terörle karşı ölümcül savaş' adını verdiği stratejiyi özel olarak şöyle tanımlıyor: Tehdidi kendi topraklarına varmadan kaynağında vurmak. Bu amaçla ABD askerlerinin tüm dünyadaki konuşlanışını yeniden düzenliyor. Hedefi daha az kuvvetle, daha hızlı vurmak amacıyla, ABD üslerinin yapısı değiştiriliyor. Gerçekleştireceği askeri ve ekonomik hegemonyayı artırma amacı bu yaygın stratejiyi ilk uygulama alanları olan Irak ve Afganistan'daki işgallerin sonucu, sadece bu ülkede yaşayanları değil, tüm dünya halklarını yakından ilgilendiriyor. ABD, artık karşısında isteklerini harflıya uygulayacak yönetimler, açılacak yeni pazarlar istiyor. Ve eğer Irak ve Afganistan'da istediklerini alamıyorsa, arada İran, Suriye ve hatta de Türkiye var. O yüzden özellikle Irak'ta alacağı cevap, gelecekteki gelişmeleri şekillendirerek bir ders, emperyalizme karşı mücadelede askeri ve teknik üstünlüğün değil insanca ve yüreğin belirleyen olduğunu gösteren yeni bir Vietnam olacaktır.

Amerikalılar yeniden politikayla tanıştı

Irak işgali, ABD'de de Vietnam Savaşından bu yana görülmedik oranda genç bir kitlenin politize olmasıyla sonuçlandı. New York ve California gibi büyük metropollerde gerçek savaş sırasında, gerçekleştirecekleri savaşın karşıt gösterilerine binlerce kişi katıldı. Bazı kesimlerde gerçekleştirilen ders toplantıları, politikaya ilgisizliği ile tanınan ABD'de, yeni bir dönemin başlangıcını mümkün olduğu kadar önündeki umutları gösterdi. 2004'te yapılacak başkanlık seçimlerinde de en önemli belirleyen olması beklenen Irak işgali, Başkan Bush'un koltuğuna sallıyor. Son kamuoyu yoklamaları işgale desteğin Amerikan kamusunda gün geçtikçe azaldığını gösteriyor.

'İmparator'a Çin darbesi

Çin, Sovyetlerin yıkılması ile birlikte pervasızlaşan ABD'nin tahtını sarıyor. Son dönemdeki ekonomik, askeri ve siyasi atılımları Çin'i çok ciddi bir bölgesel güç haline getirdi.

'Terörle karşı ölümcül savaş' adını verdiği işgal stratejisi ile ekonomik anlamda bugüne değin yarattığı küresel hegemonyayı askeri hamlelerle pekiştirmek peşindeki ABD, işgal ettiği Afganistan ve Irak'ta karşılaştığı 'beklenmedik' direnişin yanında, Asya'nın öteki ucunda tek bölgesel güç olma yolunda ilerleyen Çin'inle de sınırlı bir ilişkiyi, Asya ülkeleri için ABD'ye alternatif 'güvenilir bir liman' olarak görülen Çin, Avrupa ile geliştirdiği ekonomik işbirliği ile de ABD'nin korkulu rüyası oldu.

En güvenli liman

Dünya Ticaret Örgütü'nün son toplantısında zenginlerden üvey evlat muamelesi gören Asya'nın gelişmekte olan ülkelerinin, en yakınlarındaki Çin'e bölgesel işbirliğini arttırma kararı, Çin'e küresel ekonomi savaşında büyük bir avantaj sağladı. On ülkenin üye olduğu Güneydoğu Asya Ülkeleri Örgütü de (ASEAN) yaptıkları açıklamada 2020 yılına kadar, Asya Ekonomik Topluluğu'nun yaratılması planları üzerinde çalıştıkları

gini duyurdu. Bu örgütün tartışması tek birisi ise Çin olacak. Çin bu süre zarfında serbest ticaret anlaşmaları ile de hareket alanını genişletmesi planlıyor. Çin'in ekonomik işbirliği alanında konuşulan ve Avrupa Birliği'ne yönelik ABD'nin yalın katmanına başlayacağını en somut göstergelerinden birisi olarak değerlendiriliyor.

Ekonomik etkinliği hızla artıran Çin, askeri alanda da hızlanıyor. Çin tarafından geliştirilen askeri istihbarat amacı taşıdığı yönündeki raporlar, bu ülkenin ileride yönelik planları konusunda bir fikir vermek için yeterli.

ABD'nin kuşaklı tehdidi

Çin'in bu önlenemez yükselişi, ABD'de bir panik havasını yaşamasına yol açtı. Afganistan ve Irak işgallerinin en önemli amaçlarından birinin, ABD'nin bu potansiyeli çoktan gördüğü Çin'in önüne örmek istediği kuşak olduğu görülüyor. Hem Asya'da yaşanan bu gelişmeler, hem de Irak ve Afganistan'da karşılaştığı şiddetli direniş, ABD'nin korkulanan gerçeğe dönüştüğünü, küresel hegemonya planlarının da yavaş yavaş suya düşüğünü gösteriyor.

Uzaya fırlatılan ilk insanı aydınlatan sahibi Çin astronotu olan safer sarhoşluğuna kapılmıştı.

Avrupa'da kurtların dansı

ABD'nin Irak işgali egemenler arası paylaşım savaşında bir dönüm noktası oldu. Irak pastasını ABD ve İngiltere'ye kapıran Fransa ve Almanya'nın muvafakatiyle hem Avrupa Birliği hem de NATO'deki çatışmaları derinleşmesiyle sonuçlandı.

ABD'nin karşısında güçlü bir alternatif olarak çıkan beklenen Avrupa Birliği (AB) Irak depremi ile sarsıldı. Saddam Hüseyin döneminde Birleşmiş Milletler'in (BM) yaptırımlarına rağmen el altından gerçekleştirildiği ticaret ile petrol Irak'taki petrol rantından büyük pay alan AB üyesi Fransa, Almanya'nın ayağı durduğunda Rusya'ya da yanlarına alarak ABD karşıtı kampa oluşturmaları, Bush yönetimi ve onun Avrupa'daki en önemli müttefikleri İnşaatçılar'ın ilişkileri gerdi. Her geçen gün artan ABD'nin küresel hegemonyasını karşısına birleşik bir Avrupa gücü olarak çıkma hayalleri de böylece bilinmez bir geleceğe erdirmiş oldu. BM'de başlayan tartışmalar, Avrupa Birliği'nde ABD ile birlikte Irak işgaline katılan İngiltere'nin bu konuda kendisini tamamen Avrupa dışında konumlandırması da AB'ye de taşıdı.

Savaş sonrası petrolün paylaşımından alacağı paydan ve 'yeniden yapılandırma' adı verilen özelleştirme - ihale talimatlarından geriye kalmak istemeyen İspanya ve İngiltere'nin tutumu, AB'nin 'tutarlı bir dış politikası' oluşturmasını önledi. Bu durum, AB'nin ortak para birimi Euro'ya geçiş konusunda ayak diremesi nedeniyle bugüne kadar satış birliği tam olarak Avrupa'ya eklenemeyen İngiltere'yi Avrupa içinde ayrı bir kutup olarak Fransa ve Almanya'nın karşısına çıkardı. Birliğe yeni katılan Doğu Avrupa ülkelerinin ABD yanlı tutumları ise AB içindeki 'dost alemlerin' birleştireceği bir durum önünde pay sahibi oldu. ABD, Irak savaşını sırasında kendisine tam destek veren Polonya'ya hiç şüphelenmeden 'Genç Avrupa'nın lideri olarak tanımlanıp, gelecekteki Avrupa'ya ilişkin planlarını bu ülke üzerine kurduğumu en yetkin ağzlarından dile getirdi. Hatta sayılır bir askeri gücünü konuşulmuş

arı ve yaptığı oldukça önemli mal yardımları da bu gelişme pratiğe gösterdi.

Atlantik ötesi kavga

Irak savaşını bir yandan da, Atlantik'in iki yakasındaki sermaye gruplarının arasında yıllardır süregelen ve en kaba kaba 'pasaj kavga' olarak adlandırılabilir. Irak'taki konuşulan Saddam döneminde işlerin Fransa ve Alman petrol şirketlerinin üstünlüğünü, savaşın sonra ABD'ye, hatta Bush yönetimine yakın isimlerin yönetimindeki şirketlerin eline geçmesi bir pazar kavgasının bir başka boyutu. Bu anlamda Irak savaşını, Atlantik'in iki yakasındaki egemen sınıfların birbirini tartışma, ölçme bantları olarak eklemek de mümkün. Avrupa'nın küllü sermaye sınıfı, sirtın devrasi bir askeri güce dayanan yeni yitire ABD sermayesinin karşısındaki güçsüzlüğüyle İkinci Dünya Savaşından sonra ikinci kez tam da bu savaş vesilesiyle yitirmiş oldu.

Avrupa'da sermayenin en yaman çelişkisi

ABD karşısında rekabet gücü ve bahsedildiğimiz 'Genç Avrupa' olarak adlandırılan Doğu Avrupa ülkelerinin, uyguladıkları liberal politikalar sonucu yaşadıkları ekonomik büyümenin karşısında her geçen gün zayıflayan Avrupalı sermaye umudunu, emekçi kesimlere karşı başlattığı liberal saldırılara bağladı. Avrupalıların görece olarak sahip olduğu sosyal hakler, yeni çıkarılan yasalarla bir bir eritiyor. Almanya, Fransa, Hollanda'da emeklilik, iş güvencesi, sağlık ve sendika alanlarında yapılan 'reformlar'ın son kalmışları da tarife karşılıyor. Bu, Avrupa'da artık çok daha geniş kesimlerin işsizlik ve yükseltilmiş tenezzülüne demek. Aynı zamanda, kapitalizmin göbeğinde emek-sermaye ilişkilerindeki çelişkinin önümüzdeki süreçte daha da tırmanması demek.

Selanik 7

Selanik'te 21 Haziran'daki AB zirvesine karşı gösterilere katıldıkları için dört aydan uzun bir süredir Diavata cezaevinde tutulan "selanik 7"den beşinin sürdürdüğü açlık grevi devam ediyor.

Selanik'te 21 Haziran'daki AB zirvesine karşı gösterilere katıldıkları için dört aydan uzun bir süredir Diavata cezaevinde tutulan "selanik 7"den beşinin sürdürdüğü açlık grevi devam ediyor. 7 Kasım 2003 itibarıyla Süleyman Dakduk Castro (İspanyol mülteci) 48 gün, Simon Chapman (İngiliz) 34 gün, Carlos Martín Martínez (İspanyol) 34 gün, Fernando Perez (İspanyol) 34 gün ve Spiros Tsitas 31 gündür tutsaklıklarını sona erdirmesi için, özgürlükleri için açlık grevindedir. Tutsaklar son günlerde kendi inzaları dışında sırayla hastanelere sevk ediliyorlar ve polis tarafından sürekli şiddet uygulanıyor. Dışarıda ise dayanışma eylemleri sürüyor. 6 Kasım Perşembe akşamı Atina'da 1500 kişinin katıldığı bir dayanışma yürüyüşü vardı. Aynı gece Atina'da üç ayrı banka şubesi bombalandı. Aktarılanlara göre motorsikletli 10 kişi bu banka şubelerine yangın bombaları fırlattı ve buda uzaklaştı. Patlayan yangın bombaları iki banka şubesinde kontrol altına alındı, bir Eurobank şubesi ise ciddi biçimde hasar gördü. 7 Kasım cuması günü Selanik'te, Cumartesi günü ise Atina ve Londra'da dayanışma eylemleri düzenlenecek. Eylemler ve açlık grevi hakkında güncel gelişmeler için Selanik İndymedia'yı ve Selanik tutsaklarıyla dayanışma sayfasını izleyebilirsiniz.

3 Kasım Pazartesi: Carlos Martín Martínez 30 gün süren açlığın ardından Selanik'ten 8 km. dışındaki bir hastaneye sevk edildi. Carlos burada pesceciyer açılarak, sadece iç çamaşırlarıyla, elleri arkadan bağlı şekilde bir sandalyeye oturtulmuş ve gece boyunca uyumaya çalışırken iki polis bacalarına ve vücuduna vurarak uyumasına engel olmuş. Carlos Martín anarşo-senkalist CNT

sendikasının aktif bir üyesi.

4 Kasım Salı: Ertesi sabah nerede olduğu avukatı dahil beklemeye bildirilmeden başka bir hastaneye götürüldü. Carlos hastane'de gevirmen ölmüştü için, günün enjektör edeklerini zarf ederek kendisinden kan alınmaya çalışan doktorlara engel olmuş. Selanik dayanışma grubu uzun bir araştırmanın ardından Carlos'un nereye götürüldüğünü öğrendi ve hastanenin önünde bir dayanışma eylemi gerçekleştirildi. Avukatı uzun bir bekleyişi ardından kendisiyle sadece beş dakika boyunca görüşebildi ve bu görüşme de gevirmen yoktu. Carlos öğleden sonra saat 2 sıralarında Diavata cezaevine geri götürüldü ve bağışsız tip takımından kendisiyle ilgilenen doktor tarafından muayene edildi.

5 Kasım Çarşamba: Fernando Perez ve Spiros Tsitas cezaevinden alınarak Papanikolaou hastanesine götürüldüler. Burada kendilerine önerilen hiçbir yiyeceği veya tedaviyi kabul etmediler.

6 Kasım Perşembe: Fernando ve Spiros Diavata cezaevine geri götürüldüler. Açlık grevindeki bütün tutsakların sağlık durumu kritik. Süleyman Dakduk yatağından kalkamıyor. Simon Chapman uyumuyor ve Fernando Perez kan çıkartıyor.

7 Kasım Cuma: Diavata cezaevi müdürü, adale Bakanlığından onay alınmalarını öne sürerek Selanik Barosunun açlık grevi ile ilgili oluşturduğu komitenin tutsaklarla görüşmesine izin vermedi. Uluslararası Af Örgütü (Amnesty International) Agnieszka Pavko hastanesine götürüldüğünde Carlos Martín'e uygulanan şiddetle ilgili araştırma başlatıldı.

Filistin'de tel duvar kesildi

Uluslararası Duvara Karşı Eylem Günü kapsamında Filistin'de Zbube köyü yakınında bir araya gelen 150 eylemci Filistin yerleşim birimini ayıran tel örgüleri kestiler.

Uluslararası Duvara Karşı Eylem Günü kapsamında Filistin'de Zbube köyü yakınında bir araya gelen 150 eylemci Filistin yerleşim birimini ayıran tel örgüleri kestiler. Enternasyonalistler, İsraililer ve Filistinlilerden oluşan eylemciler, duvarın bölgede yaşayan on binlerce Filistinlinin üzerindeki yıkıcı etkisine karşı pankart ve dövizlerin taşındığı bir yürüyüş düzenlediler. Telörgüleri vardıklarında eylemciler tel makaslarını çıkardılar ve önce tel örgüleri ardından elektrikli telleri kestiler.

Eylem başladıktan 15 dakika sonra sınırlı devriyesi gelecek gerçek kurşunlarla ve gaz bombalarıyla eylemcilere saldırı fakat 10 metrelik bir bölge açılana kadar eylem sürdürüldü. Daha sonra geri çekilen eylemciler, yarım saat boyunca askerleri sloganlarla, çiçekleri tarlalandıran, anneleri çocuklarından, hastaları tıbbi yardımdan, çalışanları işyerlerinden ve öğrencileri okullarından ayıran bu duvarı korumayı reddetmeye çağırıldılar. Katılanlar tel duvarla mücadele etmeye devam edeceklerine söz vererek eylemi sona erdirdiler.

Bu eylem işgal altındaki topraklarda yaşayanları ayırmak için inşa edilen tel duvara karşı evrensel eylem gününün bir parçası olarak gerçekleştirildi. Gün boyunca New York, Los Angeles, San Francisco ve Melbourne dahil onlarca şehirde gösteriler ve yürüyüşler yapıldı. Tüm dünyada insanlar tel duvarın kaldırılması ve toprak işgaline son verilmesi için eylemdeydi.

Kıbrıs'ta finale yaklaşıyor

Kıbrıs Türkiye'nin gündeminde de kritik bir gerilim noktası. Statükocu ve restorasyoncu güçlerin Kıbrıs'ın üzerinde adeta birik güreşi yapıldıktan görüldüğü. Kara Kuvvetleri Komutanı Yalman sürpriz ziyaretıyla Denktaş'a hayranlığını açıklarken, Erdoğan son Roma zirvesinde Verheugen'e umudunun seçimleri muhalefetin kazanmasında olduğunu açıkladı ve Annan planının o zaman yeniden gündeme geleceğini ima etti.

Türkiye Cumhuriyeti'ndeki statükocu ve restorasyoncu kanatların yansıması, Kıbrıs'ta da oluşmuş durumda. AB yanlıları, Türkiye'deki restorasyonculardan farklı olarak bu kanatta solun egemenliği var, sistemin reforma uğratılmasından ve gerçek bir demokratik parlamenter rejimden yana. Ve diğer taraf, Türkiye yanlıları ki tavşanın soyunan suyu misali, Türkiye'deki statü-

kocularını kökü koparılan olarak Kıbrıs'ın kuzeyinin Türkiye'ye bağlanmasını ve elbette aslında Kuzey Kıbrıs'taki sükkemiş menfaatlerini ve talanların savunuyorlar.

Kapitalizmin devamı konusunda her iki taraf da hem fikir. Statükonun devamından yana olan Denktaş, şimdiki Türkiye'ye benzer kapitalizmi, çıkarlarını onda gördüğü için savunuyor. Reformistler,

AB ile birleşerek emperyalist kamplardan birine girmeyi ve dünyayı soyumsuz nimetlerinden AB ile ayumlu bir kapitalizmle faydalanmayı savunuyorlar. Kıbrıs burjuvazisi solun önderliğindeki reformist kampa desteklerken, Kıbrıs bürokrasisi Denktaş'ı destekliyor.

Bir zamanların Bağımsız Birleşik Demokratik Kıbrıs partisi, sosyalizm idealindeki küresel aşımın etkisiyle, ne yazık ki solun gündeminden düşmüş durumda.

Kıbrıs Türkiye'nin gündeminde de kritik bir gerilim noktası. Statükocu ve restorasyoncu güçlerin Kıbrıs'ın üzerinde adeta birik güreşi yapıldıktan belginleşiyor. Kara Kuvvetleri Komutanı Yalman sürpriz ziyaretıyla Denktaş'a hayranlığını açıklarken, Erdoğan son Roma zirvesinde Verheugen'e umudunun seçimleri muhalefetin kazanmasında olduğunu açıkladı ve Annan planının o zaman yeniden gündeme geleceğini ima etti.

Oligarşik politik sistem, Kıbrıs'ta kendi çapsuzluğunu ve tıkanmışlığını derinleştiriyor. Kıbrıs, sistemin, Rum-Yunan düşmanlığı üzerinden yükseller üzerinde milliyetçi temelde mesruyet ürettiği bir öğretiliydi.

Değişen güç dengeleri, AB'nin Kıbrıs'ı kapsayacak biçimde genişlemesi ve ABD'nin Orta-Doğu operasyonu, Türkiye'nin oldu-bittisi üzerinde şekillenen Denktaş Cumhuriyetini kaçınılmaz sonuna sürükliyor.

Dönüşme ve esneme yeteneği ve derinliği zorlanan politik sistem, Kıbrıs'ta sıkıyor.

Mevcut durumun devamından yana ağırlık kalmazsa, küresel göçün ters düşülecek ve ilerlikle AB ile karşı karşıya gelecek. Ya da, zamanında gösterilmeyen esneklik geç kalınarak gösterilirse, zavallı bir yenilgi artık kaçınılmaz.

Her yönüyle küresel egemenlere bağlı sistemin, içine sokulduğu açmazda isteneni yapmaktan başka çaresi yok. Yapıldığı zamanca, kaybedilen Kıbrıs, sistemin gücünün ve egemenliğinin sorgulanmasının önünü açacaktır. Sistem sadece kendini yeniden ürettiği bir kaynaktan mahrum kalmayacak. Aynı zamanda küresel güçler tarafından acıklı bir acelik parantezi içine alınarak,

Suriye zorlanıyor...

Amerika'da Temsilciler Meclisi Suriye'ye yönelik yeni yaptırımları devreye sokma kararı aldı. İktisadi boykot uygulama aşamasında.

AB ile ABD'nin birleşik emperyalist kamplardan birine girmeyi ve dünyayı soyumsuz nimetlerinden AB ile ayumlu bir kapitalizmle faydalanmayı savunuyorlar.

Aslında Suriye, Saddam'ın düşüşü durumundan sonra bazı geri adımlar atmıştı. Hamas ve İslami Cihad'ın hümleri kapatılmış ve bazı KADEK militanları Türkiye'ye teslim edilmişlerdi. Ancak ABD'nin daha fazlasını ve aslında her şeyi istediği açık. Irak'tan sonra İran ve Suriye sürekli baskı altında. Mevcut rejimlerin nefes yolları biraz biraz tıkanıyor. İsrail uçakları Şam'ın 30 kilometre yakınındaki esilteci kampları Filistinli bombalarla ama onları askeri bir darbe olmaktan çok, Esat'ın burnunu sürmek olduğu açıklar. İsrail, saldırılara devam edeceğini de açıkça ilan etti. Suriye ise protestoların ötesine geçemedi.

Öte yandan Türkiye Meclisi'nce onaylanan asker gönderme kararı şayet gerçekleşirse, yerleşilecek yerlerin iki özelliği var. Öncü kam suyu Arap bölgesi olma özelliği. Aynı zamanda Suriye sınırının dibinde yerleşileceği de dikkat çekiyor. ABD, 60 bin askerini yığıcı kas yapmadığı Suriye sınırına, bir de Türkiye askeri yüklemek niyetinde.

Suriye Akdeniz'den Amerikan donanması, güneyinden İsrail, kuzeyinden Türkiye, doğrusundan yine ABD ve Türkiye ordusu tarafından sarılıyor. Öyle bir manzara ki, operasyonun kendisine gerek kalmadan şab-ırat denetlenebilir. Irak'ta yükselen ve yayılan direniş, Suriye'ye nefes veriyor. Artan kayıplar ve sürekli büyüyen finansman ihtiyacı, Amerika'da savaş iradesinde çatlaklar yaratıyor. Rumsfeld'in azalan itibarı, Bush'un örekleşmeye başlaması, Suriye operasyonunu önünü tıkıyor.

Suriye'nin aynı dönemde Kürtlere yönelik baskı politikasını arttırması ise, Türkiye'nin tarafızlaşırılmasıyla yönelik bir tedbir. Apuist bir Kürt partisi gençlerde kuruluşunu açıklayarak, Suriye rejiminin Kürtlere karşı yönelimini eleştirdi ve kendini "ulusal önder Apo'nun izinde" giderek Suriye Kürtlerinin haklarını koruyacak bir politik özne olarak açıkladı.

Barış İçin Soyunmak

İnternet Pornografisi ve Savaş

Richard Lawler / Çeviri: Kuzey Ay

Irak sorununa bir tepki olarak çıplaklık esaslı aktivizmin ilk örneği, 12 Kasım 2002'de California, Marin County'de gerçekleşti. Eylem, Chevron Texaco'ya yönelik tepki ve tehditlerinde geleneksel utanma/utandırma yöntemi olarak çıplaklığı kullananan Nijaryalı kadınlardan etkilenen Donna Sheehan tarafından örgütlendi. Yaklaşık elli kadın, California'nın büyük bir arazisinde, çıplak bedenleriyle "barış" kelimesini yazmak üzere soyundu.

Birleşik Devletler birliklerinin Bağdat'a ilerlemeye başlamasından yaklaşık bir hafta önce, internette "Nudeforpeace.org" adresinde küçük bir site belirdi. Savaş karşıtı aktivistler öncelikle deneyimlerinden, çıplaklık sayesinde medyayı üzsün çekileceklerini biliyorlardı, bu Avustralya menşelli web sitesi de ziyaretçilerinden, savaş karşıtı projeleri için çıplak pozlar vermelerini bekliyordu. Projeye katkı sunup fotoğraf gönderenlerin büyük bir çoğunluğa genç -bazı son derece genç- kadınlardı. Örneğin kadınlardan biri, omuk bakışlı bir heykel edasıyla durmuş, bir etinde kask bölgesi yakınında bir traş bıçağı tutuyor, diğer eliyle karnı bölgesine yazılmış "Bush'a hayır" yazısını işaret ediyordu. Dünyanın pek çok ülkesini temsil edecek şekilde bir diğeri kadın aymı boyalı tuğla duvarın önünde ayakta pozlar vermişti. Siteye belden yukarısı çekilmiş, nispeten yaşlı iki erkek fotoğrafı da yer alıyordu.

Nudeforpeace.org adresi internette hızla sayısız ziyaretçiye ulaştı, diğer sitelerin forumlarında, tartışmalarında, linklerinde yer aldı. Fakat bu yoğun trafik, kimilerine göre teknik sorunlar nedeniyle, kimine göreysen savaş yandaşları tarafından haksız edildiği için sitenin servis dışı kalmasıyla son buldu. Hemen hemen bir ay sonra, Nudeforpeace.org ziyaretçileri için bir sürgele gerçekleştirildi. Site ziyaretçilerini otomatik olarak AbbyWinters.com adresine yönlendiriyordu. Yine Avustralya menşelli olan bu site, finansal kayıplardan çok, "stüdyo" bir anlayışla tasarlanmış, amatör bir porno sitesiydi. Elinde traş bıçağı tutan kadın da dahil olmak üzere, Nudeforpeace.org da yer alan eski modellerin fotoğraflarını, bu site de daha cazip bir halde görmek mümkündü. Çok kısa süre sonra bu adres de ziyaretçilerini, Richard Lawrence adına kayıtlı, Ishotmyself.com adresine yönlendirdi. Başlıca, seyredilmeye değer seksi kadın fotoğrafları konusunda "postmodern" bir tarz sergileyen ve erkek ziyaretçilerine, umulan şekilde genç ve ince kadın bedenleri sunan bu site, aynı zamanda seçtiği, çifte anlamlı isim içerdiği şiddetle (kendini fotoğraftan -kendimi vurdum), çok daha popüler olan Suicidegirls.com'u (intihar eden kızlar) çağrıştırıyordu. Bu tarz siteler, konvansiyonel savaş karşıtı erkekler arasında, kadına yönelik şiddet fikrinin hala seksi bulunduğunu sergilemektedir.

Ishotmyself.com, 2003 temmuzunda, Nudeforpeace.org'u anımsatacak tek bir özellik -tüm fotoğraflar kadınların otoportrelerinden oluşuyordu- artık tümüyle hizmetteydi. Siteye, adına yazışacak şekilde, kadınlar öncelikle ellemlerinde fotoğraf makineleriyle belirliyor, diğer ziyaretçi fiziksel estetikten memnun kalırsa ve modelin daha fazla fotoğrafını görmek isterse para ödemesi gerekiyor. Kısa bir süreliğine modellerin bazı fotoğraflarını tüm ziyaretçilerin görmesi mümkün, ziyaretçi trafiğini artırmak için fotoğraflar düzenli olarak yenileniyor, ancak önceki arşivlere yalnızca belirli bir ücret ödemiş üyeler erişebiliyor.

Tüm bu olan bitenler bilinmezliği koruyor ve büyük ölçüde de konumuz dışı. Bu site projesine dahil olanlar ister bir dalavere çevirmiş olsunlar, isterse fırsatçılık tuzağının kurbanı samimi aktivistler, her iki durumda da verili davranış sergileyecekleri bir başka platform yaratmak gereksiz görünüyor. Pornografi yayıncılarına elbette savaş karşıtı görüşlere sahip olma hakkı var. Playboy'u makaleleri için okumak sürekli kullanılan bir klişe ve bugün için pek çok liberal, özgürlükçü erkek, Vietnam döneminde savaş karşıtı duruşuna bahane ederek bu derginin cinsiyetçiliğini savunuyor. Nudeforpeace.org'un ilk modelleri ister gönüllü olsunlar, isterse ücretli çalışan, projeye kendi görüntülerini sunmuşlar ve bu tür görüntülerden düzenli olarak kâr elde edenlerce kullanılıp sömürülmüşlerse, feministlerin ilgi alanı dahilindedir. Bu tür etik kusurlar, pornografi yayıncılarından beklenir, ancak daha sıkıntı verici olan, siteyi piyasa değeriyle kabul etmeye hazır liberal erkek toplumunu kolaylıkla hem kandırabilmiş hem de sömürbilmiş olmaları.

Nudeforpeace.org'un popüleritesi, Maxim gibi dergilerin yayınladığı neo-liberteryan sıfatını benimseyen erkeklerin alaylarıyla küllüklendi; kapitalizm ve cinsiyetçiliğin cilalı kombinasyonu, metotek yükselişini bilgi teknolojileri endüstrisi içinde ve onun sunduğu ödüllere taşınmıyor. Nudeforpeace.org, bir haber portali olan Fark.com üzerinden yalnızca birkaç gün içinde yaklaşık 89.000 kez "tıklanmış". Elbette bunların büyük çoğunluğu aynı ziyaretçiler olabilir, ancak Fark.com da linki gerçekleştiren tek site değil. Sonuçta bu trafik, proje haberlerinin, politik olarak projeye karşı olanlar arasında da hızla yayılmasına yol açtı. Siteye tepki veren erkekler arasında, çoğunluk savaş yandaşlığı ve modellere saldırı açısından epey yaygınlaştı. Nudeforpeace.org, liberaler-

den beklenmesi gereken her şeyi temsil ediyordu: abes eylemler, boş anlam. Bu olaydaki yöntem -kadın çıplaklığı- bu erkeklere yalnızca hem zihinsel hem bedensel olarak kadınları aşağılama fırsatı verecek kadın düşmanlığını güçlendirmeye hizmet etti.

Hepsi yukarıda sözü edilenlerle benzenirse de pek çok erkekçi, kadınların daha fazla fotoğrafını görmek için epey para ödemeyi sürdürmesi bir ironi. Ancak daha da ötesi gözlenen diğer fotoğraf ve boyalı tuğla duvarın, islenen amaca, projenin ardındaki gerçek failleri gözleyerek hizmet etmesi. Nudeforpeace.org'un çıkışının ardından, siteye fotoğraflarını yollayan savaş karşıtı aktivistler ciddi bir yeis içinde yeniden örgütlenmeye başladılar ve amaçlarını açıklamak üzere yeniden bir online haberleşme ağı kurdular.

Fotoğrafların çok büyük bir kısmı, tarihsel örneklerle kıyaslanırsa, çok daha seksüeldi. Büyük ölçüde bunu anlamak mümkün: hiç kimse çekicilikten uzak, yavaş yavaş görünmeyi arzulamaz ve reklam endüstrisinden pornografiyi de popüler medya örneklerini ister istemez taklit etmek kaçınılmaz. Aslında projeye katkı sunanlara, porno yıldızı gibi görünmek için ciddi bir çaba sarf etmesi de gerekliyordu. Bu insanların çalışması, tarihsel bir gerçeklik içinde, toplumun savaş karşıtı çabaları algılanmasını güçlendirecek, kısa ömürlü bir muziplikti. Geleneksel gösterilerde yer alan sayısız protesto basın tarafından dikkate alınmazken, caddeleleri dolduran milyonlarca Avrupalı, Amerikan medyasınca göz ardı edilerek, çıplaklık esaslı aktivizm aşırı ilgi topladı.

Irak savaşını illemlen başlandıktan önce, online üzerinde aktivist olarak hiçbir kaynağına o ana dek rastlanmamış olan Anna Van Riel isiminde birinin

den beri ahşurüdür.

Bu sahte karlıya uygun, olarak üç kadından oluşan popüler pop grubu Dixie Chicks, savaş ve Bush karşıtı ifadeleri yazılı çıplak bedenleriyle Entertainment Weekly dergisinin kapağında yer aldı. Kapağı fotoğrafı internet ortamında serbest dolaşıma çıkar çıkmaz, hem bir isim hem de bir eylem olarak "Photoshop" kullanılarak bir erkek ödesi, bu bedenlerden yararlanarak, "Saddam'ın Melekleri" posteri de dahil olmak üzere, üçlünün sayısız parodisini üretti. Çıplaklığı, Batı toplumu için toplumsal adaletle ulaşmanın bir aracı olarak kullanmak mümkün değil ve kesinlikle olmayacak da; hem kapitalist hem de cinsiyetçi içerikli bir düşünsel içeriğe bilirlir ifade eden kadın, saldırganlık ve mizahla eşanlamlı erkek koparılsa bile, diğer kullarıların eylemleriyle karşılaştırıldığında hiçbir anlam ifade etmeyecektir.

Irak sorununa bir tepki olarak çıplaklık esaslı aktivizmin ilk örneği, 12 Kasım 2002'de California, Marin County'de gerçekleşti. Eylem, Chevron Texaco'ya yönelik tepki ve tehditlerinde geleneksel utanma/utandırma yöntemi olarak çıplaklığı kullananan Nijaryalı kadınlardan etkilenen Donna Sheehan tarafından örgütlendi. Yaklaşık elli kadın, California'nın büyük bir arazisinde, çıplak bedenleriyle "barış" kelimesini yazmak üzere soyundu. Yapılan eylemleri Baringswitness.org adresine taşıyan Sheehan'a göre bu hareket, kadınların spiritüel gücünün yeniden dirilişiydi. Ancak Sheehan'ın aktivist olabileceklere bir tavsiyesi de vardı: göstericilerin çıkarlarını koruyacak şekilde telif hakkı elde etmeyi ve fotoğraflarla nasıl bir anlamla içinde olabileceklerini anlatsınlar. Tıpkı pornografide olduğu gibi çıplaklık esaslı aktivizmde de objektifin

öncüde kaç kadının olduğu önemli değil, çoğunlukla kameranın arkasında olan ve vasalet haklarını çoğuna sahip olanlar erkektir. Aktivistler "ifletlerini habşederken" hiçbir fotoğrafçılık yeteneğini sunarak katkıda bulunmaya, telif hakkı istemeye, hatıta eylemin türlerini olarak kâr elde edilen başka poster, çıkartma vs. den hak talep etmeye istekli değildir.

Erkekler ayrıca bu alana grip hareketin sözcülüğünü yapma konusunda da bir çekince duymamaktadır. Mike Grenville isimli, altmış yaşına yakın İngiliz bir adam Doğu Sussex'te çıplak bir protesto örgütlemiştir. Sheehan'dan esinlendiğini iddia eden Grenville, sitesine de Barewitness.org ismini vererek isim karmaşasından bir başka çıkar elde etmeyi unmuştur. Bu kişi Bristol Üniversitesi öğrencilerinden kadınlar yerine kızlar diye söz etme gaffetinde bulunmuş, hafta Bodyfreedom.org gibi geleneksel çıplaklık savunucusu sitelere link bağlantıları yapmada hiçbir çekince duymamıştır.

Nudeforpeace.org, hem genç aktivist toplumu hem de bu aktivistleri aptal gibi göstermekten zevk alan ortalama basın kandanın ilk dalavere projelerden biri değil. Ironik bir şekilde daha önceki bir örnek, Moonwalk isimli bir reklam şirketinin yardımıyla, İsviçre dergisi Darling tarafından yaratılan, sitede porno karşıtı web sitesi Getsomereal.com tarafından gerçekleştirildi. Site "porno sahte, kutlar gerçek" mesajını yaygınlaştırma niyetindeydi ve kullanıcılarına, çeşitli fetiş modellerinin ensel organlarına ve göğüslerine sansür amaçlı sükrular yapılabilecekleri bir oyun da sunuyordu. Site aynı zamanda kullanıcılarına, porn site arayıcıları "porno sahtedir, kızlar gerçek" mesajını verecek, yaratıkları sahte porno sitelerine yönlendirme sözü de veriyordu, ancak bu hiçbir zaman gerçekleşmedi. İnternet odaklı dergilerden biri olan Wired, gerçekleştiren gerçekleştirmedini sorgulamadan olayı "porno karşıtı" sitesinin "sözleriyle konuyu kasten politik arenaya çekti. Dergi, Darling'ın önerdiği meşru çözüm için, Nudeforpeace.org'un "sokak gösterileri gürlüğü yapmaktan ibarettir" açıklamasına paralel iddialarına yer veriyor, ardından Harvard'ın feminist yazar Catharine Mackinnon'la ilgili web sayfasına yönlendirme yapıyordu. Böylece haberi basırlayan, bütün bir hayatını harekete adanmış bir feminist kullanarak reklam sektörü için çalışanları, feminist aktivizmin önüne yerleştiriyordu. Darling'ın porno karşıtı kampanyası, kendisine bir gösteri kazandırırken, kadınların sömürsünü sonlandırmak için gerçekten çalışanları adanmış saldırma olanığı veren bir başka silah üretmişti.

Sol, hem rakamlar hem de teknoloji yarışında geri kalsa da hala bir fırsat temsil ediyor. Şu anda muhafazakar güç, pornografi tutkuları konusunda, doğrudan mahiyetinde bir gerekeceye ihtiyaç duymayan liberteryan bir kuşağa çok daha fazla multatçken, özgürlükçü erkekler, seks endüstrisi ve onun ürettiği paradan vazgeçme şansıyla karşı karşıya. Bu yalnızca yapılabilecek en doğru şey olduğu için değil, fakat aynı zamanda iktidar partilerinin elinde tuttuğu tek ve son ahlaki kova bertaraf etmek için de bir şans.

Erkekler ayrıca bu alana grip hareketin sözcülüğünü yapma konusunda da bir çekince duymamaktadır. Mike Grenville isimli, altmış yaşına yakın İngiliz bir adam Doğu Sussex'te çıplak bir protesto örgütlemiştir. Sheehan'dan esinlendiğini iddia eden Grenville, sitesine de Barewitness.org ismini vererek isim karmaşasından bir başka çıkar elde etmeyi unmuştur. Bu kişi Bristol Üniversitesi öğrencilerinden kadınlar yerine kızlar diye söz etme gaffetinde bulunmuş, hatta Bodyfreedom.org gibi geleneksel çıplaklık savunucusu sitelere link bağlantıları yapmada hiçbir çekince duymamıştır.

İfadeleriyle Nudeforpeace.org'la ilgili bir basın açıklaması, pek çok web sitesine yeniden postalandı. Olasılıkla açıklama ilk olarak, kullanıcılarına çeşitli alanlarda makaleler sunan Indymedia.org'ta yer aldı. Richard Lawrence (Ishotmyself.com'da, Indymedia.org'un bir reklamı da yayımlıyordu) tarafından postalanmış metinle birlikte, bir yatağı oturmış çıplak bir kadın resmi de gönderilmişti. Basın ardından siteyle ilgili haberler aktivist medya üzerinden hızla yayıldı. Açıklama metni, sokak protestosu ve gösterilerinin "gürlüğü pateti koparmamın" bir yöntemi olmakla birlikte, etkisinin kısa sürdüğünü, çıplaklık esaslı aktivizmin ise daha etkili ve büyük sonuçlar yaratabileceğini vurgulayarak insanları "mahcupiyeti" bir kenara bırakmaya, projeye gönüllü olarak fotoğraflarını sunmaya teşvik ediyordu. Bu tür iddialar, sanat tarihçilerinin, kadın çıplaklığına bedel alan, uzatıkça uzatıldıkları "çıplaklığı karşı sanatçı" değerlendirmesini çok daha öncesi-

Ekolojik Talan

Narsis Aynasında
Kaybolan İnsan

Artık günümüz insanı, varolmayı her şeyin öncesinde temel bir amaç haline getirmiş durumda. Varolmak için varolmak amacıyla bir gün olsun fazla yaşamak, daha çok kazanmak, aç/açıkta kalmamak için daha saldırganlaşıyor. Ayakta kalmak için gösterdiği bu açlık her şeyin önüne geçiyor. İnsani değerler ve doğa yağmadan payını fazlasıyla alıyor. Hepimiz bunu izliyoruz...

Ercan Erkiner

İnsan, ilk olarak uzaroluşunu diğer canlılardan ayırt etmeye başlamasıyla birlikte, kendini kuşatan çevreyi insani boyutlarda düşünürmeye, ihtiyaçlarını karşılamaya, özgerçekleştirime yönelir. Ve doğanın kendiliğinden ekolojik içinde konuma, hayata kalmasının yegane biçimi olarak bir ikinci doğa, toplumsal ekoloji kurmaya yönelir. Kurduğu bu ortamın içinde kendi hayatla kalma doğal güdüsüyle varolur.

Doğanın bağrında küçük topluluklar halinde yaşayan ve avcılık ve toplayıcılıkla karnını doyuran insan, toprağı ekip biçmesi, hayvanları evcilleştirmesiyle birlikte daha organize olmaya başlar. Ve zamanla animist/canlı doğacı küçük kabile toplumlarından, daha merkezi örgütlü büyük tarım toplumlarına doğru gittikçe, toplumsal alanda hiyerarşi daha belirginleşmeye başlar. Pazarların oluşması ve ticaretin gelişmesi sonucu iktidar odaklarının da güçlenmesiyle birlikte, doğaya tahakkümün ağırlık kazanmasının ölümsüz açılır.

Bu yapıyı kapitalizmin devralması ve sanayi tiranlığıyla birleşmesiyle, doğanın kirlenmesi ve talanı muazzam boyutlarda artış gösterir. Kapitalizmin, limitleri artık keşiflemeyen bu talanı, rasyonel temellerini 500 yılı aşkın köklü bir düşünsel gelenekten alır. Aydınlanma, Rönesans ve en sonunda da Modernite.

Modernlik en açık biçimine Descartes'la (1596-1650) kavuşur. Hegel, Descartes'ı fatih bir denizce uzun bir yolculuktan (Rönesans'tan olsa gerek) sonra gürzelen sahil olarak selamlar. Descartes varlığı ikkiye ayırır: 1. res doğanın/ düşünün şey, 2. res extense/ cisimsel şey. Her ne kadar maddi olanla, kavramsal/ ruhsal olanı ayırması Platon'a kadar geri gitsen de, buradaki ayırımı farklı olan, eskiden mevsimsel döngüler içinde her sene başladığı yere dönerek dairesel çizen bir zaman anlayışını, yerini, modernlik düşüncesiyle birlikte artık doğa denen mekanizmanın yasalari-

ni keşfettiği Herfeyen bir çözümler zamanı almıştır.

Hegel'in selamladığı aslında modern özenin kendisidir. "Düşünüyorum, oyleyse varım" iladesinde anlatılan bulan, kendisi dışında her şeyden şüphelenen, yalnız, anlayış yoksunu bir birey, kendini merkeze koyarak doğa üzerinde her tür şeyi denemeye girişmiştir. Doğru, çevre haline geldi ve insanın kendine düşsallaştığı ve sırf kullanma amacıyla her tutuma megru göçerek yaklaşılabildiği bir nesneye dönüştürüldü. Böylece doğal olan her şey insanın hizmetine sunulmuştur. Talan burada ivme kazanmıştır.

Bahar makinesinin mekanizmalarında kendi aksini gören insan, organik doğaya da aynı gözle bakmaya başladı. Onu kendi aynası olarak yeniden yaratmaya girişti.

Limitsiz bir kentleşmeyle birlikte bu inşa süreci tamamlanıyor. Eskiğin bir bakışta tümlü görülen, sınır düşüncesiyle kurulan kent devletlerinin yerini, uçsuz bucaksız megalopolisler aldı. Çevre deyince şehir aklımızza önetlikle apartmanlar, güzel yontulmuş kökürüm taşları, düzgün asfaltlar, temiz yollar gelmeye başladı. Kentleşmenin yarattığı çevre böyle bir şey. Üstünlük toplumunda çevremize baktığımızda gördüğümüz her şey insan yapıtı. Binalarda, caddelerdeki arabalarda, alışveriş merkezlerinde, köpüklerde, vb tümünde kendi kendimize bakıyoruz. Metropoller bir narsis aynası oldu.

Moderniteyle çevre haline gelen doğa, kapitalizmde insan eliyle yeniden kurulmuş ve kentlere yerini bırakmış, ağaçlar kent mobilyası, akan sular kanal projesi, gübrelere kanalizasyon... olmuştur. Doğanın uysallaştırılması, daha sosyalleşen insan ilişkileri, artan bireysellik ve rasyonalite temeli üzerine kurulan kentlerin yerini alan Metropoli hatta Megapolis ağabeyleri, doğanın kaybolması; yalnızlık, depresyon, inihlar üçlemesi; cemaatleşme ve benlik yüli-

mi (dini, etnik, eğlence ve uyandırıcı cemaatleri); rasyonalitenin yerini alan mistik, gerçeküstü ve hipergerçek kurgular üzerine kurulu.

Bu anlamda bir modernlik tek biçime indirgeyicidir. Matematik temelli ilahiyeye karmaşık, öngörülemez doğal olayları (yahut sosyal olayları) anlamakta yetersiz kalır ve özensiz davranır. "Ben"i merkeze aldığı için, tek boyutlu ve yüzyeseldir. Doğaya hep kendi ihtiyaçını karşılayan bir sömürge gözüyle bakmıştır. Kendi ihtiyaçını karşılayan doğanın doğal yapısını umursamamış, etkileşim içinde konumlanma yerine, hakim/tarımsız gibi davranmıştır.

Şimdi ise doğa kimsenin kölesi olmadığını ve kimsenin ona efendilik taslayamayacağını gösteriyor. Doğanın zincire vurulmaktan sonra ölmeye hazır olduğunu çok açık...

İnsan, doğanın hassas yapısına riya göstermek zorunda... Düşünselce, sorumsuzca yağma etmeyi bırakıp doğayı anlamaya çalışmam, anlamadığımız yerde durmamın vakti geldi...

Rönesans, Aydınlanma ve Modernlik dönemi boyunca hüküm süren İlerleme düşüncesinin, kurbacı kırıp, bir soluklanma ve mahasebe yapmak gerekli. Doğru ve insan ilişkileri, birbirine dayalı olarak yeniden tanımlanmalı. Yoksa iş çabırından çıkmak üzere... Her yeni gelişme bir önceki ilerlemeye beraberinde getirmenin yanında, bir o kadar da karutluk nokta açığa çıkarıyor. İnsan eliyle yeni bir ekoloji (doğal ve toplumsal olmayan, sermayenin ihtiyaçlarına göre yeniden örgütlenmiş, sınırlı ve tahakkime dayalı) inşa ediliyor. Organik hayat yerini gen mühendislerinin mekanizmasına bırakıyor.

Gelecek karantik. Yaşam denen karmaşık ve dayalı yapıyı tepkisinin ne olacağı kestirilemiyor. Doğanın buna tepkisi ne olacak? İnsan, açmaya sürükleniyor...

Eko-sözlük... Eko-sözlük... Eko-sözlük...

Ekoloji: Çevre bilim. Etim Yunanca'daki "ev, barınak" anlamına gelen oikos sözcüğüyle, "bilim" anlamındaki logos sözcüğünün birleşiminden türemiştir. Terim ilkin Alman zoolog Ernst Haeckel tarafından "hayvanların canlı, cansız çevreleriyle ilişkisi"ni belirlemek için oekologie biçimiyle kullanılmıştır.

Önceleri bir bilim dalını adlandırmak için kullanılagelen bu terim, doğayla ilişkilerimizin derin sorgulamalarından geçmekte olduğu günümüzde başka bir içerik kazanmıştır. Artık ekoloji terimi ulmattan çıkış ve çevre kavramına karşı tercih edilmeye başlamıştır. Deneyebilir ki insan merkezci bakış açısının çevre diyerek ikinci planda bıraktığı doğa, canlı merkezci ekoloji kavramı ile birlikte yeniden kucaklanmıştır. Gerçekten olması da en azından diledi... Özellikle, insanın kirlenen doğaya yaklaşımının bilimsellikten (anlamaya çalışma) uzaklaşıp, giderek duygusalılaşım (acema) gözümlüne akıldığımızda, ekoloji kavramındaki içerik değişimi daha iyi anlaşılabilir.

Ekosistem: Belli bir bitim alan içinde yaşayan tüm canlıları, fiziksel çevrelerini ve aralarındaki her türlü karşılıklı ilişkiyi içeren kavram. Ekosistem incelemelerinin temelini oluşturan ilkeleye belli bir bakış açısına dayanır: Doğru onu oluşturan öğelerle bir bütündür.

Yerini ilk kez 1935'te İngiliz ekolog Arthur George Tansley tarafından önerildi. Bununla birlikte kavramın ortaya çıkışı çok daha eskiye, insanın ve doğanın birliğinden söz eden en eski felsefi metinlere dayanır. Ekosistem kavramının göçerek yerleşmesine karşın, 1960'lara kadar uygulamada yeterince önemsenmediği de bir gerçektir. Çünkü uygulamalı bilimlerde orman, yabani hayvanlar, su, tarım, toprak kocuma, zararlıların denetlenmesi gibi birçok ilgi alanını birbirinden bağımsız ele almıştır.

Ekosistemler birbirleriyle büyüklük ölçü değildir. Yalnızca yapıya ekosistemlerin sınırları kesin biçimde ayrılmıştır. Doğal ekosistemlerse, or-

manların kenarı ya da deniz kıyısı gibi, ekoton denen geçiş bölgelerinde birbirine karışır.

Bir ekosistem mineralce, toprak, su, gün ışığı gibi cansız bileşenler ile tüm yaşayan bireyleri içeren canlı bileşenlerden oluşur. Bu bileşenleri birbirine bağlayan temel güçler, enerji akışı ve besin çevrimidir.

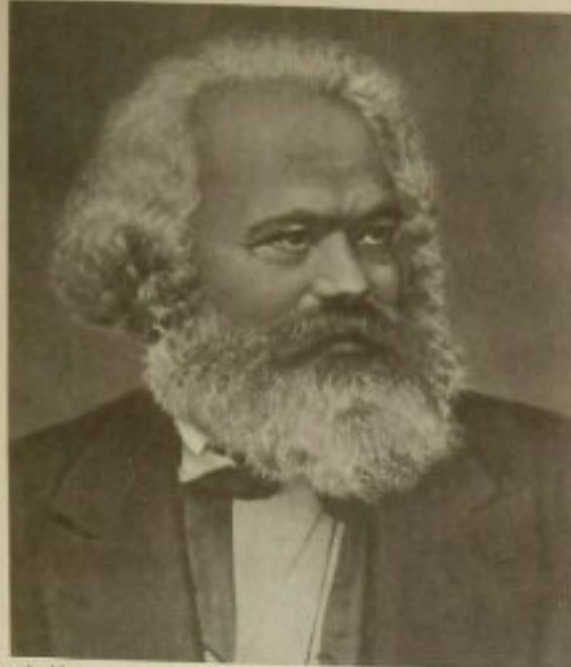
Ototrof (kendibeslek) ve Heterotrof (dişibeslek) canlılar:

Ekosistemdeki başlıca enerji kaynağı olan Güneş'in yaydığı ışınma enerjisi, ototrof (kendibeslek) canlılar tarafından kullanılır. Kendibeslek canlıların büyük bölümü karbondioksit ve suda güneş enerjisi açısından zengin basit karbohidratlara dönüştüren, yani fotosentez yapan yeşil bitkilerdir. Basit karbohidratlarda depolanan enerji, daha sonra proteinler, lipitler ve nişastalar gibi karmaşık karbohidratlar yapmak için kullanılır. Ekosistemin bu bölümü genellikle üretici basamak olarak tanınır.

Kendibesleklerin dolaylı ya da dolaysız yoldan ürettiği organik maddeler, heterotrof (dişibeslek) canlılara geçer. Dişibeslekler kendi besinlerini hazırlayamadıkları için ekosistemin tüketicileridir. Bu canlılar kendibeslek canlıların yaptığı karmaşık organik maddeleri kullanır, yeniden düzenler ve sonunda ayırır. Hayvanlar ve mantarların tümü, bakterilerle öteki mikroorganizmaların da önemli bir bölümü dişibeslektir.

Biyosfer: Bütün ekosistemlerin içinde yer aldığı ekosistemin bütün biyolojik bileşenlerini içeren bölümdür. Ekosistemin bütünlüğü kapsayan ve organizmalar tarafından yaşayışla yaşanabilecek nitelikteki, sürekli enerji ve besin alışverişinin gerçekleştiği, yerini katman.

Habitat: Dar anlamda doğa. Canlıların doğal olarak yaşadığı özel mekanı nitelleyen bir terimdir. Bir organizmanın doğal olarak yaşadığı ve üreyebildiği yer.

• Açıklanması gereken ya da taahhüt bir sürecin sonucu olan şey, canlı ve etkin insanın doğa ile metabolik alışverişini ve dolayısıyla doğayı mülk edinmesini doğal, inorganik koşullarıyla birliği değil, etkin insanın bu insanın varoluşunun inorganik koşullarının birbirinden ayrışmasıdır; bu ayrışın tam anlamıyla ilk kez ücretli emekle sermayenin ilişkisinde kendisini ortaya koymuştur.

• İnsanın evrenselliği kendisini, hayatın doğrudan araçları olarak ve madde, yani etkinliğinin nesnesi ve aleti olarak kendi inorganik bedendir demek, insan bedeninin dışındaki doğayı ifade eder. İnsan doğadan yaşar, yani, doğa onun bedendir ve ölmeyene kadar doğayla sürekli bir diyalog sürdürmektedir. İnsanın fiziksel ve zihinsel hayatının doğaya bağlı olduğunu söylemek, doğanın kendi kendisine bağlı olduğunu söylemek, çünkü insan doğanın bir parçasıdır.

• İnsanın kendisinden ve doğadan her türlü uzaklaşması kendisini, diğer insanlarla kendisi ve doğa arasında kurduğu ilişkide gösterir.

• Feodal toprak mülkiyetinde daha o zamandan, toprağın yabancı bir güç olarak insana hakim oluşuna buluruz. İngiltere'de büyük ölçekli toprak mülkiyeti nüfusun ezici çoğunluğunu sanayinin kucakına alır ve kendi işçilerini de tam bir sefalet durumuna indirir.

• Ücret mülkiyet ve para rejimi altında doğanın aldığı görünüm, doğaya yöneltilmiş gerçek bir hareket ve doğanın pratik aşağılanmasıdır.

• Bahçin özü, "varlığı" yani sudur. Tatlı su bahçinin "öz" irtifağı sayıdır. Fakat bu irtifağın insanın hizmetine koşullar koşulmaz, hayaller ve diğer üretim araçlarıyla kitenir kırılmaz, üzerinde buharlı gemiler işlemeye başlar başlanmaz ya da basit bir drenajın bahçeyi vurmuş ortamından yoksun bırakıldığı üzere, çoğu kez mülkleri için hüğüne de, günü gündüne, saati saatine yerine getirilmesi gereken bu görüş bütün tarihin temel koşulludur.

• İhtim çağımızda gereksiz olanı üretmek zorunlu olanı üretmekten daha kolaydır.

• Rant, toprak sahibini topraktan, doğadan ayırma işlevine tam biçimde ayrılmıştır ki, İngiltere'de görüldüğü üzere, çoğu kez mülkleri yerini bile bilmesine gerek yoktur. Çiftçi, sanayici kapitalist ve tarım işçisi

Bakalım Marks ne demiş?

150 yıl kadar önce... Doğa şimdiki haline göre oldukça temiz... Kapitalizme derinden bakan bilinç ise, başka şeyler görüyordu...

Abdullah, İbrahim Bektaşlı, Fener'in, Marksist Ekoloji adlı kitabından bir kesittir. (İki sayfa, 2001)

söz konusu olduğunda da, bunlar, sömürdükleri toprağı fabrikalardaki işveren ve işçileri ürettikleri pamuklu ya da yünüyle olduklarından daha bağlı değildiler. Yalnızca ürünlerinin fiyatına, parasal ürtine bir bağlılık duydular.

• Rant, insanı doğaya bağlamak yerine, (kapitalist üretim koşulları altında) yalnızca toprağın ucuz istatistik rekabete bağlamıştır.

• Mülk sahibi olsun kendisi olsa bile, bugünün kışığın yarım kışığına malına sahip çıkabilir mi? Hak, zilyet sıfatıyla tasarrufla bulunur; hükümet onları yünedir, güler ve korur ve adalete tevazü eder. ... Toprağı satın ya da yabancılaşmak için hiçbir biçimde hak sahibi değilseniz, mülk sahibi olmaksızın, mülk nasıl yabancılaşabilir? ... Toprağı tahrip eden ya da bu da aynı şeydir satın; bu şekilde bir iki ya da üç basit yabancılaşmış olmanız, ondan -sizin, çocuklarınız ve onların çocuklarının- elde edebileceğiniz bütün ürünü yok etmiş oluruz.

• Büyük toprak mülkiyeti, tarımsal nüfusa giderek azalan bir asgarîye indirir ve karşısına kentlerde toplanmış sürekli büyüyen bir sınıf nüfus çıkarır, bu yolla, toplumsal metabolizmanın, hayatın kendi doğal vasıtasıyla kesintisiz olan bu metabolizmanın karşılıklı bağınımlı sürecinde onarılmaz bir yarılmaya neden olan koşulları üretir. Bunun sonucu toprağın hayatırtının başına harcanmasıdır ve bu işlevi yerine tek bir işlevin sunmasını çok özisine taşır. (Klebig) ... Sürekli ölçekli sanayi ve sınıf biçiminde yürütülen büyük ölçekli tarım aynı etkiyi yapar. İlk başlarda birincisinin emek-gücünü ve böylece insanın doğal üretim sürecini silerken ikinci insanın aynı şeyi toprağın doğal gücüne yapmasıyla ayırdedilirse de gelişimin daha sonraki süreçlerinde, tarıma uygulanan sınıf sisteminin oradaki işçileri yayılınca, sanayi ve ticaretin tamamı toprağı tüketiminin araçlarını sağlama yönünde birbirine bağlanırlar.

• Kapitalist üretim insanları kentlerde bir araya getirir ve kentli nüfusu giderek artan bir ölçekle karamasına neden olur. Bunun iki

sonucu vardır. Bir yandan toplumsal hareketin geçireci gücünü yoğunlaştırır, öle yandan insanın yeryüzü arasındaki metabolik etkileşimini bozar, yani insanlara besin ve giyerak olarak kullandığı toprağın oluşturan unsurlarının yeniden toprağı dönmeleri önler ve böylece toprağı kalıcı verimliliğinin ebedi doğal koşulunun işleyişini engeller. ... Fakat bu metabolizmayı çevreye koşulları tahrip etmekte... Omin toplumsal üretimin düzenleyici yasası olarak ve insan soyunun tam gelişimine uygun bir biçimde sistematik yenilenmesini de zora sokar... (Kapitalist tarımdaki tüm ilerlemeler yalnızca işçiyi soyuma değil, aynı zamanda doğayı soyuma sanatında da ilerlemeler; belli bir zaman için toprağın verimliliğinde sağlanan her artış, bu verimliliğin daha uzun ömürlü kaynaklarının tahrip edilme sürecinde bir ilerlemedir; kapitalist üretim bu yüzden teknolojinin ve üretimin sosyal süreçlerinin hükmüne derslerini eş zamanlı olarak, ancak, bütün zenginliğin asıl kaynağını, toprağı ve işçiyi korumak üzere geliştirir.

• Emek, her şeyden önce insan ile doğa arasındaki bir ilişki, insanın onunla, kendi eylemleri aracılığıyla kendisi ile doğa arasındaki metabolizmayı kurduğu, düzenlediği ve denetlediği bir süreçtir. İnsan, doğanın maddelerleyle bir doğa gücü olarak karşı karşıya gelir. Doğanın maddelerini kendi gereksinimlerine uygun biçimde sokmak için kendi bedenine, kollarına, bacaklarına, kafasına ve ellerine ait doğal güçleri harekete geçirir. Bu hareket, aracılığıyla dış doğa üzerindeki eylemler ve onu değiştirir ve bu yolla eş zamanlı olarak kendi öz doğasını değişikliğe uğratar. ... Bu emek süreci insan ile doğa arasındaki metabolik alışverişin evrensel koşulu, insanı varoluşun doğaya dayandığı esas ve ebedi koşuludur.

• Biz, tek bir bilim, tarih bilimini tanıyoruz. Tarihte iki taraftan bakılabilir: Tarih, doğa tarihine ve insan tarihine ayrılabilir. Ne var ki bu iki yön bağımsız kimlikler olarak görülmez. İnsan varolduğu süreçte, doğa ve insan birbirini etkilemiştir.

Ve Engels...

• Ne var ki, kendimizi insanın doğaya karşı zafersizliğini büyüyle ifade polipobulmuşuzuz. Çünkü, bir türden her zafersiz doğa benden önce

dir. Her zafersiz başlangıçta beklediğimiz sonuçları getirmediği doğudur, fakat ikinci ve üçüncü adımlarla ilimle farkı, derinden göslenmiş ekler, çoğu kez ikadın sonuçlarını iptal etmek üzere ortaya çıkar, Mezopotamya'da, Yunanistan'da, Anadolu'da ve başka yerlerde, işlenilebilir topraklar kazanmak için oymaları tahrip eden insanlar, bunu yapmak

la, ormanlarda birlikte satan bütün toplanma merkezlerini ve yedek kaynaklarını ortadan kaldırmakla olduklarını ve bu ülkelerin bu güçlü bazın durumlarının yolumu açtıkları hayal bile edilemezlerdir. Alplerdeki balabanların, kuzeyde üylenen glaci konanları çan ormanlarını gümüş yamaçlardan temizlerken bunu yaparken bitirilen sül, ürünleri sanayinin kökünü kurultuklarına ilişkin en ufak bir fikirleri yoktu; böylelikle dağların su kaynaklarının büyük bolluğundan yoksun bırakıldıklarını ve kakanlarını da yağmur mevsimlerinde ovalara daha yukarı biçimde boşanmasına yol açtıklarını ise hiç düşünmemişlerdir. ... Böylece, her adımda, doğaya bir fatihün yabancı bir halka hükmettiği gibi, doğanın dışında durdu birisi gibî hükmediyoruzuzuzuz ama elimiz, kanımız ve beyinimizle doğaya ait

değiliz, onun içinde yaşadığımız ve onun üzerindeki bütün hakimiyetimizle, onun vasıtasıyla öğrenmekte ve doğru biçimde uygulamakta, diğer bütün yaratıkları üzerinde bir avustaja sahip olmamızdan ibaret bulunduğumuz yitirilmişizdir.

• Toprağı, "her şeyimiz, varoluşumuzun ilk koşulu olan toprağı -bir alışveriş nesnesi yapmak, insanın kendisini bir alışveriş nesnesi yapmaya doğru son adımdır. ... Bu, o günden bugüne, ancak kendine yabancılaşmanın nihaksızlığına geride bırakabileceği bir nihaksızlıktır. İlk mülk edinme -toprağın azınlığın tekeline alınma ve geri kalanların hayatlarının koşullarından dışlanması- bunu yaşayan toprağı mal kazanması nihaksızlığından başka bir şey değildir.

EKOLOJİ KİTAPLIĞI... EKOLOJİ KİTAPLIĞI... EKOLOJİ KİTAPLIĞI... EKOLOJİ KİTAPLIĞI... EKOLOJİ KİTAPLIĞI... EKOLOJİ KİTAPLIĞI... EKOLOJİ KİTAPLIĞI...

Pisboğazlığa Karşı Köylüler

12 Ağustos 1989
sayı: 11-14

Bir McDonald's garibesi (çiftçilerce yenebilir değil) için köylülerin öldükleri köylüler için, Amerika'nın heromunu için kitabına, yapının aygıtına korunan karp dıvancına, nesne haline köylüler. Mülkleri için köylülerin öldükleri için bir McDonald's satışı için yenebilir etler. Agence Presse

Fransa'nın güneyinde, Pireneilerin eşliğinde Mülk kasabasında yaşayan köyün yetiştiricisi köylülerin küreselleşme ile alıp veremediği nedir? Fransız köylülerinin, Rokok ticaretine kota uygulanmasıyla başlayıp küreselleşmenin sembollerinden McDonald's'in sökülmesine, oradan Seattle eylemlerine uzanan hikayesini, asıl yaşayınların ağzından aktaran bir kitap, Dünya Satılık Değildir.

Kitap Gilles Laineau'nun Jose Bove ve François Dufour'un yaptığı röportajlardan oluşuyor. Mülk kasabası bellemiş bir sınıfın üyelerine, Fransız'da, kendi topraklarında, daha çok doğa korumacı tarzda başlayan hareketinden, gücünde Seattle'a uzanan ve serularına küresel boyutta çözümler arayan karşı hareketin mecrasına aktarın hikayesini aktarıyor.

Avrupa hemmü et ihbali ördürür ve buna müslime yapan Amerika'nın rökör ihbalden vazgeçer. Köylülerini belikleyen ve meşhur McDonald's'i sükme eylemlerine yol açan da bu olur. Kitap Milan üzerinde başlıyor, röportajlarda Bove ve Dufour'un geçmiş mücadele pratiklerine yer verirken, tarımda sınıfsızlaşma, hormon kullanımı, genetik müdahaleler, biyoteknolojiye dayanan besin kültürü ve tarımın ihbarleştirilmesi sürecini yürütücüsü olan küresel kurumlar sorgulanıyor. Bunun yanında Bove ve Dufour'un küreselleşme karşıtı hareketin içeriden gücünü ve değerlendirmeleri de yer alıyor.

Kitap, 2001 yılında, Bove'nin İstanbul'a geldiği sene basıldı. O sene İletişim Yayınları tarafından konuşmaları olarak İstanbul TÜYAP Kitap Fuarı'na davet edilen Bove büyük ilgi görmüştü. Ancak entelektüel çevrelerin ve yayıncılığın bu ilgisi zamanla azalmış gibi bir anlık parlaklık ve sönme. Kitap da hemen gündemden düşmüştü. 1000 adetlik, birinci baskı hala tüklenmiş değil.

Doğasıyla düşman edilmek istenir, onu bu derince talana açan bir ülkede 'Dünya Satılık Değildir' unutulmayı hak etmeyen bir kitap. Pisboğazlara insi okunmalı ve tartışılmalı.

Dünya Satılık Değildir,
Pisboğazlığa Karşı Köylüler
Röportaj: Gilles Laineau
Resim: Tizmin, 2001

BİZ TOPRAĞI BİLİRİZ!

Bergama'da Direniş Kousuyor: Bizim Topraklarımız Ahtardır!

Biz başka yere göçmek ne sıkık ne çekik? Biz ne olacağız? Biz gelecekte ne yapacağız? Biz kuyrukları kurduğumuz, gücümüzün olduğunu yaparız. Şimdi, orada başkılarla bile ne zor buluyoruz geleceği. Biz yok olacağız. "Biz" olarak, birer birer. Çünkü biz toprağı biliyoruz. Biz başka şey bilmiyoruz. Ayşe Karhan, Narlıca

Biz Toprağı Biliriz! bu toprağın direniş kültürünün en canlı örneğini sunuyor. Anadolu köylüsünün "Hayat" dörebildiğini... "Halkız, Haklıyız, Kazanacağız!" parolasıyla dev şirketleri alt etme girişimini... En önemlisi de altına karşı toprağın savunmasını gösteriminin önüne getiriyor.

16 Ağustos 1989'da Burayolu adlı şirket, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın Maden Bakanlığı'ndan Bergama Ovacık'la altın arama ruhsatı aldığından nasıl bir kayaya çarpıştığını biliyorsunuz. Altın çıkarmak için kullanılan sınırlı yaratılmış tabiiyata bizzat sahip olan köylüler topraklarını, hayvanlarını ve yaşamlarını korumak için kısa süre sonra eylemlere başladı. Bergama, Çanakkale, Ankara, İstanbul... Yolları süren bu mücadelede matkemelerden pek

çok kapatma kararı çıkmasına rağmen madenler el altından işletilmeye devam etti. Sınırsızlık gerek, bir yandan, bürokratlardan aldığı gibi, köylülerini de satın almaya girişti. Onları yeni evlerle, düğün salonu açarak, iş ve para vererek kandırmaya, yoldanmaya, birbirlerine düşürmeye çalıştı. Yine de direniş kararlıydı...

Üstün Bilgen Reinart'ın 30 yıl sonra Kanada'dan Türkiye'ye geri taşınmasının ardından, 2001'in yazından bu yana yaptığı görüşmeler sonucunda oluşan 'Biz Toprağı Biliriz!' altın madeninin yanı sıra Ovacık, Çanköy, Süleymanlı ve Narlıca başta olmak üzere toplam 17 köyde bu mücadeleyi veren insanların seslerinden, Bergama'da yaşanan olan, sivil itaatsizlikle demokratik hak arayışının derli toplu bir öyküsü.

Yeni basılan kitap, Metis Yayınları'nın sıyah-beyaz dizisinden çıktı. Sayfalar boyunca köylüler anlatıyor, sizse, toprağın bereketine hayran kalıyor, köylülerinin mücadelesine aminiye şaşırıyorsunuz. Altın yağmacılarının payına hiç düşüyor.

İyi okunmalı...

Biz Toprağı Biliriz!
Bergama Köylülerinin Aşkısı
Üstün Bilgen Reinart
Ağustos Tazminat, Ekim 2002

Ruhumuz ve Sağlığı

Ruhsal bozukluklar 4 kişiden birini etkilemektedir. Tedavisi mümkün fakat kullanılmamaktadır. Dünyada her 4 insandan biri yaşamının bir anında ruhsal ya da nörolojik bozukluklardan etkilenecektir (Dünya Sağlık Örgütü(WHO) 2001 yılı dünya sağlık raporu).

Derja Öktaş

Depresif bozukluklar, halen tüm dünyada hastalık sorunları açısından 4. hastalık sebebidir. 2020 yılında kalp rahatsızlıklarından sonra 2. sırada olacağı tahmin edilmektedir. Bu rapor hükümetleri ruhsal bozuklukların tedavisine ve kabulüne önemli bir yaklaşım getirmeleri için stratejik kararlar almaya devlet etmektedir. WHO "faaliyet için sorumluluğun hükümetlere ait olduğunu" ifade etmektedir. Bazı ruhsal bozukluklardan korunulabileceğini, pek çok ruhsal ve davranışsal bozuklukların başarıyla tedavi edileceğini koruma, sağlık bakımı ve tedavisinin bütçeye uygun olduğunu ifade etmektedir.

Depresyonun Nedenleri

Major depresif bozukluğun nedenleri ve fizyopatolojisi ilişkin yoğun araştırmalara karşın hastalığın tam nedeni henüz bilinmemektedir. Genetik, biyokimyasal, psikodinamik ve psikososyal etkenlerin birlikte rol oynadığı düşünülmektedir.

Depresyonun nedenleri:

1. Yaşam olayları: Sevilen birinin ölümü ya da kaybı, bununla birlikte yitirilen düzeyinin yüksek olduğu bir durum ya da yaşamın yitimi de düşünülebilir.

2. Biyolojik kuramlar:

a) Nörotransmitterler (sinir iletimine aracılık eden maddeleri); nöroepinefrin, serotonin dopamin, asetilkolin, GABA, melatonin, glisin, histamin gibi biyokimyasal ajanların konsantrasyonundaki oynaklıklar depresyonu azaltma ya da artırma yönünde etkilidir.

b) Hormonların faktörleri: Endokrin değişiklikler psikolojik bozukluklarla birlikte görüldüğünde bu değişikliklerin başlatıcı mı, devam ettirici mi olduğunu belirlemek kolay değildir.

Psikiyatride en çok araştırılan 2 endokrin sistem hipotalamus-hipofiz-adrenal (HHA) ekseninde hipotalamus-hipofiz-tiroid eksenidir. 3. Psikososyal kuramlar: Bunlar depresyona kendi perspektifiyle açılan aj psikanalitik ve psiko-dinamik kuramlar bir davranışçı modellerin biyopsikososyal modelleridir.

Bu etyolojik yaklaşımlardan hangisi ya da hangilerinin depresyonun nedeni olarak gösterileceği ruh sağlığı profesyonellerinin psikopatolojiye ilişkin genel paradigmalarıyla ilişkilidir. Fakat son yıllarda üzerinde bolca tartışılan ve giderek hakim olan görüş, ruh sağlığı problemlerine biyopsikososyal bir yaklaşımla açıklama yönünde ilerlemektedir.

Depresyonun Klinik Bulguları

Major Depresif Epizod: Major depresif nöbetin temel özelliği çökkün (depresif) duygudurumu ya da huzur ve ilgilerin kaybıdır. Bu durum en az 2 hafta süresince devam edip bireyin sosyal, mesleki ya da diğer önemli işlevsel alanlarında belirgin bozulma ve zorlanmalara neden olur. Bu dönemde depresif girişim ve anhedoni dışında depresyonun en az 4 temel belirtisinin bulunması tam için gereklidir.

Depresyondayız!

Depresyonun sebepleri her ne kadar tıbbi mekanizmalarda açıklanmaya çalışılsa da, bu mekanizmalarda depresyonun nasıl olduğunu anlamada yeterli olduğu söylenemez. Ancak, uyarılığın ortaya çıkardığı bir takım baskılanmaların ve içinde yaşadığımız sistem ve dayatılan değer ve davranış kalıplarının depresyonun oluşumunda etkili olabileceğini, "Nasıl" kadar, "Neden" sorusuna da önemli değeri mi?

Medyanın günümüzdeki etkisi düşünüldüğünde, insanların bazı kalıplara sığdırılması için, ulusal ve küresel ölçekte sürekli baskı altında olduğu görülmektedir. Okuldaki eğitimimizden itibaren bir televizyon dizisine, sinema filmine, yediğimiz hamburgerlere kadar her yerde belli düşünce ve davranış kalıplarına sıkıştırılmaya çalışılmaktadır. Nasıl bir eş seçeceğimiz ve onunla nasıl isteneceğimizi, çevremize nasıl davranacağımızı, hangi biçimde oturacağımızı, seviyeceğimizi, nelerden hoşlanıp nasıl dinleneceğimizi... Kısaca her davranışımız belli kodlarla bize öğretilmektedir. Ve sürekli bu kodları bir kostümün içinde yaşamamız dayatılmaktadır.

Doğumla birlikte başlayan, okul hayatı ve üniversite boyunca bu yarıca bizlere eşlik eden standartların dayatıldığı bir yaşam karşısında, tek özgürleşme alternatif bir banka seçimi ya da şampiyon değişimine olarak gösterilmektedir.

Bütün hayatını kendine yüklenmiş bir programın yöneticisi olarak, topuktan kopuk, doğal yaşam alanlarından uzakta ve sürekli koşarak yaşayan insanlar ve çığ gibi artan depresyonlular...

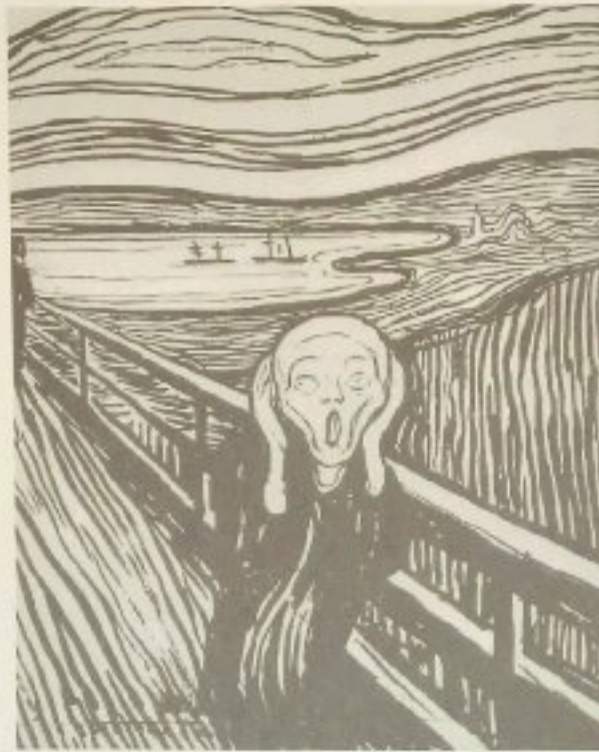
Bireyin gerçek özgürleşmesi, bize dayatılan bu standartların karşısında insanın kendine ve doğayla barışık, kapitalizmin ve onun benzer değerlerinin karşısında bir yaşam inşa etmesiyle mümkün olacaktır.

Simülasyon: Sanayi, bilim ve eğitimde, gerçek olayları ve işlemleri deney koşullarını altında yeni deni yaratmaya dayanan araştırmaya ve öğretime tekniği. Bir simülasyonu oluşturmak, genellikle çok karmaşık matematiksel bir süreç gerektirir. Ancak bir kuralları, ilişkiler ve işlemler dizisi ile öteki değişkenler açıkça belirtilir. Bu öğelerin karşılıklı etkileşimleri yeni durumlar, hatta yeni kuralları ortaya çıkarır ve bunlar simülasyon sürecinde daha da gelişir. Kağıt kalemlen ve oyun tablasından yola çıkan simülasyon araçları günümüzde bilgisayar destekli karmaşık sistemlere yerini bırakmıştır.

Simülasyon postmodern düşünülerden Bandura

a. Depresif duygudurumu: Hastaların ortalama % 90'ında ortaya çıkan kederli, ümitsiz, boş, üzgün, düşük, keyifsizlik olarak ta tanımlanır. Bu, normal hüznün ve keder duygusundan farklıdır.

b. Anhedoni: Günlük aktivitelerden zevk almama durumudur. Hasta daha önceki aktivitelerinden- hobiler, ritüel hayal, günlük uğraşlar.

mesleki yaşamı vb.- daha önce aldığı doyumu alamaz.

c. İştah değişimi: Hastaların ortalama % 70'inde iştahta azalma ve belirgin kilo kaybı gözlenir. Bununla birlikte bir grup hastada iştah artması, özellikle tatlı yeme ihtiyacı belirir.

d. Uyku değişimleri: Depresif hastaların % 80'inde özellikle uykusuzluk ve çeşitli uyku anomalileri görülür. Akut olarak uykuda artış gözlenen kişiler de mevcuttur.

e. Beden aktivitelerinde değişim: Depresyon hastalarının ortalama yarı beden aktivitelerinde yavaşlamadan yakını. Düşüncede, konuşmada ya da beden hareketlerinde bir yavaşlama, konuşma içeriğinde ve yoğunluğunda bir fakirleşme ve cevap aralarında gecikmeler görülür. Hastalarda anksiyete, psikomotor ajitasyon olarak görülür ve hastalar bazı yerinde duramama, ellerini ağzına ve devamlı grimeleme şeklinde dışa yansıtırlar.

f. Enerji kaybı: Hemen tüm depresif hastalar belirgin bir enerji azalması, alışılmadık bir yorgunluk ve bitkinlik hali tanır. Yaslı ve küçük görevleri yerine getirmede bile geneli bir etkinlik azalması gösterirler.

g. Değersizlik duyguları ve aşırı suçluluk: Depresif kişiler benlik saygısında belirgin ve sıklıkla gerçek dışı bir azalma gösterirler.

h. Kararsızlık ya da konsantrasyon azalması: Depresif hastaların ortalama yarısında düşünmede yavaşlama görülür. Konsantrasyon ve doğru karar alabilmeleri hususunda güçlük ederler.

i. İntihar düşünceleri: Pekçok depresif hastada baskatlarının kendisi olmazsa daha iyi olarak değişmesinden, gerçek intiharı planlama ve gerçekleştirme kadar uzanan, tekrarlayan ilüzyon düşünceleri görülür. Ağır depresyon tanısı olan hastalar % 15 oranında intihar yoluyla yaşamını sonlandıracaktır. İntihar riski depresyon epizodu boyunca devam etmekle birlikte, multimedikal tedavinin başlamasından hemen sonra ve semptomatik düzelmenin başlamasından sonraki 6-9 aylık sürelerde en üst düzeyde bulunur.

Endemiyoloji

Depresif spektrum bozuklukları ve belirtileri oldukça yaygındır. Depresyon belirtilerinin yaşam boyu yaygınlığı % 13-20 ve major depresyon % 3.1-6.1 arasında bulunmuştur. Major depresyon bozukluk ergenlik ve erişkin kaonlarında, ergenlikte ve erişkin erkeklerde göre 2-3 kat daha fazladır. Ergenlik öncesi dönemde kızlar ve erkek çocuklar eşit dağılım gösterir. Kadın ve erkeklerde 25-45 yaşlar arasında en üst düzeyde ulaşır.

Kaynak: DSM-IV Dünya Sağlık Örgütü Tanı ve Ölçme

ları'da mekani rol oynar. Bandura'da göre (çalışmada artık gerçeklerin yerini inançlara, simülasyonun aldığı savunur. Bunu bize şu örneğiyle kanıtlamaya dener. Simüle etmek "miş" gibi yapmak değildir. Hastaymış gibi yapan kişi yitmiş uzanıp bir hasta olduğuna inandırmaya çalışır. Bir hastalığı simüle eden kişilerde o hastalığın tüm semptomları görülür. Kişinin öyleyse "miş" gibi yapmak ya da giymek gerçeklik okusunun zıttıdır. Yani hastalığı gerçeklik arasında her zaman açık seçik, giymeye çalışılan bir fark vardır. Oysa simülasyon "gerçekle" "sahte" ve "gerçekle" "dışle" arasındaki bu farkı yok etmeye çalışmaktadır.

Doğal süreçleri model alan bu kurgusal süreçler yine son keredi matematik yasaları sahic, hesaplanabilirlik üzerine kurulu olduğu için gerçekliği ıpkısına yansıtması. Simülatif yapı bir süre sonra model aldığı yoldan uzaklaşmaya, çatlama başlar ve gerçekle gerçeklikten uzaklaşır. Ve bu çarpık gerçek kavrayışını rahatlıkla hareket eden insan gerçeklik denen şeyi ilgili doğayı yaptığı gibi öyle bir yapı bozuma uğratar, ölümüne eler ki gün göre her şey tepetaklak olur. **Simülasyon:** Simülasyonun, simülatif sürecin sonucu olan, orijinal bulunmayan kopya. Referansız, simülant olmayan gerçek. Simülasyon ayaklar yeren kesik, gerçekliği bağı yoktur. Bandura'da

Karmaşıklık: Düzensiz duyarlı insan davranışları dinamiğini anlamada yeni bir paradigma arayışı - I

Gediz Akdeniz
Akademi Kurumları ve
London School of Economics - LSE

Doğada karmaşıklık sıralaması atom parçacıklardan, molekül atomdan, hücre moleküllerden, organizma hücreden... diye gider, ve bu sıralama en sonunda insana dayanır. İnsan doğada en karmaşık olan canlıdır. Kültürel varlıklar da doğada en karmaşık olan bu insanı yapmıştır. Sosyal olaylar bu karmaşık insanın davranışlarının dinamiğini irtisidir. Sosyal olayları ve kültürel varlıkların oluşumunu incelerken insanın bu davranış dinamiklerini anlamaya gereği vardır. Ayrıca günümüzde teknoloji ile, internet ile, medyası ile, sivil toplum örgütleri ile, dünya 50 yıl öncesinden çok çok karmaşıktır. Bu karmaşık dünya, en karmaşık canlı olan insanın davranışlarını daha da karmaşıklarıdır. Her geçen gün. Başka bir deyişle anlatmak istersek insanı ilişkilerin mesafesi çok küçülmüş, insanı davranışlarının dinamiği çok artmıştır. Bu koşullardaki insanı anlamak ve onun davranışları hakkında ilgilerinde bulunmak artık kopanık'ten bagüne Batıda (Avrupa'da) oluşturulmuş olan ilerleme ve modernite paradigmaları ile geliştirilmiş ve standartlaştırılmış bilgi teorilerinin yetkisinde olamaz. Özellikle düzensiz insanı davranışlarının dinamiğini anlamak ancak bu paradigmalardan bağımsız olarak ortaya konabilecek yeni paradigmalarda olabilir. Yani yeni paradigma arayışlarına gerek vardır.

Karmaşıklık, modern doğa bilimlerinin (kuantum fiziği de dahil) oluşmasını sağlamış olan paradigmalardan (bunları Newton paradigması başlığı altında toplayabiliriz) ve bunların uygulamaları olan modernitenin dışındadır. Kısaca söylemek istersek karmaşıklığın olduğu yerde etki tepki aramı geçerli değildir. Büyük küçük, çok az, diye bir sıralama yoktur. Normalleşmeden bahsedilemez. Karmaşıklığa her bir bileşeni değerinden bağımsızdır, ama bu bileşenlerin her biri değeri ile ilgili içindedir. Karmaşıklık her yerde olabilir, mikro dünyada mikro dünyada da vardır. Doğada olduğu kadar, insan yapımı olarak da karşımıza çıkar. Ama en karmaşık olan insandır ve onun düzensiz davranış dinamiğidir.

Yukarıda kısaca tanımlanmaya çalıştığımız karmaşık bir paradigma olarak kullanabileceğimiz arayış içindedir. Karmaşık paradigması ile düzensiz yapıları ve dinamikleri anlayabilecek bir kuram geliştirmeye çalışıyoruz. Bu kuram üzerine kurulabilecek modeller yalnız modern doğa bilimlerinin yetersiz kaldığı doğadaki karmaşık dinamiklerin yapısını anlamada bize ek bilgiler vermeyecek, bu modeller dışarı düzensiz insanı davranışları dinamiğini anlamada da bir yol göstericidir. Böylece ilerleme ve modernite paradigmaları ile oluşturulmuş sistemlerden özgürleşme ve bunların ikidalarına karşı çıkmama ipuçlarını yakalamış olacaktır. Karmaşık paradigması ile model arayışları "Sonculuk" fenomenlerini/modernite ikidalarının yeni dünya düzeni dayatmasını ortadan kaldıracaklar olacaktır. Topoyalar sonrasına girmemiz, yeni kültür ve sanat düşünüşleri ve metaforları başlatmamızın önünü açacaktır.

Kaos kontrolünün bile yetersiz kaldığı, düzensiz insanı davranışlarının ortaya çıkaracağı karmaşıklıkta da yetki ne herhangi bir kuramda ne de amperik bilgilerdedir. Yetki artık simülasyondadır. Fizik ve kimya olayları arasındaki, kimya ve biyoloji olayları arasındaki karmaşık çakırlarda ortaya çıktığı gibi daha karmaşık olan düzensiz insanı davranışları dinamiğinde modernitenin yetkisi yoktur. Artık kültürel oluşumlar, sosyal olayları yani tarihi düzensiz duyarlı insanı davranışlarının dinamiğini simülasyonunu vereceği ürünler (simülak) hareketlendirecek ve yönlendirecektir.

Gelecek ayki yazımda modelimizde ilgili somut örnekler vermeye çalışacağız.

www.gedizakdeniz.com

ise buna tüper gerçek adı verir.

Orijinal (yani referans) bulunan bir kopya ile orijinal bulunmayan kopya arasındaki fark sadece, ilk kopya bir varlığa (şu anda burada bulunmayan) diğer yani simülak ise yokluğa (şu anda burada bulunmaması) göndermektedir. Bu bize Negri'nin "yok yer" kavramını da çağrıştırmalı.

Referans/yanletim nedir?

Bir elmayı ele aldığımızda, elmanın iki boyuttan söz edebiliriz. İlk sert, sulu, gerçek elmanın ikinci olarak ise kavramsal elmandır. Kavramsal elma ile gerçek elma arasında bir bağ vardır. Bu bağ referans bağı, yöneltimdir.

Üniversitede Kim Patron Olacak?

Üniversiteler piyasaya açılacak ve bu operasyonunu kurnayı kim olacak. 23 yıldırilmekilmek öndükleri planı hükümete kaptıran YÖK mü? Yoksa küresel sistemin köylü delikanlısı, bir zamanların mağduru şimdinin gaddarı AKP mi? Üniversite A.Ş.'nin patronu kim olacak?

Karay Hacıoğlu

YÖK meydan savaşları tüm hızıyla sürüyor. Üniversite bürokrasisini yerinden etmeye kararlı görünen AKP ile "ordu görevi" pankartıyla yürüyen ultra-modern, ultra-lak rektörler mangası karşı karşıya. AKP tek başına iktidarı kudretine güvenirken, rektörlerimiz 27 Mayıs anılamını gazetelere tazeliyor. Laiklik ciden gidiyor yaygaraları, imam hatip liseleri etrafında koparılan fırtınalar, "Kublay gibi şehit olurum" cinsinden trajikomik beyanlar, türbanını özleyen parti tabanına yapılan sert adam şovları ve benzeri nice gereksiz tartışma tek bir şeyi gizliyor: Üniversiteler piyasaya açılacak ve bu operasyonunu kurnayı kim olacak. 23 yıldırilmekilmek öndükleri planı hükümete kaptıran YÖK mü? Yoksa küresel sistemin köylü delikanlısı, bir zamanların mağduru şimdinin gaddarı AKP mi? Üniversite A.Ş.'nin patronu kim olacak?

geleceği, binlerce öğrenci ve öğretim elemanı okullardan atıldı. Yerlerine sağcı ve faşist kadrolar getirildi. Üniversiteler tek bir politikama, darbelerinin politikasının egemenliğine sokuldu. 1981 yılında kurulan YÖK rejimiyle, üniversite hayatı bürokratik bir denetim mekanizmasına hapsedildi. Hangi bölümlerin, hangi derslerin açılacağına, hangi kuraftan karar verildi. Akademisyenlik cehennemde ızdırıp çekmek haline aldı. Ama ne pahasına olursa olsun devlet babaya toz konmadı.

yapılan özel servis artık DTÖ'nün kodamanlarına yapıyor. Peki üniversitelerin devlet mülkiyetinden çıkartılıp piyasa koşullarında "hizmet vermesi" ne demek oluyor?

ÜNİVERSİTE A.Ş.

Yıllarca kamu kaynaklarının kasılması, üniversitelere verilen ödeneklerin küçülmesiyle üniversiteler mali krize sokuldu. Hikaye aynıydı "kamu kaynakları yetersiz, üniversiteler kaynak yaratmak zorunda." Avrupa görmüş rektörlerimiz ağlaya solaya kaynağın adresini gösterdiler: Piyasa! Tabii piyasaya girmek öyle kolay değil. İlk önce şirket olmak gerekir. Tam bu noktada "mali özerklik" kavramı kıymete bindi. Yani rektörlerimiz ve YÖK üniversitelerin mali özerklikle birlikte, piyasanın Ar-Ge işlerini görebileceğini, öğrencileri sayabileceğini, şirketlere profesör kiralayabileceğini, pınas borularından dozer geçirip kalitelerini onaylayarak gelir sağlayabileceklerini keşfetti. Üniversiteler artık piyasaya bilgi satan şirketler olmalıydılar. Biz bu keşfin yeni olmayıp GATS anlaşması uyarınca memleketi getirildiğini, Kemal Gürüz tarafından TÜSIAD'a, TÜSIAD tarafından tüm eğitim camiasına önerildiğini, rektörler tarafından fırtınalı bir yürüyüşle Ecevit'e kabul ettirildiğini, hükümet düşünce Erkan Mumcu'ya kaptırıldığını, yakaşlı Erkan yıpranınca, Hüseyin Çelik tarafından yeni bir yasa şeklinde hazırlanmış ve nihayetinde bu günlere getirilip imam hatip meselesine sıkıştırıldığını biliyoruz. İmam hatip balonunun ardında hangi kadrolar savaşıyor, ne pazarlıklar, çekimler, kılı kırk çakar hesaplar dönüyor balunduğumuz yerden geçemiyoruz. Ama pistiğin bu kadarını da zaten midemiz kaldırmaz... Gerdim yükseldikçe balon şişiyor ve eğer patlarsa görün o saygın bildiğiniz şahsiyetlerin sefilliklerini.

Bütün bir toplumun yaşamını tehdit edecek bu yasanın (metrelerinin?) paylaşılmasını garip geliyor. Parası olmadığı için okuyamayacak çocukların; üniversite yaşamında içselleştirdiği benlik, hurs budalası, rekabetçi kimliği topluma yaygın, şirket kafalı öğrencilerin; bilim değil kar mantığıyla incelendiği için en ufak sarsıntıda yıkılan binaların; daha fazla sömürü için genleriyle oynanan hayvanların; pınas borular test edip onaylamken, kanserden ölen insanların sorumluluğunu düşünmeden davranmak bu kadar kolay mı? Toplumsal yozlaşmanın ve çürümenin yarası paylaşılıyor. İki taraf da yarın öbürsü gün bu tarihsel ana dönüp bakarak, "Bendim bu toplumun temellerine dinamit koyan" deyip şişirmek istiyor gibi.

Eli "Sopalı" YÖK'ten, Eli "Paralı" YÖK'e

90'lı yıllar küresel kapitalizmin yeniden yapılanmasının ilk evreleriydi. Sovyetler Birliği'nin tarihe karışmasını verdiği cesaret, burjuvazinin tam bir pervasızlık iklimine girmesine sebep oldu. Kapitalizmin dünya yüzeyinde genişleyecek alanın kalmaması, onun dikey olarak genişleme sürecini başlattı. Yani bir zamanlar kamu adına devlete devredilen eğitim, sağlık gibi alanlar artık kar alanı olarak düzenlenmek isteniyordu. Üretim topraksızlaşması ve esnekleşmesi buna uygun siyasi ve ekonomik kuramları yarattı. Ulus devletin çözümlenmesiyle dünya küresel bir piyasaya dönüştü. Ulus devletler ekonomik, siyasi ve askeri iktidarlarını yavaş yavaş DTÖ, DB, NATO, G-8 gibi küresel imparatorluklara devretmeye başladılar.

DTÖ, küresel ticaret oyununun kurallarını belirliyor. Ve "kamu yararı"nın bu oyunda yeri yok. Bilgi alınıp satılabilir bir meta olarak tanımlanıyor bu oyunda, bilginin üretildiği yerler ise ticaret hane.

DTÖ bünyesinde oluşturulan GATS anlaşmasına göre, bütün hizmet alanları gibi eğitim de ticarileştirilip piyasaya açılmak zorunda. Kazımca, bir bardak viski eşliğinde kim bilir kaçınıcı dereceden hazine bürokratları tarafından imzalanan bu tehlikeli anlaşma, YÖK etrafında kopan yaygaraların asıl sebebi.

Bugünkü YÖK Başkanı Kemal Gürüz'ün 1994'te TÜSIAD için hazırladığı rapor, Türkiye'de üniversitelerin piyasaya açılması operasyonunun manifestosudur. Daha sonra rektörlerin yürüyüşü (Ecevit'le görüşüp taleplerini iletme) ve arkasından gelen YÖK yasa tasarısıyla ile üniversiteler cephesindeki fitil ateşlendi. Bilginin sanayi başta olmak üzere, sermayeyle dengikli bir seferberlik halinde hareket eden YÖK, böylece üniversitelerde ticarileştirme operasyonunun son perdesini başlatmış oldu. Bir zamanların darbelerine

Neydik Ne Olduk?

Üniversiteler içinde buldukları toplumsal formasyonda ilkel bir yere sahiptir. Sistem kuran, sistemin bilgisini üreten, sistemin ihtiyacı olan insan malzemesini yaratan ve sistemi yeniden üreten üniversitelerdir. Kapitalizmin kalkınmacı döneminde, modernleşme ve ilerleme misyonuyla hareket eden üniversiteler, bu misyona bağlı olarak toplumun aydın kesimini yarattılar. Modernleşti deniz rotası, sürekli eleştirel olmayı ve sorgulamayı bir üniversitenin özellikleri olarak tanımlıyorduk. Fakat bu asla üniversitenin özünde "iyi" olduğunu göstermez. Üniversiteler "iyi" ve "kötü"nin egemenlik alanlarıdır.

Bugün yapılması gereken bu yeniden yapılanmaya, özgürlükçü - eşitlikçi toplum tahayyüllerimizle müdahale etmektir. Bunu yaparken özgürlüğümüzü bir başkasından beklemeden, bürokratik keser arasında erimeden, kendi gücümüz ve kimliğimizle ve dışımızdaki akranlarımızla dayanışma içerisinde, yukarıdan aşağıya değil, aşağıdan yukarıya, bugünden "hemen şimdi" karşı iktidar odağını oluşturmak için hamle yapmalı, doğrudan demokrasiyi hayata geçirmeliyiz.

Türkiye'nin modernleşme geleceğinin, üretimin çarpıklığına bağlı olarak üstten aşağıya gelişmesi, üniversitelere de yansır. Güçlü bir devlet geleneği olan ülkemizde üniversite de bu yapının oyuncu olmaktan kurtulamamıştır. Cumhuriyeti ve toplumu kuran kadroları yetiştirme telaşı, üniversiteleri bilimsel üretim geleneğine uzak kalmaması sağlamıştır. Devlet yapısının güvenliği ve bekası, üniversite için bilimsel çalışmalarını önüne geçmiştir. Bugünkü "ordu görevi" pankartları işte bu devletçi geleneğin mirasıdır.

12 Eylül ve YÖK

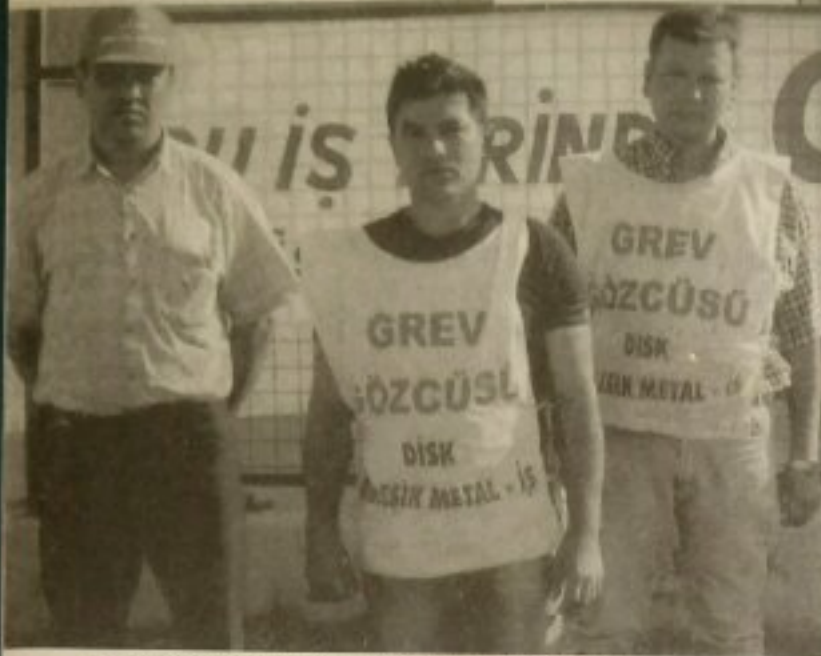
12 Eylül'de gündeki cuntacılar, en ağır darbeyi, devrimci hareketin en önemli kaynaklarına indirdi. Bu ülkenin onurlu

YÖK Bürokratlarına AKP Ticaritarına Karşı Üniversiteler Sokağa!

Her yeniden yapılanma dönemi, toplumsal özgürlük güçlerinin müdahalesinin güçlü potansiyelini içerir. Yeni bir üniversite düzeni kurulurken, bu kuruluşta yapılacak müdahale bizim toplum tahayyüllerimizden doğmaz olamaz. Yeni yasa karşı çıkarken esle eski bürokratik yapı savunulamaz. Kamusal "devlet"te sınırlayan hiçbir sosyal-devlet düzenine de girilmemelidir. Demokrasi, özerklik gibi taleplerinin içi açılmış ve kapitalizm tarafından içselleştirilmiştir. Söred, sermaye seldri bastığıyle nitelendirilmiş mevlizmi koruyalım ya da sosyal devletimize sınırlı yapışım yaklaşımı dönenci hareketini bulduğundan daha iyi bir yere götürebileceğiz. Bugün yapılması gereken bu yeniden yapılanmaya özgürlükçü, eşitlikçi toplum tahayyüllerimizle müdahale etmektir. Bunu yaparken özgürlüğümüze bir başkasından beklemeden, bürokratik keser arasında erimeden, kendi gücümüz ve kimliğimizle ve dışımızdaki akranlarımızla dayanışma içerisinde, yukarıdan aşağıya değil, aşağıdan yukarıya, bugünden "hemen şimdi" karşı iktidar odağını oluşturmak için hamle yapmalı, doğrudan demokrasiyi hayata geçirmeliyiz.

Toplum içinde, topluma birlikte bilim üreten üniversiteler ve özgürlükçü hayata geçirmeyi amaçlayan bir hareket yapılmalıdır. Bu hareketin güçlü ve yaratıcılığı kamusal özgür üniversitelerin ve özgür bir toplum tahayyülünün güvenesi olabilir. Öğrencilerin, öğretim elemanlarının ve üniversite çalışanlarının ötonom hareketi, var olan sisteme karşı özgürlükçü ve eşitlikçi bir alternatif oluşturabilir.

İŞ YASASI MI, HAPİSHANE TALİMATNAMESİ Mİ?

Kendine olan güvenini kaybetmiş, geleceğe yönelik olarak sürekli kaygılı olan bir işçi artık kendi kendini denetleyecek, dışsal bir baskı olmadan, bir emir verilmeden daha yoğun çalışacak, dayanışmadan uzak, sadece kendisini düşünen bencil bir kimliğe de kavuşturulmuştur. Yeni yasanın istediği budur.

Yüksel Akkaya

Bir ülkenin çalışma ilişkilerini düzenleyen mevzuatın o ülkenin iktisadi düşüncesi ve bu düşünceye temel teşkil eden siyasi yaklaşımın gücü dışında tutulmadan değerlendirilmek anlamsız ve anlaksızdır. Bu temel kabul çerçevesinde 4857 sayılı yeni İş Kanunu güden getirilip, incelendiğinde, yeni yasanın ruhunun ve özünün iktisadi düşünceye çok uygun olduğu görülmektedir. Sermaye birikiminin önündeki engelleri mümkün olduğunca kaldırmayı, kar oranlarını artırmayı amaçlayan kolaylaştırıcı amaçları yeni iktisadi düşünce ve onun ideolojisi açığı daha verimli olmaya zorlayacak. İş denetimini kolaylaştırarak bir yasal düzenlemeye ihtiyaç duyuyordu. Bu ihtiyaç Bertram'ın Panoptikon hapishane ile sağlamak istediği denetim ve ikidarı her yerde olan gücüne olan ihtiyacı başka bir şey değildir. Yani her işyeri artık bir panoptikon hapishanesiymiştir. Bu hapishanede gözlem için, ikidarı varlığını hissettirmek için çok sayıda denetçiye gerek yoktur. Burada mükamlat ve aynı anlama gelmek üzere işçiler, kendi kendilerini denetleyecek bir topluma kavuşturulmaktadır.

Panoptikon hapishanesinin en büyük etkisi tutukluda, aynı anlama gelmek üzere işçide, ikidarı otomatik işleyişini sağlayan bilinçli ve sürekli bir gözetilme hali yaratmaktır. Gözetim altında tutulmuş, eylemi dışarıya kestirilmiş olsa bile, sonuçları itibarıyla sürekli olmaya zorlanarak, bu mimari aygıtın, ikidarı ara edenikinden doğmuş bir ikidarı ilişkisini yaratan ve destekleyen bir makine olmasını sağlamış; kısacası tutukluların, yani işçilerin, bizzat kendilerinin de taşıyıcı oldukları bir ikidarı durumunun içine alınmasını sağlamıştır. Buna sağlamak için, mekanizmanın sürekli gözetim altında tutulması aynı anda hem çok fazla, hem de çok azdır: çok azdır, çünkü esas olan gözetim altında olduğunu bilmesidir, çok fazladır, çünkü fiili durumda böyle olması gerektirir. Bu nedenden dolayı Bertram, ikidarı görünür ve varlığını kanıtlanamaması için koymuştur. Görünür, tutaklı, yani işçi, gözetimin önünde sürekli olarak, gözetildiği varsayar. Varlığını kanıtlanamaz olması tutaklı, yani işçi, o anda kendine bakılıp bakılmadığını asla bilmez, ama bunun her an olabileceğinden hiçbir kuşku bulunmaz. Bu duygunun yaşanabilmesi için, sürekli gözetim ve denetim duygunun işleştirilmesi önemlidir. Ama yılmaz, panoptikonun felsefesine uygun olarak, bir de işçilerde her yoldaş, her işçi bir gözetimdir, ikidarı görünür duygunun yaratılmak gerekir. Yeni İş Yasasının mimari kurgusu ve dili tam da bunu gerçekleştirilen bir özellik taşımaktadır. İşçilerde yaratılacak olan işçi kalma kaygısı, korkusu, panoptikon hapishanesinin görünmeyen ikidarı ve gözetim duygunun işçilere işleştirilmesi yeni İş Yasasının en önemli kurgusudur. Kendine olan güvenini kaybetmiş, geleceğe yönelik olarak sürekli kaygılı olan bir işçi artık kendi kendini denetleyecek, dışsal bir baskı olmadan, bir emir verilmeden daha yoğun çalışacak, dayanışmadan uzak, sadece kendisini düşünen bencil bir kimliğe de kavuşturulmuştur. Yeni yasanın istediği budur. Çünkü panoptikon felsefesinde sürekli gözetim ve denetim duygunun işleştirilmesi yeni İş Yasasının en önemli kurgusudur. Kendine olan güvenini kaybetmiş, geleceğe yönelik olarak sürekli kaygılı olan bir işçi artık kendi kendini denetleyecek, dışsal bir baskı olmadan, bir emir verilmeden daha yoğun çalışacak, dayanışmadan uzak, sadece kendisini düşünen bencil bir kimliğe de kavuşturulmuştur. Yeni yasanın istediği budur.

Yasa mimarisi ve dili ile bu korkuya dayalı kurguyu sürekli üreten aygıt ve ilişkisini oldukça yerli bir şekilde yaratmış bulunmaktadır. Kuşkusuz bu yaklaşım İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemin temel felsefesinden kopmuş başka bir anlama gelmez. Artık işçileri korumaktan çok, asıl olan mümkün olduğunca onları emek ve zaman açısından yoğun çalıştırmaktır, yani 19. yüzyılın vahşi çalışma koşullarına geri dönmektir. Oysa 19. yüzyıl çalışma yaşamının daha insanleştirilmesi yönünde çabaları sağlanmış bir çağdır da.

Çalışma hayatına yönelik yasalaştırma çabaları 19. yüzyılda başlamıştır. Bu yasalaştırma çabalarının arkasındaki ilk amaç toplumun geleceği olan çocukları ve çocukları doğuran ana olan kadınlara korunmasıydı. Her ne kadar çıkarılan yasalara uzun süre uygulamada karşılık bulmasa da çocuk ve kadın işçilerin korunmasına yönelik bu düzenlemeler ilerleyen yıllarda çalışma koşullarının ağırlığı altında ezilen diğer işçiler de kapsayarak genişlemeye başladı. İşverenler arasındaki hakse rekabeti kaldırma isteği, yoksulluğun toplumsal huzursuzluğun temel nedenlerinden birine dönüşmesi, artan ücretli işçi hareketleri çalışma hayatına yönelik yasalaştırma sürecini hızlandırdı, işçilerin korunmasını da temel ilkelere his etildi. Yeni bir yüzyıla girerken, yeni bir İş Yasasına ihtiyaç duyulduğunu en çok dile getiren işverenler oldu. Onlara göre işçilerin edindiği yasal haklar çok fazla idi. Asıl olan işçilerin değil işçi, yani işverenin korunması idi. TISK başkanı Refik Baydar bu durumu şöyle açıklamaktadır: "Günümüzde pek çok ülkede İş Yasasının temel hedef ve amaçlarında önemli değişiklikler olduğu giriyoruz. Kapitalizm geleneğinin ilk aşamalarında işverenler korumasında çok zayıf koruma dışarı işçi kesimini korumak ve sosyal taraflar arasında nefes darlığı dengesi sağlamak amacıyla çıkarılan yasaların küresel rekabet çağı sayılan bugün ülke ve dünya rekabet gücünü artırmak, işçilik sorununu hafifletmek gibi işlevler bekleniyor. Ülkemiz mevcut yasaların bu doğrultuda değiştirilme çabası veriyor."

Sen yıllarda sermaye cephesi mevcut İş Mevzuatının ekonomik, sosyal ve siyasal koşullara cevap vermediği gerekçesi ile değiştirilmesi gerektiğini ileri sürerken emek cephesi de, çok bir sesle de olsa, "küratörün" sürecinin dayatıldığı ağır rekabet koşullarında emekçilerin sosyal politikamın gereği olarak daha fazla korunması gerektiğini belirtiyorlardı. İşçi ve işverenlerin bu değişim isteğini yerine getirmek üzere korporalist bir yaklaşım çerçevesinde, işçi-isyeren-devlet ilişkisi için bir yaklaşım, olan, temsilen, İş Mevzuatında değişiklik yaparak bir "bilim kurulu" oluşturuldu. "Bilim kurulu" nun ağırlıklı olarak İş Hukuku profesörlerinden oluşması emek cephesi açısından bir avantaj oluşturabilirdi. Ne yazık ki, beklentileri temsilen, yeni yasa, İş Hukukunun felsefesine, temeline, temel ilkelere aykırı önemli düzenlemeler içermekte, sosyal politikamın da sonu anlamına gelecek yaklaşımları sahne bulmaktadır. Yasanın temel felsefesi, sermaye birikiminin oluşması ve kar oranlarının artması için işçiler üzerinde ikidarı aygıtın yerleşmesidir. Panoptik İş Yasası bu nedenle sermayenin dahiyane bir buluşudur, teknoloji kadar önemli bir buluştur. Çünkü, yeni ikidarı tekelindeki üretimin araçlarına cevap verecek bir özellik taşımaktadır. İşçilerden gelebilecek kısıt-ikidarı ilişkisini, direnç potansiyelini azaltmaktadır. Şimdi çalışma çağdır, hem emek yoğun olarak, hem zaman yoğun olarak. Oysa İş Hukukunun felsefesi başkasıdır!

İş Yasasının temel felsefesindeki değişim göstermek, bu yasanın kimin çıkarı doğrultusunda hazırlanmış olduğunu göstermek için, önce İş Hukukunun temel özelliğini açıklamak yarar var. İş Hukukunun temel felsefesi ve özelliği işçinin hukuka olmasıdır. Böyle olduğu için de "bilim kurulu"ndaki profesörler de dahil tüm İş Hukuku bocaları derslerini hep bunu ile getiriyorlar. İş Hukukunun ilk derslerinde temel ilkelere mutlaka değiniliyorlar. Bu ilkelere 1) işçiyi koruma ve yardım ilkesi, 2) işçi emeğinin hukuk konularını içermesi, 3) işçi lehine yorum ilkesidir. Bu ilkelere İş Hukukuna diğer hukuk dallarından ayrılmakla, toplumsal ve haksızlaşan işçilerin içinde önemli değişiklikler bulunmaktadır. İş Hukukunun temel ilkesinin başında gelen "işçiyi koruma ve yardım ilkesi" gereğince çalışma hayatında taraflar eşit kabul edilmez, işçi işveren karşısında zayıf, emek ve sunulan konumunda kabul edilmediğinden korunması ve yardım edilmesi gereken bir unsur olarak görülür. Kuşkusuz bu sosyal devletin de bir gereğidir.

İş Hukukuna diğer hukuk dallarından ayrılmakla, toplumsal ve haksızlaşan işçilerin içinde önemli değişiklikler bulunmaktadır. İş Hukukunun temel ilkesinin başında gelen "işçiyi koruma ve yardım ilkesi" gereğince çalışma hayatında taraflar eşit kabul edilmez, işçi işveren karşısında zayıf, emek ve sunulan konumunda kabul edilmediğinden korunması ve yardım edilmesi gereken bir unsur olarak görülür. Kuşkusuz bu sosyal devletin de bir gereğidir. İş Hukukuna diğer hukuk dallarından ayrılmakla, toplumsal ve haksızlaşan işçilerin içinde önemli değişiklikler bulunmaktadır. İş Hukukunun temel ilkesinin başında gelen "işçiyi koruma ve yardım ilkesi" gereğince çalışma hayatında taraflar eşit kabul edilmez, işçi işveren karşısında zayıf, emek ve sunulan konumunda kabul edilmediğinden korunması ve yardım edilmesi gereken bir unsur olarak görülür. Kuşkusuz bu sosyal devletin de bir gereğidir.

Sermaye birikiminin önündeki engelleri kaldırarak kaldırmayı, kar oranlarını artırmayı amaçlayan iktisadi düşünce ve onun ideolojisi işçiyi daha verimli olmaya zorlayacak, iş denetimini kolaylaştıracak bir yasal düzenlemeye ihtiyaç duyuyordu.

Yeni İş Yasasının 2. Maddesindeki "asıl işveren-alt işveren" olarak adlandırılan işverenlik işçilerin kimlik ve kişilik aygıtında önemli rol oynayan bir düzenlemedir. Başlangıçta güçlü sendikaların etkileşimlerini işçi hayatına geçiren bu aygıtın, artık düşük ücretli işçi çalıştırmanın, iş güvencesizden yoksun bırakmanın, kazanılmış hakları vermemenin, kamu kesiminde işleştirilmenin aranı oluşturan. İşçilerin yüksek olduğu Türkiye'de asgari ücretin altında bile çalışmaya razı olanların var olduğu bir zamanda işveren işçileri beklenen ücretlerini bile istemeden çekilmektedir. Bazen bir gelir elde etmeden yoksun kalan işçiler ekonomik yaşamın kadar sosyal yaşamlarında da önemli sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu durum, panoptik İş Yasasının en önemli kurgularından biridir. Artık ikidarı kimin içine ettiği önemli değildir, ikidarı gözü işleştirilmiştir, aç kalma, geleceğe kalma korkusu en büyük terfiye edici olarak devreye girmiştir. Panoptikonun ilkesi ile "gerek bir tabii olma durumu" sağlanmıştır. Bu tabii olma isteği çalışmaya, emek ve zaman açısından daha yoğun çalışmaya, kendilerinden yönlendirilerek, dışardan bir güç kullanımına gerekçe olmaktadır.

İşçiler açısından hem çalışma hayatında hem de sosyal hayatta önemli sorunlara yol açacak olan "geçici iş ilişkisi" yeni yasanın 7. maddesi ile çalışma mevzuatına AB müktesebatına uyum adı altında sokulmuştur. Yasa maddesi ile ilgili gerekçede bu tür bir ilişkinin bulunduğu şöyle açıklanmaktadır: "Avrupa Birliği çalışma müktesebatına da girilen ölümlü iş ilişkisi, iş-isyeren ilişkilerinde asıl işveren-alt işveren ilişkisi içinde üçlü ilişkinin diğer bir önemli olgusudur". AB Çalışma Müktesebatında Konsey'in 91/383 sayılı "işçilerin sağlığı ve güvenliğinin düzenlenmesi hakkında yönerge"si ile düzenlenen "ölümlü iş ilişkisi" mevzuatına taşınırken başlangıçta, yasanın da olduğu gibi bir şekilde düzenlenmiş olan bu maddede TBMM'de görüşmeler sırasında gösterilen tepkiler üzerine biraz daha yumuşatılmıştır. AB müktesebatına uyum ve çağdaşlık adı altında çalışma mevzuatına sokulan bu yeni düzenleme işçileri atemete etmenin, işverene karşı itaat edecek işçiler oluşturulmasını en önemli amaçlarından biridir. Her ne kadar işçilerin rızası da gerekirse de işçilerin kol gezdiği, asgari ücretin altında bile çalışmaya razı bulunanların sayısının milyonları ulaştığı bir yerde işverenin "geçici iş ilişkisi" ilişkisi red etmek işçiler açısından olanaksız gibidir. Üç kez altı ay farklı kentlere uzak ya da yakın gönderilerek bir işçinin adı hayata ve sosyal ilişkileri her seferinde temelden sarılabacak, işçiyi işten ayırmaya zorlayacaktır. Ailesi eski işyerindeki kente, kendisi geçici işyerindeki kente yaşamaya çalışsan bir işçinin ev kurmasını gülmek burçunlara kadar pek çok şey yaşamın masraflarını artıran işçiyi büyük bir sürece katılması oldukça zor olacaktır. İşçiler böyle bir çalışma ve yaşam sunmanın çağdaşlık bir ligisi olup olmadığının, sosyal politikaya ne kadar uygun olduğuna sorgulanmak zorunda gerektirir. Kuşkusuz yeni yasanın kimin lehine ve niçin çıkarıldığı da her fırsatta hatırlanarak.

Yeni yasa 13. maddesi ile "kısmi süreli çalışma"yı, 14. maddesi ile "çalışma üzerine çalışma"yı her çağdaşlık hem de AB müktesebatına uyum adı

rak İş Hukukunun oluşturulması düşüncesinde olduğu gibi. Üstelik, şimdi yeni dönemde de benzeri durum söz konusudur ve işçiler her zamandan daha fazla korunmaya muhtaçtır, yoksulluğa düşürülmüş, emeğinin sömürülmesi hem zaman hem yoğunluk olarak daha da artmıştır. Bir değişim düşünülürse bu olumsuzlukları azaltacak ya da ortadan kaldıracak yönde düşünülmelidir, servetini servet katan, rekabet adına yansılar vakan, yoksulluğu derinleştiren, gelir dağılımını bozan sermayenin doğrusu bilmeyen istahı yönünde değil.

Yeni İş Yasasının dayandığı ilkeye arkasında yatan gerçeklerden biri de üyesi olmak isteyen Avrupa Birliği (AB) müktesebatına uyum sağlamaktır. Yasanın genel gerekçesinde bu ihtiyaç şöyle dile getirilmektedir: "AB'ne tam üyelik sürecinde Türk mevzuatında henüz bulunmayan bazı karşılık AB ülkelerini kendiliğinden bağlayan normların da Türk İş Hukukuna kazandırılması gerekmektedir. Bu gereksinim başta İş Yasası olmak üzere birçok yasada, uyum süreci içinde, değişiklik yapılması anlamına gelmektedir. Kuşkusuz İş Mevzuatının Avrupa normlarına uyumlu hale getirilmesi tam iyeliğe kadar geçecek olan süre içinde gerçekleştirilmelidir. Ancak bugünkü yaşamda Avrupa sosyal hukukunun temel ilkelere dayalı düzenlemelerini benimsemek, onlara aykırı hükümleri yaygın yaygın Türk mevzuatından ayıklamak en isabetli yöntem olacaktır". AB'ne üyelik henüz gerçekleştirilmediği bir zamanda, AB müktesebatına uyum adı altında çalışanlar aleyhine kimi yasal düzenlemelerin yapılmasını anlaşılır bulmak oldukça zor görünmektedir. Örneğin, 1475 sayılı yasada 18 yaşını bitirmiş çocuklar yasa kapsamında iken, yeni yasada AB müktesebatına uyum çerçevesinde bu çocuklar yasa kapsamından çıkarılmış, müktesebata uygun olarak sadece "iş sağlığı ve güvenliği" konusunda işçi sayarak, "iş sağlığı ve güvenliği" denetimlerinden yararlandırmıştır. Bunun 1475 sayılı yasaya göre çok ileri bir düzenleme olduğunu düşünmek mümkün değildir. Türkiye gibi ülkelerde çocuk emeğinin istismarının büyük boyutlara ulaşığı bir zamanda böyle bir düzenlemeye "çağdaşlık" ve "AB'ye uyum" adı altında yapılması ise emek cephesi ve sosyal politika açısından kabul edilemezdir. Ancak, böyle bir yaklaşımın işverenlere uzatılabileceği düşünüldüğünde yasadaki değişikliklerin nedenleri de daha kolay anlaşılabilir olacaktır.

İş Yasasının 2. Maddesindeki "asıl işveren-alt işveren" olarak adlandırılan işverenlik işçilerin kimlik ve kişilik aygıtında önemli rol oynayan bir düzenlemedir.

Sermaye birikiminin önündeki engelleri kaldırarak kaldırmayı, kar oranlarını artırmayı amaçlayan iktisadi düşünce ve onun ideolojisi işçiyi daha verimli olmaya zorlayacak, iş denetimini kolaylaştıracak bir yasal düzenlemeye ihtiyaç duyuyordu.

Yeni İş Yasasının 2. Maddesindeki "asıl işveren-alt işveren" olarak adlandırılan işverenlik işçilerin kimlik ve kişilik aygıtında önemli rol oynayan bir düzenlemedir. Başlangıçta güçlü sendikaların etkileşimlerini işçi hayatına geçiren bu aygıtın, artık düşük ücretli işçi çalıştırmanın, iş güvencesizden yoksun bırakmanın, kazanılmış hakları vermemenin, kamu kesiminde işleştirilmenin aranı oluşturan. İşçilerin yüksek olduğu Türkiye'de asgari ücretin altında bile çalışmaya razı olanların var olduğu bir zamanda işveren işçileri beklenen ücretlerini bile istemeden çekilmektedir. Bazen bir gelir elde etmeden yoksun kalan işçiler ekonomik yaşamın kadar sosyal yaşamlarında da önemli sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu durum, panoptik İş Yasasının en önemli kurgularından biridir. Artık ikidarı kimin içine ettiği önemli değildir, ikidarı gözü işleştirilmiştir, aç kalma, geleceğe kalma korkusu en büyük terfiye edici olarak devreye girmiştir. Panoptikonun ilkesi ile "gerek bir tabii olma durumu" sağlanmıştır. Bu tabii olma isteği çalışmaya, emek ve zaman açısından daha yoğun çalışmaya, kendilerinden yönlendirilerek, dışardan bir güç kullanımına gerekçe olmaktadır.

İşçiler açısından hem çalışma hayatında hem de sosyal hayatta önemli sorunlara yol açacak olan "geçici iş ilişkisi" yeni yasanın 7. maddesi ile çalışma mevzuatına AB müktesebatına uyum adı altında sokulmuştur. Yasa maddesi ile ilgili gerekçede bu tür bir ilişkinin bulunduğu şöyle açıklanmaktadır: "Avrupa Birliği çalışma müktesebatına da girilen ölümlü iş ilişkisi, iş-isyeren ilişkilerinde asıl işveren-alt işveren ilişkisi içinde üçlü ilişkinin diğer bir önemli olgusudur". AB Çalışma Müktesebatında Konsey'in 91/383 sayılı "işçilerin sağlığı ve güvenliğinin düzenlenmesi hakkında yönerge"si ile düzenlenen "ölümlü iş ilişkisi" mevzuatına taşınırken başlangıçta, yasanın da olduğu gibi bir şekilde düzenlenmiş olan bu maddede TBMM'de görüşmeler sırasında gösterilen tepkiler üzerine biraz daha yumuşatılmıştır. AB müktesebatına uyum ve çağdaşlık adı altında çalışma mevzuatına sokulan bu yeni düzenleme işçileri atemete etmenin, işverene karşı itaat edecek işçiler oluşturulmasını en önemli amaçlarından biridir. Her ne kadar işçilerin rızası da gerekirse de işçilerin kol gezdiği, asgari ücretin altında bile çalışmaya razı bulunanların sayısının milyonları ulaştığı bir yerde işverenin "geçici iş ilişkisi" ilişkisi red etmek işçiler açısından olanaksız gibidir. Üç kez altı ay farklı kentlere uzak ya da yakın gönderilerek bir işçinin adı hayata ve sosyal ilişkileri her seferinde temelden sarılabacak, işçiyi işten ayırmaya zorlayacaktır. Ailesi eski işyerindeki kente, kendisi geçici işyerindeki kente yaşamaya çalışsan bir işçinin ev kurmasını gülmek burçunlara kadar pek çok şey yaşamın masraflarını artıran işçiyi büyük bir sürece katılması oldukça zor olacaktır. İşçiler böyle bir çalışma ve yaşam sunmanın çağdaşlık bir ligisi olup olmadığının, sosyal politikaya ne kadar uygun olduğuna sorgulanmak zorunda gerektirir. Kuşkusuz yeni yasanın kimin lehine ve niçin çıkarıldığı da her fırsatta hatırlanarak.

Yeni yasa 13. maddesi ile "kısmi süreli çalışma"yı, 14. maddesi ile "çalışma üzerine çalışma"yı her çağdaşlık hem de AB müktesebatına uyum adı

İş güvencesine sahip olan bir işçi çalışırken bugünden ve geleceğinden kaygı duymaz, güven içinde yaşar. Ne var ki, "küreselleşme" denilen yaşadığımız süreçte çalışanların bugünden ve yarından emin olmaları istenmez. Çünkü, onlar ne kadar korku ve kaygı içinde iseler o kadar uysallaşır, her şeye boyun eğen teslimiyetçi bir kimliğe, kişiliğe burunmuş olurlardır. Kuşkusuz bu kişiliğin yaşama yansımaları ise oldukça farklı olacaktır. Yeni İş Kanunu'ndaki düzenlemeler, tam da bu türden bir işçi kimliği, kişiliği oluşturmaya çalışmaktadır. Hem İş Güvencesi ile ilgili düzenlemeler hem de İş yasasındaki düzenlemeler çalışanlar için büyük bir gözetilme olup, işyerlerini birer F Tipine dönüştürmüştür.

aktarıldı düzenlemiş, aynı zamanda yaygınlaşan bu bir çalışmaları yasa kapsamına almıştır. Bu durum yasamın gereğinden de şüpheli açıklanmıştır. Avrupa Birliği'nde Komisyon tarafından 97/81 sayılı Yürürlük ile yürürlüğe konulan sosyal tarafların meydana getirdikleri "Kısmi Süreli Çalışma Hakkında Çerçeve Anlaşması"nda belirtildiği üzere, bu anlaşmanın amacı, bir yandan kısmi süreli çalışan işçilere yönelik ayrımcılığı ortadan kaldırmak, diğer yandan kısmi zamanlı çalışmanın gelişmesine serbest trade temelinde teşvik etmek ve işverenlere işçilerin ihtiyaçlarını karşılamak şeklinde çalıştırma yöntemlerinin kullanılmasını teşvik etmektir. (...) İşyerinde çalışan işçilerin kısmi süreli olan süreliyle ya da tam süreli olan kısmi süreliyle geçiş için işverence kolaylaştırılmalarıyla ilgili düzenleme 97/81 sayılı yürürlükte gerektirir. Yasa 15. maddede kısmi süreli çalışmaya esaslı çalışmanın bir türü olarak işverenlere istediği düzenlemeler.

şunda çalışma mevzuatına getirilen oldukça ince bir düzenleme yapılmıştır. Bu ince düzenleme her iki taraf açısından eşit olarak yordam gibi görünse de tam gün çalışanların gereğinde kısmi süreli çalışmaya geçişlerinin önemli bir aracı olmaktadır. 13. maddenin son fıkrasına göre "İşyerinde çalışan işçilerin, (...) tam süreli olan kısmi süreliyle geçişine istekleri işverence dikkate alınır". Bu madde uygulamada her zaman işverence istediği gibi tam süreli çalışan işçilerin kısmi süreliyle geçişlerinin aracı olarak kullanılabilir. Maddedeki işçilerin isteği, işverence her zaman işçilerin talep edilebilir. İstisna katılmak ile kısmi süreliyle "kendisi isteği" ile geçiş arasında sıkımsız olan bir işçi işsizlik ve tam süreli geçiş için tercih etmek zorunda kalmayacaktır. Böylece geneli düşünür işçi yaşamı öznelini korumak için yeni bir iş aramak zorunda kalmayacak, emek piyasasında bir türü ile işverenler daha da açığıya çekmeye çalışan işçilerden biri olacaktır. Kısmi süreli işçilerin sayısal olarak artışa bağlı olarak, emek piyasasındaki ücretlerin düşüğü kaçınılmaz olacaktır. Bu süreç de genel bir yükselişin önemli bir aracı olacaktır. İş yasası böyle bir ortamı estetik adını hazırlanmaktadır. Bu tam da sermayenin istediği bir şeydir. R. Baydar'ın ifadesi ile yeni İş Yasası ülkemizde böyle bir ortamı yaratılabilmesi doğrultusunda atılacak önemli bir adımdır, ciddi bir başarıya sahiptir. Bu konuda sınırlı alınması gereken diğer adımlar da vardır.

AB'ne uyum ve çağdaşlık adına yasalaştırılan, emek çalışmanın en acımasız düzenlemelerinden biri olan çağrı üzerine çalışma ise AB Dikelerinde yaygın değildir. Sadere Almanya'da uygulanmaktadır. Almanya'da çağrı üzerine çalışanların yaklaşık yüzde 90-95'ini kadınlara oluşturulmaktadır. Bu türden çalışmaya katılanları büyük çoğunluğuna ise güvenen işçiler oluşturulmaktadır, aldıkları ücret en düşük ücretli, genelikle sigortasız çalıştırılmaktadır ya da signeta prim ödemeleri ve güncel en alt düzeyde yapılmaktadır. Kesinlikle bu tür çalışma işverenler için en düşük ücret ile işçi çalıştırma yöntemidir. Aşırı ücret ile çalışanların tüm işçilerin önemli bir bölümünü oluşturduğu Türkiye'de bu türden bir çalışmaya yasalaştırmak emek maliyetini düşürürken, çalışanları daha da yoksullaştırmaktan başka bir anlam taşımaz. Üstelik, ne zaman ne kadar çalışacağı ve ne kadar ücret alacağı belirsiz olan bir işçi için hayatın da çalışmanın da anlamı çok farklı olur. Kuşkusuz olumsuz yönde. Bu durumun sosyal politika ve çağdaşlık ile ilgili olmaması ise tartışılmayacak kadar açıktır.

Çalışma ilişkilerinde esnekliği düzenlemek tek başına bir anlam ifade etmeyecektir. Bu düzenlemelerin gerçek hayata yerini bulması için bir de işçileri denetim altına alacak, onların kendi kendilerini denetimli sağlayacak araçları hayata geçirilmesi gerekmektedir. Yeni yasa bu başlığa da dokunmuştur. "Feshin geçerli sebebe dayandırılması" düzenleyen 18. maddede bu tür yaklaşımı önemli bir aracı olmaktadır. Bu maddede göre "Özellikle ve daha fazla işçi çalıştırma işyerlerinde en az altı aylık kademi olan işçilerin belirsiz süreli iş sözleşmesini fesheden işveren, işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından ya da işletiminin, işyerinin veya işin gereksinimlerinden kaynaklanan geçerli bir sebebe dayanarak zorunda olabilir". Oldukça nötr ve "anlamı" görünümüne bu yaklaşım örne haddinde, "geçerli sebebin" iş güvencesi açısından aslında hiçbir anlamı olmadığı da anlaşılmalıdır. Kapsadığı işçi sayısı açısından oldukça daraltılmış olan bu düzenlemenin iş güvencesi sağlamak yerine asıl amaç olan işçiyi kendi kendini denetlemesini, işi daha fazla, yoğun ve verimli yapmasını sağlamak olduğu anlaşılmalıdır. Aslında bu durum yasamın ilgili maddesinin gereksiniminde de açıkça ortaya konmuştur. İşçilerin "yeterliliği" ve "davranışları" işverence kolayca işçiyi işten çıkarma olanağı sağlamaktadır. Gereksiz göre işçilerin yeterliliği retaraları olarak benzer işi güvencelerinde daha az verimli çalışma, güvenceli ilişkilerden beklenenden daha düşük performansla çalıştırma, işe yoğunlaşmasını güvence altına alma, uyum yeterliliği ve benzeridir. Geçerli sebebin oluşturulması işçilerin davranışları ile işverence zarar verme tedbirleri yaratmak, arkadaşlarının işverence karşı çıkmasını, gereksiz yere tartışmaya girme, uzun telefon görüşmeleri yapmak, arkadaşlarından hoş para istemek ve benzeri davranışlardır. İşçiyi daha yoğun ve verimli olmaya zorlayan bu nedenler, işçinin artık bir usta, işverence ya da bir başka şey tarafından denetlenmesini de gerektirmektedir. Belleğin nedenlerle her an işten çıkarılmaya düşünen işçi kendi kendini

denetim altına alarak denetleyecektir. İşsizliğin ve yoksulluğun büyük boyutlara ulaşacağı bir ekonomik yapıda işten alınmama için birisi çaba sarf edecektir. Bundan daha iyi işsizliğin kontrol aracı da olamaz. Uysal işine yoğunlaşmış, işverence kuşusuz saat eden bir işçi tarif ediyor yeni yasamın 18. maddesi. Yani, bu düzenlemeler, yukarıda açıklanmış olan panoptikon iş ilişkisini ve temel fikirlerini ustaca kurmuş oluyor.

Biyoloji ince bir düzenleme yapan yasamın 18. maddesinin izlenim fikirleri ise yukarıda belirttikten düzenlemelerin istenildiği için bir süre işi- yi gümmekten başka bir anlam taşımıyor. Çünkü işverenler her zaman için "yetersizlik" ve "davranışları" ile ilgili olarak işçiyi işten çıkarma olanağına sahip bulunmaktadır. Bu nedenle "sendika özgürlüğü", "örk, renk, cinsiyet, medeni hal, aile yükümlülükleri, doğum, din, siyasi görüş ve benzeri nedenler" ile işten çıkarmanın yapılamazlığı bu yapılarca da yeterli değeri tutulmasına, işçiyi işten çıkarmada "geçerli neden" sayılmamasının hiçbir anlamı yoktur. Türkiye'nin uygulamada bugüne kadar yasamış olduğu, özellikle her türlü yasa olan 1475 ve 17. maddede uygulanan bunun açık kanıtıdır.

İşverence kuşusuz saat eden işçi düzenlemesi maddelerden biri de yasamın 22. Maddesi olan "Çalışma koşullarında değişiklik ve iş sözleşmesinin feshi"dir. Bu maddede göre "İşveren, iş sözleşmesiyle veya iş sözleşmesinin eki niteliğindeki personel yönetmeliği ve benzeri kaynaklar ya da işyeri uygulamasıyla oluşan çalışma koşullarında esaslı bir değişiklik ancak durumun işçiyi zorunlu olarak bildirmek suretiyle yapabilir. Bu yönde uyum olanak yapılmayan ve işçi tarafından altı iş günü içinde yazılı olarak kabul edilmeden önce işveren işyerinde değişiklikler işçiyi başlatır. İşçi değişiklik önerisini bu süre içinde kabul etmezse, işverence değişiklikler geçerli bir nedene dayandığı veya feshi için başka bir geçerli neden bulunduğunu yazılı olarak açıklamak ve bildirim süresince uyumak suretiyle iş sözleşmesini feshedebilir". Yasa tekniği ve dili açısından işçi lehine bir düzenleme gibi görünse de bu madde aslında işten çıkarmanın bir aracı olarak başka bir şey değil ve iş güvencesi sağladığı düşünülen yeterince maddelerle de anlaşılır ve estetik kalmaktadır. Bir başka ifade ile bu madde, işverenlerin çokça tepkisini çeken iş güvencesinin kaygı ile verdiği keçe ile alınması bir aracıdır.

Yasa, her maddesi ile kimin yararına düzenlenmiş olduğunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Yasa dili zaman zaman aracı olmaya yönelik bir biçim olsa da bazen bunu bile gerek duyurmaktadır. Toplu işçi çıkarımı düzenleyen 29. maddede de bu türden bir düzenleme işlenmektedir. Maddede göre, "İşveren, ekonomik, teknolojik, yapısal ve benzeri işleme, işyeri veya işin gerekliliği sonucu toplu işçi çıkarımı istediğinde" tek bir "sorunluluk" ile karşı karşıya en az otuz gün önceden bir yazılı iş, işyeri sendika temsilcilerine, ilgili bölge müdürlüğüne ve Türkiye İş Kurumuna bildirmek. Bu madde ile işverence büyük bir kolaylık sağlanmakta, iş güvencesi ile ilgili düzenlemeler kaldırılması sağlanmaktadır. Örneğin "ekonomik, teknolojik, yapısal ve benzeri" nedenlerle işveren istediği zaman yüksek ücret alan işçileri topluca işten çıkarabilecektir. Bu işçilerden önce işe alacağı düşük ücretli işçilerle de altı ay beklemek gibi yükümlülükten kurtulacaktır. Yasamın bu maddesi, mevzuat bütünlüğü, işçiyi yüksek ücretli işçiler çıkarıp, yerine düşük ücretli işçileri almaya düzenlenmektedir, toplu işten çıkarılması değil.

Yukarıda genel gereksinim ile de değeriendirilme çalıştırma yasamın temel amacı, kimlikte, eğitimde, kendine güvenini kaybetmesini, geleceği yönelik kaygı denetlemesi, geleceğin umudunu kesmisi, işverence kuşusuz saat eden, kendi kendini denetleyen işçi yaratmaktır. Böyle bir işçi artık tam anlamıyla işçi hazırdır. Bu durumda bu işçiyi yoğun çalıştırmak kadar, zaman açısından daha düşük bedelle fazla çalıştırmak da mümkündür. Fazla çalıştırma düzenleyen 41. maddede, çalışma süresini düzenleyen 63. ve 64. maddeler zaman açısından çalışma süresini azaltarak artı değeri ve sınırları ortadan kaldırarak temel araçların daha başka bir şey de olabilir. 41. maddede göre artık fazla çalışma gün üzerinden değil saatlik denetleme üzerinden hesaplanacaktır. Yani, günün sekiz saatli aşan tüm çalışmaları artık, denetleme sistemi çerçevesinde, fazla mesai ücreti ödenmeyecektir. 63. maddede göre ise denetleme sistemi çerçevesinde işçiler günün 11 saat kadar çalıştırılabilir. Bu durumda haftanın otuz günü çalışan bir işyerinde işçiler her ayda bir hafta boyunca kesintisiz çalışır. 64. saat çalıştırılmaktadır. Haftada 66 saatlik çalışmanın 19. yarıya, 20. yüzüye hıngına altı olduğunu, işveren düzenleme çalışanları lehine sosyal politika çerçevesinde azaltıldığına bahırılmaya gerek var mı? Üstelik işsizliğin azaltılmasında en önemli aracı artık çalışma sürelerinin kısıtlanması gereksinimini tartışıldığı günümüzde. Ancak, çağdaş ve AB müktesebatına uyum amaç edilmiş yasamın çalışma sürelerini kısıtlanması gibi bir amaç yoktur, tersine çalışma sürelerinin isteklerini selenenir, işverence kim için uzatılmasını temel hedef edinmiştir.

Yasamın yukarıda değeriendirilen bazı maddeleri bu yasamın neden ve kimin için çıkarıldığı tüm açıklığı ile ortaya koymaktadır. Temel amaç, emek piyasasını estetikleme, kuralsızlaştırma, emek gücünün hem çalıştırma süresi açısından hem emek yoğunluğundan dolayı sınırlanması denetim altına alınması. Bunun önünü sağlamak için de yasamın mima rüsünü, kurumsallaşmış kapitalizmin gereksinimi ihtiyaçları karşılayacak şekilde oluşturulması gerekmektedir. Yasa bu mimarisi ve dili başına ile yerine getirmiş görünmektedir. Ancak, 12 Eylül'de bile değeriendirilen, değeriendirilmesi yönündeki işçilerin taleplerine rağmen buna cesaret edilmeyen bu yasa değeriendiriliminin mesajları olarak yerine getirilmesi gerekmektedir. Bunun için "zararlı" bir kurama ihtiyaç vardır. Bu da "sosyal diyalog" adı altında tarafların oluşturdukları, "bilim" sıfatını taşıyan bir kurum ile yerine getirildi. 8. Sektör bu durumun farkında olarak şundan söylemekten kaçınmamaktadır: "Türkiye'de çalışma/soy- mal işçiyi bir kanun tasarıyla yasalaşmasında, bir ilk yaşamını, hükümet, işçiler ve işveren kesimlerinin, belledikler, akademisyenlerden oluşan bir grup tarafından hazırlanan bu tasarı üzerinde uzun bir süre yoğun çalışmalar yapılmış ve sonuçta ortaya konan bu kanun, çok büyük adımlağı belirlediği kesimlerin eseri olmuştur".

Sabancı, bu yasamın işverence ile ilgili akademisyenleri, çok uzun süreçte uzlaşıcı tavır ve anlayışlarını sınırladığı yazılmadığı aşırı değeriendirilen işçi ve işveren Sendikaları Konfederasyonlarının değerli Başkanları'nın ve TRMM'de milletvekillerinin çıkarıldığı bir yasa olarak değeriendirilmektedir. Oysa yasaların iktidardır, "bilim" kurulları değil, zamanın, toplumun güçlü olan tarafı yapar. Bu yasa da sistemde ki zamanın güçlü kesimi işverence, işsizliğin yasayı çıkarılmasını istediği işçi kesiminden de önemli sayılabilecek bir tepki ile bile karşılanmadı. Bunda yapılacak bir şey de yoktur. Kendine güvenini yitirmiş, sürekli yarı kaygısı ile yaşamını idare etmekte için her şeye canı olan bir işçi taşıyan işçilerden başka bir şey de beklenmez.

İş güvencesine sahip olan bir işçi çalışırken bugünden ve geleceğinden kaygı duymaz, güven içinde yaşar. Ne var ki, "küreselleşme" denilen yaşadığımız süreçte çalışanların bugünden ve yarından emin olmaları istenmez. Çünkü, onlar ne kadar korku ve kaygı içinde iseler o kadar uysallaşır, her şeye boyun eğen teslimiyetçi bir kimliğe, kişiliğe burunmuş olurlardır. Kuşkusuz bu kişiliğin yaşama yansımaları ise oldukça farklı olacaktır. Yeni İş Kanunu'ndaki düzenlemeler, tam da bu türden bir işçi kimliği, kişiliği oluşturmaya çalışmaktadır. Hem İş Güvencesi ile ilgili düzenlemeler hem de İş yasasındaki düzenlemeler çalışanlar için büyük bir gözetilme olup, işyerlerini birer F Tipine dönüştürmüştür.

Yeni düzenlemeler ile işçilerin artık işverenler için daha kolay denetim altına, emek gücü hem zaman hem yoğunluk açısından daha kolay değeriendirilme olanağı yaratan büyük birer hırsızhaneye dönüştürülmüştür. Birer hırsızhaneye dönün bu işyerlerinin temel özelliği işçi 1791 yılı da ilgili "reformcu" Jeremy Bentham'ın Panoptikon hırsızhanelerine benzerdir. Kuşkusuz mekan olarak değil, felsefe olarak. Panoptikon hırsızhanesi planında merkezde bir denetim mekanı çevresinde de hücreler olan bir bina tasarlanır. Hücredekiler gözlenip gözlenmediğini bilmezler, ancak sürekli olarak gözlenirler diye düşünürler. Çünkü hep kendilerini gözleyen hissinin olduğunu düşünürler, ama dışarıdan gözlenemedikleri için ne zaman kim tarafından denetlendiklerini, gözlenmediklerini bilmezler. Yaşamın istenen doğru sürekli güvenceli olduğu ve denetlendiklerini düşünürler. Hücrelerinde ise saklanacak, gözlenerek bir yerleri yoktur. Her şey açıktır. Bu durumda mahkumlara kurallara itaat etmek, "uyum"lu davranmaktan başka bir şey kalmıyordu. Tersine sorgulamak bile anlamsızdı. İşte Türkiye'deki çalışma hayatını denetleyen yasalar da bunu gerektirmekte, işçilere işverence karşı itaatkar olmak ve uyum içinde emellerini yerine getirmek için bir seçenek bırakılmaktadır. Kesaca bir iki örnek ile bu büyük gözetilme ve işçilerin birer panoptikon hırsızhaneye dönüştürülmesini açıklamakta yarar var. Bir işçi iş güvencesi sağlayan en az 30 işçinin olduğu yerde çalışır ve altı aylık kademe sahip olma gibi koşulları yerine getirse de iş güvencesine sahip olamamakta, sürekli olarak iş güvencesi olanaklarından yararlanamadan işten atılma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Çünkü, işveren bir işçi her an işçinin yeterliliği ve davranışları nedeniyle işten çıkarabilir. Çalışma temposuna ve üretkenliği bir işçinin fiziksel ve zihinsel gücünün ilerinde belirleyen bir işveren için bir işçiyi her zaman işten çıkarmak mümkündür. Örneğin en çalışkan işçinin bile gündüz 85 günlük üretileceği bir yerde işçinin yeterliliği içinde 100 günlük, ilerinden belirlediğinde işçi için sadece sadece tek bir seçenek kalmaktadır: işten alınmama için, ustabaşının, işin denetimine bile gerek kalmadan "gönüllü" olarak konular hedefe yaklaşmak için yoğun bir çaba göstermek, diğer işçilerden daha az günlük üretmek. Bu yöntem, bu otodenetim işçinin verimliliğini artırarak, onu yoğun bir çalışma temposuna zorlarken, işverence karlarına kar katmaktadır.

İş güvencesi ile ilgili yasal düzenlemeler panoptikon hırsızhanesi ile bir denetim ve itaatte sağlar da iş yasası bundan geri kalmıyor. Hayır, İş Yasası yeni değeriendirilme bu büyük gözetilme daha da pekiştirir. İş Yasası'nın 2. Maddesindeki "asıl işveren-alt işveren" olarak adlandırılan taşeronluk bunun en önemli araçlarından biridir. İşçilerin kimlik ve kişilik açısından önemli rol oynayan bir düzenlemedir. Başlangıçta güçlü sendikaların etkisizleştirilme için hayata geçirilen bu uygulama, artık düşük ücretli işçi çalıştırmanın, iş güvencesinden yoksun hareketin, kurumsallaşmış hakları vermemenin, kamu kesiminde işsizleştirilmenin aracı olmuştur. İşsizliğin yüksek olduğu Türkiye'de aşırı ücretli alan- da bile çalışmaya razı olmaları var olduğu bu zamanda taşeron işçileri baskın ücretleri bile istemekten çekinmektedir. Dönemli bir gelir elde etmeden yoksun kalan işçiler ekonomik yaşam kadar işverence kuşusuz saat eden nedeniyle sosyal yaşamlarında da önemli sıkıntılara karşı karşıya kalmaktadır. Eve döneni gelir getirmeye, yoğun çalışma, her an işsiz kalma riskini taşıyan işçiler yoğun bir stres baskısı altında kalmakta, adeta bir hırsızhanede yaşamaktadırlar. Uysalsız davranışları ile oldukça ağır olmaktadır. Sürekli hayat yarattığı gerilimin sonuçları oldukça ağır olmaktadır. Öke değürlü ve sağlıklı bir mücadele yerine, ikel ve sağlıklı bir tepkiye dönülmekte, ailesine, sinifına, topluma yabancılaşma süreci hızlanmaktadır. Yasa bu süreçte gereksinimlerini sağlayacak önemli düzenlemeler içermektedir. Sosyal politika denetim ile yitirilen boyuna sınırları zaman ve yoğunluk bakımından acımasız bir sınırlıya labi tutmakta, hem de sermaye birikiminde, artık değeri, sınırlarını ortadan artırarak emek gücünün katkısını daha da artırmaktadır. Yasamın temel amacı da bunu sağlamaktan başka bir şey değildir. Bu tam bir kapsaldır, emek gücünün, emekçinin kapatılması. Kuşusuz panoptikon felsefeye uyum olarak, Kaplan, her yerde mevcut ve geliştirilebilir hale gelen iktidardır. Bu kadar sürekli yeni çarklar icat etmekte, işçilere atomize etmekte, hareketsiz, tepkisiz kılmakta. Panoptik yasa işçi sınıfının gündelik yaşamına girmek, hayatının her anında varlığını duyurmaktadır. Bu nedenle panoptik iş yasası Türkiye burjuvazisi için bir devrim, işçi sınıfı için bir yıkımdır. Ancak, hayatın her anında işverence iktidarınca gözletilen, işçinin kendisince denetlenen bir hırsızhanesi hücrelerdir. Çalışma "hakkı" yasamın hakkına zalim gelmiştir. Sınırsız kadar mı?

Tarhin geride bıraktığı denetim ve deneyimler bu tür süreçlerin beraberinde alternatifini, bu olumsuzluklara karşı birerç mekanizmaları ve rubunu da hayata geçiren örneklerdir.

Bu iktidar sürekli yeni çarklar icat etmekte, işçilere atomize etmekte, hareketsiz, tepkisiz kılmakta. Panoptik yasa işçi sınıfının gündelik yaşamına girmek, hayatının her anında varlığını duyurmaktadır. Bu nedenle panoptik iş yasası Türkiye burjuvazisi için bir devrim, işçi sınıfı için bir yıkımdır. Ancak, hayatın her anında işverence iktidarınca gözletilen, işçinin kendisince denetlenen bir hırsızhanesi hücrelerdir.

MİTOLOJİ, FANTEZİ EDEBİYATI VE HAYAL KURMAK

Fantasia (hayal) uyku tanrısı Hypnos'un oğludur. Uyku tanrısı varlıklara huzur ve rahatlık verir. Dertler, acılar ondan kaçır. Canlıları dinlendirir, onlara çalışma gücü verir. İşte hayal (fantasia/fantezi) bu özellikler içinde mitleştirilir...

A.Hayal Anıması

İtoloji insanlığın ilk düşünme biçimidir. Doğayı, varlıkları, insanın davranış ve duygularını mitler (simgeler) yaratılarak açıklar. Mitler ilkel bilincin hayale bütünleşmesidir. Zeus, Prometheus, Hypnos, Afrodit ilkçağın günümüze kadar gelmiş mitlerdir. Hepsi de tarihsel olayların izlerini taşıyor. Züme yansıyan "ik", "an"lık gerçeklik hayale bütünleşip mitlerle hikayeleştirilir.

Fantasia (hayal) uyku tanrısı Hypnos'un oğludur. Uyku tanrısı varlıklara huzur ve rahatlık verir. Dertler, acılar ondan kaçır. Canlıları dinlendirir, onlara çalışma gücü verir. İşte hayal (fantasia/fantezi) bu özellikler içinde mitleştirilir.

Düşünce tarihinde mitolojiden sonra felsefe dönemi başlar. Ortaçağda Din (teoloji) düşünmesi, 18. yüzyıldan günümüze kadar da "bilim" temel düşünüş biçimi olur. Çağımızda her ne kadar akıllı bilim çağı denses de son yıllarda özellikle "fantezi edebiyatı" ile yeniden "hayal/fantezi" dünyasına dönüyor gibiyiz. Fantezi sadece edebiyatla sınırlı değil, TV dizileri, bilgisayar oyunları, sinemada da oldukça yaygın. Tolkien'in Yüzüklerin Kralı romanı, yerli dizi Kahsar, bilgisayar oyunu Blaine Cadısı, filmlerden Matrix fantezi sanatının en canlı örnekleri.

Hiçbir şey yok ki ilhine fantezi katılmaması olsun, fantezi müzikler, fantezi vitrinler, gysiler, ev eşyaları... Yaşamın bütün alanlarında fantezi var.

Peki neden fanteziye döndük?

Serdar KESKİN / Alternatif Etkinlikler Dergisi

1998'de çıkardığı İraksamalar albümünden sonra geçtiğimiz günlerde ikinci albümü Leyli'yi çıkaran Serdar Keskin'le müzik, muhalefet ve kendisinin sanat çalışmaları üzerine konuştuk. Yaptığı işle ilgili titiz düşüncelere sahip bir sanatçıyla karşılaşmak güzeldi. Söylesiye geçelim;

Söze başlamadan yeni çıkan albümünüz Leyli'nin serüveninden kısaca bahsedebilir misiniz? İraksamalar'dan sonra bu albümü nasıl bir süreçte hazırladınız?

İkinci albüm 1998 yılında İraksamalar adı altında gerçekleştirildi. Beş yılın ortalarına doğru yeni albümün fikirleri de oluşmaya başladı. Beş yılın yaklaşan bir süreçte de tamamladık. İki ay süren sübuo kayıtları sonrasında da albüm hazırlanmış oldu. Epey zamandır bir çalışma atmosferi kurma fikrimiz vardı ve proje üsüp bunları icra edecek müzisyenlerin ortamı haline getirmek istedik burayı. Birlikte çalıştığımız birkaç genç arkadaşla yeniden de eklediğimiz zamanla ve bu ekiple iki çalışma kaydedtik. Bunlar benim ikinci çalışmam ve Kari dilinde şarkılar yazıp söyleyen Mehmet Ali arkadaşımızın ilk solo çalışmasıdır.

Müzikimizde genel olarak belirlemiş bir söylemi tercih etmişsiniz. Blues ve rock tınılarının hakim olduğu akustik gitar, bas gitar partiyelerinin oluşturduğu genel atmosferin yer yer jazz kadar uzandığı da görülmüyor, hatırla bu albümdeki Cerik Semaşoğlu'na ait "Onca" isimli parçada genel saundu yedirilmeden albümde yer almış. Bunun yanında müziğinizi

Geçmişe dönme dalemi mi? Yoksa bilim, Akıl evreni, yaşamı açıklamakta yetersiz mi kalıyor. Ya da edebiyatla, yaşam biçimiyle gelip geçici bir moda mı?

W. Benjamin'in dediği "Gerçeğe doğru tarih" mi yaşıyoruz? Yoksa Weber'in "Büyük hacim" diye tarif ettiği modern/kapitalist dünyayı hayallerimizle yeniden "hayal"iyor muyuz?

Evet neden fantezi?

Birinci neden olarak "Modern" dünyada "Akıl"ın oğulları yaşamı mekanikleştirme donuklaşmasını gösterebiliriz. Akıl bulduğu yerde başlıyor hayal kurmak. Salt akıla, bilime yaşadığımız dünyayı bütünleşiyoruz. Kendisini kaçış edebiyatı yapıyor yönünde eleştirenlere, Totkien, belki bu yüzden şu cevabı veriyor: "Kaçış" en çok gardiyanları rahatsız eder. Akıl dışı, bilinç-dışı yaşantılar arıyoruz. Bu yüzden içgüdüler, hayal kurmak, sözlerle yaşamı kurtarmak için temel bilimsel etkinliklerimiz oluyor.

İkinci yaşadığımız dünyaya acılarından kurtulma ilzemi insanları fanteziye yönlendiriyor. Savaşın bir göstereye dönüştüğü, işsizliğin, yoksulluğun amaçsızlıkla yaşadığı, kapitalist dünyada "fantezi" insanlığı tek üngörük alanı oluyor. Fantezi acımasız dünyayı kurtuluşu yatan bir mızık oca, bir saçıyış adeta. Acıdan uzaklaşma bir anlama (katasıs) halı...

betici diye indirgemek hem oldukça zor, hem de yanlış. Çünk Klasik Türk Müziği nağmeleri taşıyan melodiler ve vokallerle birlikte enstrüman seçiminde de bu tür ait tarcılar yapıyorsunuz. Örneğin ikinci albümde tabur kullandığınız parçalar var. Yine halk müziği ürünlerine karşı yaklaşımınızda buna benzer. Yine de bu albümle yerel tınılara daha da yakınlaştığınız gibi bir izlenim var. Bu konuda ne söylemek istersiniz?

İkinci farklılık itibarıyla bu yaşamı açıkça karşıladık. Ne var ki bu durumu bir ön belirleme sonucunda dışlamak doğru olmaz. Çünkü Klasik Türk Müziği ve genel olarak folklorik ürünler yabancı olduğu kaynaklar değil. Uzun zamanlar her kendim ifade ettiğim birçok projem müzikal materyali bu kayıtlardan beslenip şekillenmiş zaten. Bu çalışmalar zamanla bir deneyimi de ortaya çıkarmış olmalı.

Kendi müzikal yolumuzda ise gitarla türkülerin yorumlama çabası, bu süreçleri de etkisiyle bir kavama ulaşı ve bu çaba sürekli ayan bir kanalın. İki yılarda bağlama dersini almışım okulda, yaklaşık üç yıl. Çeşitliliğin, sanat müziğinin ve halk müziğinin toplama daha yoğun ilişkisi bir dilerde çakışır. Örneğin esimde yitir iliser 45'lik plağın büyük bölümünün sanat müziği plağının olduğu hatırlıyorum ve dilerden sıkıca izledim bunları (70'li yıllar).

Son dönemde halk türkçenyle kumlan ilişkide standart bir düzeyde ve hazır malzeme anlayışının yitmesidirği önemli sayılmayacak ürünleri popolarayan bir hava hakim. Bu duruma sıcak bakmadığımız ifade etmeliyim.

İkinci albümdeki tombul lezker Destarı, Neredeyiz Simdi ikinci albümde de Dön Bak Şu İlime gibi parçaların sözlerinde belirginleşen politik dil kullanımının yanı sıra şarkılarınızda bireysellik, iç sıkıntılar, yalnızlık gibi temaların olduğu sözler de yoğun. Şarkı sözlerinden yola çıkarak anlamaya kalkarsak bireysel olanla politik olan arasındaki bağ nasıl kuruyorsunuz?

Sözün etkiğini temaların toplumsal sorunları mesafeli durduğuna düşüncesini söylemişim ilk olarak. Toplumdaki ufkusuzluk, beycesizlik, halisi gerekleşmede yitmişliği nereye dönebilir? Bu sorunun yanından geniş kesimlere arandığı bir düşünsel ilhine dönüp, her hatırlama hali mümkün mü ve bu süreç ne tip katallarla teklifim?

Somut duruma karşı ötekini önerirken önemli ölçüde nüfuz edip de ilana ödül bir tanımlamayı gereksiz sayarak, bir öneriye ne ölçüde sahip olabilir bugünden yanna? Öteki, kendinden farklı her dinamiğe kapalı mıdır? Eğer kapalıysa muhatap ya da muhataplarından hangi ölçüde farklıdır ve özel bir kopuşu gerçekleştirebilmiş midir? Yaratılmak istenendeki "yeni" jen geniş anlamda) varlığını süz edilebilir bir alan, bir karşık, zikere bir referanslar bütünlüğü halinde geçmiştir bugüne hala geçer-

Fantezi edebiyata, fanteziye yaşamı yönelmeyi bir moda gelip geçiciliğe de değerlendiremeyiz. O insanlığın çözümlerinin, çaresizliklerinin, acılarının gerçekliğini irüsoüdür. Ancak egemen güçler bu gerçekliği kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirme politikası içinde. Bülent Somay bir söyleşisinde Fantezi Edebiyat'ın kalıtıma her tür değerden uzaklaşma... evliliğini söylüyor. Fantezi ruh halimiz, belki bu derece olumsuzluğa dönüştü. Fantezi yönelimimiz bütünüyle teslimiyet içinde değil, içinde protesto dinamizmini hala taşıyor. Ancak "hayallerimiz" popüler kültürün tüketim yoldaşıyla yitmiştir.

Fantezi edebiyat ya da genel olarak hayallerimiz kintime, içketime çözümlüğüne dönüştü belki, ama içinde eksik olan bir şeyler var. Bir "Geleceği" yakalama değil de "AN" yaşama var hayallerimizde sarkı. Özgürlük hareketlenmesi değil de, acıdan anlamaya sınırlı kalış... Hayallerimiz ateş almıyor gibi.

Bütün mesele "Hayaller gerçeklerden öcedir" diyen Rinstein kasıflığı ve Che Guevara'nın "Hayallerin kadar özgülsün" sertliven ciliğindeki büyüü yakalamak olsa gerek.

İlişim ve gücünü koruyor olmasın? Gerçekten kültürel kaynaklarımızda kurduğumuz ilişki de bugünkü anlamıyla ve biçimlendirmeye dönük ne ölçüde hassas ve samimi bir toplum olarak? Sosyolojinin değ gibi bir soru yığın çıktı ama bu tip soruların yanıtlarını uğraşırken ve hayali telerken sadece ben değil bir çok insanın terkedilmiş, yalnızlık, geniş anlamda eksiklik gibi ve bunun yaratacağı travmatik bir ruh haline yaklaşıcağın söylemek ya da düşünmek yanlış olmaz sanırım.

Son olarak söylediğim nedene ilk albümdeki şarkıların iç tartışmalarıyla gündeki şarkılar arasında bir devamlık ilişkisinin varlığını süz edebilir. Bireyin hayata ile toplumsal hayata seningiği anlamındaki gerilimi ve bunun sonuçlarını mümkün olduğu kadar geniş kesimlere ulaştırabilir argümanlar ortaya koyarak açıklama ve alternatif önerme çabası kolay bir iş değil ve toplumu dışlayan bireylerin müziğiyle yakından ilişkili. Sanırım bu ilişki ve sağlık beyinlerin çalışması, zamanın da, insanlığın da özüne açarlar. Hayatın hazırlama bilimsel zamanlara ertelemek, bireysel deneyimleri yitmişliğin deneyimlere feda etmek doğru bir anlayış değilir bence ve yaşadığımız süreçte toplumun farklı kesimlerini, birbiriyle ilişkili kesimlere dışlandırdıkları statükocu zihniyetin devamına yarar. Abartılı bir zırfecik zaman karşusu, gündüzi kaybetmek gibi bence hakısı bir durumu kabili kalacaklar. Gerçekten alternatif hayal, bu yanımız geçmeden gerçekleştirebilir zaten, çünkü alternatif canlıdır.

Müziğe profesyonel olarak başladığınız dönemdeki ürünlerinizle bugün aramızda geniş bir açı farkı var. İçinde bulunduğunuz projeler ve

Somut duruma karşı ötekini önerirken önemli ölçüde nüfuz edip de ilhine ödül bir tanımlamayı gereksiz sayarak, bir öneriye ne ölçüde sahip olabilir bugünden yanna? Öteki, kendinden farklı her dinamiğe kapalı mıdır? Eğer kapalıysa muhatap ya da muhataplarından hangi ölçüde farklıdır ve özel bir kopuşu gerçekleştirebilmiş midir?

kişisel albümlerinizi gözle aldığınızda, müziğiniz nereye doğru gidiyor?

Bu farklılıklar kaçınılmaz. Katıldığımız farklı projeler müzikal yeteneklerimizin alanını genişletiyor ve öğretici oluyor. Bunlar toplumda kendi duyduğumuz oluşmasında da çeşitli birer bırakıyor ve ila ki daha bireysel planda üretilebiliriz de yansıyor. Müziğimiz nereye doğru gidiyor? Bu zor bir soru. Sanırım nereye gittiğinden çok, ortaya konduklarıyla içimizdeki sesler ve ritimler arasındaki tutarlılık benim için daha önemli. Bu ilişki sınırlı süreç müziğim her ne kadar akıp gidebilir. Bir sakıncası yok yani.

Sanat üretirken bulduğu anlam kadar "tüketildiği" veya daha doğru anlamıyla algılayıcı ulaştığına da yeniden değerlendiririz. Üretimlerinizdeki seccimlerinize popüler olma kaygısı taşımadığınız ortada, yine de ürettiklerinizi toplumsal alanda nasıl bir karşık bulacağın umuyorsunuz?

Toplumsal alanda bir karşık derken bir statü sığılılığı kast ediliyorsa, bunu kendime belirleyici bir hedef olarak koymuş değilim. Yine yukarıda da söylediğim gibi daha çok bir iç tartışmayı içeren şarkı-

larda ben toplumun belli kesimlerinin sözcüğüne yapıyorum. Çünkü söz konusu olan kamusal alandır zaten. Ne var ki iletişim ve dil sorununa ortadan kaldırmıyor. Mevcut zemin ve bu durum kendim arzuladığım ölçüde ifade etmenin önünde engel. Sonuç olarak bir ön belirleme olması da yapıtların önemli ölçüde kentsel bir duyarlılığa karşık geliyor. Müzikal olarak da çok alışıldık bir biçimden süz ediliyor. Bu durum ortaya koyduğum ürünlerin yaygınlığını istemediğim anlamına gelmesin. Üzerdiğimiz beğenilin zamanla daha fazla karşık bulması beni heyecanlandıracaktır.

Piyasa koşullarının dışında sanat üretimine katılmak sanatçıya ister istemez alternatif durum kazandırıyor. Bunun dışında sanatçının yaşamın bütün bileşenleri gibi siyasal bir özne olduğunu düşünürsünüz. Fakat bu özne okus kendi yaşam alanlarından beslenen bir potansiyel. Üzerden bakınca alternatif kültür ürünleri yaratmak kadar bunların dönüştürücü özellikleri göz önüne alınarak toplumsal yaşamı nüfuz ettirmekte belki piyasa karakterinin reddedildiği kültür sanat kurumlarıyla önemli. Sizce muhalif sanat ve sanatçılar toplumsal alanla daha derin bağlar kurabilecek projelerin kaygısı duyuyorlar mı? Toplumsal alan popüler kültür ürünlerinin hakimiyetine mi terk edilecek?

Kültür sanat alanında muhalif bir duruş yaratmak için toplumun dinamik bir yapısı önemli. Mevcut toplumsal örgütlülüğe farklı sınıf ya da kesimlerin belirsizci öabirleklere yerleri dinamiklere sahip olduğuna inanmıyorum. Statükocu zihniyet,

bu toplumun bilinç altında mesru bir davranış alışkanlığına dönüşmüş önemli ölçüde ve bu mesruyet mesrut kültürel yapıyla yüzleşmenin önünde engel. Bu anlamda sosyal konumlanmadaki farklılığa rağmen, kültür-sanat bağlamında da farklılaşma sınıf veya kategorilerden süz edilemez. En geniş anlamda ise popüler kültür ve anaçlar nezdese bütün toplum açısından üstünde anlaşılabilir ve tartışılabilir bir ortak parda gibi duruyor.

Bu tip yapılandırıcı söz konusu bağlamda belirleyiciliğini sürdürdüğü de bu sorular süzer. Ayrıca sanatın çeşitli alanlarında aykırı duran ürünler dışı de vardı, bugün de var, yarı da olucaktır. Sorun bunları üretin sanatçıların yokluğu ya da sanatçıların özneliğinden ziyade, toplum söz konusu ürünleri tüketmeye ne kadar hazır? Bundan emin değiliz.

Son olarak bugünün ihtiyaçlarına önemli ölçüde kavram ve çözüm önerme zemininde proje üretken ve zamanla potansiyel yaratma iddiasındaki siyasal ifade sınırlarının aşılmasına tank olursak, söz konusu zeminde de daha kıvamında ve daha fazla örneklerle karşılaşacağımızı söyleyebiliriz ve umutlan...

Azınlık İçi Azınlık Olmak

mun puslu efsanesinin bizim kavimden olmadığını anladığımda sasırmistim kuvvetle. Kötü örneklerle komsu kavimlere güvensizliğimi pekiştirmek güven veriyordu bana. Ama ah Sadri

Hayko Dağdör

Türkiye Türkleridir di Hürriyet Gazetesince ve çocukum ben. Bin milyona yıllık Anadolü'de, şu kısacık zaman diliminin ne olduğunu anlamaktan acis bir çocuk!

Oysa ebeveynlerimiz anlatıyordu bazen. Ve kocaman dünyaların kavranması gerekiyordu ama çocukum ben.

İlk anladığım bir farkım olduğuydu diğerlerinden. Azınlıkım. Üstelik Ermeni bilim ve hatta Hristiyanım ben. Ya da hepşydim de sonradan birleştirebilmişim parçaları. Azınlık, yani çok olandan farklı, nüfusu az bir kavmin şerefleri bir üyesiydim. Ve biz daha doğru, daha haklıydık onlardan. Tamam beraber yaşıyorduk fakat en iyisi hile hassas zamanlarda, yer geldi mi ayırtırdı bizi ve uyanık olmalıydık. Her şey ne de güzeldi aslında o zamanlar. Biz ve Onlar. Ama biz güzel, biz doğru, biz meşru... Her cümlem bir parantezle açıp, bir parantezde kapatılıyordu ve ben güven içindeydim. Kimliğim tarifliydi ve 20 sayıydı o zaman kimlikler... Belki de tek sayfa olmaya mecbur tutulduğunda nüfus cüzdanım, hangi bilgileri sağdıracağına karar verememek sarımsı ilk beni. Ya da Sadri Aışık'ın, o çocukluğumun puslu efsanesinin bizim kavimden olmadığını anladığımda şaşırmasın kuvvetle. Kötü örneklerle komsu kavimlere güvensizliğimi pekiştirmek güven veriyordu bana. Ama ah Sadri Aışık. Sen hızdır olmalıydın... Benim kafam ilk sen karıştırdın...

Senin yüzündendir Ada'da Bülen'in cenazesini sabaha kadar o garip minareli caminin kapısında beklerken diğer kavimdaşlarımız bana hayretle bakması. Artık ben bütün kalbimle sevmek istiyordum. Dikkatli olmadan, koelmadan, güvenerek... Bırak gidi santraloforluktaki ve içten değildi übir tırtılsı. Bana ters geldi. Ve ben lıyce şaşırınca tek sayfa kimliğimi nasıl dolduracağımı, aldığım duyguları yitirdim ve yarım aitim o kağıt parçasını. Artık millî, artık dini motivasyonlarla bakamıyordum hiçbir insan evladına.

Ve maalesef azınlığın içinde biraz daha azınlık kalmıştım ben. Hiçbir umanda hiçbir çamaşıya uzatılmıyordum halatımı ve yorulmuşum açık denizlerde yüzmekten. Bir de Orhan Veli çıkmıştı başıma Garip hikâyelerle karıştırıyordu kafamı ve benden başkası anlamıyor, hissetmiyordu sanki onun duygusuna. Çocukluk dünyamı çeviren çarklar tak etmiş. Sosyalleşmişim.

Oysa Tuncel'de askerken bile Rumca, Ermenice kasetlerle haykırıyordum özlemimi Münzar'a. Laf aramızda bir de Hakan Taşyan'dan doktor şarkısı. Bı, böyle geçince çocukluk ve gençlik O zaten hep dağlarla dolmuş oluyordu medeniyetimin krallığı. Oysa ben diğerlerinin yanında hep bizim tarafın yakın duruyordum. Ortalarda kaldık yani.

Asimilasyon diye korkuyorduk 6 milyarlık dünyanın 60 bin kadarcık oluşturduğu İstanbul Ermenileri ve ben her zamankinden fazla üzülürken Barlev'in şarkılarına artık daha iyi tarif ediyordum 2001 yılının Azınlık İçi Azınlık Hayko'sunu.

Masalesef akvaryumun içindeki Japon balığı kalamadım, özgürleştim ve ancak böyle ifade edebildim varlığımın yeryüzindeki duruşunu kendime. Herkesin ailesindeki, 6-7 Eylül'de onları yağmadan kırtaran kabraman, öbür kavimden insanların hikayesi daha çok etkilemişti beni yağmaya gelen yüzlerce insana kıyasla. Bırışkımdan artık Anadolü'değünle ve ulanmıyordum şarkılığımın.

Ve hala kızıyorum biraz da Ermeni cemaatinin çıkarları, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin çıkarlarıyla ortaklık tutuklarına. Çünkü biliyorum benim ve onun çıkarlarının bizleri bastırması ve dar günlemlerle sıkması zihniyetlerle otak paylaşıda keşif meyeceğine. Karşılaştık her şeyi birbirine. Astımla omandan karışabilir, sevebilir, rengimiz turuncudan mora dönmeden kalabiliriz bu topraklarda.

Kıymınlar, 6-7 Eylül'ler, Vakıf Araştırmaları Yasaları, Millî Eğitim eşitsizlikleri vs. Bunları Taylan, Belma, Oya, Uraz istemedi. Onlar annemin yemeğini benden çok seviyorlar çünkü. Ve on-

larla tamamlayabilir ve yaşayabiliriz ancak mutluluğumuzu. Biziz biz gibi sevenlerle. Bütün gökkuşağı renklerinin yan yana dizili durması veya karışması korkutmuyor artık beni.

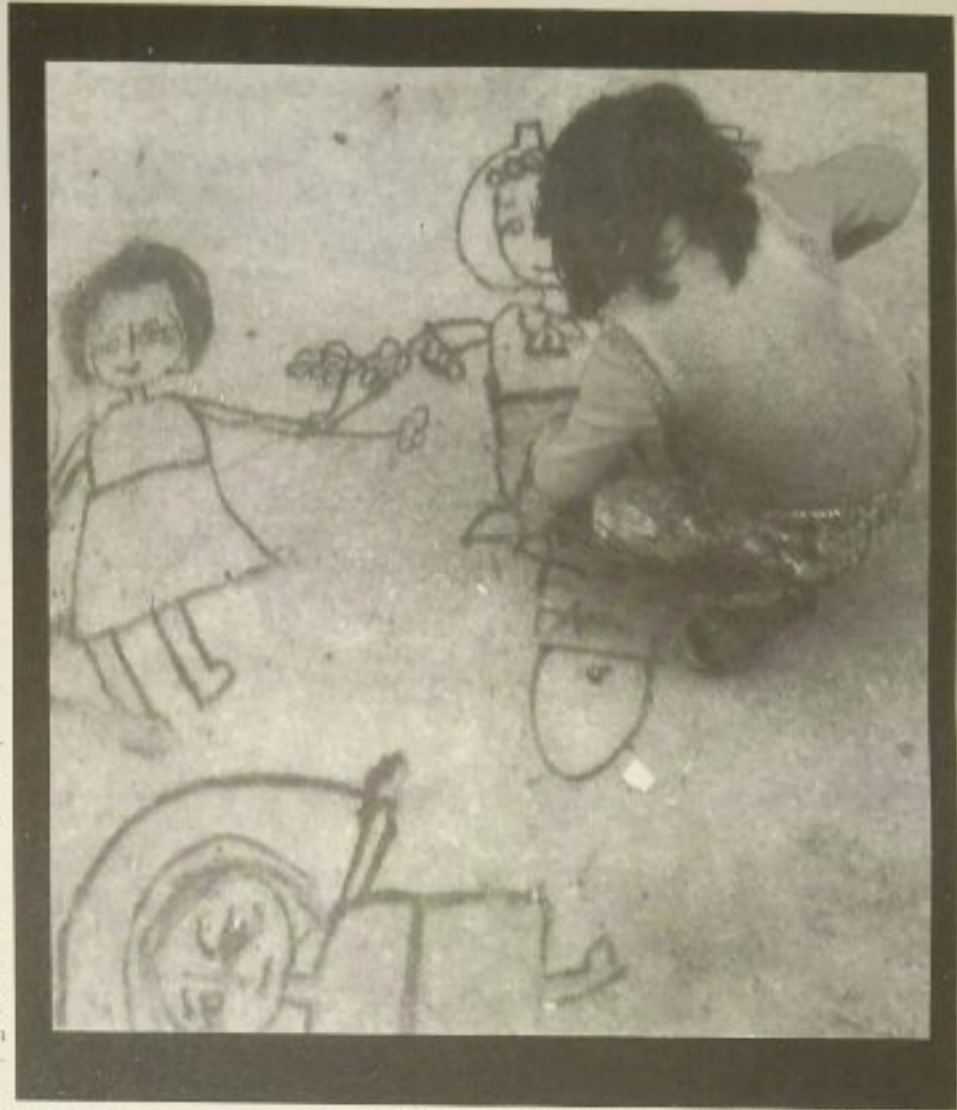
Korkmuyorum paylaşmaktan ve paylaşılmaktan. Oysa 7 rengi alacakaranlığa çevirmeye çalışırsanız değil midir asılan hakimiyet. Sanayileşenler, uluslaşınlar, soğuk savaşınlar, globalleşenler, terörist pilotlar ve biz 60 bin İstanbul Ermenisi. Sığamıyorum bu kabağa ve bir şablonla çizmeyin artık beni.

Hepiniz kadar Ermeni, hepimiz kadar topık seven, hepimizden çok insan kalabilmek kaygısıdır benimki. Farkındayım ve anlıyorum.

Ve direnişimi Kıdvan Akar'ın anlattıkları ile sokakta Ermenice konuşma!ktan korkan zihniyetler arasında kıyaslıyorum ben.

Tarafar arası sıkışıklıkansa taraflar üstü hümanizimimi yaşamak mutlu kalıyor biraz beni.

Militaryan mezunu olacak kadar millî, Mayıs dualarını kayırmayacak kadar ömî, insanlığı koruyabilecek kadar özgür kalmak istiyorum biraz. Ve klarnet çalmak isterdim en çok. Her dinleyişimde diüük beni ağlatsa da...Ve uzuldüm Fenerbahçe'nin 0 puan çekmesine...Ve böyle tarif edebiliyorum kendimi! Ölümlü dünyamın italklığını bilsem de...Ötekirim biraz. Duyguma paylaşabilenlere...

Çingenelere Vatandaşlık Yok

İçişleri Bakanlığı, Türkiye'ye vatandaşlık için başvuruda bulunan yabancılarda, "dilemlerle ve Çingenelikle ilişkili olmama" şartı arıyor. Çingene Kültür Dernekleri Federasyonu Geçici Başkanı Aksu karan "ayrımcılık" olarak nitelendiriyor.

BİA (İstanbul - Çingene Kültür Dernekleri Federasyonu) Kurucular Kurulu Geçici Başkanı Mustafa Aksu, İçişleri Bakanlığı'nı bir genelge ile Çingenelerin vatandaşlık haklarını elinden almaya hazırlanmış olduğunu açıkladı.

Aksu, "İçişleri Bakanlığı'nın hazırladığı genelgele, yabancılardan TC vatandaşlığı başvurularında aranacak şartlar arasında, dilemlikle ve çingenelikle ilişkili bulunmama şartı da yer alıyor" dedi. 2510 Sayılı İskan Yasası'nın 4. maddesinde de Çingenelere İskan ayrımcı maddeler bulunduğu belirtir. Aksu, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"O yasa 1934 tarihlidir. O tarihteki şartlara uygun olacak vatandaşlarımızı zannediyorum. O madde de, vatandaşınla güvenen olarak Türkiye'ye gelirler arasında casus olmaları, mülketeleken, yurttan kovulmuş olmaları, vatandaşlıktan çıkarılmış olmaları diye sıralıyor. Bir de çingene çingeneler kabul edilmeler diye yazıyor. O hükümler hala duruyor hâli."

Mustafa Aksu, İskan Yasası'ndaki bu düzenlemenin değiştirilmesi hakkında görüşlerinde toplandığını hatırlatarak, "O yasadaki herhangi bir değişiklik yapılmaz. O yasa dururken, şimdi de bu genelge ekli. Kısacası değil, genelge ancak yine de yanlış. Bir kere insan haklarına aykırı. AB'ye de bu şekilde girilmez" dedi.

Çingene Kültür Dernekleri Federasyonu Kurucular Kurulu Geçici Başkanı Mustafa Aksu, 17 Kasım Pazartesi günü, İçişleri Bakanlığı'na giderek, bu konuyu görüşeceğini söyledi.

Türkiye'de Çingene olmak

Aksu, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Türkiye'de Çingeneler iki ana başlıkla suçlanır. Hırsafelerle, efsanelere dayalı suçlamalar vardır. Çingenelemin insanca bir toplum olduğu zannedilir. Çingenelemin uzak durulu, bu devlet kurumlarında da böyledir, halk arasında da.

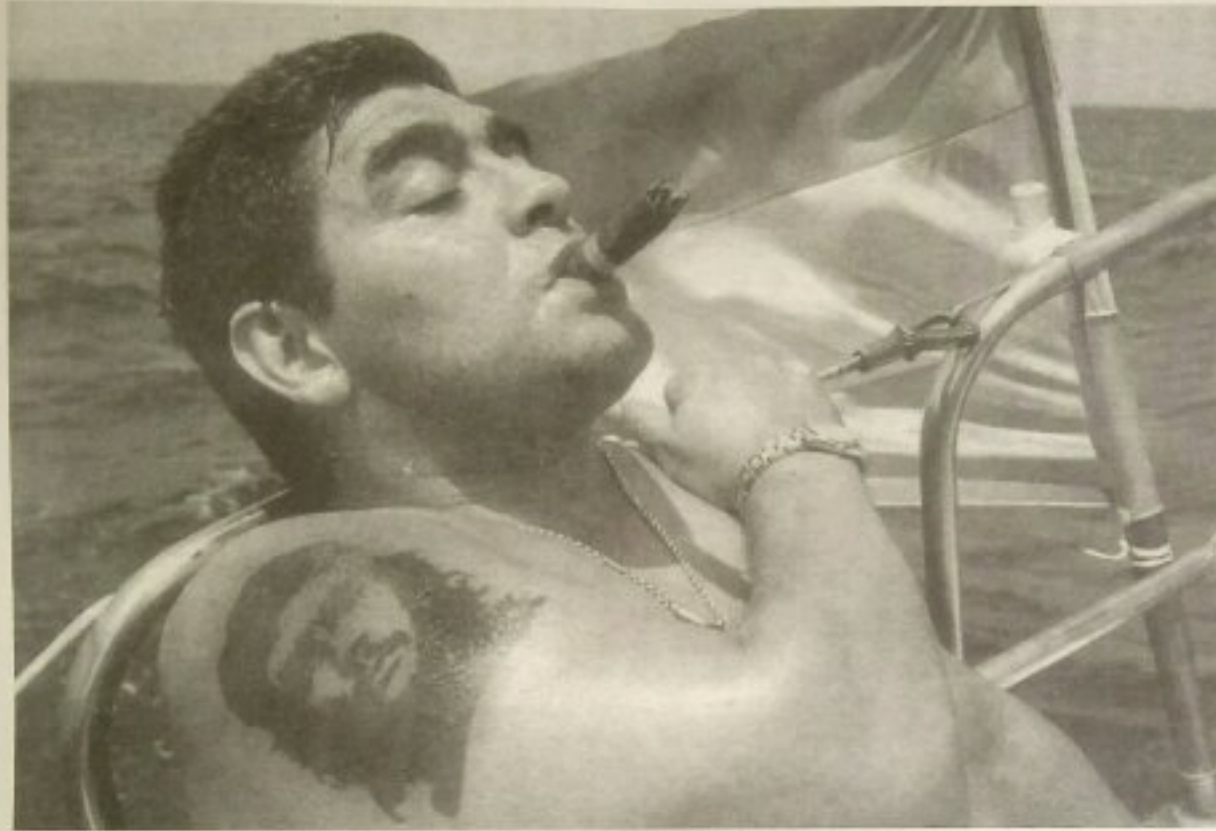
"Bir de devletin organları kurumlarının yanlış kılavuzlarında hem de bunların bir kısmı yardımcı ders kılavuzları Çingenelemleri aşağılayan, dışlayan, horlayan ifadeler yer alır.

Çingenelerin örgütleri

Örgütlenmelerinin iliminde de cesürlü emeller çıkaran Çingenelemin bugün Edirne ve Samsun olmak üzere iki yerde derneği bulunuyor. Derneğin adı, Çingene Kültürünü Araştırma, Geliştirme ve Dayanışma Derneği.

Ankara'daysa Çingene Kültür Dernekleri Federasyonu'nun kurucusu çabalarını sürdürüyor. (BİA)

Futbol endüstrisinin tercihi Black or White?

Futbol dünyasının iki öncemli motifi Pele ve Maradona geçtiğimiz yıl sahalarda yapamadıkları karşılaşmayı internetle yüzyılın futbolcusu seçimlerinde gerçekleştirdiler. Futbol endüstrisi Pele'yi, halk oylamaları ise Diego'yu seçti. Bir çok noktaları size ters gelebilir ama tavırları ve tercihleri her zaman gönüllerini Los Köşesinde yatırırlar böyle motifleri. Onlar sanki futbol sahalardan bu sisteme savrulmuş ince bir küfür gibidirler.

Hakkın Kısacası

Futbol dünyasının geçmiş geçmiş en büyük iki motifli tercihyali Pele ve Arjantinli Maradona. Bugün bu spora çok uzak bir grup insanın futbol dünyasından bir isim sorsanız herhalde en fazla bu iki isim duyarsınız. Birisi seyretmeye tevelülümüz yetmedi. Yaşı yetenler de zaten televizyondan çok sinemalardan film öncesi habercilerinde huzur görüntüleri eşliğinde ve sıyah beyaz görüntülerle seyretmişlerdir çoğunlukla. Diğerini ise televizyon salonumuz kadar getirmişti. Pele'nin aklıyla çık çalları Nazilere karşı 'safere kaçın' namli filmde bütün bir salon koltukların üstünde ayakta alkışlar ve işkârlarla, diğerinin 1986 dünya kupasında 'İngiltere'ye elle attığı golü ise esde şaşkın bir ifadeyle izlediğini hatırlıyorum.

Futbolun efendi ve temiz çocuğu Pele ile arsız, yasınmaz haylaz Maradona yeşil sahalarda değil ama geçtiğimiz yıl 100 yılın en iyi futbolcusu yarışmalarında karşı karşıya geldiler. Resmî karşılaşmalar Pele'nin gayri resmî karşılaşmalar ise Maradona'nın galibiyetini gösteriyordu. Yani FIFA anketleri sıyah olanı halkoylaması ise beyaz olanı seçmişti. İlginc değil mi? Hakkın gönlünde yatan herkeste sevgilisi, iyi insan, futbol cambazı değil dopingci, uyuşturucu kullanan, elle gol atacak kadar sahada 'adileşebilen', 'Maraba Tekevole'ci Diego Armando Maradona idi. FIFA ve futbol fabrikatörleri de Pele'nin öne çıkması için ellerinde geleni yapıyorlar ama diğerini sahadan söbüklere hâlde gönüllerden indiriyorlardı. Futbol endüstrisinin dünya egemenliğinin devam edebilmesi için gerekli motif Maradona değildi. Nasıl olsun ki? Uyuşturucu kullanan ama bundan kurtulmak içinde kendi kliniklerini değil de kolundaki dövmenin en çok sevdiği yer olan Castro'nun Küba'sını seçen bu bücrü el bette seçemeyeceklerdi. Maradona ya reklam tekli yapıp yapılmadığını bilmiyorlar ama Pele'nin tüm dünyada FIFA imparatorluğunu destekleyen markaların reklamları ile turladığını hepimiz gördük.

Futbol artık iyi olanın sadece yeşil sahadaki başarılarıyla değil saha dışında pazarlama becerisi ve çalları kuvvetli olanın ölümüne olduğu bir oyuna dönüşü. Devasa bütçeler, elbette devasa markalarla ayakta durabiliyor. Ve yine elbette bu devasa markaları taşıyacak devasa isimlerin önde ve örnek olması gerekiyor. İngiliz Beckham, Fransız Zidane ya da Brezilyalı Ronaldo, Real Madrid'in saha içi başarılarından çok saha dışı satışlarını artırmak için çalışıyorlar. Real Madrid'in ve Adidas'ın ve Pepsin'in ve Sony'nin ve... ve... ve...

Tam da bu noktada dünya futbolunun 'grişeceği' açısından Pele'ye çok iş düşmektedir. Örnek insan tüm dünyayı kredi kartları, hamburger, spor ayakkabısı ve birçok ürün için arşınlar durur. Maradona ise dünya kupası finalini bile izleyemez. Çünkü Japonya'ya girmesi yasaktır. Pele bir başarı hikayesidir. Maradona'nın ki ise kaybedenlerin hikayesidir.

Bu ne sevgi ah! Bu ne istrap

Büyük futbolcular büyük takımları mı seçer hep? Para, şan şöret peşinde koşanlar genelde evet der bu soruya. Ama bizim hüner İtalya'nın gü-

neyinden bir takımı Napoli'yi seçmişti. Kazenin ulaşılması hedefi, yok-sulluğunu bir alay konusu yaptı. Napoli, gineyin makus talihini bizim biziç sayesinde iki kereden öze yemiydi. '87 ve '88'da iki İtalya şampiyonluğu ve UEFA kupası kuzey takımları dışında ilk kez bir güney takımına gidiyordu. Napoli halkı Maradona'ya olan borcunu şehirlerinde oynanan '90 dünya kupası yarı final maçında İtalya'ya karşı Arjantin'i destekleyerek ödemişti. Fakat futbolun baronlarına bu 'güncelik' fazla gelmişti. Final maçında girdiği kırmızı kartla birlikte başlayan düşüş '94 dünya kupasında dopingten kısıp deşirdi bırakılmasına kadar sürmüştü. Tüm bu düşüş sürecinin ögesi de elbette göz be gün birileri tarafından hazırlanmıştı. Futbol oynaması yasaklandı. Bangladesh'te 20.000 kişiyin onun için yaptığı protesto yürüyüşü saşırım olayın boyutunu açıklamaya kolaylaştır. Endüstri öne dışarı atıyor, yığınlar için ne oluyor. Nede olsa futbol kalabakların sporu değil miydi? Kalabaklar stizyan futbolcusu ödülünü ona verdi, o da 'en büyük Arjantinliye', Che'ye.

Pele mi? Maradona mı?

Amaç elbette iki büyük futbol ustasını karşılaştırarak 'o mu, yoksa bu mu?' demek değil. Söz konusu olan bütçesi milyarlara dolarak bir imparatorluğun ve onu destekleyen uluslararası şirketlerin ekmeğine yağ sürmeden kendi yolunda gitmek. Ama doğru ama yanlış. Zaten birini bu kadar çıkınca sevdiğin de bu tavır. Pele bütün dünyanın sevdiği ailelerin çocuklarına örnek gösterdiği genel kabul görmüş bir futbol insanı olarak baş köşemizdeki yerini aldı. Gültüğe büyüyen futbol imparatorluğunun ticaret kanallarını açabilecek tarihi ve evrensel kabul görmüş değeri. Bizim Maradona ise bu kanalları değil aşmak doğrudan gayri meşrulaştırarak her türlü yolumu içindeydi.

Tamam bu hikayeden Maradona'nın süitlen çıkış ak kaşık ödünce anlaşılmalıdır. Elbette futbol imparatorluğunun kaynagından o da payına düşeni almıştır. Yoksu bir aileden gelmesine rağmen yoksu bir hayat sürmemiştir. İçine düşüğü uyuşturucu, malya, doping üğenti sahip olduğu servetin ve yeteneğinin doğal bir sonucuydu. İçinde bulunduğu sağlık-sız ortam vücudunu da köreltmis ve artık yeteneklerinin yeşil sahadı tekrar ortaya çıkması için vücudunun sahiya zorla çıkmasından başka bir tercih kalmamıştır. Kendini futbol dünyasının başında dolanan yasul ve yasadışı çetelerden ilüncisinin kuzayına bırakmıştı. Her futbolcunun başına en büyük belalar da zaten buradandan gelir. Önemli olan bulaymamak ya da buluştuktan sonra kurtulabilmek. Bizimki de kurtuluşuna küçük ama onurlu bir adıda, Küba'da balarak orayı tercih eden yeni bir ölsane Arjantin'i olmuştu.

Bir çok noktaları size ters gelebilir ama tavırları ve tercihleri her zaman gönüllerin baş köşesinde yatırırlar böyle motifleri. Onlar sanki futbol sahalardan bu sisteme savrulmuş ince bir küfür gibidirler. Maradona gibi, Pascal Nouma gibi.

Futbol Güzeldir...

Gazete çıkartıyoruz dediler. Eyvallah dedik. E gazete olur da futbol sayfası olmaz mı dediler. Olmaz olur mu dedik. O kadar maça gidiyosun bari sen yap şu sayfayı dediler. Kıramacak ona da olur dedik. Nasıl istiyosun öyle yap dediler. Futbola adettir işine karışılan tek-nik direktörün basar işleri gütre dedik. Kolları sıvadık.

Şimdi bu gazeteyi okuyacakları bir kısmı 'nerden çıktı bu futbol sayfası' diyebilir. Malum sol sıyah si bir gazetede daha çok ciddi meseleler yazılıp çizilir, ağır meseleler derin tabiiyetlerle geçilir ya, bilim mesele gücünün günceline göre hafif kalabilir. (Zaten yeni de sondan bir önceki sayfa.) Elimizden geldiğince meseleleri ağırlatmaya çalışarak gazetinin dengasını bozmayaya çalışarak, bize ayrdan bölümleri dokunmaya çalışacağız. Özellikle köşemizin genel bir çerçevede çizelim. Şimdi elimizde tuttuğumuz gazete kısa periyotlu olmadı için değeri düşürmüştük ve yarımları ma haliyle iki yayın arasındaki sürecin bize önemli meselelerini öze çıkararak yapıcağız. Bunu yaparken temel ölçütümüz haliyle 3-5-2 mi 4-4-3 mü hatasına saptanmadan her geçen gün daha fazla endüstriyelleyen kitlelerin spora tutulmuş içindeki güzelliği ve yine kalabaklara bu para imparatorluğuna verdiği tepkiler etrafında olacak.

Mesela son dönemin en çok tartışılan ve karşılaşılan iki 'imparatorcu' Fatih Terim ve Lucescu efendilerin hangisinin daha fazla liberal olduğunu görmeye çalışacağız. İstisna üsseral maskesinin arkasında farklı bir yüz taşıdığına söylemenin bir yararı yok herhalde. Bunu sokak takı çocuk bile biliyo artık.)

Ve İtalya ile Beşiktaş kapısına boşaltılarak VIP (Very Important Person) tribünü yapılmasına oradaki yerlerini terkedip açık tribüne geçip NIP (Not Important Person) tribünü pankartı olarak protesto edenler bizim için daha önem kazanacak. İseki dinamik önemlidir, eğerli durmaz. Hala bir de yakıştı mı ladeden yemmez.

Tribünlerin siyasallaşması mı? Yoksa saf futbol mu? Elbette gol pozisyonunun yaratıldığı heyecan dalgasına kendini kapıranlar futbolcu o en saf haliyle sevinirler. Ama tribünleri ve yeşil sahadaki adamaklı tepkiler 'vikenen' görmek istemekte en doğal hakları olsa gerek. En azından maça gittiklerinde milliyetçi, ırkçı söylem ve motiflerin yerine daha insani duygularını öne çıkışı arenalarda gözlenir.

Bu yazının Türk futbolunun unutulmaz günceli. Aykut Kocaman'ın rakibini savunan meşhur demeci duyurumuzda yazılıdır. (Bilenler bilir hani kazandıları ve şampiyonluklarını ilan ettikleri Trabzon Fenerbahçe maçından sonra rakiplerine de kendileri kadar başarılar ödüklerini, kaybettikleri için çalılıp hortlanmalarını gerektiriyor söyledikleri ve dinemin FB başkanı Ali Şen tarafından afazur edildiği meşhur demeci.)

Futbola ünsürlenmeye karşı insanileşmenin peşerresinden bakacağız. Boş geçecek bir mevsimin futbolsuz geçmesi ve para çarkının biraz daha dönmeye için yapılan anlamsız bir uluslararası turnuva. Futbol sahasında ölen Foc'nin, kalpten mi yoksa istemim kalbine daha çok para aktarmak için açılan para musluklarının tazyiklenmesi mi kaygılandığımız inceleyeceğiz.

Avrupa ya çıktığımız zaman tribünlerde Endüstriyellemeye karşı bir manifestosu olan Ultrasların yokluğu olacaktır. Almanya'da aşırı ve 'herkes için spor' diyen St. Pauli'yi özeleyp, sahalarda görmek istediğimiz hareketlerin avuçlarımızı postlayıcılara kadar ulaşması olacaktır.

Yine Almanya'da 15-30 Hareketi olarak adlandırılan maçların gündüz ve hepsinin bir saatte oynanarak yoğun bir futbol günü ile sonuçlandırılması savunan harekete selamlarımıza gündereceğiz.

Her sayfada yandaki sütunlarda bir hikaye anlatmaya çalışacağız. Bu hikaye belki katalanların Barcelona'ya yüklediği anlam olacak, belki Glasgow'da Rangers ile Celtic karşılaşmaları bünyeşhite yaşanan İrlanda sorunu olacak, belki de bir futbol insanının hikayesi. Artık kadimiza ne eserse?

Ama her haliyle bildiğimiz ve ifade etmeye çalışacağımız bir şey var ki o da, futbol güzeldir. Marabesef öne kültürel sistemini kar hessatı. (İtalyanları saymıyoruz.)

Kapitalizm ve Savaş*

"Piyasanın gizli eli hiç bir zaman gizli yumruk olmadan işlemez. McDonald, F-15'lerin yapımcısı McDonnell Douglas olmadan serpilip gelişemez. Silicon Vadisi teknolojileri için dünyayı güvenilir kılan ise ABD ordusu, hava ve deniz gücüdür." **Thomas Friedman**

Mehmet Türkoy

İnsana, topluma ve dünyaya dair tüm sorunlarda, bu sorunların tespitinde ve analizinde en kritik noktalardan biri, süreci neden-sonuç ilişkisini göz önüne alarak bağlatmaktır. Bu ilişki kurulmadığında ya da kurulamadığında, bir başka ifadeyle nedenlerle sonuçlar birbirine karşıt olduğunda, sorunu anlamak, isabetli tespitler yapmak mümkün olmaktan çıkar. "Sonuç"ların "neden" varsayıldığı tüm tespitler, yüzeysellik ve sıklıkla kurtulamaz ve olan biteni anlamayı zorlaştırmaktan başka bir işlevleri de olmaz. Bu bağlamda insanlığın karşı karşıya kaldığı tüm savaşları anlayabilmek ve değerlendirebilmek için geçmişte olanın arkasına bakmak, önümüzü sürdüğü biçimiyle değil, tarihsel bütünlüğü içinde aslı nedenlerle bulup oradan hareket etmek, isabetli sonuçlara varılmasını mümkün kılacaktır.

"Savaş karşıtlığı" bir pozisyon almaktır. Savaş karşıtlığı pozisyonunu neden-sonuç ilişkisi içinde ele almak, aynı zamanda başka nesnelere karşı olunması gerektiğini de ortaya çıkaracaktır. 11 Eylül'de ikiz kulelere saldırıyla başlayan ve hiçbir şeyin artık eskisi gibi olmayacağı yeni bir döneme girildiği iddiası, tarihsel bir perspektiften bakıldığında ne ifade etmektedir? Elbette daha önceki dönem ve savaş deneyimlerine göre çok önemli farklılıklar vardır. Ancak bütün savaşları arkasında yatan esasla dair dinamiklerin sürekliliği, bugün yaşananlarla bir kez daha izlenebilir bir hal almıştır.

İnsanlığın tarihyle eş bir tarihle sahip olan kapitalizmin tarihi, toplumsal bir sistem olarak ortaya çıktığı ve coğrafi olarak yayıldığı tüm süreçlerde karşı karşıya kalınan lokal ya da büyük çaplı savaşlar, artık bu sistemin dinamikleriyle tanımlanacak, neden-sonuç ilişkileri bu çerçevede anlam kazanacaklardır.

Kapitalist sermaye birikiminin gerektirdiği tek bir egemenlik altında denetlenen, sınırları tanımlanmış bir coğrafyanın yaratılması kısa Avrupa'da, farklı biçimlerde olmakla beraber, savaş ya da iç savaşlarla kurulan ulus devletleri ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla bütün uluslaşma süreçleri, bazı unsurları dışlama bazı unsurları içermeye pratikliğiyle, şiddetli ve savaşları içinde barındırmaktadır. Gü-

cün bu şekilde tanımlanmış alanlarda merkezleşmesiyle ortaya çıkan ulus devletler, kuruluş mantığının bir sonucu olarak potansiyel savaşların muhtemel tarafları olacaktır. Sahip oldukları ve denetledikleri birim olanaklarıyla tanımlanan "gelişmiş" kapitalist ulus devletlerin aralarında bir güç dengesinin kurulması ve/veya belirlenmesi doğrudan ya da dolaylı olarak taraf oldukları savaşlar aracılığıyla mümkün olmuştur.

Kapitalist sermaye birikim süreçlerinin dayandığı temel motif olan mümkün en yüksek "kar" gerçekleştirme anlayışı, kapitalizmin mekansal yayılmasına da beraberinde getirir. Marx'ın "Burjuvazi kendi suretinde bir dünya yaratıyor" vurgusu bir yönüyle bu eğilimde somutlaşır. Yaratılmak istenen suretin göçüne aktörleri ise ulus devletler olacaktır. Farklı mekanların olası tüm olanaklarını birikim sürecine içermesi ve bu nedenle denetlenmesinin gerekliliği, başlangıçta lokal ölçekte savaşlarda ilerdeki bularken, süreç içinde bu coğrafyaların merkez kapitalist ülkeler arasında yeniden paylaşımına yönelik gerilimler ve merkez kapitalist ülkeler arasındaki denetimle ölümlü "rekabet", dünya savaşlarını beraberinde getirmiştir. Bu anlamda kapitalist işbölümüne dayalı bir uluslararası sistemde güç dengelerinin kurulması ya da bozulması, yaşanan savaşların arkasında yatan aslı nedendir.

Bu çerçevede bakıldığında 1600'lü yıllarda Birleşik Prenslüklerin (Hollanda), Uluslararası sistem üzerindeki denetimi Napolyon Savaşları'yla çözüme ulaşmış ve bu süreçten Britanya İmparatorluğu bir güç merkezi olarak çıkmıştır. Britanya'nın bu konumunu güreli olarak kaybetmeye başladığı süreç, Almanya, Japonya ve Amerika'nın güç kazandıkları bir dönem olmuştur ve huzurlu dengelin yeniden oluşturulabilmesi insanlığın 20. yüzyıla Dünya Savaşı'nı çıkarmıştır. Bilindiği gibi bu savaş tanımlanan çerçevedeki amaçlarına hizmet etmeyen, mevcut sorunları çözüme ulaştırmadan II. Dünya Savaşı'na erteleyen bir savaştır. II. Dünya Savaşı ertelenen sistem içi güç sorununu çözüme kavuşturmuş, Almanya ve Japonya bertaraf edilerek ABD bu süreçten yeni güç merkezi olarak çık-

mıştır. ABD'nin imparatorluğunda artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı "yeni" bir sürecin başladığı ilan edilmiştir.

Başlayan yeniden yapılanma dönemini tanımlayan kritik özelliklerden birisi daha önce yaşanan ve savaşlara neden olan sistem içi sorunların çıkmasını önleyebilecek bir kurumsallaşmaya gidilmesi-dür. Öngörülen kurumsallaşma ve yeniden yapılanmayla sistemin güçlendirilmesi kritik bir sorun olarak tanımlanmaktadır. Bu kaygıya besleyen en önemli unsur Sovyetler Birliği'nin başını çektiği Sosyalist Bloğun oluşmasıyla ortaya çıkan, ideolojilerin karşı karşıya kaldığı soğuk savaş ortamıdır. Bu konseptlerde iki rakip sistem arasındaki soğuk savaşın "sıcak temaslara" dönüştüğü lokal savaşlar dönemi başlamıştır. Bu gelişmelerle birlikte sistem içi gerilimler ikinci plana düşmüş ancak ortadan kalkmamıştır.

Bu gerilimlerin ifade bulduğu ilk oluşum uzun dönemde bir güç ve çekim merkezi olabilmek ve buna bağlı olarak kendi içindeki savaşları önleyebilmek için Avrupa'da önce demir-çelik sektörleri arasında işbirliğini öngören, süreç içinde Ortak Pazar ve bugün Avrupa Birliği'ne dönüşen projelerdir.

1970'li yıllarda ABD'nin mutlak hakimiyetinin sarsıldığı, kapitalizmin genel bir krize girdiği yeni bir dönem başlamıştır. Krizin tanımladığı sistem içi, sermayeler arası yeni gerilimler ve sermayenin uluslararası ölçekte yeniden yapılanması gerekliliği, yaşanan süreci yönlendiren temel dinamik olmuştur.

Sovyetler Birliği'nin çökmesi ise artık rakipsiz kalan kapitalist sistemin mevcut gerilimlerini açık hale getiren yeni bir döneme işaret etmektedir. Bu gerilimde kritik unsur, Sovyetler Birliği'nin çökmesi ile açığa çıkan yeni coğrafyanın sisteme içermesinde kimin, hangi pozisyonda, nasıl bir rol alacağına ilişkindir. Çin'de yaşanan dönüşümler de göz önüne alındığında, kapitalizmin coğrafi olarak yeniden ancak sermaye yayılımı pratiğini yaşadığı söylenebilir.

Bu yayılma doğal olarak sınırların yeniden tanımlanması, dolayısıyla yeni savaşlar anlamına gelecektir. Diğer bir deyişle "burjuvazinin kendi suretinde yarattığı" dünyanın sermaye yayılımı yapılmaya başlamış, geriye dönük bir denetim kritik olan ise, sermayenin toptan değersizleşmesini önleyen lokal krizler ve buna paralel olarak gerçekleşen lokal savaşların yaşanıyor olmasıdır. Bu çerçevede bakıldığında savaşlar, savaş sanayinin faal işletim de görmekle, üretilen "mallar" gerçek anlamda tüketilmekte, yeni ürünler ise denemeler siparişler almaktadır.

Geleneksel medeniyetler arası çatışma, uluslar arası terörizm ve bunların gibi argümanlarla savaşa meşruiyet sağlama çabaları, kapitalizmin ilk yayılma dönemindeki "ilkel" olan "uygarlaştırma" misyonunu tekrar anlamına gelmektedir. Sonuç olarak şu söylenebilir, savaşlar, kapitalist sermaye birikiminin uluslararası yeniden kurulum sürecinde, her türlü maliyet/külfeti toptan-salığının, halklara yükleyen, sürecin nimetlerini huzurlu bir aray olmaktan başka bir anlam taşımamaktadır. Bu anlamda "Batı Cephesinde" değışen bir şey yoktur. Savaşa gerçekten karşı olmak ancak kapitalizme karşı olmakla mümkün ve anlamlıdır.

Bu durumu sahibinin sesinden ifade etmek gerekirse, "Savaşı nedenini mi öğrenmek istiyorsunuz? Kapitalizmdir, dolara olan kırılganlık ve hırstır. Kapitalistleri ortadan kaldıran, savaşı da yeryüzünden silersiniz" Henry Ford

* Bu yazı, "Bütün Adamlığımızın Savaşa Karşı Tutulur, Extremist Basın Tazası, der: Aydın Çubukçu, s.106-109, Şubat 2002" da yer alan aynı başlıkta yazının gözden geçirilmiş halidir.

Şimdiki Savaş ve Kapitalizm

Şimdiki sürekli savaş uygulamasının sermaye ve küresel düzeninin kısa ve orta vadeli ihtiyaçlarının karşılama süreci olduğu açıktır.

Kısa vadede, ABD'nin mevcut hegemonyasını kalıcılaştırması hedeflediğini görüyoruz. Kendisinin güçlü ve rakipleri AB, Çin ve Japonya'nın nispeten zayıf olduğu bir zamanda böyle yaparak üstünlüğünü sürdürmeyi amaçlıyor. Oluşan küresel piyasanın hegemonyası olarak, küresel piyasaya bir savanma semsiyesi oluşturuyor, hem de o piyasaya kendi hegemonyasını dayatıyor. Kapitalizmin sürekli eşitsizlikler ve hiyerarşiler üreten yapısı, ABD'yi böyle davranmaya zorluyor.

Hamle yapan ABD, henüz oluşmakta olan AB'yi güçlenmeden yedeğine almaya zorlayarak, rakip olma potansiyelini yıpratıyor. İfade olarak, AB'nin içine İngiltere ile parmak sokarak, İtalya, İspanya ve Polonya ile, AB'nin Almanya-Fransa'dan oluşan kurucu merkezini

karşı bir Amerikancı eksen oluşturamaya çalışıyor.

Orta-Doğu ve Orta-Asya'daki doğalgaz ve petrol stokları üzerinde askeri egemenliğini kurarak ABD (vevet Irak da yapılan "silahlı soygun" değilse, node?), sırf AB değil, bütün potansiyel rakiplerine de üstünlük kurmuş oluyor.

Enerji gereksinimi ABD'ye bağımlı hale gelen Çin, Afganistan'da işgalle yaratılan ABD gücü alanı tarafından kuşatılıyor. O güç alanının Hindistan ve Japonya'ya, Çin'e karşı ABD'nin yanına çekeceği de hesaplanıyor olmalıdır. Önce olanların yansıtacağı ve sonun kendisine geleceği günleri bekleyen Çin, sessizce gelişmeleri izliyor. ABD'nin o fırsatı Çin'e vermek niyetinde olmadığını yaptığı hazırlıklardan anlaşılıyor.

Küresel güç olma potansiyelini taşıyan Rusya'da güneyden askeri açıdan sınırlarak etki alanlarından geri çekilmeye zorlanıyor.

Sırf ekonomik açıdan hakarsak 70'lerde başla-

yan ve 90'larda siyasal zemine sığınarak bütünlüklü bir kimliğe bürünen kapitalist düzenin dönüşme sancuları, savaşlarla dışlanıyor.

Kapitalizmin egemen toplumsal ilişkisi olan sermaye, mülk bir konuma sığınmaya çalışıyor. Ünceleli sınıf savaşının zorlamasıyla üstün ve farklı türden sınırlamalar koyulan sermaye, bankalar sırtından alma istegindedir. Neoliberal dalgayla epey yol katırdı. Sosyal hakların olmamasına çevirmesi ve kendisinden alınan vergilerin sürekli tırpanlanmasıyla başlayan süreçte sermaye, kuş gibi özgürleşeceği ve mülk dokümanlılık kazanacağı, tarihsel bedeline kıtlanmış durumda.

Sermaye, somut tarihsel hareketinde, sürekli mülksüzleştirerek kendisi olabiliyor. Dışından alıp kendisine katılması gerekiyor. Onun kara bir leke gibi yeryüzünde hakimiyet kurabilmesi için savaşlar çıkarılırsa, yükselme çöplüğüdürken ve doğal bir yaşamın her türlü olanaklarından mahrum edilerek günlük olarak cehennemde yakılır-

ken, daha küçük mülkler de daha büyükler tarafından sürekli gasp ediliyor. Sürekli eşitsizlik, sürekli gerilim ve sonuç olarak sürekli savaş, yerküreye dayatılıyor. Ancak, küresel düzeyde her türlü pirizlin temelenmesi ve sermayenin mülk egemenliği.

Uluslar arası piyasaların küresel yayılımından farklı olarak ve onun üstünde oluşan bir ulus-ötesi küresel piyasanın oluşumunun da savaşlarla önü açılıyor. Olanı bir küresel piyasanın olası hegemonu ABD, rakiplerine ve herkeste silahlı eylemlerle kendisini dayatıyor.

Aynı ABD, işçiliği ve yoksulluğu sürekli çözümlen ve küresel ekosistemi varmaya çalıştığı boyundatıklı zorlayan sistemin, kaçınılmaz olarak çıkacak güçlü direnişlere karşı şimdiden gerekli tahkimatlarını yapıyor. ABD'nin hegemonyasına karşı çıkan AB'nin, sermaye sisteminin küresel çıkarıları açısından aynı ABD'yi desteklemek zorunda kalması kimsesi şaşırtmıyor.

Özgürleşme Derneği